

Suppl. pag 40

81°

6, 5, 21

Ine
927

Remissis casib⁹ singularibus
eoz determinatōe i pcedētib⁹
titulis singulr itellecta. Qz nō
est nouū vt qđ exp̄ssim ppositū
est ad regulā reducat que con/
pendiosa narratione omnia dif/
fusius tradita cōprehendat. vt
ff. eo. l. j. z ad. l. aq. l. si seruus
seruum. §. inquit lex. Ideo do/
minus noster summus pontifex. v3. dominus Bonifacius pa/
pa. viij. lux mūdi. regula mox. ecclesie decoz. patrie honoz.
iuris illuminator. post precedentes tractatus posuit titulum
de regulis iuris. in quo sub breuitate verboruz collegit ea q̄
in alijs partibus iuris p verba plura z varia differunt confu/
se. Cuius occasione vidēda sunt. v. cōmunia oīum regularū
qz forte per glosatores iuris canonici z civilis confule vt mi/
nus plene tractata reperiunt maxie in. l. j. ff. e. Primū est q̄li/
ter regula diffiniat. Secūduz qualiter cōstituatur. Tertium
que sit regule potestas. Quartum qđ sit offm̄ regule. Quin/
tum an exceptōes intelligant esse de regula. Circa primū
dicendū est qđ regula est que rez q̄ est breuiter enarrat. i. ius
alē in varijs ptibus iuris pstitutū breuiter recitat. vt p3. ff. e.
l. j. in pn. vt ecce singulariter cōstitutuz est vt pisces occupā/
tibus cōcedant. qđ nullius in bonis sunt. Itē lapilli in lit/
toze maris inuenti occupantibus cedunt eadē rōne qz nulli/
us in bonis sunt. Itē aues eadez rōne qz nullius in bonis
sunt occupantib⁹ pcedemus. vt. ff. de re. di. l. quedā. z de ac/
qui. pos. l. j. circa pn. z insti. de re. di. §. itē fere. z ff. de acq. rez
do. l. ij. z l. generale. Et ex his casibus singulariter determīa/
tis. z ad eadez rōnez determinationis p̄nētib⁹ pstituit re/
gula generalis illa v3 qđ nullius in bonis est id nālī rōne
occupanti cōceditur. vt. ff. de acq. rez do. l. iij. in pn. Circa
scdm. l. qualiter constituat. Dicendū est qđ regula d3 esse ge/
neralis z oīa cōprehendere. qz cōstitutū per ea verba que de
sui natura oīa pprehendunt. i. p signa vniuersalia affirmatiua
que affirmādo oīa pprehendunt. vt p3. ff. e. oīs diffinitio. z l.
oēs actiones. z l. oīa fere. z l. oīa que op3. Itē p verba ne/
gatiua que vniuersaliter negādo oīa excludunt. vt. j. e. c. nul/
lus ex cōsilio. ff. eo. l. nemo. z l. nullus. Itē p verba indefi/
nita que iurista simpliciter dicit equipollere vniuersalibus. vt
ff. de offi. p̄se. v2. l. j. §. cu3 v2. z de le. p̄stā. l. j. §. generali/
ter. z C. de here. vendi. l. si. z iō quasi oēs regule p hunc titu/
lum tracte. paucis duntaxat exceptis. tradunt per signa in/
definita. aliquādo affirmatiua aliquando negatiua. Et a/
mē falsuz videtur qđ indefinita equipollet vniuersali et fm̄ iu/
ra. qz si lego alicui omne marmor vniuersaliter videoz lega/
re z statuas marmoreas. z ceteras species de marmore fcās
vt. ff. de le. iij. heres meus. §. j. z ff. de aur. z ar. le. l. j. Et tamen
si lege marmor indefinite cōprehenditur in legato sola ru/
dis marmoris materia z nō spēs de marmore facta. vt. ff. de
le. iij. l. quesitum. §. illud fortasse. Itē si lana lege indefini/
te. lana tincta nō cōtinet in legato. vt. ff. de le. iij. l. sicut in pn.
Et tamē si lege oīs lana vniuersaliter. z tincta cedit in lega/
to. vt. ff. de aur. z ar. le. l. pedic. §. labeo. Ergo falsum videt qđ
indefinita equipollet vniuersali. Et ideo incōuenienter vi/
dentur regule trahi per verba indefinita. Sed dicendum
est qđ si nō est eadem ratio z conditio omnium particulariuz
in vniuerso comprehensarum indefinita non equipollet vni/
uersali affirmatiue. vt patet in p̄ale. l. quesituz. §. illud fortas/
se. z l. si cui. Sz quādo oīum particularium est eadem rō/
z conditio. tunc indefinita affirmatiue plata equipollet vni/
uersali affirmatiue. At ecce si testator instituat plures. z po/
stea indefinite dicat damno heredez. x. dare titio. effectus dā/
nationis cōprehēdat oēs vniuersaliter. qz eadez est conditio
omnium z eadem ratio possibilitatis dānandi eos. qz omnes
percipiunt cōmodum a defuncto. vt. ff. de le. ij. l. si pluribus. z
l. si ita relicrum circa pn. z de le. iij. l. si plures gradus. Itēz

prolata negatiue equipollet vniuersali negatiue. vt. ff. de re.
du. l. si is q. §. vtz. in fi. Cum ergo ppositum sit legis latozis
constituere regulā de casibus eandem rationem determina/
tionis habentibus. vt. ff. e. l. j. ibi. z vt ait faber. quasi cognitio
est zc. z. j. subijciē. relinquitur manifeste. qđ regule conuētus
constituunt per verba indefinita tam affirmatiua q̄ negati/
ua. Circa tertium videlicet que sit potestas regule. Pec/
est vtrum regula constituat ius de nouo. vel soluz recitet alē
constitutum. Videtur primo qđ nunq̄ cōstituatur ius de no/
uo. vt. ff. e. l. j. ibi non vt ex regula ius sumatur. sed vt ex iure
qđ est regula fiat. Contra videtur qđ constituat ius de no/
uo. qz regula catoniana d nouo pstituit. qđ illa legata que ab
initio sunt inutilia ratione legantis tñ vt legātis z legatarij.
vel legatarij z eius a quo legatum presentandum relinquit.
vel ratione rei legate tñ vel mixta ratione rei legate z perso/
ne legatarij. tractu tēporis non pfirmantur etiaz si cā impedi/
menti remoueat. vt. ff. de regula catoniana. l. j. in p̄nci. z de
le. j. l. cetera. §. j. ergo regula constituit ius de nouo. Ad h
respondent doctores satis subtiliter z dicunt qđ est confide/
rare tres species casuum. Nā quidaz sunt casus in canone vt
le. spālīter indeterminati. z in illis regula nō constituit ius qz
inuenit iam constitutum. Quidam sunt casus excepti a le/
gis determinatione. z in illis similiter regula non constituit
ius. qz non clauduntur sub regule dispositione. vt. j. subijciē.
Quidam sunt casus in quibus est eadem equitas que est i ca/
sibus a iure determinatis. nec tamen reperiuntur in iure posi/
ti z in illis regula facit ius ppter idemptitatem rōnis que nō
patitur determinationem casuum similib⁹ eē diuersaz. vt. ff.
de iniur. rup. te. l. posthumus. z de verbo. ob. l. a ticio. Ap/
tius autem dici posset. qđ aut constitutio iuris pcedit tradi/
tionem regule z regula de iure constituto. iam quasi nūmera/
tum de materia producat. z tunc pprie locū habet distinctio/
predictoz casuum. inde lz vt iam determinatis z exceptis nō
faciat ius. sed in non determinatis in quibus est eadē ratio/
equitatis faciat seu constituat ius. Sed vbi non est ius consti/
tutum ante regule traditionem. sed inuenitur sola simplex tra/
ditio regule. tunc ipsa regula est ius seu cōstitutio iuris z ab/
alio non. sed a constitutione pcedit. z ita potest intelligi p̄/
alle. l. j. de regula catoniana. Circa quartum. i. qđ sit offm̄
regule. Dicunt doc. quidam qđ officium regule est coniunge/
re plures rationes casuum. i. rationem traditam in vno casu
ad plures alios extēdere. in qbus vertitur eadē equitas. Tñ
ista expositio videtur nō vera. qz cū tex. dicat. ff. e. l. j. qđ regu/
la est coniunctio rationis. z fm̄ opinionē premissam non cō/
iungeret rationes. sed ius in vno casu constitutum ad aliū ex/
tenderet. sequitur qđ opinio illa ideo remota sit a propria si/
gnificatione verborū textus. Itē fm̄ opinionem Joā. rō/
nem vnius casus attribueret alteri quod tex. non intendit. qz
nihil de extensione casuum sed de coniunctione rōnis tractat.
Itē si de extensione tracraret. iam poneretur de regula
ius constituyente similiter qđ videtur cōtra textum. Et ppte/
rea dicendum est qđ regula est coniunctio rōnis. ideo qz de/
ratione plurium casuum eandem rationē habentium vnā nu/
mero generalem traditionem facit. Et sic que plures erāt. p̄/
mo numero rationes ad vnā ex oibus coniunctis pcedētē
reducentur per regulā. Et ideo pprie dicit qđ officium regle
est rationes coniungere. videtur ergo statutum fuit primo in
piscibus qđ occupanti concederentur. Itē statutū fuit in aui/
bus qđ occupanti cōcederent eadez ratione. qz nullius in bo/
nis sunt. z in feris bestijs eadem ratione. qz nullius in bonis
sunt. Ex his oibus sequitur traditio regule que rationes p̄/
dictas oēs coniungat. i. qđ in nullius bonis est. occupanti cō/
cedit. Circa qntum z vltimuz fuerūt due opinionēs cōtra/
rie. Jo. n. dicit qđ exceptiones nō sunt de regula que sunt ad/
derogandū regule. vt. ff. de regula catoniana. l. ij. responso. er/
go oppositum. i. confirmationē regule nō inducūt. igitur sub/
regula nō cōprehendunt. qz magis tēdūt ad opposituz. i. ad
effectū regule excludēdū. ar. ff. de annu. le. l. legata inutiliter.
de condi. z demon. l. cum talis. §. si. Preterea spēs de ge/
nere excepta nō continentur sub genere. ff. de penis. l. sanctio
A ij

Veneratus 1495

leguz. 2. de ver. ob. l. doli clausula. de lega. iij. l. vxorem. §. felicissimo. 2. l. seruus urbanus. §. ultimo. 2. de alimen. lega. l. alimeta. §. basilice. 2. l. stichum. igitur casus excepti a regula non continentur sub regula. Placen. vero dixit qd exceptiones continentur sub regula. 2. pro eo videt facē. ff. eo. l. semp specialia generalibus insunt. Item qd p exceptiones dicit reglas confirmari. vt in auc. de nō alie. §. vt aut. Ergo videntur exceptiones esse de parte regule cū ad regule cōfirmationē tenent. **A**bi videt qd vtraz opinio cōtineat veritatē. Nam non sunt de regula. i. nō disponunt fm regulā. imo quātū ad eas regula perdit officiu suum. ff. eo. l. i. in fi. **Q**2 cū officium regule sit cōiungere rationes. vt dictuz est. et in his exceptis nō pūgit. qz aliqua ratio nō suadet punctionē vitādā vt p3 in regula. qz qd nullius in bonis est occupanti conceditur. qd fallit in libero homine 2. in re sacra 2. in multis similibus. vt no. ff. de re. di. l. j. In his enī non possumus sequi regulam cōm. vt. ff. de le. 2. se. con. l. in his. 2. l. ius singulare. Et ppter ea nō claudunt sub regula. 2. ita credēduz est intellexisse Joā. Sed sunt de regula. i. sub generalitate verborz vt i regule traditiōe expressoz cōtinentur. qz si regula est de hoie. 2. exceptio debz esse de hoie 2. nō de asino seu capra seu alia spē. **T**3e si regula pcedit de actione reali nō recte sequit exceptio in spāli nec econtra. Et ita verisimile est itellexisse Placē. **A**d ar. Jo. potest responderi qd veruz est qd exceptiones impediunt regulā. i. impediunt eā cōiungere casus exceptos. sed ostēdunt eam firmā in alijs non exceptis. qz vbi sunt plura capitula quoz effectus est distinctus si fiat deductio in quibsdā videt cetera pfirmare. vt. ff. de testa. mi. l. tribunus. §. vl. **T**3e veruz est qd spēs excepta nō ē sub genere 2. dispositio ei nō sequit ad dispositionē generis. sed nihilominus ē dō genere qualitate vborū inspectata. vt. s. dixi. Sicut si dicerem ois hō legit pter martinum qui dormit. martinus sub hoie p̄tinetur. sed de eo aliud q̄ de ceteris predicat. **A**d ar. Placen. dicēduz est qd vez est qd specialia generalibus insunt 2. sub generalibus cōprehenduntur q̄tū ad verba. nō quātū ad dispōnem. qz subest aliqua ratio q̄ nō patit ipaz fm genus disponi. **B**onifa. viij.

Beneficiū ecclesiasticū nō p̄t licite sine istōne cāonica obtieri.

Regule istius exēplū euidenter patet. Intēdit enīz
r dicere qd si aliquis instituat ab eo qui ius nō habz
instituendi. Itē si institutio fiat de eo qui nō sit in
stitutionis capax. Itē si institutio fiat nō seruata forma que dz
in institutionibus seruari. Institutio minus videtur esse ca
nonica. qz defectuz hz eoz que sunt institutionis substātia.
2. p̄p̄ea ex institutione tali nō p̄t beneficiū legitie obtineri. **A**d
declarationē aut verborum regule. querēdum est qd sit insti
tutio. Itē in quo differat ab inuestitura 2. ab inductione in pos
sitionē. Itē q̄ dicat canonica institutio. Subsequenter que
rēda erunt quedā ad materiā regule p̄tinetia. **D**e p̄rio scribi
tur p dominuz **H**ostiē. qd institutio est intus statio vel intus
positio. **Q**2 si verū eēt iam superflua eēt inuestitura 2. in pos
sitionē inductio post institutionē. qz qd hēret non posset in
eū p̄ferri vltius. p̄ria collectiōe in eius effectū p̄seuerate. ff.
de ver. ob. l. nemo rē suā. 2. l. scire debemus. §. vl. Itē cū cano
nes exponat qd ad aliū p̄tineat institutio. videlicet ad ep̄m.
vt. s. de here. c. uz ex iniuncto. in fi. 2. ad alium p̄tinet possessio
nis inductio. s. ad archidiaconuz. vt. s. de offi. archi. c. ad hoc.
2. c. vt nostruz. videt incōueniēs dicere qd sit idē. qz cū sint di
stincta officia illozum ad quos p̄tinet. distinctos debēt habē
effectus. qz secretoruz 2. distinctozū distincta 2. discreta ratio
esse debet. vt. ff. de calū. l. vlti. 2. c. de dona. inter vi. 2. vxo. l. si
maritus. 2. de ep̄sco. 2. cle. l. repetita. 2. de testa. consulta diua
lia. sed excusari pōt qd intellexit de institutione quātuz ad ius
qd ex sola institutione acq̄rit. Sed intus statio de facto per
inductionem in possessionē subsequitur. Et ppter ea dici pōt
qd motus fuit ex eo qd canones appellāt inductionē in posses
sionem institutionē corporalē. vt. s. de offi. ar. c. ad b. §. in qua
dā vero. Et ppter ea potuit pbabiliter dicē qd institutio esset
intus positio vel intus statio de facto. cum etiam sit in corpo
ralem possessionem inductio. vt. i. d. §. in quadaz. **A**d magi
ster noster **B**er. scribit. s. de insti. c. ex frequētibus. qd institu

tio est ius canonicuz ad vnā ecclesiam. vel in ecclesia v̄p̄ eccle
siastico beneficio tribuere. Inuestire est quasi possessionē illi
us iuris conferre. Postea vero subiungit qd instituere est spe
cialis iuris beneficii vel dignitat̄s corporalē possessionē tra
dere. 2. in hoc videt tradere contraria. qz p̄rio dicit p̄ institu
tionē conferri ius. 2. post illā collationē iuris p̄ subsequens
factum. i. per inuestiturā queri quasi possessionē. **P**er qd in
cludit qd p̄ institutionē acq̄ritur possessio. 2. hoc est certū pos
sitionē nō q̄ri p̄ solā institutionē vel ex sola inuestitura. sed p̄
inductionē in corporalē possessionē. vt. s. de elec. c. cū in cun
ctis. §. cū vō inuit. 2. no. h. hosti. in ti. d. isti. 2. p3. ff. de acq. pos.
l. cū heredes in p̄n. S3 credibile est qd magister **B**er. in p̄ria
diffinitione vel destitutiōe intellexit de institutionē stricte sūpra
p̄ quā tribuit ius 2. non possessio vel quasi illius iuris. In se
cunda intellexit de institutionē largo mō sumpta. vel dicen
duz est qd in p̄ria intellexit de institutionē p̄tinetē ad ep̄sco
puz que tribuit soluz ius. In secūda intellexit de institutionē
p̄tinetē ad archidia. que tribuit possessionē vel quasi. Scribi
tur ēt per do. hostiē. in sūma. in ti. de insti. in p̄n. qd quidā dixe
rit qd institutio erat ecclesie vel ecclesiastici b̄nificij collatio. q̄
diffinitio nō videt eē sufficiens. qz nō ponit oia substātia in
stitutionis. **N**ō. n. dicit qd ex institutionē q̄ratur ius in p̄p̄riate
b̄nificij collati. **C**ōstat aut qd p̄ instōne seu b̄nificij collationē
querit ius p̄p̄rietas illi in quē b̄nificium p̄fertur qd ex eo p3
qd post collationē factā in p̄mū. collatio facta in secūduz nī
hil operat. 2. est casus de p̄bē. c. si tibi. 2. tñ si nō esset p̄ p̄ri
mā collationē trāslatuz ius in p̄mū potuisset p̄ secūda colla
tionē transferri in p̄sonā secūdi. C. de rei v̄. l. quotiēs. sed cre
dibile est qd q̄ p̄dictā diffinitionē iduxit. intellexit qd ius p̄ be
nificij collationē trāsferat. 2. hoc aliquid idicat diffinitōis
verba. 2. tñ si oia dicta tolerabilia sunt. ppter pbabile aucto
ritatem dicētū clarius pōt dici. qd institutio est iuris alicui
b̄nificij verbalis collatio. Inuestita vō collatiōis seu institutio
nis p̄firmatio seu declaratio p̄ quā iducit p̄firmatio. **A**ffisio
in possessionē est p̄cedētū. i. collatiōis 2. inuestiture executio
q̄ p̄ similia p3. **N**ā institutio heredis tria sunt p̄ ordinē. **P**ri
mū est institutio q̄ p̄cedit p̄ dispōne verbalē. Secūda est insti
tutionis reuocabilis p̄firmatio. q̄ p̄tingit p̄ p̄ns fcm. i. p̄ mor
tez. Tertiū aut est institutiōis 2. cōfirmatiōis executio. q̄ p̄tin
git p̄ additionē hēditatis 2. sequēs aminiculū. i. apprehensionē
possessionis. **I**3 illa nō sit necessaria ad acquisitionē dñij rez hē
ditariuz. **I**3 necessaria est ad acquisitionē possessionis. C. d. testa.
l. oiuz. ff. de acq. pos. cū here. in p̄n. d. bo. pos. l. j. 2. ij. **T**3e in
datione tutoris. datur. n. aliqñ a testatore. secūda datio est il
la verbalis qñ p̄firmat a iudice. vt. p3. ff. 2. c. de testa. tute. 2.
p̄firma tu. tertio sequit decretuz iudicis ad administrationē
concedēs. vt. c. arbi. tu. l. fi. 2. in auc. vt bi qui ob. se habe. re.
mi. §. pe. Item p3 in feudo. nam p̄mo feudi cōcessio. secūdo
inuestitura q̄ est p̄cedētis cōcessiōis p̄firmatio. tertio in pos
sitionē inductio q̄ est cōcessiōis 2. inuestiture realis executio
vt in titulo qd sit inuestitura. colla. x. Et **I**3 p̄cedā non sint si
milia q̄tuz ad oia. similia tñ sunt q̄tuz ad ordinē successio
num. 2. hec vera sunt fm absolutā 2. p̄p̄riā significationem
vborz. sed in presenti regula credendū est 2. dicēduz instōnez
largo modo sumi 2. pro oibus supradictis modis poni. **L**er
tum ē enim qd collatio 2. inuestitura q̄ fit p̄ ep̄m institutio iu
ris appellatur vt in p̄alle. c. cū ex iniuncto. s. de here. Item idu
ctio possessionis q̄ fit p̄ archi. appellatur institutio corporal.
vt. s. d. of. archi. c. ad eos. §. i. qdā vero. In q̄cūq; p̄dictaz enī
defectus interueniēs reddit b̄nificij receptionē vel retētiōnez
illicitā. si enī defectus est in instōe verbali siue ex parte institu
entis. vt qz is instituit qd de iure instituere nō possunt. illicita ē
detētiō. verbi gratia vt qz institutio fiat p̄ vicariū ep̄i ēt gene
ralē que cōstat instituere non posse nisi instituendi potestas
spāliter fuerit p̄missa p̄ ep̄m. vt. s. de offi. vi. c. cū generali. li.
vj. Et ita dz intelligi. s. de insti. c. ex frequētibus. vel qz fiat
p̄ cap̄m de b̄nificijs ad collationē ep̄i p̄tinetibus quā p̄stat
nō valere ēt sede vacāte. vt. s. de insti. ca. j. li. vj. Itē si institu
tio fiat de eo qd nō pōt de iure institui. vt si instituatur layc
v̄ ali^o irregulari cui p̄hibet d iure b̄nificij p̄ferri. vt. s. de isti.
c. ij. cū multis similibus. **I**dē est si defectus fuerit in institutio
nis forma. vt qz fuit sub cōditiōne facta cū actus legitimi nō

suscipiant additionē neq; diez. vt .j. eo. actus legitimi. z .s. de
 elec. in electionibus. li. vj. z p hoc pz q institutio largo modo
 hic sumitur. vt tam institutionē vbalē z inuestiturā q ius tri-
 buit quā inductionē in possessionē q possessionē z quasi pce-
 dit pprehēdit. z hoc ostenditur necessario argumēto posito
 casu qd eēt aliqs vbaliter institut^o re ipa sine iductioē in pos-
 sessionē z auctoritate ppa possessionē occuparet dicere in
 cūbere possessioni vt p do nō vt institutus possessor. ff. de ac-
 q. pos. l. si ex stipulatiōe. j. z. ij. rñso. C. e. ti. l. nec natura. **C**La-
 nonica vero institutio appellatur in qua oīa substantialia va-
 lide institutionis largo mō sumpte pcurrūt. i. collatio inuesti-
 tura in possessionē inductio z decēs psonae habitas tam ex
 parte cōferentis q̄ ex parte illius in quē collatio facta est z
 solēnis institutiōis forma. sicut in superioribus est ostēsus sicut
 dicitur legitima tutoris datio. qñ is dedit qui dare potuit is
 accepit q fuerat dādus. z is datur cuius dandi facultas erat
 z pro tribunali decretū interponitur. vt. ff. de cōfir. tuto. l. nā-
 lis. §. si q̄rat. **Q**ueri aut pōt circa materiam supradictam.
 Primo nūqd institutio inuestitura z in possessionē inductio
 sint distictē spēs vel idē significātes. Hoc aut dclaratū est p
 supiora. z iō supuacūū esset repeterē. **S**ecūdo queri pos-
 set cū sunt spēs idistincte ppaie sumēdo. vt. distincta iura tri-
 buunt per eas. z dicēduz est sicut in superioribus pz q per in-
 stitutionē verbalē rribuit ius p̄prietatis. z p inuestiturā decla-
 ratur z cōfirmatur illius iuris collatio. vt. d. c. inter cetera. z
 c. cū ex iniūcto. z p inductionē i possessionē tribuit ius posses-
 sionis z qñ ius admīstratiōis. vt. d. c. adeo. z. c. vey. **P**os-
 set at aliqs dicē q incōueniēs v̄ q in eadē re querat posses-
 sio z qñ possio cū possio cōsistat in reb^o corp'alibus tñ. ff. de
 acq. pos. l. iij. in pñ. z d v̄luca. l. seq̄. §. si viā. quasi possessio cō-
 sistit in icorp'alib^o. ff. de ser. d. pe. z si v̄. l. sicut. §. aristo. z vt
 pos. l. si. si ḡ corp'alia z icorp'alia sūt spēs oppositae z nō pcur-
 rentes circa eadē rē. vt in sti. de reb. corpa. z in corpo. ff. de re.
 di. l. j. sic possessio z quasi possessio videntur spēs oppositae z
 nō possent pcurrē in eadē rē. **S**z dicēdu est q in bñficijs
 ē p̄siderare ipz ius bñficij qd ē in corp'alē. i. in eodē nūero qñ
 possio. Itē ē p̄siderat^o res corp'alēs q s̄ iuris di. bñficij p̄tenti
 z i illis dī qñ va possessio corp'alr instituto. **Q**ueri possz ter-
 tio q̄re ē q p inuestiturā scāz p anulū v̄ p libz aut baculū nō
 q̄rit va possio v̄ qñ possio cū p clauū traditionē q̄rat pos-
 sessio rez q sub clauib^o p̄stituū v̄ custodiū. vt. ff. d. p̄bē. ep̄
 l. clauib^o. z de acq. re. do. l. q̄ rōe. §. itē si qs. z d acq. pos. l. j. §.
 si iusseris. rō ē qz s̄ custodia clauū p̄stituū z p̄tenti. z iō tra-
 dit^o clauib^o sub q̄z custodia s̄ ip̄e res tradite itelligūt. anul^o
 dō z bacul^o seu lib̄ nihil hz cōe cū r̄b^o q i bñficio p̄tenti. z iō p
 inuestiturā p baculū scāz n̄ itelligit trāsata posses. sic dici solet
 si tradat v̄ lege i stz i q̄ p̄tief ēptio p̄dij. v̄ alit^o rei. ipa res i
 telligit tradita v̄ legata. qz va i re q̄stap̄batio i instro p̄tief
 . C. d. do. l. j. ff. d. le. j. suū filij. §. eū. z d le. iij. l. q̄ cirographū. hu-
 t̄ at cā q̄ri possit. **Q**uarto si institut^o dō z institut^o anul^o idu-
 cat i possessionē rei vni^o q ē i bñficio sibi collato noie illi^o z all-
 az an itellr q̄sita possio illi^o tñ i qua iducit corpa r̄ v̄ illi^o z
 aliaz. v̄ q̄sita possessio oiuz. qz iur̄ cauef q r̄stituta vna re hē
 ditaria oēs r̄stitute itelligūt si ea mēte r̄stituāt. vt effect^o restō
 nis trahat ad oēs. vt. ff. ad tre. l. restituta i pñ. z qz toti^o fūdi
 possio trāsferē ēt si vñū fūdi agulū qs igrediat vt. ff. d. acq.
 pos. l. possideri. §. qd at. si ḡ q̄sita possioē vni^o rei q i iure bñfi-
 cij p̄tief oiuz eodē bñficio apphēsoz q̄sita itelligāt. tñ z si h̄
 eqtas suadet i^o scriptū p̄riū dic. qz hēf q̄rit dñiuz oiuz rez hē
 ditariū adeūdo hēditatē. z tñ nō q̄rit possioē alicui^o rei nisi
 eā corpa r̄ apphēdat. vt in. d. l. cū hēdes. z si qs tes. l. eē. l. j. §.
 scenola. **A**d. l. at restituta pz rñso. qz ibi loq̄t d trāsactōe dñij
 ad quā sufficē sola restō vbalē. vt i. e. l. z. l. iij. e. ti. **I**n pposito at
 loq̄t d acq. pos. q̄ in scō p̄stitit. lz ipa acq̄sita ius dici possz. vt
 ff. d. acq. pos. l. j. i pñ. z. §. si vir vxor. z. l. p̄gre circa i pñ. **E**t iō
 ad positōez vni^o n̄ seq̄t positio alius. qd i possibile ē ab eo eē
 essentialr separū. vt. C. d. pba. l. nō nudis. z. l. nō epistolis. z. l.
 neq; natales. z. l. ad pbatōez. **I**tē ad. l. possideri. §. qd at. rñ.
 q̄ ibi n̄ dī q acq̄rat possio aliaz rez q̄ erāt itra fūdū z a fū-
 do distictē. lz certaz p̄tiū fūdi tñ q acq̄sita p̄ti erāt p̄tinate.
Quinto q̄ri pōt circa psonas qd^o tpib^o p̄ferēs dōz eē capax

bñficij p̄ferēdi. z dōz v̄ q sufficē eē capacē tpe collatiōis scē.
 lz p̄ ea d̄sinat ex q̄cūq; cā. qz sc̄m legitie retractari n̄ dōz lz p̄
 cas^o euēiat a q̄ n̄ potuit ichoari. j. e. c. sc̄m legitie. z. ff. d. acq̄.
 hē. l. si suū qs. §. vl. z d hīs q s̄ sui v̄ ali. iur. l. p̄ d re. iu. l. i am-
 biguis. §. si ē nouū. z qz iure cauef q si testator q hēdē instituit
 sine d̄icto suo z absq; scō suo pdiderit ius testadi instō p̄te-
 rea n̄ vitiat. vt. ff. d. tes. l. is cui. z de bo. pos. f. z ta. l. j. §. exigit p̄-
 tor. §. si qs at. ḡ instō d bñficio scā nō vitiat. lz institut^o ius isti-
 tuēdi pdiderit. obstare tñ v̄ qd. l. cauef q si testator q hēdez
 institut^o ius testadi pdiderit pp d̄ictū v̄ pp suū sc̄m. qz se p̄bu-
 it ad arrogādū instō vitiat. vt. ff. d. in iu. z ir. te. l. si qs exhēda-
 to. §. irritū. z d bo. pos. f. z ta. l. q libis. §. teste. z isti. q. mo. te. in-
 fir. circa pñ. z. §. nō tñ. ḡ vitari v̄ instō scā de bñficio. **S**z rñ-
 deri p̄t q instō bñficij tenuit ita q pp exp̄ssaz institutoris vo-
 lūtātē n̄ potuit reuocari. ar. vt. s. d. p̄bē. cū inf certā. z iō ex q̄-
 cūq; cā ius institūēdi pdiderit instō p̄cedēs n̄ vitiat. vt i auc.
 de tab. §. pe. f. z instō hēdis nō tenebat irreuocabilr añ mortē
 testatis cū semp eēt volūtas ābulatoria z mutabilis vsq; ad
 mortē. vt. C. de sa. san. ec. l. j. ff. d. iur. codi. l. diu. §. lz. z d le. j. l.
 si mibi z tibi. §. an legat. z d le. iij. l. si qs in pñ. testa. z d adi. le.
 l. iij. in. §. vl. z. §. p̄ditio. z d do. inf vi. z vx. cū h̄ stat^o. §. ait ozo.
 z iō si pdiderit testator p̄tātē testadi ex ea cā q̄ originē sumat
 a delicto v̄ a culpa vel dolo testatis instō irritat. vt i pal. §.
 irritū. z in. §. nō tñ. lz si ex ea cā pdiderit testamēti factionē q̄
 ex dolo vel culpa testatorie nō sumat originē instō nō vitiat
 vt i. l. is cui. z in. l. j. §. extiguif z. §. si q̄ aut. **F**acili^o. n. reuocat
 ea q a pñ. n̄ h̄nt effc̄m irreuocabilē q̄ ea q a pñ. irreuocabilē
 tenēt. vt pz. qz donatio inf viuos q̄ irreuocabilr tēuit a p̄nci-
 pio n̄ reuocat pp d̄ictū subsequēs a donatē p̄missuz. vt. C. d.
 bo. dā. l. si qs p̄ h̄. lz dōatio cā mortis reuocat rōe d̄icti z cō-
 dēnatiōis q̄ pp alias p̄ d̄ictū subsequē. vt. ff. d. do. cā mor. l. si
 aliqs. **S**exto q̄rit qd^o tpib^o dōz eē capax is q bñficio institui-
 tur. z v̄ q ea rōe qua hēs institut^o dōz eē capax trib^o tpib^o. lz
 testi mortz testatoris z aditionis hēditatis. ff. d. hē. isti. si alie-
 na. §. i exneis. z insti. de hē. q̄li. z dif. §. in exneis eadē rōe insti-
 tut^o dbeat eē capax bñficij p̄fidi trib^o tpib^o. i. tpe instōnis z
 tpe inuestiture z tpe q̄ mittit in corp'alē possioē. lz si medijs
 tpib^o fūit n̄ capax i istōnē z inuestiturā z missionē i pos. istō
 n̄ vitiat ex q̄ trib^o tpib^o capax iuēret. vt. ff. d. hē. isti. lz z si in
 p̄ditōe. §. solēni^o cū. l. suū meū. lz si capax fuit trib^o tpib^o. z p̄
 illa tria tpa icipiat eē n̄ capax si qdē rōe d̄icti sui. vt qz homi-
 cidij v̄ aliud enorme delictū cōmisit qd ipz inhabilē ad bñ-
 ficiuz reddit puabit bñficio ex cā supueniēt. vt. s. de homici.
 vo. c. sic dignū. lz si pp aliū d̄ictū q ex d̄icto n̄ sumit q̄ziginē
 vt qz senio v̄ valitudie corp'alē ipedit^o sit v̄ alia cā sifi n̄ pu-
 abit. lz dabit alit^o coadiutor sibi. vt. s. i. ti. d. cle. egro. li. vj. **S**e-
 ptio q̄rit qd si credebat institutēre institūēdi h̄re ius cū i vitate
 n̄ hēret an p̄pto errore instō vitiet z v̄ vitari debē. qz sc̄m il-
 li^o q̄ credebat eē tutor z n̄ erat inutile. vt. ff. d. re. eo. q̄ sub tu.
 l. q̄ neq; z d aucto. tu. l. ticiū. §. q̄ rē. z d eo. q̄ tu. l. si is q. **E**cō-
 tra v̄ vitari n̄ dberi d iure ca. v̄ ci. qz tenuit ab initio pp erro-
 rē cōez q p vitate h̄f. ff. d. sup. le. l. iij. in fi. z d of. p. l. barbari^o
 philipp^o. z. C. d. testa. l. j. z d sē. z i. o. iu. l. si arbit. z isti. d. testa.
 §. testes. z iō lz postea d̄tegrat vitas errozi p̄ria n̄ vitabit istō
 q ab initio tēuit. vt. j. e. c. sc̄m legitie. **A**d p̄ria dici p̄t q̄ ibi
 fuit error singularis q̄ nihil opat in p̄iudiciū vitat. ff. d. acq.
 hē. l. cū qdā. §. qd dī. z d sup. le. l. labeo. §. vey si ea. lz in p̄sum-
 pt̄ fructib^o ēt singul^o error facti v̄ iuris excusari dōz. vt. ff. d. hē.
 pe. l. lz z si lege. §. scire. C. d. rei v̄. l. certū. lz fm theologos q̄
 dñt q vitate qñz p̄ta vitiat q ab initio tēuit si appeat p̄riū
 in vitate d̄bēt forte in p̄ncipali afr iudicari. lz d fructib^o idēz.
Qctauo q̄rit an si in forma instōnis vñū d subalib^o mittat
 z cetera obfueur instō vitiet. z dōz ē q̄ omīssio cuiusq; subal^o
 vitiat. vt. ff. d. trās. l. cū hi. §. si p̄tor. z ar. de re. eo. l. si pupilloz.
 §. si p̄tor. z ad muni. l. p̄stōnib^o. lz omīssio leuiū z n̄ subalium
 n̄ vitiet rē d q̄ agit. vt. ff. d. v̄. inspi. l. j. in fi. **M**ono q̄ri p̄t si
 canonic^o p̄bēdā p̄cepit d manu p̄oris q̄ n̄ erat legitie institut^o.
 an postea possit petē p̄orē ab admīstratiōe remoueri tāq̄ n̄ le-
 gitie institutū. z v̄ q n̄ q̄ iur̄ cauef q si ego p̄seq̄r legatū ab
 instituto in testō q̄ poterā infringē p̄ q̄relā v̄ p̄ tab. sc̄iēs me
 posse q̄ postea n̄ possū rūpe testm̄ quasi iuri meo renūciasse

fuerunt delata fisco p̄scribit̄ q̄tuor na. ff. de iure fil. l. j. §. diu.
 z. §. p̄scri. l. z. d. diuersis p̄scri. l. inf. q̄tuor. z. l. in oib. C. de qua
 driē. p̄. l. j. z. ibi no. Res at̄ mobiles eccl̄az vsucapiūt̄ triē
 nio cū h̄ repiat̄ iure ciuili determinatū vt. d. §. p̄ tp̄alib. z. auc.
 quas actōes. nec hui⁹ p̄riū repiat̄ inf. cāonicos determinatū.
 nisi aliq̄s disputādo dicēt q̄ p̄riū vidēt̄ cauēri p̄ p̄stōnē q̄ sta
 tuit̄ simp̄l̄r q̄dragita ānoꝝ t̄p̄s in reb⁹ eccl̄az. Sz ad illō r̄f̄
 det̄ q̄ statutū gnāle n̄ derogat. sp̄ali. s. de p̄sti. c. j. lib. vj. Sz q̄
 sustinet̄ opionē auc. p̄riā dicūt q̄ illō q̄f̄ sp̄ale z gnāle statue
 rent̄ eodē iure. h̄ at̄ gnāle inf. cāonico sp̄ale de iure ciuili. q̄ ca
 su n̄ p̄t̄ i aliq̄ d̄rogare. sz nihil ē q̄ in. d. c. j. d. p̄sti. s. p̄ sūmū pō
 t̄ficē iducebat̄ p̄sti. gnāl̄ z p̄ alios p̄suetudo. vel p̄stō sp̄al̄ z
 tūc sp̄al̄ gnāl̄ derogat. Sz illō p̄tigit̄ p̄ sp̄alē p̄missiōez sūmī
 pōt̄ficis. at̄ lex gnāl̄ supueniēs tollēt̄ sp̄alē p̄cedētē. vt. ff. d.
 sepul. vi. l. iij. §. diu. Sz adhuc v̄t̄ mibi inherēdū p̄ie opioni
 q̄ p̄stō q̄ loq̄t̄ indefinite n̄ egpollet̄ vniuersali. q̄f̄ n̄ ē eadē rō
 z p̄dō oiuꝝ p̄ticulariū i vniuerso p̄prehēsoꝝ vt̄ oñsuz est. s. in
 gl. rubrice. p̄stat̄ at̄ aliā eē rōnē z cōditionē n̄ mobiliū z aliāz
 mobiliū. Ergo p̄stō plata simp̄l̄r reducat̄ ad distictiōez auc.
 Romana v̄o eccl̄a sola de iure cōi gaudet̄ p̄scrip. c. an. vt. s.
 d. p̄scrip. c. ij. li. vj. vt̄ i auc. vt̄ eccl̄a roma. col. iij. Sc̄bo oppōit̄
 q̄ v̄t̄ q̄ lz malafides ab initio interueniēs ipediat̄ p̄scriptōez
 i choari. n̄ t̄n̄ tollat̄ effectū i choate q̄ q̄ ab initio aliq̄d fieri i
 pediūt̄ ex post̄ scō supueniēt̄ia nō tollūt̄ iā factū. vt. j. e. factū
 ltime. ff. e. l. in abiguis. §. nō est nouū. Sz solō p̄z q̄ si factū
 ē p̄fectū casus supueniēs q̄ ab initio ipedit̄. n̄ tollūt̄ iā factū
 vt̄ in p̄dcā regl̄a factū legit̄ie. z i p̄al. §. nō ē nouū. sz vbi fcm̄
 erat̄ i choatū. z n̄ p̄fectū. casus supueniēs q̄ ab initio ipedit̄
 i choari ipedit̄ ē p̄fici inchoatū ita loq̄t̄ h̄. z p̄dcā solō p̄bat̄
 ff. d. v̄b. ob. l. si sub vna. §. si qs fundū. z. l. p̄lib. z. §. z si place
 at. z de hui. le. p̄ pte. z de hui. ru. p̄di. l. via. §. q̄cūq̄. z plene d̄z
 j. eo. factū. p̄ q̄d p̄z q̄ ius cāonicū recti⁹ p̄cedit̄ circa tractatū
 p̄scriptionū q̄ ius ciuile s̄m gnāles z cōes regl̄as. Tertio
 oppōit̄ z v̄t̄ q̄ q̄tūcūq̄z oī t̄pe iteruēiat̄ bōafides p̄scriptio n̄
 possit̄ p̄cedē. Cōstat̄ enī q̄ eqtas nāl̄ scripta in q̄ cauet̄ nemi
 nē cū alteri⁹ iactura locupletari debē. vt. ff. e. l. nāe. z de p̄di. i
 de. l. nā nā. z de insti. l. si qs mācipiū. §. p̄cul. cū ḡ rigor iuris
 p̄scriptōez inducēs simp̄l̄r script⁹ repiat̄ p̄ualē d̄z eqtas nāl̄
 C. d. iudici. le. placuit. z. ff. d. b̄posi. l. bōafides. Sz d̄z ē q̄ vbi
 repit̄ eqtas scripta i genē z rigor p̄ri⁹ in genē p̄ualet̄ eqtas.
 Sz vbi repit̄ eqtas scripta i genē. rigor i sp̄e. sic ē i p̄posito. q̄z
 eqtas gnāl̄ nāl̄r dictat̄ neminē debē cū alteri⁹ d̄trimēto locu
 pletari. rigor v̄o dictat̄ sp̄al̄r p̄scriptōes p̄cedē i alteri⁹ d̄anū
 fauore bōefidei possessor̄ z i odiū negligētū p̄fert̄ rigor. q̄z i
 iure n̄o generi graui p̄ sp̄ez derogat̄. vt. j. e. generi. ff. e. l. sem
 p̄ i iure. cū m̄tis s̄lib. C. Querēdū ē at̄ v̄t̄ d̄ iure canonico
 regrat̄ in p̄scri. titul⁹. z bōafi. v̄t̄ an suffic̄ bōafides t̄n̄ s̄i titū
 lo. nā d̄ iure ciuili p̄stat̄ q̄ i vsuca. triēnij. z i p̄scriptōe. x. v̄l. xx
 an. regrat̄ titul⁹ z si suffic̄t̄ bōafides. vt. C. d. rei v̄e. l. nullo. z d̄
 vsuca. l. celsus. v̄t̄ saltē error facti. p̄babil̄ q̄ titū egpollet̄ vt.
 ff. p̄ p̄ptore q̄ vulgo. z d̄ vsuca. l. n̄ solū. §. q̄z vulgo. z de iure
 do. l. p̄cul. p̄ legato. l. p̄ legato z p̄ suo. l. si ancillā. §. si. Et nō
 ri solet̄ ad plenū in. l. p̄alle. celsus. i p̄scri. at̄. xxx. v̄l. xl. an. titū.
 nec bōafides regrat̄ cū ēt̄ fures p̄scriberēt̄. xxx. v̄l. xl. an. vt. C.
 de p̄scri. xxx. v̄l. xl. an. l. oēs. z h̄ si agat̄ de p̄scribēdis reb⁹ p̄ua
 toꝝ. Sz si d̄ reb⁹ eccl̄az tūc ēt̄ in p̄scri. xl. an. ti. z bōafides reg
 rat̄ sic in p̄scriptōe p̄uatoꝝ sp̄acio. x. vel. xx. an. vt. C. d. sacrosā.
 eccl̄e. auc. q̄s actōes. z i auc. d̄ eccl̄e. titul⁹. §. p̄ tp̄alib. De iure
 v̄o cāonū iure veteri videbat̄ regri bōafides. z titū. lz in h̄
 fuerit̄ opiniōes. vt. s. de p̄scri. c. si diligētī. Iure v̄o nouissimo
 distinguit̄ rōnabilr. q̄z in reb⁹ eccl̄asticis q̄ p̄nt̄ possideri iure
 cōi. nec p̄sumptio p̄ possessores h̄ suffic̄t̄ bōafides. Sz i his
 q̄ iure cōi neq̄t̄ possideri. v̄t̄ p̄ possessore ē p̄sūptō. bōafides
 nō suffic̄t̄. sz ē necessari⁹ titū. q̄ possessori cāz tribuat̄ p̄scriben
 di nisi t̄atī t̄pis alleget̄ p̄scriptio cui⁹ p̄riū memoria n̄ existat̄
 vt. s. d̄ p̄scri. c. j. trāscursus enī t̄pis cui⁹ memoria nō existat̄ lo
 co tituli habet̄. vt. ff. d̄ aq̄ plu. ar. l. j. §. si. z. l. ij. z. l. si. de aq̄ co. z
 est. l. h̄ iure. §. duct⁹ aq̄. Itē nūqd̄ in p̄scribēdis reb⁹ incoꝝ
 poralib⁹ sit necessaria bōafides z titū. v̄t̄ an suffic̄t̄ bonafi
 des. Et d̄z ē ēt̄ de iure ciuili. q̄ suffic̄t̄ bōafides. nec ē op⁹ p̄

bare titū. vt. ff. si hui. v̄e. l. si qs diuturno. q̄re at̄ in p̄scriptōe re
 rū corpozaliū titul⁹ regrat̄ z n̄ in p̄scriptōe rez incorpozaliūz.
 Rō est q̄z vbi mai⁹ piculū iminet̄ ibi cauti⁹ ē agēdū. vt. ff. de
 car. e. l. j. §. sz z si qs. Sz in p̄scriptōe rez corpozaliū mai⁹ picu
 lum z p̄iudiciū pat̄. q̄z rei d̄niū ei aufertur. Sz in p̄scriptōe
 fuitutis n̄ aufert̄ d̄niū rei. sz subijc̄t̄ res speciei alicui⁹ fuitutis
 debite p̄scribēti. C. Nūqd̄ at̄ sit opus salti titulū allegare. z
 lōgeuā q̄si possessionē p̄bare. v̄t̄ q̄ sic vt. ff. de vsuca. l. cū d̄ in
 rē v̄so. Sed d̄z ē q̄ nō ēt̄ de iure ciuili. vt. d. l. si qs diuturno
 z de aq̄. plu. ar. l. j. §. si. z ad. l. cū de in rē verso. r̄ndēdū erit̄ q̄
 ibi agebat̄ de p̄sona astringēda seu obligāda ad aliquā p̄sta
 tionē. z p̄pea ē necessaria saltē tit. allegatio cū ad obligatōez
 p̄sonalē inducēda necessaria sit cā va v̄t̄ p̄sumpta. vt. ff. d̄ doli
 excep. l. ij. §. circa. z d̄ p̄ba. cū d̄ indebito. §. rōe p̄dicta. l. q̄z vbi
 mai⁹ piculū zc. Itē nūqd̄ i p̄scribēdo vsufu. regrat̄ titul⁹ z
 v̄t̄ q̄ nō. q̄z illō ius h̄uat̄ i p̄scribēdo vsufructum q̄d̄ h̄uat̄ in
 alijs p̄scribēdis fructib⁹ vt. C. de p̄scrip. lō. tē. l. si. in fi. Ecōtra
 v̄t̄ ē v̄t̄ de iure ciuili q̄ titul⁹ nullo mō regrat̄. q̄z vsufu. ē
 d̄niū ps. vt. ff. de vsufu. l. iij. z de fideicō. l. si a reo. v̄t̄ q̄ rōe in
 p̄scriptōe d̄niū q̄rit̄ titul⁹. vt. d. l. nullos. z. l. celsus. eadē rōe z
 in p̄scriptōe vsufu. z. ad. l. si. de long. tē. p̄scrip. dicentē idēz
 h̄uandū esse i vsufu. q̄ i ceteris fuitutib⁹ v̄t̄ ē q̄tū ad t̄pis
 limitatōez. h̄ est vt̄ eodē t̄pe p̄scribat̄ q̄ z cetera fuitutes. nō
 q̄tū ad alia. hoc d̄ iure ciuili. Sed sec⁹ de iure cāonico cū vsu
 fru. possideri possit̄ d̄ iure cōi. vt. ff. de acq. pos. l. nāl̄r. z. l. pos
 sessor. z d̄ vi z vi ar. l. iij. §. viz vi. p̄scribi poterit̄ ēt̄ s̄i titulo dū
 t̄n̄ bōafides accedat. vt̄ in p̄all. c. j. de p̄scrip. l. vel trāscursus
 t̄pis a quo memoria n̄ extet. Itē q̄rendū est v̄t̄z bōafides
 regrat̄ ēt̄ t̄pe p̄ctus z t̄pe traditōis z t̄pe p̄tinate possessio
 nis. Et d̄z ē de iure ciuili q̄ in ti. ēptōis. z v̄edi. regrat̄ bōafi
 des vel p̄babil̄ error facti. q̄ bonafidei p̄sumptōem inducat̄
 t̄pe p̄ctus z t̄pe traditōis. in ceteris v̄o regrat̄ t̄pe traditōis
 t̄n̄. vt. ff. de vsuca. l. si is q̄ p̄ emptore. §. si. z p̄ soluto. l. si existi
 mans. z pro emptore. l. ij. in p̄n. Sed de iure canonico nō reg
 rat̄ t̄pe p̄ctus in his que de iure cōi possunt possideri cū sine
 titū. p̄scribunt̄ vt̄ dictū ē. sz t̄pe traditōis z p̄tinate possessio
 nis vsq̄z in finē cōplete p̄scriptionis. vt̄ p̄z per verba regl̄e
 In his v̄o que non possunt de iure cōi possideri in quibus p̄
 scribendis regrat̄ tit. dicendum foret̄ q̄ bonafides nō reg
 ratur tempore contractus z t̄pe traditōis z continueate pos
 sessionis in tit. emptionis. i. ceteris vero regrat̄ tempore cō
 tractus z t̄pe traditionis z continueate possessionis nisi post
 tempus p̄tractus malafide celebrati error facti probabil̄ in
 terueniat̄ qui malafidei p̄cedentis suspicionem remoueat.
 Itē querendum est si possessor errauit in facto. v̄t̄z dica
 tur malafidei vel bonafidei possessor. z dicendum est q̄ error
 facti. p̄babil̄is p̄dest. q̄z bonafides apertā p̄sumptionem
 inducit. vt. ff. de vsucapio. l. iusto errore. §. filius. z. l. non soluz
 §. q̄d vulgo. z pro emptore. l. q̄ vulgo. Itē queri potest̄
 si errat̄ in iure an dicatur bonafidei vel malafidei possessor.
 Et dicendum est q̄ lz quantum ad fructus perceptos dicat̄
 bonafidei. in hoc. l. vt̄ ad restitutionem eorū non teneatur. vt̄
 ff. de heredi. peten. l. sed z si lege. §. scire. tamen q̄tū ad p̄e
 scriptionē p̄ malafidei possessore habetur. vt. ff. de vsucap. l. si
 fur. §. j. Iuris enim ignorantia in vsuca. non tollerat̄. vt. ff. de
 vsucapio. l. nunq̄z in p̄ncipi. z de iuris z fact. igno. l. iuris ignora
 tia. Itē querendum est si errauit in iure z in facto simul v̄t̄z
 dicatur bonafidei vel malafidei possessor quasi magis atten
 di debeat q̄ proficiat̄ q̄z q̄ noceat. ar. ff. de iure fisci. l. intelligit̄
 §. si quis palā. eē v̄t̄ q̄ malafidei q̄si magis p̄sideretur illa
 de pluribus causis s̄l̄ p̄currētib⁹ q̄ nocent̄ q̄z p̄sint. ar. ff. ex
 qb⁹ cāis i pos. ea. l. fulcini. §. q̄d ḡ si duas. z ad fila. l. si qs in
 graui. §. vl. z. l. q̄ posthum⁹. sz dici p̄t̄ q̄ bōefidei reputet̄ z q̄
 p̄scribē possit̄. vt̄ p̄bat̄. ff. de dōa. l. si vir vxor. z ibi plene no.
 rō at̄ q̄z error facti cum errore iuris cōcurrēns inducit bōefi
 dei p̄sūptōez z ei⁹ oppositū remouet. sz. §. q̄d ḡ si duas. z. l. si
 q̄si graui. §. vl. z. l. q̄ posthum⁹. p̄stabat̄ d̄ malafide z iō p̄ aliā
 cāz p̄currētē q̄ est bōefidei. at̄ idē si de malafide nō p̄staret̄
 p̄sumptōez iducēt̄ z nō amouēt̄ vitas malafidei d̄ q̄ p̄stat̄ cū
 in icert̄ nō i cert̄ loc⁹ sit p̄iecturis. vt. ff. de v̄. ob. l. p̄tinu. l. cū

ita. **C** Itē q̄ri possit sit defūct^o habuit malāfidē z hēs bonaz
vix bōa fides hēdis pdesse debeat. Et eō si defunct^o bonā fi
dē z hēs malā. an mala hēdi nocē debeat. z cū mala defuncti
noceat hēdi. qz pp fictōez idēptitatis psone extiat successor
vitioz z culpe defuncti. vt. ff. d. diuer. z tēpo. p̄scri. l. cū hēs. z
de publi. l. si ego. §. p̄. v. qz bōa pdesse debeat accedēs male
cū p̄rioz eadē sit disciplina. z vī b̄ p̄bari. ff. de publi. l. eū q. §.
in hac actōe. z p̄ ēpto. l. ij. §. si defunct^o. Sz v̄ba regule hui^o qō
nē solūūt. qz q̄cūqz tpe malāfides iteruēiat an p̄scriptōez ipe
dit p̄scriptōez cōpleri. z p̄pterea siue defunct^o siue hēs hēat
malāfidē seq̄ qz ipediat p̄scriptō. Possēt tñ aliqs dicē d̄ eq
rate cāonica qz si defūct^o habuit malāfidē z hēs bonā. z vel
let hēs a se p̄scriptōez ichoare qz possit p̄scribē cū i p̄scriptō
nib^o rez qz possideri possunt iure cōi titul^o n̄ regrif. vt. d. c. j. §.
de p̄scri. l. vj. sic d̄ de successiōe singulari volente a se p̄scrip
tōez ichoare. vt. ff. de aq. pos. l. pap. §. cū qs. Sz rigor iuris ci
uilib^o qz p̄ malā fidē defuncti malefidei p̄scriptōez i hēdē trāf
fundit. vt. d. l. cū hēs. z i p̄alle. §. p̄tus b̄ nō patif. **C** Andecio
z vltio q̄ri p̄t an in p̄scribēda libtate p̄ fuitutē sit necessari^o
titu. z dicēdū est qz n̄. qz fauorabili^o est ius p̄scribēde libtate
p̄ fuitutē q̄z libertatis p̄scribēdi fuitutē. vt. ff. de vsucap. l. se
quit. §. vlt. cū igif in p̄scribēda fuitute n̄ sit necessari^o ti. vt. i. l.
si qs diurno. z. §. d̄ p̄scrip. c. j. multomin^o necessari^o erit in p̄
scribēda libtate p̄ria fuituti. **C** Itē hoc ē q̄si exēplū exp̄ssuz
ff. de fui. v̄ba. p̄di. l. si edes in p̄n. z ibi no. **D**ynus. **I**dē.

Sine possessione prescriptio non procedit.

Exēplū istī regle p̄z. **P**one qz emi aliquā rē mobi
le vel imobile a q̄dā nō dñō bōafide. tñ possessio
nē adept^o nō fui. mō dubitat an vsucapiā v̄l p̄scri
bā. **R**ñdet qz nō qz sine possessiōe p̄scriptio n̄ p̄ce
dit. possessiōe civili v̄l nālī fil. v̄l saltē civili n̄ at nālī tñ. si ali^o
cui^o possidēt. vt. j. oñdīf p̄scriptō lāge pōif. vt. tā vsucapiōē
triēnij q̄z p̄scri. x. v̄l. xx. an. xxx. vel. xl. vel. et magis lōgeuā p̄ti
neat. lz eni in v̄a z p̄p̄a significatōe p̄scriptio ad imobilia. vsu
capio v̄o ad mobilia referat. tñ legislatores p̄miscue vtunt
istia vocabul^o referēdo cōif ad mobilia z imobilia. vt. ff. d̄ vsu
ca. q̄si p̄ totū z maxie in. l. iij. z ibi plene nō. **N**ō p̄cedit. i. n̄ in
cobat. lz aliqñ icobata mediāte possessiōe p̄tinet et si n̄ posses
siōe. vt. j. d̄. **S**z oppōit z v̄i qz p̄scriptio sine possessiōe p̄
cedat. certū est eni qz icorporalia n̄ possidēt. vt. ff. d̄ aq. pos. l.
iij. in p̄in. z de aq. re. do. l. f̄nuus. §. icorporales z de vsuca. l. se
quit. §. si viā. z tñ p̄scribūt aliqñ spacio. xx. vel. xxx. an. aliqñ
spacio t̄pis cui^o nō extat memoria. vt. C. de fui. z aq. l. j. z. ij. z
de p̄scri. lōgi t̄pis. l. vlt. z. ff. si fui. ven. l. si qs diurno. z d̄ aq̄
plū. ar. l. j. §. deniqz. z. l. ij. in p̄n. cū filib^o. Sz dic qz in icorpora
libus ē q̄dā q̄si possessiō q̄ illd̄ opat qz opat v̄a possessiō cir
ca cōporalia qz p̄z. certū ē qz infdictū vti pos. n̄ dat aliq̄ p̄f
fidēt. vt. ff. vti pos. l. j. §. interdctū. z tñ sic dat iterdictū p̄ tñē
da posses. rei cōporal^o imobil^o ita dat p̄ tñēda q̄si possessiōe
rez icorporaliū q̄ d̄ nūero imobilū reputat. vt. ff. d̄ fui. l. pe.
z. ff. si ser. v̄edi. l. licuti. §. aristo. z vti pos. l. si. sic ḡ in cōpora
libus n̄ p̄cedit sine v̄a possessiōe. ita in icorporalib^o n̄ p̄cedit si
ne q̄si possessiōe p̄ q̄d̄ oñdīf hāc regulā oi genē verā eē. **I**tez
oppōit z v̄i p̄scriptōez sine possessiōe p̄cedē. p̄stat eni hēdita
tē iacētē n̄ possideri. vt. ff. si qs extestō li. eē iul. fue. l. j. §. sceuo
la. z tñ vsucapif. vt. ff. d̄ vsuca. l. cepta. z. l. nūq̄. §. vacuū z. l. iu
sto. §. nōdū adite. itē p̄stat tignū p̄iuctū domui n̄ possideri. vt
ff. d̄ vsuca. l. eū q. z d̄ aq. pos. l. qz v̄niuersas i p̄n. z tñ vsucapif
si tpe iuētōis pauci dies superat ad vsucap. cōplēdā. vt. ff. de
vsucap. l. rez mixtura. §. labeo. Sz dicēdū ē qz sine possessiōe
n̄ p̄t ichoari. z ita loq̄f reglā aliqñ tñ ichoat mediāte posses
siōe. z ita loquūt p̄ria. **C** Sz p̄ hāc solonē ē valde. ff. d̄ vsuca.
l. nālī. vbi d̄ qz p̄dita possessiōe iterrūpif vsucapio z ei^o effe
ct^o. ḡ n̄ p̄tinet si n̄ possiōe. lz dici p̄t qz illd̄ hz locū qñ iteruēit
iterrupto nālī qz mediāte possessor possiōe p̄uat. qz nihil v̄i qz
in casib^o supradict^o possor possiōe p̄uat. scz q̄si iūiūgit tignū
domui. vt. l. qz v̄niuersas. z. l. eū q. **I**te qñz morit qz mors oia
soluit. vt i auc. d̄ nup. §. deiceps. col. iij. z p̄p̄ea supradcā n̄ vi
dent. p̄cedē. lz dici p̄t qz h̄ p̄uat nālī possessor possiōe actu z
babitu. z iō iterrūpif vsucapio. i p̄dcis at cāib^o. i. qñ iūiūgit z

qñ morit p̄uat actū tñ z n̄ habitu. Sz certe imo si morit p̄ua
bit actu z habitu. qz mors oia soluit. Sz dicat qz i hēdē qz ē ea
dez p̄sona fictiōe iuris. vt. ff. de vsucap. l. hēs z i auc. d̄ iureiu
rā. a mori. p̄sti. ē apta imediate p̄tuari si n̄ fuerit apprehensa
p̄ aliū. nā si p̄ aliū apprehēdēt ipediret p̄tinuatio possiōis de
fūcti i p̄sona hēdis. vt. ff. d̄ acq. pos. l. p̄p. §. q̄sitū. z d̄ vsuc. l.
possiō testatoris. z iō si n̄ fuerit apphēla p̄ aliū zapta sit im
mediate p̄tinuari. p̄ p̄tinuata d̄z hēri. ar. ff. d̄ testa. l. si fili^o. z in
auc. vt exactōe instāte dot^o p̄rie v̄l scōe. circa p̄n. Et ē rō q̄re
vsuc. p̄tinuat possori d̄functo. vt. i. l. p̄al. z p̄z. ff. q. ex ca. ma. l.
cū miles circa p̄n. z p̄ hēde. l. ij. §. filiū. **C** Itē oppōit qz p̄stat
caprū ab hostib^o nihil possidē cū ab alio possideat. ff. d̄ acq.
pos. l. cū hēdes. §. i. his. z tñ vsucapit. vt. ff. d̄ vsuc. l. iusto. §. vlt.
Sz d̄ d̄z qz n̄ vsucapiat p̄ se. qz n̄ possidet p̄ se tñ vsuc. p̄ aliū
quē hēbat i ptāte tpe qz capt^o fuit. vñ si redeat postlimio v̄i oī
tpe ptāte p̄tinuasse iur^o fictiōe postliminiū z eiusdē fictiōis vir
tute vsucapio. p̄tinuasse z dñiū p̄ vsucapioez q̄siuisse. lz vbi pos
sidēt p̄ se z capif ab hostib^o p̄dit possessio. z lz postea postli
minio redeat fictio postliminiū n̄ extēdit ad possiōez qz i scō
p̄sistit. z p̄nter ad vsucapio. qz solet ex possiōe p̄cedē. vt. §. p̄di
cta p̄bāf apte. ff. d̄ cap. et postli. reuer. l. in bello. §. facte. z de
vsu. l. si his qz p̄ ēptore. z ibi plene nō. z ar. qz ex ca. ma. l. sciēdū
z. l. dñiqz. z. l. nec vtile. **C** Itē op. p̄stat ignorātē possiōem nō
q̄rere cū aiis sit desbalib^o qz regrūf in pos. q̄renda. vt. ff. d̄ ac
q. pos. l. lz. z tñ p̄scribit. vt. ff. p̄ soluto. l. ij. §. celsus. **R**ñdeo z
dico qz ignorās nūq̄ q̄rit possiōez p̄ se. z h̄ simplr v̄ez est tñ
bñ p̄t ignorās q̄re ministerio filij v̄l fui qz hz in ptāte z igno
rās vsucape. vt. i. l. p̄al. **I**te p̄p̄curatorē q̄re p̄t possiōez igno
rās lz n̄ vsucapē nisi postqz venit in noticiā dñi. vt. C. de acq.
pos. l. j. z. ff. d̄ acq. pos. l. j. §. p̄p̄curatorē. p̄ negocioz v̄o gest.
qz caret mādato q̄ret possiōez et vsucapēt demū p̄ tatihabi
tōez. vt. ff. d̄ acq. pos. l. cōis. §. p̄curator. z d̄ neg. gest. l. si ego.
C **A**dō q̄rendū ē qz possiō sit necāria ad p̄scri. v̄tz civil^o tñ
v̄l nālī tñ. v̄l v̄traqz fil. **A**d cui^o d̄clatōez. p̄ ē q̄rendū v̄tz sint
due possiōes differentes spē v̄l vna tñ qz diuersificet per p̄ce
dentia. **I**o. dix qz due sūt possiōes spē differentes vna civil^o. al
tera nālī az. vna tñ. l. nālī. qz diuersificat p̄ accidētia. **E**t glosa
tores iur^o ci. in. C. tenēt opi. azo. in. ff. no. maxie in ti. d̄ acq. pos.
tenēt opi. **I**o. p̄ **I**o. argui z oñdī p̄t qz sit duplex possiō. d̄ ei
in. l. qz si possidēs fundū nālī z civil^o egrediat d̄ fūdo. z pere
gre vadat. qz si eo exite ex fundū ali^o igrediat fūdū. igrediēs
hz possiōez. vt. ff. d̄ acq. pos. l. clā possidē. §. qz ad nūdinās. cū
igif ipossibile sit duos eadē rē eadē spē possiōis insolidū pos
sidē. vt. i. e. ti. l. iij. §. ecōtrario. z p̄dcā. l. duo. māifestū ē qz due
sūt possiōis spēs. **I**te argui p̄t ex eo. §. qz dic qz ingressus fūdū
p̄ reuersuz n̄ admissuz possidet vi z clā. lz violētia z clādesti
tas due sūt q̄litates p̄rie. ḡ coherē n̄ p̄nt eidē subiecto. vt. ff. p̄
suo. l. ancillā. z p̄ ep. l. ij. §. vlt. si coherēt diuersis. seq̄ qz diuer
se sint sbe siue spēs possiōis. **C** **P**reterea d̄. ff. d̄ vi z vi. ar. l. j.
§. deijcīf qz dat iterdictū ei qz possidet nālī tñ. **I**te qz possidet
civil^o tñ. q̄libet. n. illaz possionū vt ibi d̄ suffic ad iterdictū
vñ vi. cū igif iterdictū vñ vi n̄ def nisi rōe possiōis. vt. i. l. j. §.
iterdcm. h. ff. vñ vi. māifestū ē qz q̄libet illaz ē v̄a vna species
possiōis p̄ se. **I**te ibidē d̄ qz nālī possiō. z p̄ suo ad iterdcm p̄
tiet. cū igif coplā cadat inf diuersa māifestū ē qz spē differāt
nālī possiō z p̄ suo. q̄re cū idē sit p̄ suo possidē z civil^o possi
dē hz oēs opiniōes. appet v̄lteri^o qz civil^o z nālī possiō sūt due
possiōes spē differētes. **I**te iterdcm vñ vi. dat p̄petario z
vsufructuario. vt. ff. d̄ vi z vi. ar. l. iij. §. vñ vi. **A**ter qz ḡ possidet
qz afr iterdcm n̄ b̄iet. vt. in. e. ti. l. j. §. interdctū h. z. §. deijcīf
in fi. cū igif n̄ possint isolidū eodē genē possiōis possidē. z vsuf
fructuari^o possideat nālī. vt. l. nālī. z. l. possiō z. ff. d̄ acq. pos.
certū ē qz p̄petarius eodē genē possiōis n̄ possidet qz vsufu
ctuari^o. vt. eo. §. ecōtrario. q̄re cū possideat civil^o appet qz ci
uil^o z nālī possiō sūt due possiōes spē differētes. **I**te si ponā p̄
petariū z vsufructuariū eē ex fūdū z ex fūdi p̄spectū b̄ient
ābo eadē nālī z civil^o. **I**te si i fūdo ābo b̄ient eadē nālī z sic
eadē q̄litas possiōis eēt ap̄ duos insolidū q̄d̄ ēt **A**zo. negat
posse p̄tingē. **N**ecessē ḡ habes ponere possiōes p̄les spē dif
ferentes qbus eadē spēs vel diuersē h̄nt q̄litates. p̄trea due
possidendi q̄litates p̄rie in eadēz sba possessiōis p̄currē n̄ p̄nt
vt ostensum est. **S**ed civil^o possidere z nālī sunt qualitates

Sicut possidendi. In ea quae dicitur solent. ut ff. de precat. l. ij. et ut
 pos. l. si duo in pn. non ergo concurrunt in eandem rem possessionis
 si ergo non est eadem res naturalis et civilis manifestum est quod non sunt eiusdem
 speciei quae esse idem in specie. est esse idem in substantia et natura.
 Preterea quoniam sunt eiusdem speciei. producant eundem effectum. quod
 ad destructionem consequentis quod non producant eundem effectum non sunt
 eiusdem speciei quare cum civilis et naturalis possessio eundem effectum produ-
 cant. quod ex civili procedit usufructus ex naturali non. ut ff. de acq. re. do.
 l. acq. r. s. vlti. manifestum est quod civilis et naturalis possessio sunt pos-
 sessiones specie differentes. Preterea dicitur i. l. sic nulla possessio acq-
 rit sine aere et corpore. ita nulla amittitur nisi in qua utriusque in
 reum actum est. ut ff. de acq. pos. l. quemadmodum. cum igitur hic signum
 nullam diversis in natura videatur negare. sequitur quod omnes possessiones
 non sunt eiusdem naturae quare nec eiusdem speciei. Preterea dicitur in l.
 pupill. ff. de acq. re. do. quod pupill. sine tut. aucto. non potest aliter
 illam possessionem quam est naturalis. Innuunt igitur in hoc quod dicitur et quod non est eius-
 dem naturae naturalis et civilis. ergo nec eiusdem speciei. Preterea dicitur az.
 est quod civilis et naturalis non videtur ponere differentias accidentales. sicut
 est iusta et iniusta et hoc patet. ff. de acq. re. pos. l. ij. s. e contrario. nam
 ibi in secundo rursus ponitur unum posse possidere civilem et alium naturale. et
 tertio rursus dicitur non posse unum possidere iuste et alium iniuste. per quod ap-
 paret quod civilis et iusta. Item naturalis et iniusta non solum non sunt idem imo
 nec equipollent. igitur nec ponunt differentias accidentales sicut iusta et i-
 iusta. Si non accidentales. igitur naturales. ex quo sequitur quod si diversifica-
 tur in substantia diversificatur in specie cum eadem idem in substantia et
 natura ut dictum est. s. eo. Preterea dicitur azo. est. ff. de acq. pos. l. ij.
 s. nerva filii. ubi dicitur me possidere rem mobilem hactenus quatenus pos-
 sem nancisci naturalem possessionem si possideo et nihilominus postea
 nanciscor naturalem. igitur per prius me habuisse aliam distinctam a naturali. ex qua
 sequitur manifeste quod due sunt quae nulla est altera. per opinionem autem
 azo. s. quod una sit tamen quae diversificet per accidentia. arguitur sic. Pri-
 mo quod rubrica dicitur de acq. et amittenda pos. in. ff. Item in. C. dicitur de
 acq. et reti. innuit igitur quod una est vera possessio. et per prius una species sicut
 azo dicebat aliter enim non singulariter sed pluraliter loquitur. et confirmat
 ista ratio per textum in pn. l. ij. ff. de acq. pos. l. ij. ubi dicitur quod possessio
 appellata est quasi pedum positio et singulariter locutio uno solo sup-
 posito contenta est. igitur et c. Preterea per azo. dicitur i. l. quod si aliquis exeat
 de fundo aere destinandi possidere perdit omnem possessionem. ubi quod
 una sit substantia possessionis cui diverse inherere possunt qualitates sicut azo. di-
 cebat. ut de acq. re. pos. l. ij. s. in amittenda et l. si quis. s. dria.
 Preterea autem in una est species possessionis tamen. aut plures. si
 una azo habet propositum. si per se tunc unum potest habere unam. aliam. et sic
 contingit quod eadem res sit a diversis sicut et semel in solidum possessa
 quod est per l. ij. s. ex prius de agr. pos. Item sequitur quod ex qualibet
 specie procedit usufructus. et sic sequitur duos in solidum dominium querere
 quod est per l. si ut certo. s. si duobus. ff. como. Preterea per azo.
 est. s. quod ad nuditas in si. si bene inspiciatur. nam in verba textus per vio-
 lentiam supervenientem remouet clandestinitas. s. procedens quare prius
 qualitates. et illud contingit id quod due prius qualitates non copatiuntur se
 circa eandem possessionem ut dictum est. si enim essent possessiones diver-
 se. prius qualitas. clandestinitas per unam. naturalem. scilicet violentiam pertra-
 hant. i. civilem deprehendunt. et per hoc partium se sicut. nec una per alias
 tollunt. Sed intelligendo textum sicut in pn. gl. intelligit non procedit.
 et preterea per az. est quod iusta vel iniusta sunt drie accidentales pos-
 sessionis sicut omnes non naturales. sed iusta dicitur civilis. iniusta dicitur naturalis. ff.
 uti pos. l. si duo in pn. igitur vlti. sequitur quod civilis et naturalis non possunt drias
 naturales. sed accidentales solummodo. et sic non sunt species differentes.
 Preterea pro azo. est quod nulla possessio sine aere perdit ut. ff.
 de ac. pos. l. quemadmodum. et de reg. iur. l. fere quibuslibet. Sed constat
 unam solam possessionem ab abnate retineri sicut omnes. si una sola posses-
 sio et nulla perdit. quod in nulla est aere perdit. necessario sequitur
 unam solam esse. Preterea per azo. est quod quicquid habet eandem diffi-
 nitionem sunt eadem in substantia. Sed naturalis et civilis eandem habent diffinitionem
 et in azo. ut no. ff. de acq. pos. l. ij. in pn. igitur civilis et naturalis sunt ea-
 dem in substantia. igitur in specie. Sed ad istud dicitur per quod describuntur sicut res-
 pectu cuiusdam tertij in quo conveniunt. et id non sequitur quod sint idem in
 substantia. sicut nec sequitur hoc et asinus est animal. igitur hoc est asinus. sunt idem
 in substantia. Solutio tamen per probabiliter est tenere opinionem azo. quod textus
 potest civilem et naturalem possessionem et duas species coequas. ff. per hunc
 de l. ij. s. quod vulgo et confirmat in. d. l. ij. s. nerva filii. ff. de acq.
 pos. Et ad argumenta priora facile est respondere si quis diligentem inspi-
 cet. Dico igitur resumpto quod non est permissa. quod ad prescriptionem est

necessaria civilis et naturalis possessio. vel saltem civilis sola siue naturalis.
 Nam quod sufficiat civilis sola probatur quod l. cauetur quod abnate quae constat
 sola civile possessione aere retinere possidet quantum ad hoc ut usufructus
 capio potest. ut ff. de furtis. l. serui et filij. s. vlt. et de diuer. et te.
 prescri. l. in accessione de acq. re. pos. l. ij. s. per seruum qui in fuga. Item
 quod naturalis sola non sufficiat ad prescriptionem probatur per tex. ff. de
 acq. re. do. l. acq. r. s. vlt. et ad exhibe. l. celsus. s. iul. de acqui.
 pos. l. ij. s. per eum. Item probatur per ar. necessarium cui non potest comode rati-
 deri si non is qui civiliter tamen possidet et usufructus. quod est verum. ut d. s.
 per seruum qui in fuga. et d. l. serui et filij. s. vlt. abisset vel prius esset et
 prescriptionem continuaret sequitur quod si ex naturali possessione sola proce-
 deret prescriptionem quod si eodem tempore naturaliter possidet et bona fide quod duo qui
 rerent in solidum dominium eiusdem rei eodem tempore quod non est de iure possi-
 bile. ut ff. como. l. si ut certo. s. si duobus vehiculum. et de castris.
 pecu. hereditate. s. per. et de reg. iur. l. quod contra. s. vni duo. Sed
 potest instari quod in hoc nunquam prescriptio contra absentem
 procederet quod contra possidentem prescriptio non currit. C. de
 prescriptio. xxx. an. l. ij. Item tempus non est modus per de possessionis
 ut ff. q. mo. usufructus. l. si mulier. igitur abnate civilem possessionem
 aere retinere nunquam procedit prescriptio. Fateor quod contra civiliter
 possidentem prescrip. non procedit. Item fateor quod tempus tatum non est mo-
 dus pendente possessionis. tamen iure cauetur quod tempus est modus indu-
 cendi oblivione. et oblivio est modus inducendi disponendi aere. et dis-
 positio aere est modus per de possessionis. ut l. et no. ff. de usufructu.
 l. furtum. s. fundi. Et propterea dico quod si civiliter possides negle-
 xerit naturalem possessionem per. an. vel ultra quod illa negligentia circa
 possessionem naturalem potest eundem possessionem civili. sicut aliter cauetur
 in iure quod negligentia permissa in adipiscenda vel recuperanda pos-
 sessionem naturalem inducit amissionem civilem. ut ff. de acq. pos. l. si ius. s.
 si forte. dico igitur quod quod diu abnate retinet civilem possessionem non incho-
 atur prescriptio duplici ratione. Prima quod possidentem civiliter non pre-
 scribit. ut d. l. ij. C. de prescri. xxx. an. Secunda ratio quod quod civiliter possi-
 det prescribit. igitur alius non prescribit eodem tempore ne plures simul in so-
 lidum quereret ut dicitur est. Sed ex qua iuris prescriptio possessionem civi-
 lem perdidit per oblivione seu per aere disponendi quod ex oblivione procedit
 post abnate ligitur tempus ex nunc inchoat prescriptio per eum et hoc volu-
 erunt glossatores iuris civilis aliquando dicere sed non plene. C. de ser-
 uis fugi. l. ij. per quod per quod ad prescriptionem est necessaria civilis et
 naturalis possessio simul. vel civilis sola. naturalis autem sola non sufficit
 eo casu quod poneremus alius civiliter possidere. ut s. omnes est. Dy.

Idem Bonifacius.

Peccatum non remittitur nisi restituatur ablatum.

Item mea surripuisti. vel violenter abstulisti vel aliud
 a me extorsisti per usuraria prauitate non remittitur tibi
 peccatum. et propter nec pena peccati nisi restituatur re-
 ablata. et hoc dicitur per reglam et probatur. s. de usur. c. cum tu. et de cessi. c.
 ij. nisi ponit. sicut. j. e. c. per. ff. de ve. in pos. l. ex neo. et de feriis si fe-
 riatis. et de custo. re. l. ij. s. si. Aliquid autem reperit quod negat seu peruat
 ut. C. de trasa. l. ij. et ff. de reg. iur. l. quod tutela in pn. Et id dicitur ubi
 quod ubi procedit omnia negatiua dictio nisi ponit. ut d. l. extraneo. et l.
 si feriatis. et l. ij. s. vlt. et de aur. et ar. le. l. ticia. et in h. c. et se. s. ubi
 procedit affirmatiua tunc negat seu peruat. ut d. l. quod tutela in pn. ff. e.
 de diuer. prescri. l. accessio. s. vlt. et ad tur. l. ij. s. per. et de iur. fil. l. ij. s.
 mltro. et s. vlt. l. si per. Sed hoc verum. ff. de re. iur. l. neo ex his ubi per-
 uat et non potest. et tamen negatiua procedit sicut illa negatiua equipollent affir-
 matie. et id dictum nisi peruat sicut ubi vera affirmatiua procedit. Item
 per predictam solutionem verum. ff. de manu. testa. l. ticio. s. vlt. ubi verum proce-
 dit negatiua. et tamen dictio nisi non ponit. sicut ibi negatiua non precessit
 sicut secuta fuit. et id non verum habuisse aere procedendi libertate. sicut po-
 tius impedire. et per illam presumptionem aere impediret ipedit datio li-
 bertatis. ar. ff. de adim. le. l. legata inutiliter. et de pdi. et dem. o.
 l. cum tale. s. vlt. Restituatur igitur a prius si restituatur ablatum remitti-
 tur peccatum. cum ar. a prius sensu sumptum sit lex. ut ff. de testi. l. ex eo
 et de testa. l. quod testis. s. mulier. Et cum sublata causa finali alicui rei
 tollatur effectus. ut ff. de dolo. l. ij. s. vlt. et l. et elegat in pn. et de excep.
 iudi. l. ij. et de adi. le. l. alune. s. ab hereditate. et s. de pb. et digni. c.
 si pauper clericus. li. vj. cujus delictum sit causa finalis pene imponere
 quod per. quod ubi non est delictum non dicitur esse peccatum. ff. de v. si. l. alid. s. in mulctam
 . C. de pe. l. sancim. ubi sequitur quod restituto ablato. et sic reducta causa
 ad non casum remittitur peccatum. sicut hoc apte. ff. de fur. l. quod ea mente. et vi-
 bo. ra. l. pe. ubi restituta re sublata et violenter ablata non remittitur

peccati pena. Sz illud h3 originē iuris ciuillis. secus at d'eqta
te iuris canonici qd diuinū imitatur. **¶** Verū aut solet si fur
vel raptor vel vsurarius h3 facultatē rei restituende ēt si fiat
eius remissio absq3 eo qd restituat rē. an intelligat a peccato
solut^o. z qdā dicunt qd sit absolutus qz soluē z cōseq remissio
nē eius qd erat soluēdū paria sunt. ff. de re iudi. l. iij. §. soluis
se. z. l. intra dies. z qz satisfactū accipim^o p eū moduz que cre
ditor acceptauerit. vt. ff. de acti. si rez. §. satisfactū aurē. q. mo.
pig. vel hypo. sol. l. itē liberat in pn. **¶** Alij dicūt qd nō liberat
qs. verbis regule inherēdū est in dubio cū de peccato agat.
Restituē at est rem in pzo statu reponē. vt. ff. de vsur. l. videam
us. §. in faniāna. z ne. qd in loco publico. l. ij. §. vt restituas in
quit. z d' verbo. signi. l. cū pzetoz. z. l. plus est in restitutiōe. z
. l. restituere. Non absurdū tamen dici potest. qd si res erat re
stitutōi parata z tunc fiat remissio qd tunc habeatur perinde
ac si res esset restituta z postea per eum cui restitutio facta
fuit donatio sit restituenti. ar. ff. de donati. inter virum z vxor.
l. iij. §. sed si debitorē z. §. vltimo. z de iure do. l. vir ab eo. z. ff.
si cer. pe. l. singularia circa fin. z de soluti. l. pecūia. z de rei vē
di. l. hoc si res. al's nō pōt intelligi proprie facta restitutio. cū
q̄tum ad propria significatiōe verborū aliud sit remittē ali
ud restituē vt dictum est. sed si nō h3 facultatem rei restituē
de. tunc esset sibi impossibilis restitutio z tunc sine restitutōe
absoluetur. qz nemo pōt ad ipossibile obligari. vt. j. eo. c. nēo
potest. z. ff. de reg. iur. l. impossibiliū. z qz ipsa nō habendi ne
cessitatē vī excusari. vt. ff. de mun. z ho. l. circa. §. inopes. Licet
forte fm rigorē iuris ciuillis non esset excusatus. qz naturalis
impossibilitas non persone difficultas d'bitorē excusat. vt. ff.
de ver. ob. l. continuus. §. illud. Sz mibi videt qd ēt sine rigo
re iuris ciuillis posset excusari. multū enī refert vtz sit in obli
gatiōe datio vel factū. nā sicut in obligatiōe datio. difficultas
personē non excusat debitorem. vt in §. illud. Sed vbi est in
obligatione factum persone casus ptingens in persona debi
torem excusat siue factuz debeat ex p̄ctū siue ex promissione
in iudicio facta. **¶** De contractu patet. ff. ad. l. ro. de iac. l. vlti.
§. pe. **¶** De iudicio. si quis cauti. l. si is. **¶** Verū est qz glosato
res iuris ciuillis distinguūt inter iudicia z p̄ctus. z nihil est qz
idem inter vtrosq3 q̄tum ad hoc. vt in. l. pzealle. cū ergo rem
restituere sit factū sicut rem tradē. vt. ff. de ver. ob. l. vbi autēz
non apparet. §. qui id. z. l. stipulatōes. §. idē puto. sequitur im
pedimentū superueniens in personā debitoris qd restitutionē
impossibile facit debitorem excusat nisi culpa p̄cesserit casuz
qz tunc nō excusatur pp casum. vt. ff. solu. ma. l. etiam. §. licet.
¶ Itē nisi delinqueret sub specie venie psequende. qz tunc vi
detur culpa casum precedē. z iō excusari nō d3. ar. ff. de dam.
infe. l. fluminū. §. itē apud z. §. seru^o. z. §. idē seruus. z de act. z
obl. l. j. §. is quoz. z comodari. l. in reb^o. §. qd at. **¶** Idem.

Peccati venia non datur nisi correcto.

¶ Ec regula cōcordat cū proxima precedenti quia
b sicut in precedenti nō remittitur peccatū nisi resti
tuatur ablatum. ita z hic nō remittit peccatū nec
peccati pena nisi interueniat mentalis correctio. i.
animi penitentia z cordis p̄tritio. **¶** His. n. interueniētib^o daf
peccati venia. **¶** Sed queritur de iure canonico pp solaz pe
nitentiā. i. cordis cōtritionē daf peccati venia z non de iure ci
uili. vt. ff. de edi. edic. l. qd sit fugitiuus. z de furtis. l. q ea men
te cum simili. **¶** Responsio est aperta. quia ea que facilius
ligant facilius dissoluunt seu que facilius ligantur facilius
dissoluuntur. vt. ff. eo. l. nihil tam naturale. z. l. fere. z de solu.
l. put quisq3. z de rescin. ven. l. emptio. **¶** Constat aut qd iure di
uino facilius qs ligatur q̄e sola mentis cogitatiōe si mō fue
rit huius ppositi qd actōe data id qd cogitauit cōmissurus sit
vt. ff. de verb. sig. l. fugitiuus. z iō per p̄trariā animi penitentiā
z cordis p̄tritiōez p̄seqtur remissionē peccati z penep pecca
to iponēde. **¶** Iure aut civili per solā animi cogitatiōē ad
actū nō pcedentē penā nō meret. vt. d. l. fugitiu^o. z de penis.
l. cogitatis. z iō sola cordis cōtritione veniā nō psequitur.
¶ Correctio. i. penitenti z cordis cōtritionē b̄firi. correctio
enī triplex repit. vna verbalis. alia realis. tertio mentalis. tñ

nec verbalis nec realis p̄desent nisi mentalis interueniat quo
ad deū cū ad cor tñ respiciat deus z q̄tū ad peccati p̄missio
nē z q̄tū ad cōmissi remissioez cōsequēdā. **¶** Iura vo ciuilia
q̄tū ad cōmissioez cōsiderant factū cōcurrēs cū animo z nō
factū tñ sine animo. qz voluntas z pposituz maleficiā distin
guūt. vt. ff. d' iniur. l. q iniurie. z de sic. l. ifans. z. l. diu^o nec aiuz
sine facto. vt. d. l. fugitiuus. z. l. cogitatis. **¶** Idem.

Nemo potest ad impossibile obligari.

¶ I pmitto alicui dare qd est impossibile de nā dari
f vt solem lunā z stellas nō obligoz. vt. ff. d' ver. ob.
l. si stipuler. ij. rñso. **¶** Itē si pmitto facē id qd ē ipof
sibile de nā fieri. vt celum digito tangē vel celum
ascēdē. vt. d. l. stipuler. ij. rñso. **¶** Itē ēt si pmitto id qd est im
possibile de facto. vt montes alpiū vltra mare deferre. ar. ff.
de statu li. l. cū hēs. §. j. **¶** Itē si stipulor id qd ē impossibile d
iure. vt rem sacrā mibi dari. vt insti. de ver. ob. in prin. z. ff. de
ver. ob. l. inter stipulatē. §. sacrā. z. l. si stipuler. §. itē qd leges.
¶ Intendit ergo regula dicē qd nemo pōt obligari ad id qd
de nā vel de facto v̄ de iure ē impossibile. z hoc in p̄tractib^o.
idē in vltimis voluntatibus. qz nec auctoritas vltie volūtatis
q̄ excedit auctoritatē p̄tractuū. vt. ff. e. l. in testamētis. pōt ad
impossibile aliquo de p̄dictis modis obligari. ar. ff. de le. j. l. si
qs inclinos. §. vlti. z. l. seruo aliēo. §. vlti. z. l. apud iur. §. p̄stat
z de cōdi. insti. qdā. z. l. filius z. l. q sub p̄ditiōe. **¶** Et idēz in
sentētijs z p̄ceptis. nā nec auctoritas snie nec p̄cepti pōt ali
quē ad ipossibile obligare. vt. ff. q̄ snie sine ap. re. l. vlti. i. z. iij.
rñ. **¶** Itē i p̄fessioib^o qz p̄fessio cōtinens ipossibile de nā vel
de facto vel de iure nō est obligatoria. vt. ff. de inter. act. l. con
fessionib^o. §. in totū z ad. l. aq. l. inde nerati^o. §. vlti. **¶** Aliq̄d
aut legis auctoritas pōt ad ipossibile obligare. Dicendū est
qz nō qz lex d3 esse possibi^l z honesta. al's pro non lege est ha
bēda. vt in. c. cūcta posita in p̄ncipio decretorū. **¶** Est ḡ effe
ct^o isti^o regule general^l. videlicet vt nec auctoritate p̄ctus. vel
vltie voluntatis. nec snie. nec p̄cepti. nec p̄fessiois. nec legis qd
possit aliqs ad ipossibile obligari saltē ciuifr. Quia hui^o obli
gatiōis effect^o per canones z p̄ leges iprobat. vt hic z. ff. eo.
l. ipossibiliū. **¶** An aut saltē nāfr obliget ex vigore p̄ct^o v̄l vl
time volūtatis ipossibilitatē cōtinētis. qd p̄tia facie vī qz con
sensus adest ergo nālē obligatōez parit cū nascat ex cōuētio
ne seu p̄sensu vt. ff. eo. l. cū amplius. §. is nā d3. z de sol. stichū
§. nāl. **¶** Ecōtra vī mibi qd nāl'r ēt non obligat. **¶** P̄rio qz
p̄sentire nō vī super re impossibili sciēt p̄hēdo vel disponen
do. vt. ff. de acti. z ob. l. non solum. **¶** Secundo qz si ignoran
ter contrahat alias disponat credēs possibilem que erat im
possibilis. videret error adesse. igitur z consensus abesse. vt.
ff. de iuris. om. iudi. l. si per errorem. z. ff. de iudi. l. ij. z de aqua
plu. ar. l. si hēs ta. z. C. de iuris z fac. igno. l. cū testamētuz. z. l.
non iccirco. ergo deficiente consensu non contrahit obliga
tio naturalis que solet ex consensu procedē. **¶** Item quia in re
gula iuris impossibilium nulla est obligatio posita. ff. eo. po
nitur signum vniuersale negatiuum z posito qd ponetur inde
finita equipollet vniuersali cum in qualibet specie vniuersali
impediente sit eadē ratio. vt. ff. de le. ij. l. si pluribus in prin. z
l. si ita relictum z dictū est supra in gl. rubrice. **¶** Sed oppoi
tur z videt qd qs possit ad ipossibile obligari z qd impossibili
tas non reddat obligationē inutile. Sed reddit eandem pre
senti puram z vtilem. ff. de condi. insti. l. j. z de condi. z demō.
l. obtinuit cū si. Sed dicēdum est qd aut ipossibilitas adijcīf
in modum conuentōis in cōtractibus vel dispositionis in vl
timis voluntatibus aut in modū conditiōis. Si in moduz cō
uentiōis vel dispositōis. verbigratia qz promitto v̄l lego rē
quā ipossibile ē dari. z tunc impossibilitas impedit oēm sp̄ez
obligatiōis p̄trahi. z ita loqtur regula hic. z. ff. eo. ti. l. impossi
bilitas. z de verbo. oblig. l. si stipuler. ij. iij. z. iij. respon. Si in
modum conditionis. verbigratia quia promitto vel lego si
celum ascendas vel digito tangas. z tunc aut ista conditio
impossibilis ponitur in contractibus aut in vltimis volunta
tibus. Si in contractibus aut affirmatiue aut negatiue. si affir
matue vt qz promitto si celū digito tangas reddit cōtractuz

Inutile. Si negative ut qz pmitto si celū digito nō tāgas valz
 ictus. z qz affirmativa est impossibilis. iō negativa. qz eius cō-
 traria est possibilis z necessaria facit ictū de pñti valē si obli-
 gatōez parit. vt. ff. de v. ob. l. impossibilis cōditio. z ita d3 itel-
 ligi. ff. de ac. z ob. l. nō solū. Et patet aperte insti. de inutili sti-
 pn. §. si impossibilis. Sed in vltimis voluntatibus sigdē negati-
 ua idē qz i ictib^o. Si affirmativa aut erat oi tpe impossibil. aut
 a principio impossibilis. ¶ **P**rimo casu si erat adiecta in psona
 honorati. i. eius cui aliqd in testō ascribēt. z tūc habet p non
 adiecta z relicta valet. vt pz in. d. l. optinuit. de pñti. z demō. z
 l. j. de pñti. insti. z ibi no. ¶ **S**i i psona onerati. i. eius cui on^o
 pstationis in vltia voluntate iponit. vt dāno heredē. x. dare si
 celū digito tāgat. tunc reddit inutile. vt insti. de liber. §. vltio.
 Sed si erat ab initio possibilis z ex post facto devenit ad im-
 possibilitatē. relictu z sola impossibilitas remouet vt. ff. d. l. j.
 l. si mihi. z §. si qs suos. ¶ **Q**uid at si i pñtōe appōat aliqd
 z si id nō fiat deē pena quā possibilē ē prestari an saltē obliga-
 tio pbitur in pēa. verbigratia promitto dare hoiez mortuuz.
 z si nō dederō pmitto. x. noie pene. z homo postea moriatur
 ante morā. glosatores iuris ciuilibs aliqñ determinat z male
 qz pena cōmittit per. l. d. ver. ob. l. in illa stipulatōe. si calēdis.
 aliqñ determinat z bñ qz stipulatio nō cōmittat ad penaz. vt
 ff. de ver. ob. l. si homo mortu^o. z l. in illa stipulatōe. vbi nihil
 facit ad ppositū qz ibi incipit stipu. pēal a pcedēti cōuentōe
 z iō interitu illius rei q nō ē in obligatōe nō potuit liberari p
 missō. sed in pposito incipit a pcedēti puentōe. z iō si res sit
 interēpta a pñ. pena nō d3 cōmitti. qz rei impossibilis fuerat
 adiectio. ¶ **I**tem si moriat post pmissōez z an morā nō cōmit-
 titur pena qz interitu rei que in obligatione erat contingente.
 an pmissōis morā expedit a pene pmissione. vt. d. l. si hō mor-
 tuus z ibi no. Sed qz hanc determinationē vt. ff. d. noxa. si ad
 libertatē. §. si qs. nā z ibi seruus nō erat in obligatōe sed exti-
 matio dāni. vt. ff. de re iu. l. miles. §. x. z tñ eius interitu cōtin-
 git liberatio. sed ibi est in obligatōe extimatio pp delictū ser-
 ui. sic ergo delictū morte serui delinquentis extinguit ita z obli-
 gatio delictuū occasione ptracta. **B**ynus.

Idem Bonifacius.

Præuilegiū psonale psonā sequit z extinguit cū psona.

P test poni exēplū huius regule in pñuilegio qd
 dat marito vt p dēnef in qñtū facē pōt deducto ne
 egeat. Nā psonā mariti sequit z cū psona mariti
 extinguit. Et iō heres mariti extraneus insoliduz
 p dēnat nō habita rōne ne egeat. vt. ff. so. ma. l. maritū. z l. se. z
 de re. iu. l. si fideius. §. si marit^o. z in. l. sciendū. Idē in pñuilegio
 psonali qz dat patri z patrono z militi vt cōdēnent in qñtum
 facere possunt. vt. ff. de re. iu. l. sunt q in id. z l. patron^o. z l. itē
 miles. qz psonā sequit z cū psona extinguit vt. ff. de reg. iur.
 l. pñuilegia. z l. in oibus. z d. censibus. l. etatē. §. vlt. Sed op.
 z vñ pñuilegiū psonale cū psona nō extinguit sed ad successō-
 rē trāsire. pstat. n. bñficiū restitutorū qz dat minori psonale eē
 qz sic pbat. oē bñficiū reale pueniēs ex psona rei pncipal cō-
 petit fideiussozi. bñficiuz aut psonale pueniēs ex psona rei
 ad fideiussozē nō extēdit vt. ff. de excep. l. exceptōes q psona
 in pñ. z §. rei vō. l. bñficiū restōnis in integz cōpetēs minori
 z nō deceptio aduersarij. dolo nō cōpetit fideiussoz^o eo cāu
 quo creditor est habitur^o regressum qz aliū vt. d. l. exceptōes
 q psona in fi. vt. ff. de mino. l. in cāe. z. C. de fideius. mi. l. j. z.
 ij. ergo sequitur ipm psonale eē z tñ iure cauet qz non extingui-
 tur cū psona sed ad hēdes transit vt. ff. de in. integrū resti.
 l. nō solū. z de mino. l. minor ānis. §. nō solū. z l. interdū. z. C.
 de temp. in. inte. resti. pete. z. l. ea q. ergo vñ regula falsa. Idē
 in bñficio vell. qz cōpetit mulieribus p alijs intercedētibus z
 qz ipm psonale z tñ cū psona nō extinguit sz ad hēdes trā-
 sit. vt. C. ad velle. l. hēdes. sed dicendū est qz aut psona est p-
 xima z imediata cā bñficij psonalis vt patet in marito patre
 patrono z milite de qbus superi^o dictū est. z tūc bñficiū pso-
 nale cū psona extinguit vt. hic. z. ff. e. l. pñuilegiū. z l. in oib^o.
 aut psona nō est pñia z imediata cā sed lesio vt est vidē in per-
 sona minoris q in integz restitui petit. sibi eni l3 nō cōceditur

restō licet pbet se minorē nisi pbet de lesione. vñ lesio ē pñia
 cā restōnis cū psona minoris vt. pbat. ff. de iure mioz. l. nā
 postea. §. si minor. z de mino. l. qz si minor. §. nō semp. z l. non
 oia. z tunc bñficiū psonale nō extinguit cū psona. vt. d. l. non
 solū. z l. interdū. Ratio autē predictoz est aperta. qz pñio cāu
 extincta psona extinguit cā finalis pñuilegiū pcedendi z iō
 extinguit pñuilegiū. in secūda psona extincta nō extinguit
 cā finalis. z iō pñuilegiū nō expirat iuxta regulā qua cauetur
 cessante cā finali cessat effectus. z nō cessante cā dat effect^o.
 vt. ff. de do. l. ij. §. vltio. z l. gnār. ¶ **A**ltio loco circa materiā
 regule pōt plene distingui. Quia aut pñuilegiū cōcedit pso-
 ne. aut pcedit rebus. aut generi psonaz aut ciuitati vñ loco
 aut cōcedit cāe. ¶ **P**rimo cāu aut psona est pñia cā pñ-
 uilegiū pcedendi z tūc cū psona extinguit pñuilegiū vt. ff.
 so. ma. l. maritū z l. se. z de re iu. l. sciendū. z l. si fideiussoz. §. si
 marit^o z. C. de excu. mu. l. maxiaz li. x. z ibi no. z de iure imu. l.
 j. §. psonis z hic. Aut vna psona est cā remota z alia pñia
 z tūc pñuilegiū nō extinguit cū psona vt. ff. de in. inte. resti.
 l. non solū. z de mino. l. minor at. §. si. z l. se. z. C. de tēp. in. inte.
 resti. petende. l. ea q. z ad vell. l. hēdes. ¶ **S**ecūdo casu. l. qñ cō-
 ceditur rebus transit ad successōrē in eandē rē siue succedat
 titulo vniuersali siue titulo singulari. vt. ff. de aqua co. z esti. l.
 j. §. permittit z de cēsibus. l. etatē. §. rebus. z ar. ff. de serui. vr.
 pre. l. via. §. quecūqz. ¶ **T**ertio casu qñ pcedit generi psonaz
 hoc expresso vel intellecto qz ad posteros transeat ad succe-
 dentes per lineā masculinā. nō autē ad descendētes trāsuit.
 vt. ff. de iure immu. l. j. §. vlti. z l. imunitates. z de mu. z ho. l.
 vacatio. ¶ **I**n quarto casu. i. qñ pcederet ciuitati vñ loco cū sem-
 per idē populus videat. vt. ff. de iudi. l. pponeretur. ita pcedi
 vñ qz ad oēs in eadē ciuitate vel loco successiue inhabitātes
 perpetuo extēdatur. vt. ff. de censibus. l. forma. §. quāqz. ¶ **Q**ui-
 ro casu. l. qñ concedit cāe vt est videre in cā depositi z sibi
 non extinguitur cum psona. sed transit ad quoscūqz succes-
 sores. vt. ff. e. l. in omnibus. z l. pñuilegia. **I**dem.

Semel malus semper presumitur esse malus.

Exemplum huius regule sumi potest ex. l. si cui. ff.
 de accu. §. hisdē. vbi dicit qz qui calumniatus fuit
 in accusatione prima calūniari presumetur etiam
 in scda. Idem ex. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de
 re. mili. vbi dicit qz si miles male se h3 in militia non est ei pl^o cre-
 dendum qz nō est verisile qz in futurū bene se hēat. ¶ **E**x qui-
 bus legibus progreditur ista regula generalis qz semel mal^o
 semper presumitur malus. Et istius regule z exēploz eius
 ratio est generalis qz de preterito presumitur in pñti. C. de p-
 ba. l. siue possidetis. z ad exhi. nō ignorabit. Sed ptra regulā
 z exēpla videtur presumptio iuris z nature qz quilibet pre-
 sumitur bonus nisi probetur malus. vt. C. d. ioffi. te. l. omnino
 z. ff. d. le. ij. cū quidē. z l. cū pater. §. rogo. Sz dic qz accidens
 nature pñuz remouet effectum pñuilegiū nature. z ideo
 ex tpe accidentis nature cōtrariuz semp iudicari d3 tanqz cō-
 stitutus i qñ possessiōe malicie qz pcedit ex illis malicie actib^o
 accidentis nāe pñarijs. qz quilibet res fm pñentē statuz vez
 vel ex precedentibus vel pñentibus psumptū iudicat siue sit
 accidēs nāe cōtrariū vt fuitus. vt. ff. de libe. cā. l. si cui. §. licet
 z l. liberis. §. pe. z. C. de seruis expo. l. moueoz. z de inge. ma.
 l. pe. z. s. de sen. excō. c. si iudex. li. vj. Siue accidēs fm nāz vt
 etatis icremētū z libertas psona. vt. ff. de mi. l. minor. xxv. an.
 ex aspectu. z. C. de testa. l. j. z de sentē. l. si arbitris. z insti. de te-
 sta. §. testes. siue preter naturam vt dignitas z cōditionis per-
 sone vilitas. vt. ff. d. offi. pto. l. barbarius. z locati. l. si ignorās
 z de iniurijs. l. item apud. §. si quis virgines. ¶ **S**ed opponi-
 tur qz cū nature presumptio scit quēlibet bonū eē vt dictū est.
 presumptio aut malicie pcedit ex actibus nāe cōtrarijs. ergo
 magis sequi oportet presumptionem naturam qz nature con-
 trariā qz verisimilior est z in dubijs verisimiliora sequēda sūt
 vt. j. eo. inspicimus in obscuris. z. ff. de reg. iur. l. semper in sti-
 pulationibus z d. testibus. l. ob carnē. §. si testes. Sz dicēdū

videtur q̄ posteriora prioribus derogant vt. ff. de adimē. le. ga. l. iij. §. vi. et de iure codicilloz. l. diui. §. l. 3. et iō potius stādū est presumptioni cōtra naturā ex posterioribus precedentē. q̄s presumptionis nāe precedenti. ¶ Itē opponit q̄ si de nā est quēlibet bonū esse ergo est imutabile vt insti. de iure nāli. §. sed nālia et de capi. di. l. eas obligatōes. ergo p̄ actus subse quētes nō est possibile tolli. Sed dicendū v̄ q̄ quedā procedunt ex necessitate seu ex quadā necessaria cōstitutōe iuris naturalis. et illa sunt imutabilia vt in p̄trarijs. quedā vero ex presumptione vt aliquē bonū esse et illa tollunt p̄ facta p̄traria p̄sumptioni nature q̄ in incertis nō in certis locus est cōiecturis. vt in. l. cōtinuus. §. cū ita. ff. de ver. ob. Itē opponit q̄ q̄ olim fuit in possessiōe vel quasi alicuius rei nō presumitur eē hodie. vt plene determinatur. C. de p̄ba. siue possidetis. ergo qui olim fuit in actu quasi possessiōis malicie nō d̄z presumi esse hodie. Sed dicendū est q̄ malitie vitium cōnexum est p̄ sone cōmittentis malitiā et iō presumendū est q̄ semp̄ comitaret personā. ¶ Possessio autē alteri⁹ rei nō coheret persone Et ideo non est presumendum personam comitari. Sed cōtra hoc est quia alter alterius rei possessiō vel quasi persone coheret q̄ animo cum corporeo actu q̄ritur. ff. de acqui. pos. l. iij. §. respō. et l. quēadmodum et aīo sola retinet. vt in. e. l. iij. §. in admittēda. et l. clā possidere. §. q̄ ad nūdinas. et l. si id. §. q̄d aut. Quare ergo magis p̄sumit animi p̄seueratiā in cōtinuatōe maloz mox q̄ in p̄tinuatōe possessiōis vel q̄si alterius rei. Et si dicat q̄ possessiō et quasi possessiō p̄sistit in reb⁹ separatis a corpore possidētis et quasi possidentis. Cōtinuatō v̄o maloz mox p̄sistit in animo vt d̄cō. §. in admittēda in p̄n. et C. de acqu. pos. l. 3. sola aīo. licet res possessa et q̄si possessa extra corpus et animū discernat. ¶ Itē et viciū cōsistit in animo vt. ff. de edil. edi. l. ea que. §. animi. de homine t̄n̄ p̄sumitur per actus extrinsecos et extra animū declaratos vt. C. de iniurijs. l. si nō cōiicij et de fica. l. i. §. j. de tut. et cura. da. ab his. l. his qui. §. diuus pius. et ar. ff. de p̄di. insti. l. q̄dā. Sed mihi videtur q̄ rō sit q̄ possessiō auferri p̄t facto alterius etiā sine p̄sensu spontanei animi possidentis. vt patet. ff. de vi et vi ar. per totū. Ideo de p̄terito nō presumimus in p̄nti. vitium autē animi auferri nō p̄t per aliū sine corruptione animi deliquentis. et iō semper presumitur cōtinuata quasi possessiō in existētia quasi malitie si p̄trariū nō p̄batur. Et ad hoc tenet huius regule cōclusio. **Binus.**

Factū quis habere nō p̄t q̄d ipsius nomine nō est gestū.

¶ Vulnerasti vel occidisti clericum noie tuo et ego cuius nomine factū nō fuit ratū habui nō sum ino datus vinculo excōmunicatōis. q̄d meo nomine non est gestū ratum habere non possum. vt. s. de sen. excō. cū quis li. vj. ¶ Aliud autē exemplū traditur de iure ciuili. ¶ Hōe q̄ gessisti negotium filij mei p̄templatione ipsius filij l̄z habeam ratū nō p̄pterea teneor tibi nō eo mō quo tenerer. et si ratum nō haberē. i. ad quātitatē peculij. q̄d meo nomine non est gestum nō possum habere ratū. ff. de nego. ge. si pupilli. §. sed si ego. ibi nā et seruū et. Itē pone q̄ filius meus rogauit rem precario noie suo l̄z ratum habeam nihilominus teneor interdico de p̄cario peculiotenus sicut tenerer si ratum non haberē. Eadē ratōe q̄ nō meo noie gestū est nō possum habere ratū. vt. ff. de preca. l. si seruus. ¶ Eadē rōne dici p̄t q̄ si occidisti hominē nomine tuo et ego habeo ratū nō teneor. vel aliud cuiuscūq̄ generis delictū cōmisisti vel q̄ctum celebrasti noie tuo et si ego habeo ratū nō teneor. q̄d nō ē meo nomine gestum non possum habē ratū. vt propterea propter ratihabitōnē sim obligatus vel possim agere p̄tra aliū vt in. c. et l. p̄ealle. et ar. a p̄trario sensu sumpto. ff. de calū. l. ij. in fi. Unde ergo si rez meā vendidisti noie tuo et precium percepi sti. et ego habeam ratū q̄ operabit ratihabitio nihil videt h̄z tenorē istius regule q̄ nō meo noie gestū et. ¶ Sed dicunt q̄dā et bene q̄ si habui ratū quasi vendideris noie meo. et tūc nihil p̄iudicat mihi q̄ videoz i cā ratihabitōis emisse et p̄pea nō p̄sensisse vt. C. de iu. et fac. igno. cū testm̄ et l. nō ideo. sed si

ratum habui q̄ vendidisti noie tuo nō habiturus ratū si scire me precium petere nō posse. ratihabitio non inducit actionē ne go. gef. q̄ noie meo non est gestū. vt. §. sed si ego. facit t̄n̄ me d̄n̄m perdere. vt. C. de rei ven. l. mater. agā t̄n̄ p̄ possessōrē. l̄z si excipiat de ratihabitōe potero replicare de dolo. arg. ff. de pac. l. si cū te in p̄n. t̄n̄ contra hoc v̄ manifeste. q̄ iure cauet q̄ error cōis nō impedit translationē d̄n̄ij. vt. ff. de acq. re. do. l. cū in corpus. Itē alio iure cauetur q̄ falsa cā et falsa demonstratio nō viciat legatū. ff. de con. et demō. l. demōstratio i p̄n. et l. falsa in p̄n. ergo nō d̄z impedire p̄firmationē dicte venditiōnis. Itē q̄ iure cauet q̄ si trado rē seu pecuniā credēs me de bitorez cū non sim debitor transfero dominij et dat p̄ditio in debiti vt p̄ totū titulū de p̄diti. inde. ff. et C. sed dicendū d̄ r̄igoze iuris d̄n̄ij transferre. v̄z q̄ error p̄babilis nō d̄z errātī nocere. iō p̄tra possessōrē excipientē cōcedit replicatio doli. vt. d. l. si cū te. q̄ nō erat ratū habitur⁹ nisi credidisset sibi cōpetere per ratihabitōnē acti. ne. ge. ad precium. et iō merito datur replicatio. q̄ et in legatj falsa cā viciaret legatū si testator a p̄s legaturus nō foret ar. ff. de p̄di. et demō. l. cū tale. §. falsa. ar. ff. d̄ h̄. i. l. i. ¶ Sed op. et v̄ q̄ venditōez rei mee l̄z non meo noie factā ratā habere possum et p̄ ratihabitōnē competit mihi actio neg. gef. vt. C. de rei ven. l. mater. et de re. ali. non ali. l. j. ff. de neg. ge. l. si. et si cer. pe. l. si eum seruū. Sed dicendū est q̄ aut iste q̄ vendidit rē meā noie suo et precium p̄cepit habebat cāz a me aut ab alio aut a nullo. si habebat cāz a me p̄petit mihi actio ad p̄ciū et re extāte. vt. ff. de condi. inde. l. si non sortē. §. libert⁹. et l. in sūma. §. si fuū. si ab alio aut habebat cāz lucratiuā aut si lucratiuā. si si lucratiuā et re pempta nō tenet ad p̄ciū nisi culpa vel mora sua interfit. ff. d̄ rei v̄di. l. iulij. scribit si hominem. Ratio at̄ ē q̄ q̄ h̄z cām non lucratiuā. si v̄ locupletari cū aliena iactura. q̄ t̄n̄ sibi abest q̄stū adest. arg. insti. de le. §. si res aliēa et. ff. de le. j. plāe. §. q̄ si rē amissaz. S̄z si habebat cām lucratiuā tunc in subsidiū. i. re pempta vel p̄scripta tenet mihi ratū h̄nti ad p̄ciū perceptū. acti. neg. ge. vt. ff. de neg. ge. l. si. et si certū pe. l. si eū seruū. In tertio casu. si q̄ a nullo h̄z cām re extāte. et si ratū habeo nullo mō tenet quia q̄d meo noie nō est gestū ratū habē nō possum. S̄z consulit mihi p̄ possessōrem ad rē in subsidiū t̄n̄ re pempta vel p̄scripta consulit mihi ratū h̄nti ad p̄ciū perceptū. act. neg. ge. vt. ff. de neg. ge. l. vlt. et C. de rei v̄. l. mater. et de re. ali. non ali. l. j. et hoc si is q̄ v̄didit erat bone fi. possessoz alias tenet ad iustū precium et non liberaret soluēdo acceptū. vt. ff. de pe. here. l. si possessor. §. si. Itē contra exēpla in p̄in. posita et p̄ verba regule v̄ q̄. l. cauet. q̄ si pater vel d̄ns ratū h̄z q̄ctū a filio vel seruo celebratum obligat insolidū. ff. q̄ cum eo. l. j. §. si ratuz de in rē ver. l. si res. §. pe. ergo ratū habē p̄t q̄d non suo nomine gestū est et aliter obligat. q̄ si ratū non haberet teneret de peculio t̄n̄. ratum habendo tenetur insolidum. So. dicunt glo. iuris ciuili aliqui q̄ aut h̄nt ratū q̄ctū serui v̄ filij. et tunc tenet insolidū vt in. d. §. si ratū cū. d. l. si res in. §. j. q̄ seru⁹ h̄z ratū q̄ctuz vel q̄si. ab alio celebratū noie filij v̄ serui. et tunc ratihabitio nihil opat vt in. l. si pupilli. Que solutio tolli p̄t per. l. si seruus. ff. de p̄ca. nā ibi q̄ct⁹ p̄carij celebrat⁹ erat ab ip̄o suo. et t̄n̄ d̄ns ratū h̄ns tenet de p̄ca. t̄n̄. ¶ S̄z dici posset a volētib⁹ solutiōnē istā substinē q̄ in. l. si funus. textus si exprimit q̄ d̄ns ratū habuerit. l̄z suppleat p̄ gl. et iō remanet valida solutio p̄ria. ¶ Ad cui⁹ confirmatiōnē accedit q̄ seru⁹ p̄sonā d̄n̄i rep̄ntat. vt. ff. de opti. le. l. si a p̄philo. Itē filius rep̄ntat p̄sonam p̄ris insti. d̄ inu. stip. §. post mortē et. C. d̄ ipu. et ali. et sub. l. si. Et ideo si ratum habuerint q̄d est gestum a filio vel seruo ipsius filij vel serui noie ratū habere v̄ illud q̄d quadā iuris p̄sumptione gestum est nomine sui ipsius. sed et per hoc si gestum ab alio noie filij vel serui d̄ci p̄t q̄ ratū habē v̄ q̄d gestū est noie sui ipsius et iō deberet obligari per talem ratihabitio nem sicut si ratum haberet q̄d sui patris vel domini nomine gestum esset q̄d tamen falsum est vt. l. si pupilli. §. sed si ego ibi nam si seruū et. Et ideo verior sol. videtur q̄ aut ratū habet tanq̄ pater aut tanq̄ alius. aut dubitatur. ¶ Primo cāu tenetur insolidū. vt. ff. q̄ iussu. l. j. §. si ratum. et de in rē ver. l. j. §. q̄ seruus. In sc̄do casu nihil operatur ratihabitio. vt. ff.

q̄ cum eo. l. ij. §. si. In tertio idē q̄: nihil operet ratihabitio. ff. de preca. l. si seruus z prealle. §. sed si ego. Sicut alias distin-
guif facit aliqd̄ tāq̄ pater vel tanq̄ alius. vt. ff. de adop. si pa-
ter. §. q̄ duos. Itē patet q̄ q̄n cōuenit pater noie filij sui. q̄ est
administrator legitimus. vt. ff. de bo. dā. l. j. releuat a cau. iu-
di. sol. C. de admī. tu. l. si. §. defensionē. Sed q̄n defendit filiū
tāq̄ alius necesse h̄z ca. iu. so. ff. q̄ satisfacere cog. l. paul. z ita
solent notari. C. de bo. que lib. l. si. §. vbi autēz. z facit ad p̄dictā
solutionē cōfirmādā. ff. sol. ma. si vero. §. idē quicqd̄. z de ca.
pe. l. in hereditate in prin. cum multis si. ¶ Queri autē posset
z ōz an heres p̄t habere ratum q̄ gestū est noie defuncti. z
si cōsideremus veritatē. i. q̄d vere est alia p̄sona iuxta verba
isti⁹ regule si poterit habere ratū. Itē q̄ iure cauet expresse q̄
bona fide posse. petita defuncti noie heres nō potest ratum
habere. vt. ff. de bo. pos. l. iij. §. acquiritur in si. C. z. ff. rē ra. ha.
l. si is cui. z. l. bonorum. ¶ Ecōtra videt si cōsideremus fictio-
nē iuris q̄ fingit p̄sonam heredis eādē cū p̄sona defuncti.
vt. ff. de vsuca. l. heres. z in auc. de iureiuran. a mo. pze. in prin.
dicemus q̄ possit habere ratū q̄d gestū est noie defuncti. Itē
q̄ expresse iure cauet q̄ heres p̄t ratū habere q̄ gestum est
noie defuncti. ff. rē ra. haberi. l. si sine. §. pcuratori. ¶ Bicen-
dum est q̄ aut agit de eo iure q̄d nō est agnitū p̄ defunctum
q̄ nō solet ad heredē trāsmitti z tunc heres nō p̄t habere ra-
tū q̄d gestum est noie defuncti. vt in. d. l. iij. §. acquirere. z hoc
aperte p̄ verba illius textus colligit z dicta. l. si is cui. z. l. bo-
norum. ff. rem ra. haberi. Sz si agat de eo iure q̄d nō est agni-
tum per defunctum ad heredes transit. tunc heres p̄t habe-
re ratū vt in preal. l. si sine. §. si pcuratori. ¶ Itē queri p̄t an
successor prelatus potest habere ratū q̄d gestū est noie p̄deces-
soris. z dicendum videt q̄ aut est gestū noie prelatus tanq̄ sin-
gularis p̄sonae. aut cōtēplatione ecclesie. aut dubitat. Primo
casu nō p̄t habere ratū p̄ verba istius regule. z eius simi. nisi
eo casu quo ecclesia prelato succederet. q̄ tunc idē seruaret
q̄d dicitur est fore seruanduz in heredē. s̄. in p̄xima q̄stione.
Secōdo casu p̄t habere ratum q̄ adhuc durat ecclesia cuius
personā representat platus secūdus sicut z primus. in tertio
p̄sumendum est in dubio ecclie cōtēplatiōe gestū z plati mi-
nisteriū solū in seruuz. ff. de annuis le. l. annua. §. si. z de p̄di. z
demō. l. filio. z iō ratū habē p̄t. Itē q̄ quesita per platum in re
dubia queruntur ecclesie. vt in auc. de ecclie. titu. §. iter dicitur
col. ix. Binus. Idem.

Ratihabitationem retrotrahi z mandato non est dubium comparari.

¶ Ict q̄d meo noie nō est gestuz nō possum habe-
re ratū vt in regula p̄cedēti. tñ si tātū habeo q̄d
meo noie gestū est ratihabitio retrotrahit. z per
inde obligor ac si mādassē z hoc intēdit regu-
la p̄sens z eius exēpla multa patent z in p̄ctibus z in delictis
In cōtractibus vt si aliqs emerit rem sine mādato noie meo
z per traditionē receperit z ego postea ratā habeo emptiōez
peride q̄ritur mibi dominiū z possessio per ratihabitationem
sicut quereret p̄ verum pcuratorē q̄ mādatus haberet. z rati-
habitatio retrotrahit. z cōparat mādato. ar. de ne. ges. si ego
de acq. pos. l. cōis. §. pcurator z idē p̄firmat. ff. de solu. l. si q̄s
offerēt. z. l. vero pcuratori. §. si. z. l. q̄ cū. x. §. si. ¶ Itē patet in
delictis q̄ possunt p̄ alium cōmitti. q̄ si vulnerasti clericū no-
mine meo z ego ratū habeo perinde sum excōicatus ac si mā-
dassē a p̄ncipio vulnerari. vt. s̄. d̄ sen. exco. c. cū q̄s. li. vi. Itē
si deiecasti aliq̄ de possessione noie meo z ego ratū habeo
peride teneor interdico vñ vi ad possessionē restituēdā z ad
oia alia dāna illata sicut tenerer si a p̄ncipio mādassē. ff. d̄ vi
z vi ar. l. j. §. l. z cū q̄s z. §. quotiens. z. §. deiecaste. z d̄ reg. iu.
l. hoc iure. §. d̄icitur. z idē in oī genē d̄ictoz q̄ possunt expli-
cari per aliū cum regula generalis sit tradita in preal. §. l. z
cum quis. q̄ in d̄ictis ratihabitio cōparat mādato. In his
āz q̄ nō possunt p̄ aliu explicari. vt adulteriu z similia perso-
ne coherencia dicunt ratihabitationē nihil opari. vt ar. C. de
al. tol. §. ne autē. ¶ Sz op. z videt q̄ ratihabitio retro nō tra-

hit q̄ si aliqs petat bonoz pos. mibi delatā no ie meo infra tē-
pus legitimuz z ego ratā habeā petitionē bo noz pos. p̄ tps
ratihabitio nihil operat. p̄ q̄d patet q̄ nō retr orrahit. ff. rem
ra. ha. l. bonoz. Sz dicendum q̄ aut ratum ha bēti p̄t imputa-
ri culpa tacite repudiationis. v̄bigraria q̄ ap pellatiōe in p̄o-
sita noie meo ratum habeo post tps q̄d dat ad appellādūz v̄
appellationē p̄sequendā v̄ si bonoz possessionē petita noie
meo ratuz habeo post tps q̄d dat ad bonoz pos. petendā z
ratihabitio nihil operat vt in. d. l. bonorum Rō at ē q̄z patien-
do tps labi in q̄d cōpetebat ius bo. pos. petēde v̄ ius appel-
lādi v̄ appellatiōis p̄sequēde. v̄ aliud q̄d cūq̄ videt tacite
illi iuri renūciasse. ar. ff. si ra. te. nulle extra. l. j. §. ita at. z in au-
ten. d̄ his q̄ ingre. ad ap. §. si v̄o. z iō frustra per ratihabitatio-
nē conatur redire ad id q̄d semel renunciaste v̄. vt. C. d̄ rebus
cre. l. si q̄s iusiurā. z d̄ p̄di. inser. l. si. z. ff. q̄ sa. co. l. d̄ die. §. si. z
no. d̄ neg. ges. l. si ego. aut culpa tacite renūciat ois nō posset
imputari ratum habēti. z tunc h̄z locuz regula q̄ ratihabitio
retrotrahit z mādato cōparat. ¶ Itē opp. z vi q̄ ratihabi-
tio nō assimiletur mandato q̄ mandatum parit actionem mā-
dati vt. ff. d̄ procura. l. licet. §. ea obligatio. Sz ratihabitio parit
actionē neg. ges. d̄ neg. ges. si pupilli. §. idē ait. Sz dicēdū ē q̄
aut habetur ratum gestum a p̄sente z tunc datur actio māda-
ti. ff. man. si remunerandi. §. si passus. z. l. qui patit z. l. q̄ fidē
alteri. aut habet ratum gestū ab absente. z tunc dēf actio ne.
ges. z nō mā. vt i p̄alle. §. itē ait z. ff. mā. ex mādato. §. si fideiuf-
sozi. tunc ergo p̄parat ratihabitio mādato in effectu. sed n̄ q̄
tū ad spēm actiōis. sicut dicim⁹ eū q̄ dolo d̄sijt possidē posses-
sozi assimilari vt. j. e. c. p̄ possessōz z. ff. e. q̄ dolo z. l. q̄dē pares.
z tūc differt quātū ad spēm actiōis q̄ ille q̄ possidet tenet di-
recta. ille v̄o q̄ dolo d̄sijt possidē tenet vtili. ff. d̄ noxa. l. electō
§. idē si ex p̄rib⁹ z. §. si his z. l. si pluriū. Itē p̄ h̄ q̄ ratihabi-
tio cōparat mādato p̄z nō eē mādātū cū nil sibi simile idē sit
ff. depo. l. q̄ nerua. §. nō d̄z parē actionez mādati q̄ p̄cedit
ex māda. tñ tacito v̄ exp̄sso. ¶ Tria s̄ sūt quoz nullū ē alte-
rū. ¶ Primū ē mādātū tacitū v̄ exp̄sso. ¶ Scōz est ratiha-
bitio. ¶ Tertiū ē phibitio. Primū iducit actionē mandati
vt. d. l. l. §. ea. z. d. §. si passus z. l. q̄ patit. z. l. q̄ fidē. Scōm ac-
ti. ne. ges. vt. l. si pupillus. §. idē ait. Tertiū ipedit acti. mā. vt.
ff. mā. l. si p̄te z. l. q̄ fidē. Itē ipedit actionē ne. ge. C. d̄ ne. ge.
l. vl. z. ff. d̄ neg. ge. l. si duob⁹. An at actio ne. ges. q̄ dat p̄ ratū
h̄sitē nascat ex administratiōe p̄cedēti v̄ ratihabitioe sequē-
ti. no. doctores q̄ ex ratihabitioe tñ sequēti. ¶ Abibi v̄ q̄ cuz
q̄tuor sūt gnā negocioz. Anū q̄d ē meū cura z sollicitudine.
Scōz ē meū reipsa. Tertiū ipso gestu. Quarū ratihabitioe
vt plene no. ff. de ne. ges. l. si pupillis. §. q̄d ḡ. Bico ḡ q̄ in p̄i-
mis trib⁹ casib⁹ gnālib⁹ nascat actio ne. ges. ex administratiōe
p̄cedēti mediāte ratihabitioe sequēti sp̄otanea v̄ coacta sic
alias d̄ in casu simili. C. de rez p̄mu. ex placito. q̄ posito q̄
nulla ratihabitio iteruenit nihilomin⁹ dat actio ne. ges. cū p̄-
rato eēt d̄ndū q̄ vtilit eēt gestū. vt. e. ti. l. pomp. scribit in v̄si.
z quēadmōz. z icōueniēs v̄ dicē q̄ in illis trib⁹ generib⁹ na-
scat ex ratihabitioe cuz nō ea iterueniente p̄petē possit actio
ne. ges. In q̄rto v̄o genere. i. in eo q̄d ē meū ratihabitioe. dico
v̄ez eē q̄ ex ratihabitioe tñ nascat vt. d. l. si pupilli. §. itē q̄rif.
¶ Alia q̄d ē ad eādē d̄terminationē tēdēs an actio ne. ges.
p̄deat ex voluntate ratuz h̄ntis z in hac v̄z mibi similit q̄ in
p̄mis trib⁹ generib⁹ nō p̄deat ex voluntate ratuz h̄ntis q̄ da-
tur p̄ iuituz vt. d. l. pop. z. l. si pupilli. §. si ticij. z. l. itē cuz puta-
rez. ¶ In q̄rto v̄o genē h̄ est in eo. l. q̄ est menz ratihabitioe
z p̄n. pendet ex voluntate mea. q̄ si ratuz habeo nascit actio
ne. ges. si ratuz nō habeo ipedit natiuitas actiōis vt. d. l. si pu-
pilli. §. itez q̄rif. z. §. idēz ait. Sz ex postfacto n̄ pendet ex volun-
tate mea q̄ si semel habeo ratuz n̄ possuz voluntate p̄ria tol-
lere actionez iā natā. ¶ Itēz si reprobaui q̄d gestuz erat z p̄-
h̄ ipediti natiuitatez ei⁹ nō possuz postea l̄z veli habē ratum
facē q̄ nascat actio ne. ges. cui⁹ natiuitas fuit abinitio ipedita
z ita loq̄ si h̄n̄ ispiciat. ff. d̄ sol. l. si dispensatores. z in his dua-
bus q̄stionibus p̄fuse loquū legiste. ¶ Itē q̄ri p̄t circa mate-
riā regule q̄dā q̄d dubitabilis z sepe occurrēs. videlicet si ac-
tū est p̄ delinquentē z est p̄denatus z satisfecerit s̄nie an pos-

fit agi nihilominus raturum habentem vel contra mandantem. Et quod non possit potest sic pbari. quod l. cauet quod cum apparet cuius ictu quis perierit ille solus de occiso puniatur. ff. ad l. aquil. item melius. sed si plures. Sed in proposito apparz quis fecit igitur de puniri ille solus et non mandans vel ratum habens. Item pbat. ff. de his qui deiecerunt vel effuderunt. l. i. §. si. et l. scilicet. Item vi casus. ff. de vi et vi ar. l. i. §. quotiens. ubi dicit aperte quod uno solvete liberat alius. Et quod nihilominus puniatur qui mandavit vel ratum habuit. C. de accu. l. non ideo et ad l. iulii. de vi. l. servos. ff. de iniuri. l. non soluz. §. mandato. et §. pcul. et ad tur. l. i. §. si. et expressuz vel ad simile l. et si pculor. et de iure fisci. l. i. §. diuus pius et l. non tantum. Item quod non agitur de pena delicti. ergo uno de delinquentibus solvete si liberat alter. C. de p. d. fur. l. i. et ff. si quis te. l. i. et iul. fu. l. i. §. si. C. de adm. tu. l. tres tutores. et de iu. o. iu. l. i. d. Adhibi vel distinguendum quod aut actum est ratione delicti ad interesse. aut ad penam pecuniariam vel corporalem. Si ad interesse. tunc uno solvete liberat alter. vt. d. l. i. §. quotiens. ff. de vi et vi ar. et de eo pro quem factum erit. l. i. §. si plures. Si vero ad penam pecuniariam vel corporalem tunc uno solvete vel penam sustinente non liberat alter de iur. o. iu. l. adeo et de ca. l. tres tutores. et de iure fisci. l. i. §. diuus pius et l. non tantum cum alijs iuribus allegatis. Et per hanc solutionem solvuntur tria excepta. l. item melius. §. si plures ad l. aq. ad quam dicitur de quibus ibi erant plura facta diversarum personarum et distincta. et ideo aliter puniatur uno et aliter alio. Sed in questione premissa unum tantum est factum quod necesse est occidit vel vulnerat vel alias delinquentis. sed ex interpretacione reputatur mandatis vel ratuz habentis. et ideo eadem penam portare de quo uno solvete vel sustinente penam non liberat alius vt dictuz est. Item qui potest esse si deliquit est absolutus an absolutoria possit mandati vel ratuz habenti. et vi quod possit si cut dicitur in causa comuni appellatio unius et victoria potest alteri si eadem causa fuerit defensionis omnium. vt. ff. de ap. l. si quis separati. §. quod est rescriptum. Et vi quod non possit. quod res inter alios acta non nocet nec potest alteri. vt. ff. de re iud. l. sepe et de excep. l. modestinus. et C. res inter alios acta pro totum. Distinguendum vi quod aut absolutus fuit ideo quod pronunciat delictum non commissum. aut ideo quod non fuit in culpa. primo casu victoria potest. secundo non ar. ff. de iure iur. l. duobus. §. a fideiussores. et §. si ei quod et ad ar. tria dicitur quod loquuntur quoniam iura diversarum personarum sunt diversa et sperata sed cum eadem est causa defensionis omnium ex eodem facto sumens originem tunc non absurdum est victoriam unius alteri potest esse ar. l. pal. si quis separatis. §. si. et d. l. duobus. §. a fideiussores. Idem.

Cum sunt partium iura obscura. reo favendum est potius quam actori.

Actor et reus pariter pbauerit de iure suo quod intel ligitur vel per numerum testium equale vel per instra publica eiusdem auctoritatis favendum est reo quod de absoluti a peticione actoris cum iura partis utriusque sint obscura. et si iterum dicitur ar. ad idem. ff. de manum. l. lege. et ff. e. l. favorabiliores. Item si neuter nec actor nec reus aliquid pbauerit iura partium sunt obscura et ideo fauet reo quod de absoluti vt istud iterum dicitur. §. pro modo. et C. de ed. d. o. l. q. accusare de rei vel. l. si. Item aptuz exemplum est si duo iudices ordinarij de causa cognoscetes et unum condennat alter absoluit iura partium sunt obscura. et ideo fauet reo. quod potest ualet absolutoria. vt. ff. de re iud. l. iter pares. et ar. ff. de act. et ob. h. arrianus. Item si ago hypothecaria petitionis et probo rem mihi obligatam a domino die calendarum augusti. et est tunc pbatur eadem res sibi a domino obligatam eadem die nec appetit cui prius et cui posteriori iura partium sunt obscura. et ideo fauet reo quod de absoluti. vt. ff. de pig. l. si obitor. et de iof. te. siue ps. cu. si. Quidam vero legiste ponunt exemplum regule cum reus et actor sunt in pari causa turpitudinis quod tunc reus absoluit. C. de p. d. ob. cau. l. cu. te. et l. mercator. Sed hoc exemplum non convenit regule quod iura partium non sunt obscura. imo certa et paria. et ideo non habet locum pro parte regula. sed illa in qua canet quod reus pariter melior est conditio puniendi. vt. ff. e. i. pari re. et l. par et istud. d. v. ob. l. si fuerit. §. sequitur et. j. e. c. cu. i. re. pari. sed quod ista duo sunt equipollentia in effectu. i. iura partium esse obscura et esse paria et certa. quod utriusque casu reus absoluit pro paritate conditiois. vt. d. l. si fuerit. §. sequitur. et de doli excep. l. apud celsuz. §. marcellus. et de

dolo. l. si duo. et de pben. em. l. d. ff. i. et ff. so. ma. l. iura. et l. cum mulier. Item excusari quod deum exemplum ponunt quod considerat effectus finalis. non est ar in origine aut in habitudie propria est exequentia exemplorum. Alij ponunt exemplum ideo quod plures dilaciones procedunt reo quam actori. C. de dila. l. si quis. de tem. in ite. re. l. petende. et ff. de ferijs. l. vi. Sed hoc exemplum non pro parte congruit regule. quod hoc exemplo iura partium non sunt obscura sed certa. Sed ideo potest it ius quod plures dilaciones procedant reo quam actori. quod in parte actoris fuit quod provocaret. vt. dicta. l. si quando. et ff. de excep. l. puer. §. si. Sed op. et vi quod in re obscura potior sit causa seu conditio actoris quam rei quod si in libello contingant verba obscura statur interpretacione actoris. vt. ff. de iud. l. si quis intentione de verbo. ob. inter stipulantes. §. ij. de reg. iur. l. in contrahenda. §. j. et in ambiguis orationibus. Sed dicitur quod leges ille loquuntur in his que pertinent ad causam preparationem. in illis enim magis fauet actori quam reo. et in quantum ad interpretacionem verborum in libello expressorum. vt in l. pale. et quantum ad alia que in libello exprimitur sed eorum dispositio pertinet ad officium iudicis vt in die apponenda in stipulacione iudicio fisti. vt. ff. q. stat. co. l. de die in prin. ratio autem est aperta quod reus semper ipedit ne possit per eum experiri. vt. d. l. iter stipulantes. §. j. Item opp. et vi potest eligendum quod obest reo quam quod potest quod. l. cauetur quod si reus cauit de dano infecto et dano contingat vitio edificij fortuito casu quod tenet reus ad emendationem dani ex cautioe dani infec. et tunc casus fortuitus erat pro eo. l. obilitas edificij per eum. et sic partium iura sunt obscura vt. ff. de da. infec. l. fluminum. §. seruus et §. idem pap. Sed tunc dicitur est quod ibi non erant in pari causa reus et actor quod reus erat in culpa ex eo quod ruinam edificij poterat puideri. Actori autem nulla culpa poterat imputari. et ideo quod potest culpa rei deterior est eius conditio. ar. ff. ad l. aq. l. item si obstetrix. et l. si putator. alias si essent in pari dolo. vel in pari culpa lata vel leui vel leuissima. fauendum est reo potius quam actori vt. d. l. favorabiliores et l. pari. et l. petende. et de do. ex. l. apud celsum. §. marcellus et de ver. ob. l. si seruum. §. sequitur. et. j. e. c. in re pari. Idem.

In iudicijs non est habenda acceptio personarum.

Inter litigatores de iudicij equitas observari siue litigatores sint pares quod uterque vilis vel uterque conditiois honeste sunt. si non pares quod unus vilis conditiois et alter potest in dignitate. nec de iudex preter dignitatis alicuius litigatores preter lucrum vel gratiam vel odium in alteram partem declinare sed utriusque partem quod iustum est prestare et ius suum unicuique tribuere et equitate in omnibus observare. vt in auc. iustitiam. quod potest. §. j. et §. everso. et §. primus. ibi nequaquam sub inclinacione et c. et vt in. sine quoque suff. §. deinde pro et §. quod ar et de defen. civita. §. iustitiam. est. iudices. n. debet se habere circa subiectos sicut pater circa filios. vt in auc. vt iud. sine quoque suff. §. et eos et iustitiam. quod potest ab his. §. devotos. aut pietas aut paterni nominis non in atrocitate sed pietate consistere de quo et filius pro liberis capere. vt. ff. ad l. iul. pari. l. diuus. de adulte. et l. nec mea. §. pro. ergo quilibet iudex vel potest superior habere se de quo circa subiectos atque primum potest ac iustum capere pro subiectis sicut pater pro filiis. Item de iudicijs equitas observari quod si unus litigatores sit privilegiatus alter non privilegium unius conditiois petes extendi de quo ad altez. C. de fru. et li. ex. l. si. et de proxi. sacro scri. l. in sacris. et l. unicuique li. xij. Item studium atque potest propter inequalitatem vitandam. quam le. latores vitare studet non solum in iudicijs sed et in arbitrijs et alijs actibus extraiudicialibus et arbitria contingentibus. ff. de arbi. l. si de meis. circa principium et l. pedius. §. in suo et l. si cum dies. §. pro. et de vul. et pu. sub. l. i. hoc iure et l. luti. et C. de resc. v. l. ratas. de testa. mili. l. in testis et de ipu. et alijs sub. l. hereditate et l. quis. Sed certe falsum vi quod privilegium concessum unius debet extendi ad alium cum persona illi cui concessum est pbatur egredi non debet. vt in istud. de iure naturali. §. si quod principium. Dicitur quod autem agitur de privilegio pertinentibus ad litem excusationem. et tunc privilegium concessum unius litigatores potest alteri. C. de fru. et li. ex. l. si. et l. i. sacris et l. unicuique. de proxi. sacro. scri. lib. xij. Aut agitur de privilegio pertinentibus ad litem decisionem et tunc privilegium concessum unius non potest alteri

ri vt. §. sed qd pzin. l. prima facie videbat pbabiliter dictum ostēdi nō pōt nō eē vtz qz pziuilegiū resti. in inte. qd minozī cōcedit pzinet ad litis decisionem tñ aduersario pdest. C. si ad uerf. trans. l. j. z. ij. d. d. repu. q̄ sunt in iudicio re. in inte. l. vnica. Alij dicūt q̄ aut pziuilegiū cōcessum ē ad postulationē aut si ne postulatione si ad postulationē pdest si sine postulatione nō pdest. vt. ff. q̄ q̄sqz in altez sta. l. iij. in pzin. que so. quantū ad propositum parum valet qz in pzealle. l. si. C. de fruc. z. lit. expē. loqtur etiam de pziuilegio ppzia liberalitate pncipiis etiā sine postulatione cōcesso vt ibi nō. in prima glo. z. patet in tex. Et ideo dicendū vī q̄ aut pziuilegiū pzinet ius iniquūz vt qz in alterius lesione cōcessum z. tūc distinguit. qz si ad postulationē cōcedit d̄z vti impetrans eodē iure. si sine postulatione tūc nō cōpellit eodē iure vt. ff. qd q̄sqz iuris. l. j. z. ij. z. iij. p̄dest ipetranti si nō cōtinet ius iniquū sed fauore illius cui cōcedit. siue sine postulatione pcedit pdest ipetranti tātū z. aliū eū nō p̄tigēt. vt. i. §. qz pncipi. Itē pdest si solū ei cui cōcedit sed ēt secū litiganti occasiōe p̄uouersie que inter eos versatur ēt inequalitatis vitāde vī eū cōtingere. z. ita loqtur lex C. de fru. z. li. ex. l. sacris z. l. vnicuiqz. C. de proz. sac. scri. z. hec cōnexitas z. exceptio pziuilegiū ex eo pcedit qz nō est habēda in iudicijs acceptio psonaz sicut in hac regula p̄tinet. z. h̄ ali quantulū tāgit in dicto. §. sed qz pncipi. Idem.

Ignorantia facti nō iuris excusat.

Quenienter p̄t exemplū poni istius regule in eo
 c q̄ in iure cōfessus ē z. cōfiteōdo errauit nā si errauit in facto iuste excusat error z. nō nocet cōfessio. si errauit i iure error nō excusat z. iō nocet cōfessio vt. ff. de cōfessis. l. nō fatef. verbi gratia. si credebā te eē coheredē meū cōfessus sum in iudicio errādo iste error nō p̄iudicat. C. d̄ iuris z. fac. igno. l. si post diuisionē. z. ff. fam. her. l. cū putarē. s̄z si p̄fessus fui errādo i iure. qz credebā testīm valere factum corā testibus nō rogatis vel factum corā nō solēni numero testiu error nocet vt p̄bat. ff. de p̄f. l. non fatef. Item similr̄ poni p̄t exemplū si soluat illū qd est nālif debitu z. civilif indebitū. Nā si qdēz p̄ ignorantia facti excusat soluens. z. iō p̄t repetē. si p̄ errorez iuris nō excusat. z. iō nō p̄t repetē. vt. C. de iu. z. fac. igno. l. cū qz z. ad. l. fal. l. error. C. S̄z opp. z. vī qz ignorantia facti nō excusat. Nā si p̄scriptū erat vt si p̄bat cū eo q̄ tabne p̄positū erat is q̄ p̄xit ignorās p̄hibitō nē factā nō excusat z. iō nō p̄t agē p̄ d̄nz. vt. ff. de insti. l. s̄z z. si pupilli. §. p̄scribē. S̄z diceñ. est qz aut erat publice notū. z. tē nō excusat vt in p̄zio. qz vī errās in lata culpa q̄ dolo assimilat̄ur ex eo qz ignorat qd oēs intelligunt. ff. d̄ ver. sig. l. cedē diē. §. vl. z. l. late. z. l. magna. aut n̄ erat publice notū z. tūc excusat vt h̄. z. in p̄al. l. n̄ fatef. C. S̄z opponit z. vī qz ignorantia facti ēt nō publice notū nō excusat vt. ff. ad vel. q̄q̄. Bicūt qdā qz aut erat in facto alieno. z. tūc si nō erat publice notū excusat vt in. §. ij. l. nō fatef. aut in ppzio z. tūc nō excusat vt. d. l. q̄q̄. C. S̄z p̄ h̄ac solutiōez est qz iure cauef. qz si crederes me p̄misse tibi cū nō p̄misset z. soluā repeto. Itē si ex p̄uentiōe inter me z. te inita d̄bui tradere p̄diuz imposita fuitute z. tradi di liberuz p̄dicere fuitutez possū. quā tpe traditiōis d̄bui imponere vt. ff. d̄ p̄di. inde. l. sed z. si me putem in p̄n. §. cuz inf z. de act. emp. l. si tibi liberum. p̄ qd p̄z qz ēt in ppzio facto tolerabilis est ignorantia. Quidā dicūt qz aut ago d̄ dāno vitādo z. tūc tollat̄ in dictis legib⁹. aut d̄ lucro captādo z. tūc n̄ tolleret. q̄ solutio q̄stū ad p̄positū nulla est qz in. l. q̄q̄. ff. ad v̄le. fideiussor certabat de dāno vitādo. z. tñ ignorantia facti ppziū non excusat. Sed dic qz vbi allego ignorantia facti ppziū in iniuriā alteri⁹. i. illi⁹ cui p̄miserā z. ex p̄missiōe mea obligat⁹ erā error facti ppziū si excusat. l. z. p̄tēdā de dāno vitādo vt in. l. quāq̄. sed vbi nō est in iniuriā alterius. sed volens mihi subueniri aduersus damnum qd incurri p̄ ignorantiaz facti ppziū excusat z. tollat̄ z. ita loquitur p̄realligata. l. sed z. si me putem in p̄ncipi. §. cum inter. z. de acti. emp. z. ven. l. si tibi liberum. Item opponitur de. l. errore. C. de iuris z. facti. igno. Sed dicendum qz ista regula reducat̄ur ad distinctio

onē illi⁹. qz si p̄tendo in iudiciū errauit i scō error facti excusat vt hic z. corrigi pōt vsqz ad p̄lationem sine z. nō p̄ vt. l. §. ria. C. Alteri⁹ opponit̄ circa ignorantia iuris vī. n. qz ignorantia iuris excusat qz si soluo illū qd erat oī iure idēbitū. vel ciuilit̄er tātū debitu p̄ ignorantia iuris repetere possuz. ff. d̄ condi. inde. l. si nō sortē. §. indebito z. §. adeo. z. l. cū is. §. fideiussor. z. de iu. z. fac. igno. l. error in fi. Bicūt pōt qz in. l. illa erratū fuit in iure ēt iudiciū z. iō iuris error excusat si de dāno vitādo agat̄ vt. l. p̄allega. hic aut. z. in. l. nō fatef. erratū fuit in iure z. in iudicio. z. iō iudicioz auctoritas opat̄ vt error iuris reuocari si pōt fit. C. S̄z p̄ h̄ac solutiōe ē qz iure cauef qz ēt error iuris in iudicio iterueniēs p̄t reuocari. vt. ff. de inter. actio. l. de etate. §. q̄ iusto z. §. celsus. Dicendum est qz fm̄ eos q̄ intelligunt p̄di/ctos. §. z. in errore facti ppziū oppositio nō p̄cedit. s̄z fm̄ illos qui intelligūt p̄dictos. §. in errore iuris dicit d̄z qz error iuris in iudicio ante lit. p̄test. excusat vt in illis. §. post vō lit. cōtest. nō excusat vt in. l. nō fatef z. hic. C. Itē opponit̄ z. vī qz ignorantia iuris excusat z. si de lucro captādo agat̄ vt. ff. de bo. pos. l. in bouoz. z. de iuris z. facti ignorantia. l. regula. §. sed iure. S̄z dicēdū est qz aut lucrū p̄cipi poterat sine alteri⁹ iniuria. z. tūc excusat z. tolerat̄ si nō potuit p̄tiores p̄sulere. vt. ff. de iuria z. facti igno. l. iuris ignorantia. z. de vsuca. l. nūq̄. z. l. si fur. Itē opponit̄ circa p̄missa z. vī qz iuris ignorantia nō tolerat̄ ēt extra iudiciū. l. de dāno vitādo agat̄ vt. ff. d̄ acqui. here. l. si duo. Sed dicendū ē qz ibi cā de qua agebat̄ originem sumebat a lucro z. iō l. z. sublequēter dānum iducat iuris ignorantia non excusat. cū magis originē q̄ casum p̄ originē incidēter cōsiderari oporteat. vt. ff. de donationib⁹. l. q̄ id qz in pzin. z. de acqui. pos. l. clā possidere circa p̄ncipiū. z. de fideiuf. l. tutor in pzin. C. Itē opponit̄ z. vī qz ignorantia iuris excusat. vt. ff. de decre. ab oz. fa. l. si. z. ff. ad fill. si qz in graui. §. si qz ignorans. Dicendū est qz in illis. ll. q̄ dolum requirunt ignorantia iuris excusat. Certū est. n. qz in aperiente tabulas testamēti añ vindicatas defuncti necem requir̄ dolum vt in eadē. l. si qz i graui. §. qd ad causas. z. iō ignorantia iuris excusat a p̄ca. vt. i. e. ti. z. l. §. si qz ignorās. In illis vero. ll. q̄ dolum si exigūt siquidē ius per eas iductū erat publice notū vere vel iuris p̄sumptione qz a tpe cōstitutionis publicate cōcurrerūt duo menses vt in auc. vt. facte noue cōsti. ignorantia nō tolerat̄. vt. ff. de public. l. vlti. §. l. z. Sed vbi nō est publice notū vere vel iuris interpretatione ignorantia tolerat̄. vt. ff. de decre. ab oz. fa. l. vlti. Tñ p̄ predictā solutiōe est. ff. ad. l. cor. de fal. l. diuus claudi⁹. Certum est enim qz lex cornelia dolum requir̄. z. tñ sicut ibi dicitur ignorantia edicti seueritate nō excusat. Sed respōderi potest qz aut lex requir̄ dolum vtz. aut est cōtenta dolo p̄sumpto ex qualitate facti. vbi requir̄ dolum vtz ignorantia iuris excusat. vt in. §. si qz ignorās. vbi vero cōtenta est dolo p̄sumpto ex qualitate facti est qz scilicet p̄sumatur dolo. dolum ex qualitate facti est vbi cūqz quis faciat qd scit vel scire debet se facere non debere. vt. C. de iniurijs. l. si nō cōuicij. z. ad. l. cor. de sic. l. j. ff. de doli exceptione. l. j. iuris igozantia nō excusat vt h̄ z. in p̄realligata. l. diuus claudius. Ratio autē ē quia qz ignorantia p̄tendit eius qd est publice notūz videt̄ esse i lata culpa vt. d. l. cedere diem. z. l. late. lata culpa dolo p̄sumpto eq̄ pollet. et iō iuris ignorantia nō excusat. C. Itē opponit̄ p̄ p̄dicta z. vī qz ignorantia nō excusat etiam vbi de dāno vitādo agitur vt. ff. ad. l. inl. de adulte. l. si adulterium. §. stuprum. z. C. de in ius vocando. l. venia. sed dicendū est qz aut p̄tēdit ignorantia iuris ciuilis z. tunc locū habēt oīa supradicta. vbi p̄tēditur ignorantia iuris naturalis. vt qz p̄tēdit filio se ignorasse qz si debuerit inferri iniuriā patri vel qz si deberet patri p̄uidere in necessarijs alimētis. qz nō deberet furtū cōmittere v̄ homicidium v̄ cetera debita iure naturali p̄hibita nō tolerantur l. z. sit de dāno euitando vt. d. l. si adulterium. §. stuprū. idē si quasi iuris naturalis ignorantia p̄tenditur vt qz dicit libertus se ignorasse qz patrono reuerētiā exhibere deberet. cū eniz ab eo cōsecutus fuerit premium libertatis quasi naturali iure tenetur vt iure cōpēsationis idē d̄beat reuerētiā exhibere z. iō ignorantia iuris nō excusat a dāno qd occurrit pp̄ nō exhibitam. C. de in ius vo. l. ij. C. Altio distingui potest circa materi

am regule qz aut errat in iure aut in facto. Si in iure, aut ciuili aut naturali, aut quasi naturali. Et si in ciuili, aut in iudicio aut ex iudicio, si in iudicio siqdem an lit. core. error excusat pbata ca erroris legitima. vt. ff. d. inte. acti. l. d. etate. §. q. iusto z. §. celsus. si post li. p. testata ignorantia no excusat vt h. z. d. l. non fatef. si errat ex iudicio aut agit de dano vitado aut d. lu cro captado. z. si d. dano vitando aut errat in eo i q. requir. do lus verus aut in eo in q. sufficit dolus psupt. vl. lata culpa vl. leuis z. multo forti. si leuissima. Et si in eo in q. requir. dolus verus ignorantia iuris excusat. ff. ad fil. l. si qs in g. u. §. si quis ignoras. Sz si errat in eo in q. requir. dolus psupt. vl. lata culpa. tuc siqde erat publice notu ve vl. iuris psuptione. vt. qz a tpe publicatiōis pcurrit duo mēses iuris ignorantia no excu sat vt. C. d. legib. z. sena. psu. l. leges sacratissime. z. de iuris z. fac. igno. l. constitutiones z. ff. d. publi. l. vl. §. l. z. ad. l. cor. de fal. l. diu. claudius in pn. Sz si no erat publice notu vere vl. psu ptue iuris ignorantia excusat. ff. de dcre. ab oz. fa. l. si. l. z. si agat de lucro captando. siqdem cuz alterius iniuria vt p vsu capionem. iuris ignorantia non toleratur nec excusat siue potuit siue non potuit peritiores consulere vt. ff. de iur. z. fac. ignoran. l. iuris ignorantia z. de vsucapionibus. l. si fur. z. l. nu. q. Sed si sine alterius iniuria si quidem non potuit peri tiores cōsulere iuris ignorantia tolerat z. excusat. l. si potuit peritiores cōsulere iuris ignorantia non excusat. vt. ff. de iuris z. facti ignorantia. l. regula. §. l. iure. z. §. si quis de bo. p. s. l. in bonoz z. qs ordo in bo. pos. f. uel. l. ij. §. vl. Fallit. ff. de ac grē. here. l. si duo. ppter rationē quam supra dixi. si erratur in iure naturali ignorantia iuris non excusat. vt. l. si adulterium §. stuprū. Si errat in iure quasi nali iuris ignorantia si excu sat. vt. C. de in ius vo. l. ij. si errat in facto. aut pprio aut alieno Et si alieno aut erat publice notum, aut non erat publice no tum. si erat publice notum ignorantia excusat. vt. ff. de insti / tutio. l. sed si pupillus §. pro scribere. C. Si non erat publi / ce notum ignorantia excusat. vt. ff. pro suo. l. si. z. j. co. c. proz. si in facto proprio. aut erat de damno vitando. aut de lucro captando. si de lucro error no n toleratur in proprio facto. si de damno aut cuz alterius iniuria z. tunc error in facto pprio non toleratur vt. ff. ad velle. l. quamq. Aut sine alterius iniu ria. Et nunc error in facto proprio excu sat z. toleratur. ff. de condi. inde. l. z. si me putem. in prin. z. §. cum inter. z. de actio. empri z. vendi. l. si tibi liberum. Et ita oportet intelligi qd no tatur. ff. de lega. j. si res obligata. Dynus. Idem.

Cū quis succedit in ius alterius iustā ignorantie causas ha bere presumit.

Pone qz promissisti dare bouē in calendis Augū sti. si no dares pmisisti dare centū noie pene dce dis ante calendās Augusti heres ignoras pmis sionē factā no soluit. Bubiuz est an possit cū ef ectu pueniri ad penā. Et respōdet qz no qz iustā habuit igno rantie cam. vt hic z. ff. eo. l. q. i alterius. C. Sz p. est apte d. ver borum obligatio. l. ad diē. Ubi dicit qz mortuo possessore añ diem pena nihilominus cōmittit adueniēte die quo dare obu it. l. z. pmissiois hereditas no sit adita. z. idē dicit d. nautico fe noze. l. vlti. Sed dicas de rigore iuris pena cōmitti p. heredē ignorantē. vt. d. l. ad diē. z. de nautico fenore. l. vlti. Sed pp. p. habilem ignorantie cam postulare pōt successor bñficiuz resti tutionis in integrum z. eo ipetrato no nocet pene cōmissio vt z. dicit. l. q. in alterius. nocet ergo ipso iure vt in p. r. sed pp. pbabile ignorantie cāz restitutio dat. vt hic. C. Itē opponit z. v. ignorantia no tolerari in psonā successoris. z. penā cū effe ctu cōmitti nisi successor fuerit pupill. vt. ff. de verb. obli. l. si cū filius. §. in hac stipulatione. Sz distingue vtrum successor agat vel pueniat. qz si agat vel aliū inquirat pena cōmittitur cū effectu. l. z. ignorauerit pmissionē factā ab eo cui successit. vt in dicto. §. in hac stipulatione. Sed si pueniat tuc pena pmit titur de rigore iuris vt in. l. ad diēz de verboz obligationibus z. de nautico fenore. l. vlti. Rō autē ē q. reddid. i. textu vt dicta. l. q. in alteri. qz q. agit plene certus eē dz cū sit in p. tate ei. q. n.

velit experiri. z. añ dz re deligenter explorare z. tuc ad agēdū pcedere. que rō no extēdit ad eum qui cōuenit. vt. ff. de doli exceptione. l. pure. §. vlti. z. ideo ali. est effectus vnus z. alius alterius. C. Queri at pōt an heres emphiteote q. soluere ces sauit ecclesie canonē p. bienniū vel priuato p. trienniū excusari possit z. debeat p. tereu ignorātie. qd videt p. verba istius re gule. vt. ff. eo. l. q. in alterius. z. qz tps no solet cedere ignoran ti. vt. ff. qn. appellandum sit. l. j. §. dies. z. §. si aduersus. z. ff. de calū. l. annus. z. de edilitio edicto. l. cū res. Ecōtra videt ca dere a iure suo vt i. d. l. ad diem z. de minoribus. le. emilius. de nautico fenore. l. vltima. Dicedū videt q. de rigore iuris pos sit dici a iure emphiteotico. vt dicta. l. ad diē cū similib. sed p. pter istā ignorantie cam restitutio pcedi debet. vt hic z. ff. e. l. q. in alterius. C. Itē queri potest quare ē q. mortuo stipula toze sine herede vel relicto herede cui no pōt de iure solui pe na no cōmittit ipso iure. vt. ff. de vsuris. l. pecunia fenebris in fine. z. le. cū quidaz. §. si pupillo. Sed eē mortuo promissore cōmittit. l. z. restitutio cōcedat. vt dictū ē. ratio ē qz casus cōtin gens in personā creditoris no dz extēdere obligationē debi toris. argu. ff. eo. l. omnis hereditas. §. nunq. z. ad legē aqliā l. qui occidit. §. vlti. C. Sz eē cōtingēs i psona debitoris si dz variare obligationis cōditionē. vt. ff. de verbo. obli. l. ij. z. de p. torys stipu. l. ij. Idem.

Quia restringi fauores conuenit ampliari.

Alus istius regule. §. de elect. c. statutum libro sexto. vbi dicit q. statutuz de his qui ad parochi alium ecclesiaz regimē assumuntur. pmouendis ad sacerdotiū infra añū aliogn. iplis ecclesijs sint priuati ad collegiatas ecclesias extēdi no dz qz cū sit odiosū restringi puenit potius qz laxari. exēplū ē aptuz ponit. ff. de liberis z. posthu. l. cū qdā. qz si pater instituat filium ex re cer ta valet institutio. sed si exheredet a re certa. no valet exhere datio qz in institutione versat fauor que puenit ampliari. i. ex heredatione odiū qd eē dz restringi. Itē pbat qz cauet in iu re. qz pactū liberatoziū. i. de no petendo tollit ipso iure natura lē obligationē. vt. ff. de solutionibus. l. stichum. §. naturalis. Pactū vero de petendo qd est obligatoziū no tollit ipso iure vt. ff. de pactis. le. si vnus. §. pactus ne peteret. Et hoc cōtingit pp. rationē istius regule. l. qz in pco de si petēdo versat fauor que cōuenit ampliari. in pacto de petendo versat odiū. qz re stringi. vt. ff. de actioni. z. obliga. l. arianus. Sed p. regulā vi detur. ff. de his q. notant infamia. l. ij. §. exercitiū. vbi odiū am pliatur. z. no restringit. Sed dicitū ē q. aut ex vtraqz pte. i. fauoris z. odij versat ius priuatum. aut ex vtraqz publicum. aut ex altera priuati et ex altera publicū. Primo casu z. secū do ampliatur fauor z. restringitur odiū qz cū iura sint hincin de paria. certū est in re dubia fauorabiliorē cam potius assu mi debere qz odiosam. vt in pallegata. l. cū quidā. z. argu. ff. eodē. l. quotiēs. §. idē sermo z. l. quotiēs nihil. C. In tertio ca su referit ius publicū. siue versetur ex pte odij. siue ex pte fauo ris. et de isto tertio casu loquitur. ff. de his qui notantur ifamia l. ij. z. ratio huius est qz fauor public. p. preferri dz vtilitatibus priuatoruz. vt. C. de primipilo. l. vtilitas. z. in autērica de resti. z. ea que pa. xi. mēses. §. quā obzem colla. iij. sed hoc falsuz eē posset aliquis ostendere euidenter. Tertū est q. in maleficijs puniendis fauor publicus versat. vt. ff. de publicanis. l. licita tio. §. qd illicite. z. ff. de fideiussozibus. l. si a reo. §. qd vulgo. z. ad legē aqliā. l. ita vulneratus z. tamen iure cauetur q. inter p. tatiōe. l. pene delictoz potius sunt molliēde qz exasperāde vt. ff. de penis. l. si p. ses z. l. interpretatōe legū. C. Sed dicitū est fauorē publicum desiderare ita vt maleficiū no remaneat impunitū ex quo constat cōmissum. non aut in re dubia. i. cū incerta est criminis qualitas pene exaugentur. l. z. vt poti. mi nuantur. cū potius clementie qz seueritati nos iudicātes p nos eē oporteat. vt. ff. de penis. l. respiciēdum circa principi um. C. Itē contra predictam distinctionē est. ff. de l. spec. tu toribus. l. ij. §. quid ergo. vbi si apparet causa remotiōis ex cā leuiozi remotus videtur. z. tamen remotiōnem tutoris suspe

eti suadet publica utilitas vt i eodē ti. l. j. §. cōsequēs. Immo nō est cōtra quia ibi nō suadet delictū sed presumit in dubio minus fuisse delictum cū sit incerta delicti qualitas. Et iō ad sniam cōdēnatoriam seqtur minor pena. cū pena moderāda sit scōm qualitātē delicti. vt. ff. de offi. p̄fecti v̄bis. l. j. §. cū patronus z de iure patronatus. l. j. Idem.

Decet concessum a p̄ncipe beneficium esse mansurum.

Clarissime patet exemplum istius regule in auc. cōstitū. q̄ de digni. §. illico. vbi d̄ q̄ si filiūssa. p̄pter dignitatē sibi delatam fuerit sui iuris q̄ nihilominus dignitatis sue administratione finita remanet sui iuris. z retinet oīum cognatorū z agnatorū iura. Sed contra regulam v̄. ff. de le. ij. l. ricia seio. §. vsuras. vbi d̄ q̄ finita minori etate cuius occasione p̄uilegium concedebat. finitur p̄uilegium a p̄ncipe p̄cessum. Sed dicendum est q̄ ibi finita erat finalis causa p̄uilegij concedēdi. z iō finit p̄uilegium iuxta regulam generalem. cessante causa cessat effectus. C. de epi. z cle. l. gnāliter z de hereti. l. j. z de tes. mili. l. pe. z vl. z de rest. mi. l. si. in proposito at non erat finita p̄uilegij cā z iō p̄uilegiū durat. vel si erat finita fuerat cā impulsua. z non finalis z ideo finita cā non finitur p̄uilegium. vt ar. ff. de vsu. fru. l. generaliter. §. duos. Et huius occasione distingue. Aut constat causam p̄uilegij concessionis alicuius vel p̄hibitiōnis facte esse finalem. Aut constat esse impulsua. Aut dubitatur. z si constat esse finalem. aut ea sublata remanent alique relique p̄cedentis cause. aut omnes tolluntur. Et si alique relique remanēt relique eis remanentib⁹ durat effect⁹. vt patet exemplum. ff. de q̄nibus. l. vnus. §. seruus. vbi seruus a d̄no distractus in memoria prioris dignitatis non d̄ nec p̄t aduersus d̄m quondaz interrogari. Itē q̄ desijt esse d̄ curio torqueri in memoria prioris dignitatis non d̄ vt. ff. de decu. l. vl. Itē q̄ eam que desinit esse vxor non instituitur actio turpis in honore p̄cedentis matrimonij. vt. ff. rez amo. l. ij. z. l. ij. sed vbi nulle relique cause finalis remanēt sublata causa tollitur totaliter effectus. vt. s̄. de p̄ben. c. si pauper. li. vj. z. ff. de actio. z ob. l. q̄ cum herede. Argu. ad p̄firmationem huius distinctionis. q̄ iure cauetur q̄ sublato testō paterno de iure civili non totum tollit pupillare q̄ nulle remanent relique paterni. ff. de inoffi. te. l. pap. §. s̄ nec ipuberis. z d̄ vulg. z pupil. sub. l. in substitutione. z. l. ex duobus. §. vl. z. l. si contra tab. z ibi no. Si constat esse impulsua tunc finita cā non finitur effectus. vt. ff. de do. l. ij. §. vl. z. l. se. z q̄ dici solet vulgarit̄ de calurnia. ff. de postu. l. ij. §. sexū. Sed si dubitatur utrum fuerit finalis vel impulsua p̄sumit in dubio impulsua z ideo ea finita nō finitur effectus. vt de cō. z demō. l. cū tale §. falsaz cām z. l. ticio. §. cum ante nuptias. z de vsu. fru. l. generali. §. duas z de dona. iter vi. z vx. l. sed si duos. §. si. C. de iure do. l. si mulier. Idem.

Indultum a iure beneficium non est alicui auferendum.

Indulgetur reo a iure q̄ possit plures exceptio nes p̄ponere vt. j. e. c. nullus pluribus z. ff. de excep. l. is qui dicit. z. l. nemo. z iō nō p̄t auferri p̄ hominem. Itē indulgetur reo. p. l. q̄ oēs exceptio nes dilatorias. z declinatorias p̄ponere possit vsqz ad lit. cōte. C. de p̄ba. l. exceptionē z de excep. l. vlti. z pe. d̄ p̄cura. l. ita demum. z iō nō d̄ auferri per hominē. Itē indulgetur reo p. l. q̄ possit opponere pemptorias quādoqz ante sniam vt. C. se. re. nō posse. l. pemptorias z iō nō d̄ auferri p̄ hominem q̄ indultū a iure beneficiū nō est alicui auferendum. vt hic z in auc. de nūp. §. si non solū colla. iij. Itē a iure indulgetur p̄demnato ad cōdemnationem soluendam tpe quatuor mensium. C. de vsuris rei iudi. l. ij. Et iō nō d̄ nec potest auferri per iudicem sine cause cognitione. vt. ff. de re iudi. l. ij. z. iij. §. si quis cōdēnatus. Itē indulgetur filio a lege q̄ h̄z legitimam de bonis patris vt in auc. de trien. z se. §. j. col. iij. z iō nō p̄t auferri per p̄em nisi in casib⁹ a iure permissis i q̄b⁹ filij

exheredare. in illis enim in q̄bus exheredare licet nihil omnino relinquere tenet vt in auc. d̄ heredi. z fal. §. exheredatos col. j. z de imen. do. in filios fac. §. vlti. col. viij. que est. C. de li. p̄re. autē. nō licet. z vt cū de ap. cog. §. aliud. z. §. se. Itē indulgetur a iure illi cōtra quem snia lata est tpe. x. dierum ad appellādū vt in auc. de ap. circa p̄in. coll. iij. Itē indulgetur appellari ad ap. p̄sequendā annus z ex cā biennij. vt in auc. de his qui in gre. ad ap. col. v. z iō ei nō est auferendum vt hic. z finita etiā istius regule alia inueniuntur exempla regulā cōfirmātia. Tñ est q̄ regulā q̄ p̄ a iure vsuf. h̄z in bonis aduenticijs filij vt. C. de bonis que lib. l. cum o3 z. l. si. z tñ potest auferri per hominēz relinquētem ea p̄ditiōe ne ad patrem pueniat vsuf. vt in auc. vt liceat marri z auie. in p̄in. sed illud sit legis auctoritate z iō nō videtur auferri per hominē sed per legē que auferendi p̄tatem concedit. vt. C. vbi z ap. quos in inte. re. agi. l. vlti. z. ff. q̄ cuiusqz vnuerfi. no. litē eorum. §. si decurio. z de le. ij. l. vnū ex familia. §. si de falcidia. z constat q̄ vna lex p̄t tollere z multo fortius extenuare vires z effectus alteri⁹ cū cui pl⁹ licet. liceat z q̄b⁹ min⁹. vt. j. e. c. cui l3. Itē a lege datur marito administratio bonorum parafrenaliū vxoris. z tñ potest auferri per hominē. i. per mulieris p̄hibitionem. vt p̄batur. C. de pac. conuen. l. hac. l. Sed eadem sponsio potest habere locuz. Ad materiā aut regule z dictoz exēploz in regula positorum p̄tinet querere. Primo si iudex statuatur certū ad dilatorias vel declinatorias exceptiōes opponendas an post illud tps z ante lit. cōte. possit opponere. Itē si statuatur certum tps ad opponendas pemptiōes an post illud tempus z ante sententiam possint proponi. z videt q̄ sic. q̄ beneficium p̄ponendi dilatorias vsqz ad lit. cōte. est a iure indultum. Itē p̄ponendi pemptorias vsqz ad sniaz est similiter a iure indultū vt dicta. l. exceptionem. z vl. z. pe. z. l. pemptorias. ergo nō potest auferri vel extenuari per iudicem vt hic z de re iudi. l. iij. §. si quis cōdēnatus. z in auc. d̄ nuptijs. §. si non solum col. iij. Cōtra videtur q̄ possit quia iudex potest limitare tempus. z post illud tēp⁹ a iudice limitatum excluditur litigator. vt. ff. de accu. l. cum ticio. imo pl⁹ q̄ nō p̄sequendo infra tempus a iudice p̄finitum desistere videtur z iuri suo renunciare. vt. ff. ad turpil. l. ab accusatiōe. §. destitisse. Itē pro hoc est. C. qui accusare nō pos. l. si ea. z b̄ inge. ma. l. diffamari. ff. de opti. le. l. mancipioz. z de cur. bo. dan. l. j. z de bo. auc. in. pos. l. iij. z q̄ iure cauetur q̄ iudex p̄t denegari iurisdic. vt. ff. ex q. ca. ma. l. sed z si per p̄torem. §. s̄ z si cū decreto. Sed hoc ar. nihil ad propositū q̄ cū loquuntur oia in actore cui post tps cū cā a iudice p̄finitū agēdi potestas denegat. Nō at ponitur in reo volēte post tps a iudice p̄finitum exceptionē p̄ponere. z iō cū fauorabiliores sint rei quā actores vt in regula iuris. cōstat nō p̄cedere argumētum p̄ predicta que inducuntur a simili vel pari. Tñ p̄babiliter dici potest q̄ aut iudex limitauit tps cū cause cognitione aut sine. z si cū cause cognitione. non possit post tps limitatus a iudice exceptiones p̄ponere. ar. ff. de re iu. l. ij. nisi q̄ vbi tps q̄b⁹ indulgetur reo p. l. limitari p̄t per iudicē cū cause cognitione. Si d̄o sine cāe cognitione p̄ponere p̄t et post tps. vt. j. eo. l. iij. §. si quis cōdēnatus ar. ad p̄dca. ff. de his quo. infa. qd ergo. §. pena grauior vbi d̄ hoc. Itē queri potest an tps. x. dierū q̄b⁹ dat ad appellādū possit per iudicē minui. z v̄ q̄ nō p̄ hanc regulā z per iura p̄ealle. Cōtra q̄ possit. ff. de re iu. l. ij. z oēs. ll. superius allegate in questione p̄xima p̄cedenti q̄ inducunt. put ponit actore appellare. cū is sit actor i cā app. q̄ fuit reus in cā p̄ncipali. vt dici solet in auc. de his q̄ ad ap. ingre. §. illud quoqz colla. v. z patet ex eo q̄ p̄dēte ap. nihil ē inouandū. vt. ff. nihil inno. p̄ totū. z. C. de ap. l. iij. Itē q̄ iure cauet q̄ dilaciones sunt arbitrarie. vt. ff. de iudi. l. nō nun q̄ z. C. de dila. l. j. z. l. siue pars. tñ cōmuniter dicit z tenet q̄ cū hoc tps. x. dierū cōcedatur a lege sine aliquo ministerio iudicātis tacito vel expresso. q̄ nō possit per iudicē minui. arg. istius regule z in auc. de nup. §. q̄ nō solū. z. §. si d̄o. z de re iu. l. iij. §. si q̄ p̄dēnat. Ad p̄ria p̄ responsio q̄ oia loquuntur in tpe q̄b⁹ dat tacito vel expresso. i. p. l. intellectū cū iudex non statuit ministerio iudicātis. Itē queri p̄t an legitima que

debetur filio in bonis patris possit auferri vel minui. p. l. municipalem. et vbi qd non qd cum beneficium sit a iure concessum sequitur qd non possit auferri. vt hic et prealle. §. si non solū. Item qd lex municipalis ē ius. vt. ff. de iusti. et iur. l. ius civile. et l. oēs populi. et iure ci. iura sanguinis nō pnt dirimi. vt. ff. e. l. iura. g. nec legitima qd iure sanguinis debet pōt auferri. ppterrea ius agnatiōis nō potest tolli per pactum. vt. ff. de pactis. l. ius agnatiōis. ergo nec p statutū siue legē municipalē qd in his d mū v3 lex municipalis i qb^o et pactū vt no. C. de decur. l. decurionū li. x. sup ipsa rubrica. ¶ Preterea si verū ē qd in his de mū valet. l. municipalē in qb^o et pactū vt dictū est. d necessitate seqt qd nō possit debitā iure nāe tollere. v3 minuire. qd nec pactū pōt. vt. C. d iof. te. l. si qn. §. illd. Itē ex eodē ar. pcludit qd cū sit quasi p cū sup futura successiōe disponēdo minuendo vel tollēdo in totū seqt qd non valeat pactū. vt. C. d pac. l. pactū et l. si. et d col. l. p cū. et ff. d suis et le. h. di. l. si. ¶ Preterea legitima de bonis parētū dbe iure nature. vt in auc. de here. et fal. §. j. itaqz. col. j. et ff. vñ. li. l. scripto. in fi. et de bo. dā. l. cū rō. s3 ius nāle ē immutabile. vt insti. d iure nāli. §. p. et ff. d capi. di. l. eos. g. ius psequēdi legitimā de bonis pnis erit psequenter immutabile. ¶ Ppositū hui^o osidif. qd eertū ē qd vnū ius civile tolli posset p aliū. vt insti. d iure nāli. §. p. ff. d le. l. de qb^o et l. nō ē nouū. s3 qd portio pionoꝝ bonoꝝ liberis dbeat iure positiuo ciuili ē indultū si nāli vt. C. de leg. here. l. lege. xij. ta. et in auc. de trien. et se. §. j. Itē pz in auc. d here. et fal. l. j. §. si qd at. ¶ Nā ibi dicit qd lex necessitatē iponit reliquēdi legitimā et legē pstat eē iuris ciuiliis specie v3 partē. vt. ff. d iusti. et iure. l. ius civile. g. ius civile necessitatē iponit reliquēdi legitimā. g. p oppositū ius civile tollit. absurdū. n. v3 qd ius nāle fm qd ni hil ppiū erat cū iure gētiū oīa sint distincta. vt. ff. de iusti. et iur. l. ex h iure. ptez ad relinqueñ. astringat. Item cū iure nāli et gētiū ius testādī fuerit incognitū qd pz qd iure ciuili qd est posterū est inductū. vt insti. de testa. ¶ Itē cum ad pna bona vocent filij p. l. iur] veteris pstat qd p hēditatis petitionez vt. ff. de peti. here. l. j. et ij. s3 ipsa tolli pōt. qd iure ciuili inducta vt in eo. ti. l. itez veniūt. §. cum at. Ergo sublata via p quā veniūt ad bōa et ipsa bōa tollunt. qd sblato medio sine qd ad extreme pueniri nō pōt. et ipz extremū i effectu sblatū v3. ¶ Nā sblata qrela p quā veniūt ad hēditat] petitionez ipsa hēditatis petitio sublata videt. vt. C. de inoffi. testa. l. sancimus. §. vlti. ¶ Item sublato iure restitutionis p qd peruenit ad rescisoria. et ipa rescisoria sublata v3. vt. ff. de acti. et ob. l. in honorarijs. §. si cū rescisa. Itē sublato iure offerēdi p qd puēit ad pignozaticia et ipa pignozaticia sublata v3. vt. C. d p scri. xxx. v3. xl. an. l. cū notissimi. et no. ff. de dāno infec. l. si finita. §. postea aut. et qd dicit debito iure nature d3 exponi et intelligi iure ciuili persuadēte naturali cōiunctione constituto vt alias exponitur. ff. de ver. sig. l. pronunciatio. §. familie. propter que videtur dicendū qd de rigore iuris legitima possit diminui et auferri p. l. municipalē. sed equitas in genere tradita videtur suadere cōtrarium. et ideo rigor pzeualet vt dixi. §. co. c. ij. Bynus.

Non firmatur tractu tps qd de iure ab initio nō subsistit.

¶ Duo minores. vij. an. p̄xerit spōsalia si tenēt ab initio de iure nec solo tractu tps pfirmat. Itē si duo i puberes vel vnus pubes et alter ipubes non pximi pubertati et in qbus etatē malicia nō supplebat p̄xerūt matrimoniū p verba de p̄senti si tenet ab initio de iure nec pfirmat solo tps tractu. s. de d̄spon. impu. c. j. li. vj. Itē si aliqz ipetrauit b̄ficiū cū cura eo tpe quo nō erat in etate legitima licz postea fiat etatis legitime ipetratio nō pfirmat. s3 tps date litteraz soluz attēdif. s. de rescrip. si eo tpe. li. vj. Itē snia qd nulla est ipso iure nō pfirmatur aliquo tps tractu vt. ff. de ap. l. si exp̄ssim. Item institutio heredis qd ab initio est inutilis p psonam testātis qd forte erat impubes nō pualescit l3 postea fiat pubes. v3 si erat seruus nō pualescit l3 postea fiat liber. ¶ Et si erat filius. nō pualescit l3 postea fiat sui iuris. Itē si erat furiosus nō firmat l3 postea fiat sane mētis. Itē si erat capt^o ab hostibus nō firmat l3 postea redeat vt hec oīa pbantur. ff. de testa. l. si fili^o et l. eius et de le. iij. l. j. §. j. Itē si erat inutilis ppter

personā bēdis scripti qd erat nō capax nō firmat l3 postea fiat capax. Et hoc vult dicere regula posita. ff. eo. l. p̄t. Itē et testamentū et oīs voluntas alia qd est ab initio falsa tractu tps nō firmat vt. C. d fal. l. sicut. Itē legatū qd est ab initio inutile ppter psonā legātis tātū vt qd nō poterat testari et cōsequenter nec legata relinqre vt. ff. de le. j. l. ij. v3 ppter personā legātis et legatarij vt qd legat testator seruo suo vel legat heredi a se ipso. vel ppter psonam legatarij et eius a quo p̄stādum reliquat vt qd legat seruo heredis. vel rōne rei legate vt qd legantur marmora et colūne edib^o iniuncte si firmat tractu tps et si cā impedimēti remoueat. vt. ff. de regula cato. l. j. in p̄n. et d le. j. l. cetera. §. j. et C. de le. l. seruo et insti. de le. §. an seruo. Itē in stipulatione qd si stipuloꝝ rem sacra stipulatio nō firmat l3 fiat pphana. Itē si stipuloꝝ hominem liberum nō firmat stipulatio l3 tractu tps fiat seruus. vt. ff. de ver. ob. l. inter stipulatē. §. sacra. Sed p̄ regulā vident multa obstare et maxie. ff. d fuit. v3 p̄. l. p fundū. et cōia p̄ di. l. receptū. vbi p̄stitutio seeruitur] fca p vnū socioꝝ nō tenet ab initio s3 postea pfirmat alijs cōsentientib^o qñcūqz. Itē. C. de p̄ctibus iudicū. l. vna vbi donatio in officialē inutiliter colata tractu tps firmat. C. d nup. l. et si p̄ madata. et ff. de ritu nup. l. si quis in senatorio. Itē de le. iij. l. j. §. s3 si filius vbi legatū qd ē ab initio inutile firmat tēpoꝝ tractu Itē. ff. de here. insti. l. q soluendo. vbi institutio qd erat iutil pfirmat tractu tps. Itē d p̄ di. insti. l. mulier. §. j. vbi manumissio qd ab initio fuit inntilis pfirmat tps tractu. ¶ Id qd oīa dicunt legiste volētes soluere generalr qd illud qd ab initio de iure nō t3 si firmat tps tractu solo et ita intelligūt hāc regulam et ff. e. l. qd ab initio et l. p̄t. S3 alijs adminiculis cōcurrentib^o qd nō v3 ab initio ex post facto firmat. Et ita intelligunt oīa supradicta iura qd videntur regule p̄ria. qd solutio l3 cōiter teneat per oēs nō pcedit de iure. qd si testat impubes et mox fact^o pubes adminiculū superuenit et tñ testm nō confirmat. Si testat filius. et postea fiat sui iuris adminiculū superuenit et tñ testm nō pfirmat. Itē in furioso l3 postea fiat sane mētis. Idem in capto si postea redeat ab hostib^o. idēz in re mea qd mihi pure legat nā l3 adminiculuz supueniat qd desinit esse mea nō firmat legatū. idēz in re sacra qd postea fiat pphana. Et in homine libero qd postea fiat seruo. ¶ Nā in his oībus supuenit adminiculū qd cessat cā impedimēti et tñ qd ab initio fuit inutile nō pfirmat tps tractu. et iō clarū p̄t dici ad oīa qd aut durat cā impedies aut cessat et nulla superuenit cōfirmans. aut cessauit et superuenit pfirmans. ¶ Primo. n. casu regula simpliciter vera est qd qd ab initio nō v3 tractu tps non firmat vt hic et ff. e. l. qd ab initio et l. pe. et C. de fal. sicut et ff. d appell. l. si exp̄ssim. Secūdo casu. l. qñ solum cessauit cā impediens et nō superuenit cā pfirmans idēz. qd qd nō tenuit si confirmat. vt. ff. de ver. ob. l. inter stipulantez. §. sacra et de testa. l. eius et l. si filius et d le. j. l. cetera. §. j. et C. de legi. l. seruo. insti. d le. §. an seruo et s. de rescrip. c. si eo tpe. In tertio qñ cessauit impediens et superuenit cōfirmans tūc regula locuz. nō h3 vt patet si qd bene inspexerit in omnibus p̄rijs supradictis. ¶ Nā in. l. p fundū et l. receptuz defectus cōsensus locij reddebat p̄stitutionez seruitutis inutilez et iō qd cessauit defect^o et superuenit cōsensus pfirmat p̄stitutio seruitutis. Itē. C. de p̄ iudi. impedimētū donatiōis erat officiu. et iō qd cessauit officium et superuenit voluntas expressa vel tacita ex tps diuturnitate p̄sūpta pfirmat donatio. et idēz in. l. et si p̄ madata et in. l. si qd in senatorio. et l. j. de le. iij. §. s3 si fili^o. et in. l. si deozati suo et l. mulier. §. j. et d cō di. insti. l. si qñ. C. si maior fact^o fuerit et in. l. qd in reum. §. j. ff. de le. j. l. legata inutilr. e. ti. et s. de despon. impu. c. j. qd ibi cessauit cā impediens. i. minor etas et superuenit cā cōfirmans. i. cōsensus nouus p vba expressa v3 p alios nouos actus extrinsecos declaratos. Et idēz in. l. tribunus. §. vlt. et l. si filius. ff. de testa. mili. et in oībus alijs in qbus cauef qd inutile a principio tractu tps pfirmatur. Itē p̄ regulā v3. ff. de regula cato. l. j. et ij. sed scribūt legiste. ff. e. l. qd ab initio. qd specia lia sunt. tñ nihil est qd rex. aliter soluit in palle. l. i. v. qd diffinitō ff. d regula cato. dicit. n. qd multū refert vtz aliq^o pure p̄cipiatur inutiliter et tūc tractu tps nō firmatur. aut sub cōditione et tūc pendente p̄ditione si potest dici inutile cū sit nullū et iō

nō ipedit effectū assumere p ditionis eventū cū qđ nullū ē vicari non possit vt. ff. de iniusto testa. l. nā z si sub ditione.

Idem.

Non est sine culpa qui rei q̄ ad se non ptinet se imiscet.

I quis asserit se iure peritūz cū canonici z cū civilis sit iuris ignarus z p̄textu assertiōis fuerit assūpt⁹ in iudicēz z p̄ imperitiā male iudicauit v̄ fuisse in culpa qz se imiscuit rei ad se nō ptineti z p̄pterea iure canē q̄ ipse tenet actiōe in sc̄m in q̄tum religioni iudi/ cantis videbit equū. ff. de var. cog. l. si iudex z de acti. z ob. l. ex maleficijs. §. si iudex z insti. de obli. q̄ ex quasi deli. in prin. Et adē dico in eo q̄ se asserit medicum cum medicinam igno- rat z p̄ imperitiā aliquem ledit. vt. ff. de offi. p̄si. l. illicitas. §. si cut z insti. ad. l. aq̄. §. imperitia. Idem in q̄libet artifice asse- rente se peritū cum sit imperit⁹ qz culpa est imiscere se rei ad se non ptinenti vt. ff. loca. l. si quis fundum. §. celsus z. l. item- quare. §. si gēma. z ad. l. aq̄. l. idem iuris in fi. Fallit in mello- re q̄ de dolo t̄m tenet z si iperite v̄fat⁹ fuerit sibi. n. imputari dz q̄ eū adhibuit nisi fuerit in lata culpa q̄ dolo assimilaf. ff. si men. fal. mo. di. l. j. §. hec actio. Item in eo q̄ inuadit posses- sionē vacantem qz cū sciat eā ad se non ptinere v̄ fuisse in cul- pa z p̄pterea tenet. C. vnde vi. l. si. C. Sed nūqd ille q̄ potuit impedire ne alius lederet z nō ipediuit teneatur. De iure ca- nonico planū ē q̄ tenet qz nō ipediēdo cū posset v̄ pticipaf se delictū seu fauorē p̄buisse d̄liqueti vt. s. de sen. ex. c. dilecto De iure at̄ civili v̄ p̄ma facie idē qđ de iur̄ canōico qz iure ca- uet q̄ si h̄u⁹ sciēte d̄no z p̄hibē nolēte occidat. d̄ns occidisse v̄ vt. ff. de noxa. l. ij. in pn. Itē q̄ p̄positū suū nō p̄texit cū pos- set in pari cā facinoris est h̄ndus. vt. ff. de re milit. l. oē delictū. §. q̄ p̄positus. C. S3 p̄ziuz hui⁹ d̄terminaf. ff. l. culpa caret/ q̄ scit z p̄hibē non p̄t. text⁹ t̄m illi⁹. l. est in p̄ziuz argu. a p̄rio sensu sumpto qz si culpa caret q̄ p̄hibere non p̄t. §. si p̄hibere p̄t v̄ esse in culpa. t̄m p̄ illa opinione induci posset qz iure ca- uet q̄ h̄uus q̄ potuit opem ferre d̄no z nō tulit capite puniē. vt. ff. ad sil. l. j. §. eodē aut. t̄m libero homini v̄ p̄ximo ex cā si deicō. liberando non imputatur si opem ferre potuit z nō tu- lit vt. j. e. l. j. §. sed in eo. Item v̄ ista regula impedire officium tractatus de neg. ges. qz cum gerens aliena negocia sine man- dato sit in culpa dz sibi actio denegari. t̄m consueta est z faci- lis solutio qz cuz gnāliter homo homini offiū debeat. vt. ff. d̄ seruīs expoz. l. seruus. ea lege magis suuz offiū videtur adim- plere q̄ culpabiliter rei aliene se imiscere qz appellās p̄ dam- nato d̄i facere rem suam quasi sua inter sit ratione illius offi- cij z cogitationis q̄ inter homines nā constituit. vt. ff. de iu- sti. z iure. l. vt vim z de appel. l. nō tantum. z quando ap. sit. l. ij. §. si. D̄ynus.

Idem.

Nullus pluribus vti defensionibus p̄hibetur.

Am si negavi me eē d̄bitorē ad mei defensionē z sic p̄posui exceptionē facti siue intētōis nihilomi- n⁹ possū postea p̄ponē exceptionē pacti z rei iudi- cate. z al̄s vt in regula iuris nemo ex his i pn. ff. e. Itē si p̄mo p̄posui exceptionē pacti vel iur̄surādi possū po- stea p̄ponere exceptionē rei iudi. vt. ff. de excep. li. is q̄. Itē si mul z semel possū p̄ponē p̄fes exceptiōes vt pacti iur̄surādi z rei iudi. vt. ff. de excep. l. nemo p̄hibet. Est ḡ effect⁹ regule q̄ simul z diuersis t̄pibus p̄ponere possū p̄fes defensionē q̄ bus oib⁹ mediātib⁹ vel aliqua eaz̄ excludā intētōez actoris. C. S3 oppo. z v̄ q̄ si p̄posui vnā nō possū p̄ponere aliā. Si eniz p̄uentus actiōe noxali negavi me seruū h̄re in ptāte z cō- uictus de mēdacio volo me dicere seruū h̄re in ptāte z p̄ueni- ri noxali nō sū audiēdus. vt. ff. de noxa. l. quotiens. §. p̄tor. z l. si h̄uus depositus. §. si negauerit. C. Itē si p̄uent⁹ de paupe- rie negavi quadrupedē meū eē z quictus mēdacio volo dice- re meū esse z dare p̄ noxa. nō audior. vt. ff. si quadru. pau. fe. di. l. j. §. iterdū. Itē si rei ven. p̄uent⁹ negabā me possidē z cō- uictus d̄ mēdacio volo me dicere possidē z paratū suscipere iudiciū nō audior. Itā possessio nihilominus transserit ad ac- torēz. vt. ff. de rei ven. l. si. Itē si cōuētus hypotecaria nego rē

debitoris z postea p̄bato d̄no debitoris volo dicere mibi p̄zi- mo obligatū fuisse nō audior vt in auc. de triē. z semis. §. illud quoqz col. iij. z. C. q̄ po. in pig. ha. auc. itē posse s̄oz. Itē si ne- gavi scripturā meā que p̄ me p̄ducebat vel ne gavi numerat- ionē z postea p̄uict⁹ volo p̄fiteri scripturā meā z nūeratiōez z allegare solutionē nō audior qz nihilomin⁹ p̄demnabor in- duplū vt in auc. de trien. z se. col. iij. §. studiū quoqz. z. C. de si- nu. pe. auc. §. q̄ p̄p̄iam. S3 in oibus his dicit q̄ specialia sūt Ratio aut̄ sepcialitatis ē vt mēdaciū puniat. v̄bicūqz ergo d̄ p̄bēdit in p̄ponēte defensionē mēdaciūz idēz erit dicendū p̄ oia. cū v̄bi eadē rō est idem ius debeat statui. S3 v̄bi p̄po- nunt exceptiōes p̄rie necesse est inesse menda ciū qz si vna est vera ei⁹ p̄ria necessario erit falsa. Cum ad po sitionē vnus p̄- riorz sequat̄ remotio alterius. ff. de ver. sig. l. hec v̄ba. z de in- sti. l. sed z si pupillus. §. si institoria. Et p̄ hoc opinio illorūz q̄ dicunt licere p̄ponere exceptiōes p̄rias non p̄cedit. An- de mibi videt̄ clarius distinguendū qz dico aut exceptiōes q̄ vident̄ p̄trarie p̄ponunt p̄ditionaliter aut simpliciter. z si cō- ditiōalit̄ p̄poni possent ēt p̄rie. v̄bi gratia qz dico me debito- rez nō esse. S3 si p̄tingat p̄bari me debitorem esse p̄pono exce- ptionē pacti de nō petendo vel solutiōis vel aliā similē vt. C. de excep. l. si q̄dem in fi. S3 si p̄ponunt simplr. aut est possibi- le p̄mā p̄uerti assertionē z p̄currē cū sc̄da aut nō. In p̄mo ca- su q̄n est possibile p̄mā cum sc̄da p̄currere. i. est possibile idē qđ in vtraqz p̄tinet simul v̄z esse tūc licet plures p̄ponere si- mul z diuersis temporibus z ita loquit̄ ista regula z. ff. e. l. ne- mo p̄hibet. Sed si nō est possibile p̄mā cōuerti assertionēz cum sc̄da z cōcurrere. i. non est possibile simul verū esse qđ in vtraqz cōtinet̄ qz in vna negat in altera affirmat z affirma- tio z negatio s̄ directe p̄ria. tunc dico q̄ nō audiet̄ vt i auc. d̄ trien. z se. §. studiū v̄o z. §. illud quoqz col. iij. z. C. de non nu. pe. auc. p̄tra qui p̄p̄iam de cōpen. l. si. z q̄ po. in pig. ha. auc. item possessor z. ff. de rei ven. l. si. z si quadru. pau. fe. di. l. j. §. interdū de noxa. l. si. z. l. si seruus. §. si negauerit. C. Itē op. qz iure canē q̄ reus in exceptiōe est actor. vt. ff. de excep. l. i. z d̄ p̄ba. l. in exceptionibus in pn. S3 actor nō p̄t plures actiōes p̄ponere S3 vnā de pluribus dz eligere. ff. e. l. nemo. §. quotiēs z de tribu. l. q̄ in heredē. §. eligere. ergo nec reus poterit op- ponere plures defensionē vt v̄. C. R̄ideo z dico q̄ q̄uis plures actiōes actor non possit simul p̄ponere plures t̄m ex- ceptiōes reus p̄t p̄ponere siue ex eadez siue ex diuersis cau- sis originez sumentes vt hic z pal. l. is q̄ dicit z. l. nemo. Ra- tio aut̄ est quare aliū in vno z aliud in alio qz fauorabiliores sunt rei q̄ actores vt in regula iuris. Ratio rōis est qz in po- testate est actorz q̄n puocent nō in ptāte reoz q̄n puocent. vt. ff. de doli excep. l. pure. §. si. C. Sed an p̄ viāz cumulatōis p̄ponere poterit plures actiones. Quidā nō intelligētes cu- mulatiōis materiā dicunt simpliciter q̄ nō vt in predicto. §. quotiens. z iō cū p̄ctus de cumulatione cōiter valeat z sit vti- lis apud canonistas sicut apud legistas qz s̄m canōes dz ex- p̄rimi res z causa l3 nō actio. Nūqd pendēte primo iudicio licebit eandē rem ex aliā cā petere vel an licebit aliā rem pe- tere ex eadem causa hec enim est cumulatōis natura. C. Ad huius declarationē z intellectum q̄rendum est an cumulatio sit admittenda z in quibus casib⁹. Et circa hoc p̄mo ingren- dū est an p̄ncipia siue regule que de cumulatiōe tradunt sint v̄e qz p̄ncipijs ignozatis ignorari oportet z ea q̄ s̄ post p̄nci- pia ar. in auc. de nō ali. §. si min⁹. Regula aut̄ cū d̄ cumulatio- ne p̄mittēda tractat̄ tradi dz copulatiue hoc mō. v̄bi p̄fes s̄ actiones nō cōtrarie z que electione nō tolluntur. z in p̄na quarum absolutoria non parit exceptionem rei iudi. in secun- da ibi admittit̄ cumulatio. Sed cum tractat̄ de cumulatione impedienda debet tradi regula disiunctiue. z hoc modo. v̄bi plures sunt p̄rie actiones vel q̄ electiōe tollunt̄ vel in quaruz prima absolutoria lata parit exceptionē rei iudicate in sc̄da ibi repellit̄ cumulatio. Qd aut̄ p̄dicta regula copulatiue po- sita sit vera ostendo sic. primo per illud generale non debet expectari casus cuius nihil opatur euent⁹. vt. ff. de fideiussō. l. pe. z ad velley. l. aliq̄n. §. si. Sed certuz est q̄ absolutoria la- ta in petitione prima nō parit excep. rei iudicate in sc̄da q̄n cūqz mutat̄ p̄sona vel cā petēdi v̄ res. vt. ff. d̄ excep. rei iudi.

l. cū de hoc z. l. cum querit. ergo nō dicitur impediri secūda pēdēte prima. Preterea in spe dubia cōstitutō nō dicitur esse melioris p̄ditionis q̄ is q̄ est in spe certa vt p̄bari p̄t ex. l. vlt. ff. de cōpē. z. ex. l. cū q̄ duobus d̄ acq. here. z. de le. iij. l. i. in p̄n. s̄z nō dū ab solutus in prima est in spe dubia. absolutus v̄o in spe certa. Si ergo dicim̄ petitionē sc̄dam ex alia cā p̄positā v̄l ad aliā rē ex cā eadem impediri pēdēte prima z cōcedi absolutoriā latā in prima. tamē nō absolutus est melioris p̄ditionis q̄ ab solutus q̄d esse nō dicitur vt dictū est maxime qz nō solet actor li tem cōtestando facere p̄ditionē suā deteriorē vt in regula iu ris. ff. eo. nō solz z. ff. de nouatione. illa. Preterea p̄bat alio modo certū est q̄ appellatiōe p̄nunciatū extinguit z ad euz statuz reducitur in quo erat post litē p̄testataz z ante sniam vt p̄bat per. l. ita demū de p̄cur. C. z. p. l. q̄ cū maior. §. accusasse de bonis lib. z. ff. de iniusto te. l. si qs ex hēdato. §. hī aut oēs. z. de penis. l. iij. in fi. Unde paria vident litem pēdere z appellationē interpositaz eē. S̄z appellatione interposita licitū est plures causas p̄iungere seu cumulare ex q̄bus ostēditur ap̄ pel. iusticiā cōtinere. ergo pendēte cā p̄ncipali licere v̄ plures causas cumulare ex quaz oium vel vnus p̄batiōe appa reat rē deductā in iudicio debere deduci in in p̄demnationē. vt. l. scio. §. vlt. ff. de app. Preterea p̄ hoc p̄t induci insti. de act. §. si minus. intelligēdo textuz vt iacet z de doli excep. ap̄b. cellū. §. itē querit. Itē p̄t p̄bari p. l. vltimam. C. de app. naz ibi licitū est petitiōe ex eadē cā ad aliam rez extēdere z sic ex his duabus p̄bat z ex. §. itē querit. prima pēdente posse ex eadē cā agi ad id q̄d plus est z. l. scio. p̄batur ad eandē rem agi posse ex alia causa. Ex duobus primis ar. p̄cludit vtrūque cōiter. Preterea p̄bari p̄t p. l. s̄z si añ. ff. de excep. nā ibi p̄ma z secūda petitiō eādēz cāz habuit p̄siderato effectu z ad diuersa p̄ponunt. Et qz absolutoria lata in prima nō parit excep tionē in sc̄da ēt admittitur cumulatio. ergo zc. Preterea p̄t p̄bari p. l. i. §. qui aut. ff. quoz legatoz dū dicit intelligē do litterā generaliter vt iacet quēadmodū solemus facē q̄n̄ iēctū est que actio potius teneat. nā duas dicamus zc. ergo p̄clude ex eo q̄ due actiōes ex diuersis causis p̄nt eodez tpe ad idē p̄poni. z ex hoc p̄cludit cumulatōes cōcedi. Itē sc̄da regula tradita disunctiue s̄st̄ v̄a est qz p̄stat q̄ vbi sunt plu res actiōes p̄rie p̄posita vna repellit alia. Ratio enī p̄rioz ē que est vt p̄posito vno alterū intelligatur remoueri. ad hoc fac. C. de fur. l. i. z si seruus extero. l. vnica z de codicill. l. si. ff. de insti. l. sed z si pupillus. §. si istozia z d̄ ver. sig. l. hec v̄ba. Itē si electōe tollūtur vna electa p̄cludit alterius via. vt. ff. de noxali. l. electio. z de tribu. q̄ in heredē. §. eligere. Itē vbi sunt due in quaz prima snia lata parit exceptionē rei iudi. in sc̄da repellit cumulatio. ff. de excep. l. funduz z. l. fundi. appa ret q̄ q̄ p̄misse due regule quaz p̄ma p̄mittit cumulationem sc̄da denegat vere sunt. Cōtrariū aut p̄dictoz arguo sic. falsuz z inofficiosuz nō sunt p̄ria nec electōe tollunt nec abso lutoria lata in vno parit exceptionē rei iudicate in alio vt hec colligi p̄nt ex. l. eū q̄ de pe. here. z. l. luci. ff. d̄ excep. z. l. p̄ ma iores. C. de inoffi. te. z tñ ab eodē p̄posite ipediunt se p̄cursu ergo regula prima cumulationē admittēs est falsa. Itē noxa lis actio detracta noxe d̄ditione. i. insolidū q̄n̄qz cōpetens z cū noxe deditōe. i. noxaliter q̄n̄qz simul p̄ponūt nec ipediūt p̄cursu z tñ absolutoria lata in vna parit exceptionē rei iudi cate in alia vt in. l. in delictis. §. si detracta. ff. d̄ noxal. ergo re gula sc̄da cumulationē ipediēs est falsa. Preterea petitoriz z possessoziz nō sunt opposita vt patet in. l. i. §. hui. autē. ff. vti pos. nec electiōe tollunt z cumulant vt in. l. cū fundū. §. si. de vi z vi ar. z in. l. gnālū. §. nihil de acq. pos. z tñ absolutoria lata i petitorio parit exceptionē rei iudicate in possessozio vt determinatū est in. l. iij. z. iij. §. q̄dā. ff. de interdicitis. ergo p̄di cta regula sc̄da cumulationē ipediēs ē falsa. Preterea hypo tecaria z p̄sonalis s̄t diuerse ita q̄ nō p̄rie nec electiōe tollūt z tñ absolutoria lata in p̄sonali parit exceptionēz in hypothe caria. vt. ff. q̄bus mo. pi. v̄l hypo. sol. l. si deferente. z nihilomi nus cumulat z simul p̄ponunt vt in auc. de fideius. §. s̄z neqz coll. j. ergo regula ē falsa. Preterea ibi p̄cedit cumulare. i. di uersas actiōes ex diuersis causis ad idē p̄ponere. s̄m̄ intelle

ctū v̄z vbi actor est incertus p̄ factū aduersarij q̄ potius cō petat vt in. l. j. §. q̄ autē. ff. quoz leg. z ibi nō. ergo vbi p̄ fc̄nt aduersarij nō est incertus n̄ p̄mittit actori ex diuersis causis plures actiōes ad idē p̄ponere. ergo regula p̄ma cumulatio nem admittens est falsa. Preterea si peto rez legatā rei v̄. z succumbo si postea peto p̄sonali actiōe ex testō. si quidem in prima p̄nunciatū fuerit rē nō fuisse testatoris nō obstat excep tio rei iudi. ar. ff. de excep. rei iudi. l. si. z tñ si p̄posita vna ea dē pendēte veli p̄ponere aliā nō possū. vt in. l. cū filius. §. va rijs. ff. de le. iij. cū ergo hec nō sunt p̄rie s̄z diuerse nec electiōe tollunt z possibile sit absolutoriā latā in prima nō parere ex ceptionē rei iudicate in secūda z tñ impediūt se p̄cursu appa ret p̄mā regulā eē falsāz. Preterea civilis z criminalis ex eo dē facto p̄cedentes nō sūt p̄rie q̄d p̄z qz vna posita n̄ p̄t ex cludi altera nec tollunt electiōe nec snia lata in vna parit ex ceptionē rei iudi. in altera vt. C. q̄n̄ civilis actio cri. pre. z. ff. d̄ tabul. exhi. l. locū. §. si qs dolo z de li. bo. exhibe. l. iij. z tñ ipe diunt se p̄cursu z nō cumulat vt. l. interdū de pub. iu. z. l. iij. §. j. vi bo. rap. ergo relinquit p̄ma regula falsa. Preterea actio de peculio que dat p̄ v̄ditorē sui z q̄ dat p̄ emptorē nō sunt p̄rie nec electiōe tollunt nec vno p̄uento alter liberat z tamē vna p̄posita ipedit altera vt in. l. quoz. §. si creditor. ff. de pe cul. Si q̄ diuersas ex eadē cā z ad diuersa ipediunt cumu lari. m̄tomaḡ q̄n̄ ē eūdē z ex eadē cā lz ad diuersa ipediāt. §. regula cumulatōez iducēs n̄ p̄cedit. Itē p̄tra regulā cumu lationē inducētē est. l. si qs libertatē ad si. ff. de peti. here. naz ibi incohata petitiōe libertatis ex vna cā nō p̄mittit p̄bari cō petere libertatez ex alia. ergo aperte impedit cumulationem ad idem ex alia causa. Preterea cōtra regulā est. l. si duo. §. idē iul. in fi. ff. de iniur. nā ibi nō p̄mittit sc̄da petitiō in qua se cūda p̄ diuersitatē p̄sonaz nō obstat exceptio rei iudi. abso lutoria lata in p̄ma. Itē p̄ cumulationē est. l. nō est nouū. ff. d̄ act. emp. Itē. n. nō p̄mittit plures ex diuersis causis eodē tē pore ad idē p̄ponere. s̄z dicit vna deberi p̄poni in qua vtrius qz comodū veniat. Patet ergo ex p̄missis cumulationē non p̄cedere nec p̄cedere posse regulas q̄ de cumulatōe tradūt. ¶ Regulas p̄cedo. z ad opposita singlarit̄ r̄n̄deo. z primo ad primuz qz q̄dā sūt p̄ria in origine z in effectu z illa tollunt electione vt in. l. j. de fur. z si suus exte. l. j. z de codicill. l. vlti. C. z in his cumulatio p̄cedit. Quedā sūt p̄ria i origine z effectu p̄uenientia qz ad vnum finalem effectum tendētia vt falsum z inofficiosum z ista non tollunt electiōe nec snia la ta in vna p̄iudicat in altera vt. d. l. eū q̄. sed non patiunt se cō cursu rōe p̄rietatis q̄ est in origine z in his similit̄ cumulatio non p̄cedit vt dicta. l. contra maiores. Quedam sunt nec in origine nec in effectu p̄ria z electione non tollunt z abso lutoria lata in vno nō p̄iudicat in alio z in his p̄cedit regula que cumulationē p̄mittit. ¶ Ad sc̄dz r̄n̄deo qz in. §. si detracta ni bil cumulat nō. n. ibi peti alid sed idē nec ex alia cā s̄z eadez sed solū agit de quodā b̄nficio a lege p̄misso p̄cedendo vel denegādo v̄n̄ ibi nihil agit q̄ sp̄alit̄ detractiōe aut augmen tuz inducat q̄ntum ad formā sententiē vt in. l. miles. §. decem ff. de re iudi. vnde ad m̄m̄ de cumulatione nihil facit. ¶ Ad tertiu r̄n̄deo qz credo qz nō sit veruz simpliciter q̄ snia abso lutoria lata in petitorio parit exceptionē rei iudicate in possessozio. z talī rōe. qz sicut cā d̄n̄ij sepata ē ab vsufructu forma li ita cā p̄rietatis separata est a possessiōe vt colligi p̄t ex. l. nāliter. §. nihil z. l. p̄misceri. ff. de acq. pos. z de reb̄ eoz. sed si forte. S̄z p̄stat q̄ lata in d̄n̄io n̄ parit exceptionē rei iudicate in vsufructu formali vt in. l. si cū argētū. §. pe. sc̄do r̄n̄so. ff. de excep. rei iudi. §. lata in p̄rietate non parit exceptionē in pos sessiōe z hoc determinat. C. de iter di. l. icerti. z qz determina tiones p̄rie reperiunt iō plene dices. vt. j. e. ti. q̄ ad agendum. ¶ Ad quartū dico. s. ad. §. s̄z neqz disputatiōis cā q̄ p̄posita p̄sonali nō possit ex postfacto p̄poni hypothecaria qz abso lutoria lata in p̄sonali parit exceptionēz in hypothecaria vt. d. l. si d̄ferēte. lz q̄ p̄iungere ab initio vt in. §. s̄z neqz. s̄z nō cumulare ex postfacto qz z al̄s in simili p̄cedit ab initio q̄d ex postfco denegat vt in. l. z ancillaz. §. illud z. l. q̄tiēs. §. si creditor. ff. d̄ pecul. ¶ Ad q̄ntum. i. ad. §. q̄ aut. respondeo qz lz ibi positiō

actionū sit copulatiua tñ cōclusio petitiōis alternatiua est vt p3 dum dicit protestari ex altera &c. si alternatiua ergo incerta & ratiōe illius incertitudinis regularis nō pcedit vt in. l. ptoz §. qui aut de iniur. ff. magis. n. cōclusio petitiōis spectari d3 q̄ petitiō vt ar. de lib. leg. l. aurelius. §. sticho & de penis. l. si pre ses. sed in cumulatiōe petitiō & cōclusio copulant & sic nō repellēda qz qua rōe p̄t ex plurib⁹ causis deberi possit ex pluribus causis sepati & nō p̄tingētib⁹ peti. Distinctio ergo copulatiōis & alternatiōis oppositū tollit. ¶ Ad sextū rñ. qz ibi p̄t eē vtriusq; eadē cā & alia in eo q̄ in eadē qz si p̄uūciat si legatū snia lata in vna parit exceptionez rei iudicate in altera. Itē pōt esse alia vt si p̄mo agat rei ven. & p̄nunciet rē nō fuisse testatoris & p̄pterea nō cōpetere rei vendi. eo casu exceptio nō obstat i p̄sonali ex testō tñ lite p̄dēte in p̄ma pp̄ futurū dubium p̄nunciatiōis euentum cumulatio repellit vt. j. ostēdā. ¶ Ad septimū rñ. q̄ absolutoria in civili lata parit exceptionē in criminali & ecōtra qñ p̄nunciat sup̄ facto. i. delictū nō fuisse cōmissū. Eo enī casu effectus p̄nunciatiōis ad totū extendit ar. ff. de iureiuran. l. si duo. §. idem iur. & l. si duobus. §. colonus & p̄pterea se nō cōpatiunt cōcursu & sic oppositio nō pcedit. ¶ Ad octauū rñ. i. ad. §. si creditor. q̄ ibi absolutoria qua p̄nunciat indebitū parit exceptionē in altero & iō vna nō p̄t aliū cumulari. Sed p̄ hoc est aperte qz ibi dicit q̄ pendēte iudicio p̄ emptorē nō pōt agi p̄ venditorē & tñ p̄stat q̄ lata p̄ emptorē nō parit exceptionē vēditori vt. l. si a te. §. iur. ff. de excep. rei iudi. S3 rñ. vey est si p̄desse nisi p̄nunciet nō p̄ctum tūc. n. qua rōe lata p̄ fideiussoze p̄dest reo p̄ncipali vt in. l. duobus. §. a fideiussoze. ff. d. iureiur. l3 fideiussozis nō intersit nō peti a reo p̄ncipali vt in. l. fideiussozis. ff. de pac. Eadem rōne lata p̄ emptorē p̄ eundez modū extendat ad vēditorē & sic pcedit rñsio. ¶ Ad. l. si q̄s libertatē rñ deo ibi nō erat cumulatio sed de vna cā p̄posita ad alteram nō p̄posita ip̄roba trāsgressio. Et eodē mō rñdeo ad. l. si duo. §. idē iur. nā ibi nō erat cumulatio s3 quedā petitiōis p̄ime de vna p̄sona in alterā ip̄roba & illicita trāsgressio. ¶ Ad. l. non est nouū rñ. qz ibi dicit pōt qd̄ potestati p̄mittit necessitati nō subijct. vt. l. nō q̄cqd. ff. de iudi. & C. quō & qñ iudex. l. j. & ad hāc rñsionē p̄bandā induci potest de iureiur. l. ptoz. §. si mihi plures. ff. ¶ Quia igit̄ regule vere sunt restat videre in q̄bus casibus s̄m eas cumulatio pcedat. Aut. n. peti aliud ex cā alia & tunc nullo mō est dubia cumulatio qz simplr̄ petitiōes diuerse & se nō p̄tingentes q̄stum ad rē vel cām sunt. Et ideo pcedūt vt in. l. si idē cū eodē. ff. de iurisd. om. iudi. & C. d. an. excep. l. si cum si. aut peti idē ex alia causa & tunc cum certum sit q̄ absolutoria lata in p̄ma causa nō parit exceptionez in secūda vt in. l. lucius. §. sempronio de le. iij. & l. aurelius. §. si de libe. le. videt q̄ cumulatio pcedat s̄m regulam. Et p̄ h̄ lilla. scio. §. vlti. de ap. inducēdo eā vt ostensū est. s̄. Et ad. §. qz at rñsuz ē. Aut agit ex eadē ad id qd̄ plus est & tunc ex q̄ regule vere sūt est valde dubia cumulatio. Et q̄ pcedat ostēdit sic p̄mo p̄. l. ap̄liozē in fi. de ap. C. S3 ad illaz añq̄ pcedā vltēr⁹ rñdeo qz ibi loq̄t in iudicio v̄li qd̄ de sui nā oia in vniuersitate p̄tēta p̄phendit vt in. l. si q̄s cuz totū in fi. ff. de excep. rei iudi. duz dicit nā cū h̄ dicitatem peto & corpora & actiones q̄ in h̄ dicitate sunt vident̄ in petitionē deduci vñ ibi non v̄ no ua petitiō sed potius per quandam declarationem p̄me petitionis extensio ar. ff. d. pet. here. l. iij. & l. idē vident̄. §. si q̄s & l. si q̄ tpe. ¶ Ostendo q̄ p̄ alia argumta h̄ mō vbi ex aliq̄ cā q̄ plus obet et min⁹ petat ip̄so iure in reliquoz obstat exceptio vt. l. ap̄d celluz. §. itē q̄rif. ff. d. doli exce. & ar. l. j. §. qd̄ ḡ d̄ ta. & C. si aduer. rem iudi. l. j. & ibi de h̄. §. h3 regulam d3 posse peti eodez iudicio cumulādo. Preterea si p̄mo peto totū & postea p̄tez obstat exceptio s3 nō e3 lz ex eadē cā vt in. l. si q̄s cū totū & d̄ pecul. l. h̄ q̄rif i p̄n. §. admittit̄ cumulatio. Preterea si absolutoria ferit sup̄ eo qd̄ sui potētia p̄tinet altez si nocet in p̄tēto. vt ecce lata sup̄ actu nō nocet in itinē vt determinatū est in. l. si mater. §. si q̄s iter. ff. de excep. rei iudic. Sed ad hoc rñ. statiz qz ibi nō determinat̄ in littera & dato q̄ dicere ad. buc. rñ. nō est vey q̄ actus p̄tineat iter put iter est sp̄s distincta seruitutis & coequua ad actū. vt. ff. de adimē. le. l. j. & ibi

no. & iō ar. nō pcedit. Ostendo ergo p̄ aliud. absolutoria lata in sorte nō nocet in vsuris. vt. ff. de p̄di. inde. l. si. §. lucius. & tñ vsure ita se habēt ad sortē q̄ si possūt mihi deberi nisi sorte debeat vel debita fuerit. ergo lz id qd̄ est plus in actiōe furti manifesti non possit deberi nisi vey sit p̄cessisse rapinā cuius occasiōe debeat. tñ snia lata in vi bo. rap. nō videt̄ parere exceptionē in actione furti si nō parit bene p̄cludit̄ vltēr⁹ q̄ cumulatio admittat̄. Preterea hoc opat̄ absolutio q̄ p̄dem natio satisfactiōe secuta. vt. l. si q̄s cū totū. §. plane. s3 cōdenatio satisfactiōe secuta nō tollit aliā actionē ex eadē cā cōpetentē in id qd̄ plus est. vt. ff. de act. & ob. l. cū ex vno & l. q̄ ser uuz. & arboz fur. ce. l. j. & l. si colonus. & vi bo. rap. l. j. ergo nec absolutio tollet & si non tollit seq̄ s̄m regulas q̄ cumulatio admittat̄. Preterea diuerfitas rez ita ipedit exceptionē rei iudicate sicut diuerfitas p̄sonaz vt in. l. cū querit̄ & l. cū pater de excep. rei iud. & ibi de hoc. ergo sicut ibi sunt diuerse p̄sone lz eadē questio & eadē cā defensionis nō obstat exceptio vt in. l. si cū vno & l. iij. & l. iudicate. ff. de excep. rei iudi. ita & vbi est diuerfitas rez lz eandē cām petitionis habētū obstat si d3 si nō obstat seq̄ q̄ cumulatio pcedat. Itē si lex ponit ita substantialē rē vt cām cū tractat̄ de p̄mittēda & ipediēda excep. rei iudi. qd̄ vey est vt dicta. l. cū querit̄ & l. an eadē & l. cū d̄ h̄. Et p̄stat q̄ vbi est cā alia lz res eadē exceptio nō obstat vt in. l. aurelius. §. vlt. ergo & vbi est alia res lz eadē cā obstat nō d3 si nō obstat h̄n sequit̄ q̄ cumulatio admittat̄ ex eadem cā in id qd̄ plus est. Preterea ex parificatione p̄dicte cāe & rei pcedit et aliud qz si expressio cause in reali non patitur ultra causam extendi expressam vt in. l. si mater. §. si quis vero. & tñ als ad totum. i. ad omnem causam extenderet vt in ea. l. §. eā dem. ergo expressio quantitatis certe non patit̄ exceptionez ultra illaz quantitātē extendi & p̄sequenter nec cumulationē impedit. Preterea lex dicit q̄ vbi ex eodē facto plures actiones nascuntur vna in plus altera in minus vna alterā non tollit & licituz est oibus agi. ergo vt aliquis sit legis effectus videt̄ dicēdū q̄ etiā absolutoria lata in p̄ma agit̄ in sc̄ba. vt ff. p̄ socio. l. rei cōis & de tu. & ratio. dif. l. j. §. in tutela. & de ac. & ob. cum ex vna. ¶ Contrariū autem huius p̄bat̄ sic sentētia absolutoria lata in eo q̄ cōtinet alterū qd̄ nō est pars ei⁹ parit exceptionem in cōtento qd̄ non est pars p̄mi petiti. vbi gratia vsufructus casualis non est pars dominij vt in. l. si ita stipulatus. §. j. ff. de verb. ob. & d̄ excep. l. insurandū. §. illud & tamen absolutoria in dominio lata parit exceptionez rei iudi. l. si cū argētū. §. si fundū. & illud iō qz impossibile est secūdū petitiuz. i. causalem vsufructuū competere nisi p̄imum. i. dominuz p̄petat. sic ḡ & si p̄nunciat̄ sc̄m non esse effectus p̄nunciatiōis trahit̄ ad id totum qd̄ si p̄t de iure d̄beri non pcedēte sc̄o sup̄ q̄ p̄nūciatū fuit. Et p̄ h̄ apte iduci p̄t. l. j. ij. & iij. ff. d̄ excep. rei iudi. Itē h̄ idē p̄bat̄ qz lex dicit q̄ p̄mo domū petit sc̄bo cementa q̄ non sunt pars domus exceptione rei iudi. repellit. Itē q̄ p̄mo petit nauē sc̄bo tabulas q̄ non sunt pars nauis exceptione repellit. & h̄ iō qz p̄muz petitiuz qdam totalitate sui & integritate p̄phendebat sc̄bz vt in. l. si q̄s cum totuz §. j. & ij. & d̄ pac. si vnus. §. itez si pactus. §. cum totuz sc̄m d̄du ctum in p̄mum iudicium non solum p̄phendat qd̄ in sc̄m deducit̄ imo idē ff. restat q̄ p̄nūciatū in p̄mo absolute excep tiōez pariat in sc̄bo & p̄sequent̄ facta relatione ad regulam cumulationez ipediat. Itez p3 h̄ aperte ex eo q̄ lex dicit res h̄ditarie si s̄ h̄ditat̄ pars & tñ snia absolutoria lata in petitione h̄ditat̄ parit exceptionem rei iudicate in petitione singularium rez vt in. l. iulianus & in. l. si quis cum totum. §. pe. de excep. rei iudi. Plus fortifico ar. si actum sit personali ex contractu p̄ hereditarium debitozem & absolutus sit. Si postea agat̄ p̄ eundem petitione hereditatis vniuersali licz sc̄ba petitiō plura cōprehendat incorporalis q̄ prima tñ qz idem dubiuz & eadē qd̄ & cā educitur in sc̄ba q̄ deducta fuerit in prima obstat exceptio rei iudicate vt. d. l. si quis cum totum. §. vlt. & §. generaliter & §. diffiniri qd̄ potest. sic ergo si primo actū fuerit vi bonoz rap. p̄ rapina & absolutoria lata in sc̄bo p̄ eadē rapina agat̄ furti cū idē factū & idē dubiū in secūdū iudiciū deducat̄ constat q̄ exceptio rei iudicate obstat d3.

si obstare dicitur exceptio bene restat ulterius referendo ad regulas
quod cumlatio impeditur ex eadem causa in id quod plus est. Preterea
prostat patre ex contractu filij teneri in minus quod de peculio tamen et ipsum
filium in plus quod in solidum ut in l. si quis cum filio. ff. de pecul. et tamen si
pater iurat super facto. i. filium dare non oportere in solidum quod est exce
ptio filio. ut l. qui iurasse. §. si pater. ff. de iureiur. Et est ratio quod ob
ligatio utriusque ex eadem causa descendit. Idem et eadem ratio si iudica
tur pro domino pro quo ex contractu sui ut in l. si cum argenti. §. si. de excep.
rei iudi. ergo pro quo cum argenti ex eadem causa in id quod plus est cum
idem sit facto quod deducit in utrumque iudicium obstare dicitur exceptio
rei iudicate et consequenter cumlatio impeditur. Preterea si ad idem
agitur ex eadem causa prostat quod ois quod deducta fuerit in primum iudicium
ergo in totum dicitur obstare exceptio. igitur per regulam cumlatio impe
ditur dicitur quod sic ostendo si rei venditione simpliciter proposita in pro
curatore certa exprimitur. absolutoria lata pariet exceptionem in to
tum ut in l. sextate in primum. ff. de excep. rei iudi. et solet allegari per gl.
l. et an eadem. §. actioes. tamen si in verum intellectum nihil facit. sicut er
go nihil operatur expressio cause quo minus exceptio rei iudi. obstat
in totum ita et in proposito factum ex quo ius agendi procedit nihil operatur
expressio quantitatis. sed ad hoc statim ratio. quod refert in generalitate rerum
et carum. Plus enim operatur expressio rei in processu quam expressio cause ut l.
si ex testamento et ibi nota. ff. de excep. rei iudi. Et est ratio quod petitio unius
rei non habet eorum finale effectum cum petitione alterius sed secus si bene
aduertatur propositum per in pluribus causis concurrentibus circa acquisitio
nem alicui rei ut scripsi circa. §. actioes. Sed hec ratio nihil facit
ad propositum quod sicut in rei ven. plurium carum processus tendit
ad eundem finem. i. ad acquisitionem omnium. sic et in proposito processus plu
rum actionum ex eadem causa descendit tendit ad eundem effectum. i. ad
idem finem punitionis. Item in rei ven. si ab initio una causa exprimitur si patitur
expressio exceptionem ultra illam causam extendi ut in l. si in. §. si quis vo
pa. ergo et hoc non patitur expressio quantitatis exceptionem extendi ultra
quantitatem expressam. Et sic est ratio per cumlationem premissam. ex eadem
causa in id quod plus non est. Preterea in hypothecaria est una causa
i. obligatio rei in rei vendi. alia in omnium ut l. aliena re. ff. de pig.
ac. et sententia absolutoria lata in rei vendi. sciente creditore obstat
exceptio in hypothecaria ut in l. sepe de rei iudi. et tamen per rei vendi.
aduocat plus quod omnium per hypothecariam minus quam possessio ut in
l. in re actio. ff. de rei vendi. et l. si cum venditor. ff. de iur. et ben. sequitur
quod ubi est eadem causa duarum actionum alteri in plus alteri in minus com
petitum ex eadem causa quod sententia absolutoria lata in una parit excep
tionem in totum in altera et consequenter impedit cumlationem sed re
gula premissa. Preterea absolutoria lata in redibitoria nocet in
quanto minoris et est eo casu qui contingit eadem causa eas continere ut in l.
si in quibus. ff. de excep. rei iudi. §. in prate. et est contra diversas habeat
casus et separatas §. et c. Conclude ulterius §. h. tollo statim quod §. ille est
in prate. loquitur quod veniebatur in re et causa quod in plus in una quam in al
tera. Sed quod differunt sententia lata in una si nocet in altera ut l. si tamen
§. j. ff. de edic. edi. Dico igitur quod cum ex una causa plures actiones compe
tunt una in plus et altera in minus duplex potest esse modus pronuntiandi
potest enim pronuntiari super facto. i. factum illud dicitur quod agit iudex si processisse
et tunc si agatur alia certum est exceptionem rei iudi. obstat. Item
potest pronuntiari super actione proposita. i. ea si propter ex procedenti facto
et hoc casu exceptio rei iudi. non obstat in alia. ubi ergo ago furti
si manifesti §. aliquem et dico eum rapuisse rem et pronuntiat rapinam si
factam si agatur postea vi bonorum rapinae eadem causa obstat exceptio rei
iudi. Sed si pronuntietur furti si manifesti actionem non propter ut quod prostat
re raptam fuisse infuente va violenter exceptio non obstat quod ubi
absolutio facta per petitionem septem. item exemplum alio si ago §. aliquem
cedente arboribus actione ex locato et absoluit. si quidem absoluit id
quod pronuntiat eum si incidisse obstat exce. ar. ff. fur. ce. postea agatur in
id quod plus est. sed si pronuntiat actione ex locato non propter quod non proces. loca
tio exce. rei iudi. non obstat in fur. cessante in l. aq. et hoc sententia colligi
potest ex l. si duo. §. idem iul. et ex l. duobus. §. a fideiussore. et §. se. et
§. excep. et §. si quis iuravit et §. si quis colonus. et §. qui iuravit. ergo
cau quo exceptio rei iudi. induceret in totum certum est cumula
tionem impediri sed regula. Item quod lite pendente incertum est qualiter
debeat iudicari. i. utrum super facto an super actione. consequenter an sit
obstatura exceptio rei iudi. vel non. Dico tamen cumlationem impe
diri quod cum futurus dubius eventus se habeat pariter ad duo. i. ad im
pediendum et promittendum iudicatur de eo ut de impediendo dum pendet

ut colligi potest ex l. pecunia. ff. si cer. pe. et per similitudinem legar
ti relicti pure et sub conditione adepti ut in l. si legatum pure. ff. de
adim. le. cum si. et ex l. quotiens de noua. ubi ergo separet si causa
quod ad numerum. sed eadem in specie. absolutio lata in una non pa
rit exceptionem in altera et sic nec cumlatio impeditur ut propositum
potest ex l. si cum ex testamento. et ex l. si cum argenti. ff. de exceptione rei
iudi. Sed ubi est eadem causa numero pro oia plus vel minus in una
quam in altera contingit absolutio. in una lata parit exceptionem in
altera et sic impeditur cumlatio cum eadem quod pro oia in iudicium dedu
cat. ut in l. si cum argenti. §. si petiero gregem. et d. l. si quis cum totum
§. generaliter. et §. diffiniri quodem potest. et l. singulis. ff. de exceptione
rei iudi. Ad opposita non possit rationem dei singulariter ad singu
la et versus ad oia ut sollicitus indagator ingredi poterit si recte ratio
nem proexitatis et separationis rerum et causarum aduertat. Idem.

Quod semel placuit amplius displicere non potest.

sententia potest poni exemplum huius regule. Nam ex
quo semel placuit iudici certam facere sententiam non potest
ulterius displicere. et per hoc possit eam mutare siue
sit equa siue iniqua. ut ff. de rei iudi. l. iudex. §.
paulus. et post re. et l. quod querebat. et de omnibus. l. j. §. si. et de penis
l. diui fratres. Sed si in hoc oppo. de l. si preces. C. quod et quod
iudex cum similibus. Sed dicitur solet et dicitur referre ut sententia non tene
at ipso iure. et tunc ipse idem si est ordinari potest scilicet pronuntiare. si
delegatus pronuntiabit delegans. ut C. quod et quod iudex. l. si pro
ses. et l. si ut proponis. et de accu. l. iij. §. si teneat ipso iure sed iniqui
tate contingit non potest per eundem iudicem reuocari. ut in l. pal. et ff. de
iudi. l. qui iussit. et C. de sen. l. post sententiam. tamen potest appellari et per iu
dicem appellationis de iniquitate cognosci. et cognita iniquitate
sententia corrigi. ut ff. de rei iudi. l. preces. et l. cum platis. et de app. l.
j. Item ponitur per in confessione tam in iudicio cum causa vel sine causa. utraque
enim est obligatoria. ut ff. de interroga. act. l. j. quod est iudicium cum
causa tamen legitima. ut C. de non nu. pe. l. generaliter. a quo appellatur indi
cretum et non obligatoria. ut ff. de proba. l. cum de indebito. §. si. et
de doli excep. l. ij. §. Sed oppo. per hoc quod valet est iudicium
et sine causa. ff. de pac. l. tale pactum in primum. Sed dicas aut ad libera
dum aut ad obligandum procedit talis confessio. si ad liberandum va
let et sine causa. ut in l. tale pactum. si ad obligandum si si casus non habeat
annexam. ut d. l. cum de in debito. et dicto. §. Sed oppo. quod est
ad obligandum valeat ut in debito soluto quasi tacite videatur ha
bere causam donationis annexam. quod promissio et solutio paria sunt
ut C. ad l. fal. l. si. et de dona. l. si patronus. §. si de illo. sed sol. et
quod est indebitum a sciente procedens inducit presumptionem dona
tionis. ut ff. de reg. iur. l. cuius pro errore. ergo et promissio. Sed di
stingue quod aut uterque sciebat causam non subesse et tunc non inducit
donationem: quod in pari causa melior est causa puenti quam agentis. ut ff. de
verb. ob. l. si seruus. §. sequitur et j. eo. in pari. Sed quod soluo sciens
debitum et qui sciebat indebitum donare videtur et repetitio de
negat. Diceret aliquis quare cum uterque scit casus non subesse fa
cilis denegat repetitio quam procedat petitio. Ratio propterea est
quod in pari causa melior est causa puenti quam agentis ut dictum est. Cum
ergo sint in pari scientie causa reus et actor sequitur quod et repetitio so
luti denegat et petitio promissa. Sed quod creditor crederet sub
esse causam. reus qui confitetur sciret non subesse ut ex causa donationis co
fiteri. et id esset efficaciter obligatus. ar. ff. de op. lib. capanus. et
no. in pal. §. Sed Item oppo. quod displicere possit quod semel pla
cuit et in iudicio consistendo. ut ff. fami. her. cum putaret. et de iur
ris et fac. igno. l. error. Sed dicendum est quod aut prostat proponentes
errasse. aut prostat non errasse. aut dubitatur. Primo casu aut erra
uit in facto aut in iure ut plene distinctus est. s. eo. in. c. ignora
tia. Secundo casu non potest reuocari confessio et ita loquitur regula.
Tertio casu presumitur in dubio si errasse. quod nemo extimadus
est dixisse quod non mente cogitavit. ff. de suppl. leg. l. labeo. §.
idem tubero. Item ponitur per exemplum regule in contractu. quod enim se
mel placuit in probando amplius displicere non potest. ut C. de ac.
et ob. l. sicut. et de rescin. ven. l. de contractu. Sed tunc obstat. ff. de
condi. ob. cam. l. si pecunia. ubi penitenti licet penitere. Sed
dicendum erit quod differentia est inter tractus nominatos et
innominatos. Nam in contractibus nominatis non licet regulari

ter penitere licet fallat in casibus qui no. in. l. preall. sicut. in
 cōtractibus vero innoiat aut res est integra ex vtraq; pre
 z tunc vterq; p̄trahentiū penitere licebit. aut p̄tractus est ve
 ritus p̄ alterutrá partiū z tunc vestienti licebit penitere alteri
 nō vt plene tractat in. d. l. si pecuniā. ff. de p̄di. ob. cām. Itē po
 ni pōt exēplū regule in electiōe. Nā postq̄ in scrutinio noia
 ni aliq̄e z electio fuerit subsecuta v̄l postq̄ p̄stiti p̄sensū ele
 ctioni ab alijs celebrata nō possum v̄terius ipugnare nisi ex
 cāis postea emergētibus v̄l nisi mores electi antea celati de
 nouo p̄adaf̄ improbitas seu alicuius alteri latētis vicij v̄l de
 factus que v̄similit̄ ignorare potuerim veritas reuelet. vt. s.
 de elec. c. nulli licere. li. vj. z apparet. ff. de le. j. serui electiōe. z
 l. huius. §. stichū. z d. le. ij. statu lib. §. stichū. z de ope. le. l. ap̄
 aufidiū. z de decur. l. si. z ar. de p̄fir. tuto. l. in p̄firmādo. c. i. l.
 se. Sed p̄ hoc est. ff. de le. ij. l. vnū ex familia. z. l. cū pater. §. a
 filia. Sed in illis ius eligendi nō cōpetebat de p̄fisi. s. totalit̄
 erat in tpe mortis. ideo nō p̄sumit p̄ p̄mā electionē vt ibi ap
 paret. Itē p̄t poni exēplū in hereditatis aditiōe. Nā ex quo
 semel hereditas placuit adeundo nō pōt postea displicere
 repudiādo. vt. C. de repudiā. here. l. si cū maior. Et h̄ vez est
 de iure cōi. sed p̄ restōnez in integz repudiari pōt a minore.
 vt. ff. de acq. here. l. si minor. z. l. si necessarijs. z de minorib. l. i.
 q̄ si minor. §. institutus. Itē poni posset in delatione iurifurā
 di. vt. C. de iureiurā. l. si q̄ iurandū. Itē in p̄sensu habito
 ad p̄firmādū alterius factū vt. ff. de aqua plu. ar. l. in diē z de
 diuer. z tēp. p̄scrip. l. de accessionib. S. z p̄ regnā v̄. ff. de iure
 codicilloz. l. diui. §. licet. z de le. j. si mihi z tibi. §. in legatis. z
 de le. ij. si q̄ in p̄n. testamēti. vbi q̄ semel placuit institūdo
 heredē vel legādo p̄t postea displicere institutionē vel lega
 tū reuocādo. S. z dicas q̄ aut volūtas p̄ma fuit obligatoria
 aut alicuius iuris volētis cōpetere exclusoria. P̄mo casu
 h̄z locū simplicis regule. qz sufficit semel velle ita q̄ penitere
 nō licet. vt. d. l. sicut. z ibidē no. z. l. de accessiōibus. z quoz le
 g. l. j. §. p̄dest. Secūdo casu regule nō v̄dicat sibi locuz. vt
 l. p̄al. §. licet. z in. §. in legatis. z. l. si q̄ in p̄n. testamēti. Sed
 nūqd poterit testator ita disponē q̄ nō liceat reuocari qz di
 cit in testō p̄mo q̄ scōz nō valeat nisi fuerit ibi d̄ v̄bo ad v̄bū
 posita salutatio virginis marie. postea fecit scōz z reuocauit
 oēm aliā volūtatē z oia verba derogatiua v̄sitata q̄ p̄mētur
 in eandē dubitat̄ v̄t valeat primū vel vltimū. Et videt q̄ p̄
 ualeat vltimū. qz voluntas posterior lz ei videat p̄ priorē dero
 gari q̄stuz ad verba in priori. plata p̄ualet p̄me. vt. ff. d. le.
 ij. l. si. in p̄n. z de iureiurā. l. diuus. §. lz. ergo lz in testamēto p̄
 mo derogatoria verba. plata fuerint. vltimo in ex quo aperte
 apparet de voluntate testātis in vltio exp̄ssa v̄ vltimū p̄uale
 re. P̄terea id operat̄ reuocatio generalis q̄stuz ad oia q̄
 sp̄alis opat̄ in sp̄ali cui foret applicata. ar. ff. d̄ admi. tuto. l. si
 duo. z de acq. here. si seruus eius. C. de p̄scrip. xxx. vel. xl. an.
 l. oēs. z de quadri. p̄scrip. l. ij. Sed p̄stat q̄ reuocatio sp̄alis
 facta de p̄mo faceret scōz valere. vt. l. si q̄ in p̄n. testamēti d̄
 le. ij. ergo reuocatio generalis exp̄ssa in vltimo v̄ tollere p̄
 mi testamēti effectū. P̄terea verba derogatiua in p̄mo te
 stamēto. plata generalia fuerūt. Itē plata in vltio similiter
 sunt generalia. vnde qz in pari cā generalitatis sunt vident̄ in
 dubio posteriora p̄ferenda z p̄ualere prioribus vt. ff. de le. j.
 si mihi z tibi. §. in legatis. z de adimē. leg. l. ij. §. si. C. de fidei
 cō. l. dari. ff. z vulga. z pupul. substi. l. si q̄ eū z d̄ māumi. te. l.
 si peculū. §. j. P̄terea q̄stuz ad tollendā substātiā z effe
 ctū substātiē p̄cedentiū ita se h̄z posteriorius testm̄ ad p̄us. sicut
 posterior stipulatio q̄ nouat priorē ad nouatā q̄ patet qz sti
 pula. que nouat ip̄o iure aliā tollit. vt. §. pactus ne peteret. sic
 z posteriorius testm̄ tollit p̄mum de iniusto testa. l. ij. z inuuit in
 l. hac cōsultissima. §. si q̄ aut. z. l. l.anci. C. de testa. Sed poste
 rior stipu. ita se h̄z ad priorē q̄ in generalitate concepta oēm
 priorē z oēm ei effectū tollit. vt. ff. de accep. l. z vno. §. z eius
 rei z insti q. mo. tol. ob. §. est z p̄terea. ergo posteriorius testm̄
 ita se h̄z ad primū q̄ sub generalitate verborū primuz z oēm
 eius affectū tollit. P̄terea licet argumētari de p̄ctu ad vl
 timā voluntatē quasi de minori ad maius affirmādo. vt de
 le. ij. q̄ cibirographum. Sed in p̄ctu lz sub generalitate v̄bo

ruz oia p̄cedentia tollere vt. ff. de trasac. l. nō est ferēdus. z d̄
 ver. ob. l. q̄ rome. §. duo fratres. ergo multo fort ius licebit z
 sub generalitate verborū tollere effectū p̄cedentiū in vltima
 voluntate. P̄terea ita se h̄z testm̄ posteri^o ad p̄i^o sicut lex
 posterior ad p̄orē qz voluntas testatoris lex est vt in auc. de
 nup. §. disponat. s. lex posterior ita se h̄z qz tollit p̄orē lz sub
 gnālibus v̄bis p̄cipiat. sicut si cōcipere sp̄alibus. vt in p̄al.
 l. de quadri. p̄scrip. l. ij. z. d. l. oēs z de p̄scrip. xxx. vel. xl. an.
 ergo ita tollat vltimū testm̄ p̄mū. P̄terea facilius reuocāt
 que depēdent ex voluntate vni^o q̄ pluriū. vt. ff. eo. quorienz
 vtriusq;. S. z q̄ dependēt ex voluntate pluriuz vt p̄ctus reuo
 cāt ēt p̄ generalitatē v̄boz vt d̄cū est. ergo zc. Itē p̄ hoc. §.
 locator. ff. locati. l. cū plures. Ecōtra q̄ p̄mū valeat v̄ qz q̄n
 prima volūtas est derogatoria vltime p̄me p̄ualet nisi fuerit
 sp̄aliter reuocata. s. hec nō fuit reuocata sp̄aliter sed gnāliter
 ergo v̄ qz prima p̄ualet. Et p̄o hoc est apte. l. si mihi z tibi
 §. interdū. v̄ eni apte dicere q̄ oporteat sp̄alē mentionē fieri
 de primo z qualitate eius. P̄terea illud appellat̄ speciale
 q̄ est a gnālitate subtractū. vt. ff. de le. ij. l. siuus v̄ban^o. §. si.
 z d̄ tri. le. l. ij. z d̄ suppel. le. l. legata z si q̄ ius. l. j. z si q̄ cau.
 l. si q̄. §. q̄stuz. z de iureiur. itē apud. §. h̄ edictū. z de publi. l.
 j. §. dixerit aliq;. z. §. v̄n̄ q̄rit. Ad idē facit q̄ no. de flum. l. q̄
 minus. z de appel. l. si exp̄ssū. Si ergo lex requirit q̄ sp̄alr̄ se
 penitere dicat v̄t regere q̄ descendē d̄beat ad sp̄alitatē v̄bo
 ruz z a gnālitate discedē. P̄terea videt̄ dicēduz q̄
 si q̄ diceret scōm valere forte nō erraret. qz in auc. de testa.
 l. i. p̄fecto. §. si q̄dē. n̄ v̄t regere q̄ p̄cedēs testm̄ sp̄aliter reuo
 cet. sed v̄t sufficere exp̄ssa reuocatio p̄ gnālia z p̄ d̄ditionalia
 verba. siue dubitatiua z nō assertiua duz dicit hoc ip̄z exp̄ssiz
 significare qz si fecit q̄dā talē voluntatē nō tamē eā v̄terius
 valere vult. Tamen ego dicere q̄ requiritur reuocatio speci
 alis testamēti p̄mi se q̄nt̄ derogatoriū. vt p̄dicta. l. si q̄ in p̄n.
 testamēti. vbi nisi sp̄alr̄ dixerit zc. s. si sp̄alr̄ reuocaret p̄mūz
 vltimi derogatoriuz nō est q̄ q̄ vltimuz p̄ualet qz nō potuit
 sibi legē ip̄onē a q̄ discedere nō liceat vt. d. l. si q̄ in p̄n. testa
 mēti. S. z si nō stare in fimb^o vltime voluntatis s. z trāsiret ad
 nām p̄ct^o. tunc eēt irreuocabilis. vt. ff. d̄ dōa. cā moz. l. vbi ita
 donat. q̄ at fieri possit illd̄ in testō q̄ d̄ p̄ctu p̄z de assignatiōe
 liber. §. assignare. z no. d̄ test. h̄des palā. §. si. Si q̄ donaret
 v̄t v̄dēt h̄di p̄fisi v̄t eo ab̄ite alteri p̄ eo recipiēti s̄ ea p̄di
 tiōe si testm̄ reuocari p̄tigat h̄bit dōatio v̄t v̄ditio effectū
 irreuocabilr̄ i eū casū i q̄ testm̄ reuocari p̄tigēt. Binus. Idē.

Non debet aliquis odio alterius p̄grauari.

Templū istius regule ponit. C. de ioffi. tes. l. si q̄
 in suo. §. legatū. vbi d̄ q̄ m̄ nō d̄z exheredare si
 liū pp̄ delictū a marito eiusdē filij p̄e p̄missum.
 Itē. ff. de bo. pos. §. ta. l. ij. §. si emācipat^o. vbi d̄
 q̄ si p̄i exheredat filiū pp̄ cāz i gratitudinis ab eo p̄missā illa
 exhereditio nō d̄z obesse nepoti q̄ cāz i gratitudinis nō p̄missit
 si aliq̄ casu p̄tigat iofficiosi q̄relā ad nepotē duolui. S. z v̄ fal
 sū eē q̄ p̄tinet in scōo exēplo. qz exhereditio scā legitime d̄
 filio nepotē excludit qz si istituo vel exheredo filiū meū nō ha
 beo necesse m̄tionē facē d̄ nepote nato ex filio. ff. d̄ lib. z po.
 l. si q̄ posthumos. §. si q̄ filiū. z. l. gallus. §. in oib. z de p̄iū.
 cū emā. lib. l. si. §. si p̄i i p̄tate. R̄h̄deo z dico verū eē q̄ q̄d̄iu
 fili^o exheredit^o v̄iuit z post ad q̄relā excludit nepos ex eo nat^o
 nec p̄t aliq̄ iure rūpe testm̄ aui videt̄ si ab eo fuerit p̄terit^o ex
 q̄ fili^o exheredit^o v̄iuit post auū. vt in p̄al. l. §. filiū. S. z si fili^o ex
 hereditatus nō excludit a q̄rela p̄ repudiationē tacitā v̄t exp̄s
 faz nepos vocat̄ ad q̄relaz ex vigore edicti successoris q̄ h̄z
 locū in q̄rela. vt. ff. d̄ iof. re. l. si is q. z. l. p̄i. Itē si fili^o exheredit^o
 morit̄ añq̄z excludat̄ a q̄rela aut añ aut post. si añ vocatur ne
 pos ad q̄relā ex p̄sōa p̄is exhereditati. Si post vocat̄ nepos ex
 sua p̄sōa p̄ edcū successorū ita d̄z itelligi p̄al. l. si q̄ posthu
 mos. §. si filiū. z d̄ p̄ta. l. ij. §. emāci. z d̄ p̄iūgē. cū emāci. lib. l.
 j. §. si p̄i in potestate. z. C. d̄ inoffi. te. §. si quis filiū. z in auc. cū
 de appel. cog. §. si conuictus fuerit. Itēz clare patet exēplum
 v̄bicūq; cauet̄ q̄ pp̄ delictū p̄is fili^o puniri nō d̄z nec aliq̄d

maculā filio infligere. ar. ff. de penis. l. crimē de decu. l. ij. §. in
filijs. l. fallat in crimine lese maiestatis z hēseos. C. ad. l. iul.
maie. l. si qs z de hēti. auc. gazaros. C. Sz p̄ h̄ vi q̄ iure caue
tur q̄ filij puniunt pp̄ iniusticiā p̄is. vt in auc. vt oēs obe. iu
di. puin. §. j. col. v. sz ibi habuit respectū ad iusticiā diuināz q̄
aliqñ punit filiū pp̄ d̄ictū p̄is sicut ibi notari solet. Itē p̄ re
gulā v̄i q̄ iure cauet q̄ si p̄i ex hēdat filiū exheredatio nocet
nō solū filio. sz ēt nepotib⁹ ex eo natis z in ei⁹ ptate p̄stitutis
p̄ qd̄ p̄z q̄ alterius odio ali⁹ p̄grauat. vt. ff. de bo. liber. l. q̄rit
Sz dicēdū ē aut agit de his q̄ mediāte ministerio filij p̄nt ac
q̄ri p̄i. aut de his q̄ mediāte ministerio filij nō acq̄runt patri.
Si de his q̄ p̄nt acq̄ri p̄i mediāte ministerio filij tūchz locū
regula i distincte. Sz in his q̄ mediāte filij ministerio nō acq̄
runt p̄i distiguēdū ē. aut obueniebāt ab ipso patre aut a ge
nere vltiori aut a ciuitate v̄la rez nā. P̄rio casu delictū pa
tris nocet filio. in sc̄do z tertio nō nocet. vt. ff. d̄ iterdi. z rele.
l. ij. z de iure pa. l. diui fratres. z ita d̄z itelligi. C. d̄ q̄oni. diuo
marco. ff. ad. l. cor. de fal. l. si qs p̄i sui. Et pp̄ h̄ soluta ē qd̄ d̄
qua dubitari solet. s. an filius debeat p̄uari successiōe fendi p̄
pter delictū patris qz si erat paternū p̄uat. si a rez nā vel a ge
nere vltiori obueniēs nō p̄uatur per p̄real. l. iij. Idem

Sine culpa nisi subsit causa non est aliquis puniendus.

Binō ē delictū nō p̄t iponi pena nisi qñ cā rōna
bilis subest z sic regulā ponit z exceptionez a re
gula. q̄ exceptio regule p̄ iuris auctoritatē v̄i dicē
qz vbi nō repit̄ subesse culpa nō d̄z iponi pena. ff.
de. ver. sig. l. aliō ē fraus in p̄n. Sz dic q̄ aliqñ suadēte publi
ca vtilitate. z sic cā iterveniente punit̄ qs sine culpa. vt ecce
aufertur aliquando res possessori aut assignetur militi qui in
bello se habuerit virtuose. vt. ff. de euic. l. lucius z de rei ven.
l. item vberatum. §. idem si forte. Item seruus propter lauda
bilis fidei exēplum admittitur ad vindicanduz necē domini
z pro p̄mio libertatē consequitur. z ita p̄sente domino sine
culpa sua ex causa predicta tamen dominiū suū aufert. vt. C.
de p̄eci. i. per. offer. l. j. z in qbus cau. ser. p̄ p̄mio libert. acce
perūt. l. j. Itē patet in seruo q̄ pp̄ publicā vtilitatē. i. vt crnañ
adulterij veritas torquet z tortus d̄no nō restituit z sic punit̄
d̄ns sine culpa. ex cā tñ in hoc. s. q̄ p̄uat inuitus d̄no serui l̄z
p̄eciū p̄sequat. vt. ff. de adulte. l. si postulatus. z no. de calū.
l. penul. Sed videt̄ etiam qz vbi non est culpa nec cā qz pena
imponit. vt. ff. q̄ z aquibus. p̄spex. legisla. sz ibi erat cā. s. ad
ulteriū cōmissū l̄z nō culpa h̄ui q̄ torquet. Itē oppo. de teste
q̄ torquet pp̄ culpā z delictū alteri⁹ ēt sine culpa. vt. ff. de qd̄
ni. l. vni⁹. §. teste. z. l. ex libero in p̄n. Sed ibi subest cā h̄z qz fa
cto interuenisse p̄bat. Itē est culpa. s. qz vacillauit i testionio
ās si qd̄ p̄dictoz deesset nō deberet torq̄ri. vt p̄al. l. C. Itēz
oppo. de filio d̄nati crie lese maiestatis q̄ punit̄ pp̄ delictuz
patris. naz infamia notat̄ z a paterna z extraneoz successiōe
p̄iuat. vt. l. si qs. C. ad. l. iul. maie. Idē de filio heretici. vt. C. d̄
hereti. auc. gazaros. Sz in illis est cā apta non culpa. Itā qz
sunt de genere iprobato. est p̄sumptio cōtinuationis pater
ni criminis contra. vt. d. l. si quisquis. §. filij vero. z. ff. de edil.
edic. l. q̄ si nolit. §. q̄ emanci. Binus. Idem.

Quod quis mandato iudicis facit dolo facere non videt̄
cum habeat necesse parere.

Regulam ponit z exceptionē regule. Regula. n.
est qz ille qui facit mandato iudicis nō v̄i esse in
dolo. Ratio aut̄ est qz necesse h̄z parere. necessi
tas aut̄ facit cessare p̄sumptiōez doli. vt. ff. d̄ bo.
libe. l. q̄ cū maior. §. si p̄. z. C. calūp. l. mater. z iducit p̄sūp
tionē p̄ia. s. fraudis z doli nō p̄sumēdi. vt. ff. d̄ solu. l. si stipu
latus. §. si lancē. z d̄ aqua plu. arcē. l. quāq̄ in p̄n. z q̄ in frau.
cre. l. q̄ aut. §. labeonē. C. Exēpluz aut̄ regule est pone qz mā
dato iudicis destruxi sepulchrū quo mediāte aqua plu. nocē
poterat nō teneoz actiōe de sepulchro violato qz iudicis au
ctoitas me excusat. vt. d. l. quāq̄. Itē pone qz is qui deposu

it penes me decedit relictis quatuor hēdibus z ego restitui
vni tantū iudicis aucto. de cetero nō teneoz alijs actiōe depo
siti qz iudicis auctoritas oēs fraudis suspiciōē cessare facit
vt. d. l. si stipulatus. §. si lancē. Et idē dici pōt in executorib⁹ z
apparitoribus exequētib⁹ p̄cepta z iudicis sentētias iuste la
tas. vt. ff. de reg. iur. nō v̄i. §. q̄ iussu. z. ff. ad sif. l. si qs quasi p
totū. C. Sz oppo. z v̄i qz q̄ facit aliqđ illicitū mandato iudi
cis nō excuset̄ imo qd̄ est plus qz iputat̄ ei q̄ nō resistit iudici
p̄cipiēti aliqđ illicitū fieri. vt ecce si p̄cipiat decurionē torq̄ri
nō soluz nō d̄z officialis obedire imo d̄z resistere. z si nō resi
stat punit. vt. C. de decur. l. oēs li. x. ēt p̄bat in alio casu simili
d̄ executatōe munez. l. euident. C. li. x. z de magistris sac. scri.
l. j. in fi. li. xij. z ad idem. C. de appel. l. qm̄ iudices. Et iō distin
guēdū est aut p̄ceptū est aperte p̄. l. aut aperte fm̄ legē. aut
est dubiuz. P̄rimo casu non d̄z obedire imo resistē p̄t z d̄z p̄
officiales. vt. C. d̄ decur. l. oēs li. x. z d̄ excu. mu. l. euident. z d̄
magistris sac. scri. l. j. in fi. z vt oēs tā civi. q̄z mili. l. j. §. officiū
z de appel. qm̄. z. C. q̄ milit. si pos. l. eis qd̄. z in auc. vt nulli iu
di. §. qm̄. col. ix. imo ēt p̄ priuatos resisti pōt qñ aperte appa
ret iudicē p̄cedere p̄ legē. vt. C. de iure sif. l. p̄hibitum. z. l. de
fensionis facultas. li. x. z d̄ meta. l. deuotū li. xij. z. ff. d̄ re iudi.
l. p̄tumacia. §. vlti. Sc̄do casu punit̄ q non parit. ff. si qs ius
di. non ob. l. j. z de re iudi. l. p̄tumacia in p̄nci. Tertio casu pa
ri d̄z vt. ff. de iudi. l. si qs ex aliena. z hoc pp̄ iudicis snie z p̄
cepti auctoritatē p̄ quoz iusticia est in dubio p̄sumēdū. vt
ff. ad trebel. l. seruo inuito. §. cū p̄tor. z de iudi. l. si p̄tor. z ne
qd̄ in loco pub. l. si. z patet qz q̄ paret nō p̄sumit̄ in dolo. vt
de reg. iur. l. nō pōt videri dolo carere. z eō ab eo q̄ paret ab
est ois suspicio fraudis p̄sumēde. vt hic z. ff. eo. l. nō v̄i. §. q̄
iussu. z de so. l. si stipulat⁹. §. si lancē. z d̄ aqua plu. arcē. l. quā
q̄. z q̄ in frau. cre. l. q̄ aut. §. apud labeonē. z de iur. om. iu. l. si
qs id qd̄. §. doli. z de his q̄ no. infal. furti. §. q̄ iussu. Idem.

Mora sua cui libet est nociua.

Ecce si debitor est i mora soluedi erit sibi noci
ua q̄stuz ad plura qz q̄stuz ad rei interitū z casu
p̄tingētē. vt. ff. si cer. pe. l. q̄ te. z depositi. l. si i a
fia. §. si. z de ver. ob. l. si ex legari cā. z. l. si suuz. z
de le. j. l. apud iul. §. ipsius quoqz. z. l. cū res. §. si. Itē q̄stū ad
fructus de qbus tenet̄ ex die more qñ petiit̄ aliqđ p̄ actionem
bonafidei vel p̄ actionē ex testō q̄ bonafidei actiōis sapit̄ nāz
vt. ff. de le. ij. l. apd̄ iul. §. fruct⁹. z. l. si qs bonoz z de leg. ij. l. q̄
solidum. §. et. l. si qs seruo. z ad trebel. l. fideicō. in p̄n. z de act.
emp. l. iulianus. §. si fructib⁹. Sz si agat̄ actiōe stricti iuris si
qd̄ peto restitui qd̄ ē menz veniunt fuructus a die more. Sz
si peto qd̄ est alienū veniūt a die litis p̄te. ff. d̄ v̄sur. l. videam⁹
circa p̄n. z in §. in fauiana. z. §. si actionē. Itē est nociua mora
q̄stū ad iteresse qd̄ peti p̄t z auget̄ a die more in odiū debito
ris morosi. vt. ff. de ac. emp. z ven. l. rō. §. si p̄ v̄ditore. z de re
iudi. l. q̄ calēdis. C. Quis aut̄ occasiōe q̄ri p̄t an iteresse sit
in obligatiōe post morā ita qd̄ peti possit p̄ libellū iure actio
nis v̄l an deducat̄ in cōdēnationez p̄ iudicis offm̄ tñ. P̄pi
niō est iter iurisprudētes. determināt. n. aliqñ. s. ff. d̄ re iudi. l.
si qs ab alio. §. vlt. qz iteresse nō possit p̄ libellū peti. sz p̄ iudi
cis offm̄ in p̄dēnationē deducat̄ ar. ff. de ver. obli. l. si suuz
§. vlt. z. l. eū q̄ ita z de p̄sti. pecu. l. p̄missoz hois. qz possit ha
bē locū vbi ēt in obligatiōe rē dari. sed vbi est in obligatiōe
factuz. tunc post morā est ēt in obligatiōe iteresse debitū ex
tacita p̄missiōe si nō fuit qd̄ in p̄uentiōe deuenit. vt. ff. de v̄b.
ob. l. stipulatiōes nō diuidunt. §. celsus. z ibi no. z in. l. si pecu
niā. vbi d̄z qz iteresse in stipulatiōe veniūt. z iō bñ seq̄ qz possit
p̄ libelluz peti. An aut̄ iteresse qd̄ debet̄ pp̄ debitoris morā
sit vnicum tantum z singulare. vel an triplex scilicet singula
re commune z conuentum. questio est. Et qz sit vnicum ostē
do qz lex dicit qz si res vendita nō tradatur in id qd̄ interest
agit̄. h̄ aut̄ iter dicit̄ egrediē zc. Si igit̄ excessus est diuersoz
sicut z qualitas p̄z qz differt iteresse ab extimatōe cōi z p̄uen
ta. vt. ff. de act. emp. l. j. z p̄ eundē modū p̄t induci. C. de sen. q̄
p̄ eo. l. vnica. qz ibi dicit qz iteresse p̄t ascendē v̄fz ad dupluz

extimatiois cois vel puenite. Cum ergo excessus sit diuersorum
 p3 q cois extimatio vel puenta rei no est interee. Cum ergo re
 moueat coe z puentu relinquitur vnu tm. i. singulare. Prete
 rea lex dicit q interee ad psona referi. z sic qd i suo iure psti
 tuit per relatoez refertur ad psona. vt. ff. d. ver. ob. l. ij. §. vl.
 z de noui. oper. num. l. si stipulatio. §. quesitum z de reg. iur. l.
 quatenus. z extimatio no refertur ad psonas ad re. g. seqtur
 q no habeat sbam vel regulam vel nam interesse. Preterea
 quoties duo sut quoz vnu referi ad aliud. constat no ide esse
 relatu z id ad qd fit relatio lz ex comixtoe relati z eius ad qd
 fit relatio ide resulter effect. vt p3 in codicillis ad testiū rela
 tis. ex quoz duoz viribus comixtis ide insurgit effect. vt i. l.
 ij. §. codicilloz. z. l. quedā de iure codicil. z de pdi. insti. l. insci
 us. z de hēdi. isti. l. asse. ff. z. C. de codicil. l. si ide. Si g interee
 referat ad extimatoez rei. vt in. l. stipula. §. vlt. de ope. noui nū
 cia. z. l. q tabulas de furtis. ff. restat rei extiatōem no eē inter
 esse. Itē interdictuz vti possidetis dat ad interesse z refertur
 ad extimatoez rei vt. l. si duo. §. pe. ff. vti pos. g. seqtur q extia
 tio rei non sit interesse cū relatu z id qd zc. sint diuersa sicut
 dictū est. Preterea disponens z dispositum non copatiunt
 se sub codē genere. vt. ff. de fundo instructo z instru. le. l. vlt.
 Sz cois extimatio z puenta si excedit extiatōez dispōit z limitat
 interesse qd p3 qz no patit ipm excedere duplū sui vt. C. d. sen.
 que pro eo qd interest. l. j. g. absurdū est dicere q cois vel cō
 uenta extimatio rei sint per se distincte species sub eodez ge
 nere cū interesse singulari. Preterea a quo mouet genus.
 z quelibet ei spēs. vt. ff. de fundo instru. z instrumē. le. l. fūdi
 §. vltio. Sed si pueniat inf emptorē z venditorē q non agat
 de euictōe illa puentio operat q interesse no petatur z tñ pe
 titur pciū rei puentū. Cum ergo cōuentio illa remoueat peti
 toez interesse z no remoueat petitionē precij patet q precij
 puentū no est spēs interee. vt. pbatur de act. emp. z ven. l. em
 prozē. §. qd at. C. ppositū oñdo sic actio legi aq. dat ad id
 qd interest. hic autē interesse est cois extimatio rei. Primū p3
 ff. de furtis. l. qdā tabulas. §. de. l. aq. maior qd est. Secūdū ap
 paret q illud interesse ad qd datur actio. l. aq. exponit in. l.
 ff. ad. l. aq. l. si seruū meū. z dī ibi q no extiatur affectio lz q
 ti oibus coiter valet. cois g extimatio rei est interesse. Itē lex
 dicit q ad extimatoez referi interesse. vt. ff. de furtis. l. q tab.
 in pn. Itē alibi si legatū est mihi relictū sub pditōe z petā ta
 bulas testamēti exhibē z no exhibēt pdenatio fit ad interee.
 illud at refertur ad extimatoez legati si agatur p legato. Itē
 hēditatis si agatur p hēditate vt. ff. de tab. exhiben. l. locū. §.
 pdenatio. Item q interesse pstituat in suo esse per relatio
 nē factā ad extimatoez rei. vt p3. ff. de furtis. l. si vendidero. §.
 cū at. Ex his p3 q no est vnicū tm interee. Itē dī in. l. q doli
 extimatio no ex eo qd interest fit. sed ex eo q in litez iuratur.
 vt. ff. de iudi. l. no a iudice. sed cōstat in interee iurari. vt. l. pe.
 de in lite iurando de admī. tu. l. tutor qui repertozū. ij. rñso.
 ergo necessario seqtur aliā esse spēs interesse d qua loqur. l.
 no a iudice. i. coe. aliā de qua loqur lex pe. de in lite iurādo.
 i. singulare. Preterea pstat in lite iurari ob dolum tm no ob
 culpā. vt in. l. in actio. §. sed in his oibus. z. l. ij. in fi. de in lite iu
 rando. z tñ iurat in interesse. vt. d. l. pe. Cū g rōne doli qz ma
 ius delictū maior fiat extimatio. z rōe culpe minor qz min^o deli
 ctū z tñ pstat rōne culpe ad interesse agi. vt. l. ij. §. interdum.
 Uñ seqtur vltērius cū alia sit extimatio doli z alia culpe. z vna
 maior z altera minor z qlibet appellatur interesse q non sit
 ide sed diuersum cū excessus sit diuersoz vt dictū est. Prete
 rea pstat stipulationē iudicio listi cōmitti qsti ea res est. vt in
 l. ij. §. vlt. q satisfda. cog. z illa appellatur vā extimatio rei. vt in. l.
 bec vba. ff. de ver. sig. z illud appellatur interesse. vt. l. vlt. sigl
 in ius vocatus no ierit. z. l. quotiens d ver. ob. Cū g vā z cois
 extimatio rei appellatur itereē z illā pstat differre ab extimatō
 ne singulari. vt. ff. de le. j. l. z si equo. z de le. ij. l. si cui fundū. seq
 tur q illud coe differat a singulari z no sit ide sed per se disti
 ctū. z per eundē modū posset induci. l. arbi in pn. §. no tm. ff.
 de dolo. C. Ad euidētiore intellectū hui^o videndū est an ex
 timatio rei sit interee vel extimatio dāni vel lucri in illis casib^o
 in qbus habetur rō lucri. Et q sit extimatio lucri z no dāni p

batur sic. qz vbi no est dānū venit interesse. vt p3 in legato sub
 pditōe relicto. ff. d. tab. exhiben. l. locū. §. pdenatio. Itē si pe
 to cauēri p legato sub pditōe relicto z no cauētur petitur in
 tereē. Interesse at dī extimatio eius qd est relictū. Patet g
 q extimatio rei ē interesse. vt. ff. q. ex cau. in pos. ea. l. pe. j. z. ij
 rñ. Preterea p3 q leges dicunt interee referri ad extimatoez
 rei. vt. ff. de furtis. l. q tabulas. z. l. si vendi. §. cū at. C. ppo.
 vō q extimatio vel pciū rei no sit interesse p3 sic qz. l. cauētur q
 in actōe furti no quadruplatur interesse lz tm pciū rei. p3 igit
 pciū rei no esse interee. vt. ff. de fur. l. furti. Itē lex dicit q pciū
 rei venit in interesse. vt. ff. de relig. l. libez. Cōstat at id qd de
 ducit in altez no esse id in q deducit qz si ouis deducit i gre
 gez no est grex sed in grege ptinet. Itē si tignū deducit in do
 mū no est domus lz in domo ptinet. vt. ff. de vsucap. l. eū qui.
 z. l. rex mixtura. Itē si bos deducit in sniam p3 omnibus q
 no est snia. sed in snia cōprehenditur. Vere g pcluditur si pci
 uz venit in interesse q no est interee. Itē si vnu duoz sui i po
 testate pprehendit aliud pprehendens z cōphensum sunt dī
 uersa. vt ecce act^o sui potētia cōprehendit iter. vt. ff. d. nouati.
 l. si pupill^o. §. si. z de vō. sig. l. q vsufu. z tñ certū est iter no eē
 actū sed specie seruitutis distinctā ab actu. vt. ff. si hui^o ven. l.
 loci corpus. §. j. z de adimen. le. l. j. Itē iter pprehendit facul
 tatē eundi z agendi tñ facultas illa no est iter qd p3 qz pt eē
 sine itinere. vt in. l. si fundū sub pditōe. §. p fundū. de le. j. z si
 vsufructus pe. l. j. z de vsufu. l. j. Itē actus pprehendit facul
 tatē eundi. agendi tñ facultas si est actus. Itē vsufruct. ppre
 hendit facultatē vtendi fruendi. vt in. l. j. de vsufu. z tñ facul
 tas illa no est vsufructus qd p3 qz eē pt vbi ius vtendi fruēdi
 no est vt. ff. de iure do. l. si vsufu. z so. ma. l. si vsufu. g bñ seqt
 admodo q lz extimatio interesse pprehendat extimationem
 cōem vel puentā rei q ipsa cois vel puenta non sit interesse.
 Preterea pbatur q sit extimatio dāni z si rei qz ipz interesse
 in pdemnationē deducitur vt. ff. de admī. tu. l. si minorē. z de
 in lite iuran. l. pe. Constat at extimatōem dāni in pdemnatō
 nē deduci qz vbi pt verti extimatio dāni no rei ibi fit pdēna
 tio in interesse vbi no pōt no sit. ff. ad. l. aquil. l. si qs testa. Cū
 ergo pbatū sit q interee in pdemnatōez deducit. Itē q exti
 matio dāni rōne. pcluditur q interee z extimatio dāni sint ide.
 Itē qz lex dicit iurari in litem in interesse vt. d. l. pe. z alia. l. di
 cit q in iuramento in litem deducitur extimatio in qstitate cōfi
 stens. vt in. l. videamus. §. si tñ. z. §. iurare. ff. de in lite iurādo.
 Si g p3 q ex hoc z pcedenti q interesse est extimatio dāni
 in qstitate pstitens. Item. l. cauētur q. l. aq. actio datur ad in
 tereesse. z alia lex dicit q per. l. aquil. pseqmur dānū z dāni
 extimationē. g euidēnt apparet q extimatio dāni est interesse
 Itē pone q stipuloz rem tradi vel pstari si pcedente pctu de
 cuius nā debeat transferri dñū vel possessio certū est q si no
 tradatur vel pstetur q no extimatur ppietas nec possessio lz
 illud solū q nihil abest qz res tradita vel pstita no fuit z illd
 appellatur interesse. ff. de v. ob. l. si fundū pstari z. l. si rez tra
 di. Item pone q rē q valebat centū z erat obligata p decem
 stipuloz liberari qz no fuit libera ago ad interesse. illud autēz
 dī q mihi abest. vñ si decē solū mihi absunt qua illa solui z ha
 beo rem p3 q pciū rei no est interesse. sed extimatio eius q
 mihi abest qz no sit qd fieri debuit vel sit qd fieri si debuit vel
 no fieri cōuenit. Itē si stipuloz mihi satisfdari p centū si no sa
 tisdat peto interesse. illud at aliqn eqpollet qstirati p q satisf
 dandū est. aliqn ab ea excedit. vt. ff. de vō. ob. l. si qs stipulat^o
 §. vlt. z de re iudi. l. si qs ab alio in pn. Per h g p3 q interesse
 no est ide q extimatio rei lz diuersum. qz in diuersis no in eo
 dem inuenit eqlitas excessus. Ad hāc qōnez dico q extimatio
 puenta cois z singularis n est interesse lz veniat i interesse coif
 vel singularif extimando. Et hoc oñdo sic. lex dicit q bec ver
 ba qsti eā rem esse. no ad id qd interest. sed ad rei extimatoez
 referunt. ff. de v. sig. l. bec vba. fm. ll. enim indefinita eqpollet
 vniuersali. vt. ff. de le. ij. l. si plibus. z. ff. de le. ij. l. h legatū. z. l.
 si plures. z de rebus du. l. si is q ducenta. §. vey. Cū g indefi
 nite dicat q no ad id q interest intelligā vniuersalif qd subi
 cit ad extimatōem zc. vt sic primū cōprehendat omnē specie
 interesse. fm omnem speciem extimatiois hoc idem. l. q rei ex
 L

timatio nō sit intereē pz. ff. de tu. z cu. datis ab his. l. j. §. cōsi-
derandū. Nunc redeo ad primā nūqd est vnū interesse vī tri-
plex. z dico qz cū dānū possit extimari singlr. vt. ff. de bōis li-
l. libertas. §. q. soluendo. z si qz in fraudē patro. l. j. §. z. alias.
Itē z cōiter. vt. l. si seruū meuz. ff. ad. l. aq. l. i. dum dicit quā-
ti oibus zc. Itē ex puentōe qz pcedere pōt cōuētio sup dubia
futura extiarōe dāni. vt. ff. rē ra. ha. l. pcuratō ad exhi. l. fi. z d
pō. stip. l. fi. z hoc appello puentū. i. puentōe extimatū z limi-
tatū. z hoc pōt excedē singulare z cōe z ab eis excedi. qz si ē idē
cū excessus sit diuersoz lz est pse distincta spēs ab interesse.
Assumēdo. n. nouā formā per hoc qz ex puentōe addit vel d
trahitur nō remanet in singulari vel cōi sed assumit spēm no-
uam z appellat cōuentū vt dī in stipulatōe pretoria qz p mu-
rationē extra formā pretorie nouā speciē assumit z appellat
puentionalis. vt. ff. de ver. ob. l. in cōuentionalibus. Itē z per
eundē modū cōstituitur noua spēs iuris. vt. ff. de iusti. z iur. l.
ius ciuile. ergo z noua spēs intereē. Nō ergo dico qz cōuētū
pōiū rei sit interesse puentū. nec qz cōe sit. interesse cōe nec ex-
timatio singularis sit interesse singulare. Sed dico qz dānū sit
singularit extimatū sit interesse singulare. z extimatū cōi est
interē cōe. z extimatū cōuētōe est interē cōuētū. z sic tri-
plex. Et hūc ad arg. primū pz rñsio z concedo qz cōe vel
cōuentū pōiū nō est interesse lz in extimatōe interesse deduca-
tur vt dictū est. Itē si teneres opinionē malā qz pōiū rei sit
interē nihilominus pateret rñsio qz vey est nihil eē id a quo
z ex quo excedit. s. nūero cū aliter ipm vel idē genē. diuersuz
spē esse pōt vt ecce si dicā martinus nō excedit seipm. lz marti-
nus bñ pōt excedere petrū z ab eo excedi. z asinus pōt excedē
bouē z ab eo excedi. Scdm cōcedo in eo qz dicit interesse cō-
stituit per relationē ad personā. sed subiungo qz persona p
duobus modis intelligi. s. singulariter z cōiter relatum. ergo
ad psonā singlr dī singulare. z relātū ad psonā cōiter dī cōe.
Quod at relatio intereē possit fieri cōi ad personā pz p illd
qz lex aq. ad interesse dat. illud aut refert ad id qz oibus
valet. vt. d. §. de. l. aq. maior qd est z. d. l. seruū meū. Terriū
z quartū pcedo. qz pbat qz extiatō rei nō sit intereē. Ad qu-
tū eodē mō rñdeo. qz cōcedo qz extiatō rei nō est distincta
spēs interesse vt pbatū est. z iō nō est sub eodē genere cū iter-
esse singulari. Itē nocet mora qz ad carū extimationē tam
ex pte actoris qz ex parte rei. Si eni iudex cū cāe cognitione
statuat tps actori intra qd agat. vī reo intra qd exceptōes op-
ponat repellit post illnd tps quasi lapsus tps tacitā renūcia-
tionē inducat. vt. ff. de hē. insti. l. si qz instituat. §. itē si p dīōi.
z. C. q. accu. nō pos. l. si ea. z dixi plene. §. e. c. indultū. Sed
oppo. z vī qz et sua mora nō nocet alicui. Qōstat eni morā rei
pncipalis fideiussori nocē. vt. ff. de ver. ob. l. mora rei. z. l. si
seruū. §. nunc videamus. z de fideiussor. l. si a colono. §. j. Itē
mora vnus de duobus reis debēdi nocet alijs qñ sūt socij vt
ff. de duobus reis. l. pe. sed qñ nō essent socij nō nocet. vt. ff. d
vsur. l. mora. §. vl. Sz sibi iputare dz alteri obligatōez suscipi-
endo. Itē casualia i obligatōe participando cogitare debuit
quid poterat euenire. vt. ff. d. cō. inde. l. indebitaz. z locati. l. si
quis fundum. Dynus.

Et que fiunt a iudice si ad eius non spectant officium vi-
ribus non subsistunt.

¶ Si iudex laycus p dēnat aliquē quē cōstat cleri-
cum eē z nō d iurisdictione sua nō valet ipso iure
snia. Itē si iudex laycus p dēnat aliquē laycū quē
pstat nō eē de iurisdictione iudicātis z tūc nō valet ipso iure snia
qz nō a cōpetēti iudice lata. vt. C. de decur. l. diuī. z si nō a cō-
petēti iudice. l. j. z p totū. z maxie in. l. fi. z de iuris. om. iu. l. vl.
z de offi. p fēc. vr. l. vl. z de iniusto rup. z ir. testa. l. si qz ex hē-
da. z. l. si qz de penis. l. j. §. fi. Itē pone qz iudex pcessit tpe fe-
riaz viraqz pte nō p sēntiente nā nō valet ipso iure snia. vt. ff. d
ferijs. l. j. §. si vō. Vel qz dilatōe pcessa pcedit. j. tps dilationis
nā non valet pcessus. vt. C. de dila. l. siue pars. Vel pone qz d
dit tutozē aliquē sibi nō subiectū vel alicui pupillo sibi nō sub-
iecto. nā nō tenet datio ipso iure. vt. ff. de excusa. tut. l. scire oz

§. fi. z de tu. z cur. datis ab his. l. ius dandi. Sed oppo. z
vī qz si faciat illd qd nō p tneat ad eius offm. valeat. Nam si
citer aliquē sue iurisdictioni nō subiectū necesse hz cōparere z si
nō cōpareat pōt puniri vt p tmax. vt. ff. si qz in ius vocat nō
ierit. l. j. z de iudi. si qz ex aliēa. Sed dic aut pstat actū factuz
spectare ad offm faciētis. aut cōstat non spectare. aut dubita-
tur. Pzio casu valet et si iniqz decernat. vt. ff. de iusti. z iure. l.
pe. z de re iudi. l. p fēc. z. l. cū p batis. Scdo casu factū ipso iu-
re nō valet. vt. ff. eo. l. fēc. z d re iudi. l. cōtumacia. §. cōtu-
max nō vī. Tertio casu valet rōe dubitatōis. vt. d. l. j. z. l. si qz
ex aliēa. z ad muni. l. de iure. Debēt qz intelligi regula qñ con-
stat ea que facta sunt nō spectare ad offm faciētis. Idē.

Scienti z consentienti non fit iniuria neqz dolus.

¶ Has ponit regals. Pzia est qz scienti z p sēntiēti
nō fit iniuria. Scda qz scienti z p sēntiēti nō fit do-
lus. Pzie at regule exēplū pōt poni qz iure cauef
qz si vendo hoiez libez volentē nō teneoz actiōe in-
iuriā. vt. ff. de iniurijs. l. j. §. vsqz adeo. Itē exēplū secūde re-
gule pōt pōt qz dī in iure si detineo libez hoiem volentē z cō-
sentiēte nō teneoz interdico de libero hoie exhibēdo. vt. ff. d
liber. homi. exhi. l. iij. §. si qz volentē. Itē ad vtriusqz p dicitaz
regulaz pfirmatiōez accedit. C. de trāsa. l. cū donatiōis. z de
rescin. ven. l. vēditoz. ff. de in ius vo. l. qzuis. z de aq. plu. ar. l.
in diē. z qz in frau. cre. l. qz at. §. p terea. z de furtis. l. inf oēs. §.
pe. z de reg. iur. l. nēo vī. Sed oppo. z vī qz iniuria fiat et
volēti. qz si rapio vginē et volētē teneoz. vt. C. de rap. virginū
l. vna. z in auc. de rap. mulie. z ar. ff. de seruo cor. l. j. §. p suadē
z. §. vl. Sed dicendū est qz cū ex vna pte interuenit volūtas
z ex alia p suasio dolosa regula nō hz locū. qz is qz decipit p
nō volentē habet. Et hoc ex eo pcedit qz dolosa p suasio pl
est qz violenta coactio. ff. de libe. ho. exhi. l. iij. §. si qz volentē
ij. rñsio. z de seruo cor. l. j. §. p suadē. Sz vbi dolosa p suasio
in altera nō pbat scientia cū p sēntiēti inducit p sumpcionē qz nō
interueniat iniuria neqz dolus. Et ita loqur regula z. ll. supi-
us allegate ad regulā pfirmandā. Itē oppo. z vī qz scientia
interueniens obligationē non minuat. vt. ff. de edil. edic. l. iu-
stissime. Dicenduz ē qz aut scientia interuenit tpe p tctus. aut
alteri actus de cuius cōprobatione tractat. z tunc hz regula
locū. vt. ff. de edil. edic. l. j. §. si intelligat. z de act. emp. l. j. i. fi.
z. d. l. qz autē. §. p terea. Itē vī facē regula ad qōnē qz sepe
occurrit. vidēz si aliqz p p miferunt in aliquē tanqz in arbitra-
tozē z amicabilē cōpositorē z p miferunt laudū nō petē redu-
ci ad arbitriū boni viri sub certa pēa. In is qz quē fuerit ini-
qz p nunciatū possit petē reduci ad arbitriū boni viri ita qz nō
cadat in penā. vī eni qz in penā cadat p pter gnālitatē istī re-
gule z legū palle. Itē si conueniā qz nō agaz actione depositi
valet pactū. lz inducat tacitā remissionē futuri doli. vt. ff. de
pactis. l. iur. gētū. §. sed z si qz paciscat. z. l. si vnus. §. illud.
Ecōtra qz possit reduci renūciatione nō obstāte vī. pzio qz
pacta quoz occasione vel p tectu qz inuitat ad delinquendū
non t3. vt. l. conuenire z. l. pompo. ff. de pac. do. z de ver. ob. l.
si plagij. Sed p tale pactū pōt arbitrator facile ad male p nunci-
andū moueri. z p p terea si vī pactū valē. P terea vbi cū qz
p mittit aliqd si hēi z lb certa pēa si p fiat tacite vī agi qz pēa
committat si obseruent ea qz debuerunt de iure seruari hinc i-
de. z de committēda si ea nō seruēt qz debuerūt de iure seruari
vt. ff. loca. l. qro. §. inter locatozē. Lū ergo actū videat qz ar-
bitrator de iure p nunciaret. si nō de iure lz iniqz p nunciavit vī dī-
cendū penā nō debē cōmitti. P terea si p mitto filiū nō ex hē-
dare z p mitto penā si ex hēdauero tacite vī inesse cōditio qz
pena nō cōmittat si ex hēdari meruerit vt. ff. de ver. ob. l. qdam
cū filiū. §. sed videamus. z iu gl. ibi posita. Ergo si p mitta qz
nō petā reduci ad arbitriū boni viri si petā reduci ad arbitry
boni viri illud qd est iniuste p nunciatū non incidā in penā sic
nec incido in penā ex hēdando eū qz ex hēdari meruit. P tere-
teza z pactū qd nō reducit ad arbitriū boni viri a iure cōi-
remotū ē cū de iure cōi reduci possit z debeat si iniqtatē p t-
neat vt. ff. p socio. l. vey. z. l. qd eni. z de p hen. empt. z ven. l.

hec veditio. Si remotū g̃ nō vī tenē. vt in l. iuris gētū. §. 7. generaliter. fm̃ expositōez q̃ veritate p̃tinere vī. Preterea iure publico et publica vtilitate suadente vī inductū q̃ iniqua arbitramēta p̃ boni viri arbitriū corrigant. g̃ pactū q̃ nō corrigat nō vī tenere ar. ff. de admī. tu. l. qdā decedens. et de suis et legi. here. l. vlt. et de regu. iur. l. neq; pignus. §. p̃uatoz. et ad l. fal. q̃ de bōis. §. ij. Preterea leges nō cōcedūt iniquūz arbitriū habere effectū q̃d apparet qz parāt viam p̃ quā iniquas remoueat. vt in §. arbitratoz. et de arbi. l. ita demū et c. e. l. arbitratoz. Si g̃ pactū fiat q̃ valeat vī factū §. ll. et p̃pterea nō valet vt in l. n̄ dubiū. C. d. le. Si enī i vitiā volūtate q̃ maioris ē auctoritatē q̃ p̃ctus caneri n̄ p̃t vt locū nō hēant. ll. vt. ff. de le. j. l. n̄. o. multominus cauēri nō potest in p̃ctibus. Preterea cuiuscunq; arbitri libertas q̃tūcunq; generalis et larga ad id restringit et limitari vī q̃d de iure cōi l. z. vt. ff. de cōdi. in de. si p̃curator. et q̃ in frau. cre. l. si p̃f filio. et ad mū. l. luci. §. p̃. et c. de mu. no. p̃tinuadis. l. j. §. p̃ ifante. Et si n̄o sani capitis diceret q̃ arbitratozī videt p̃cedi q̃ inique et p̃ iuris cōis p̃hibitionem p̃nunciare possit. Idem.

Que a iure cōi exorbitat nequaquā ad p̃sequētiā s̄ trabēda.

Exorbitat. i. deuiat vel discordat seu ea que sunt p̃ria iuri cōi. Quod potest enī ea astringi q̃si odiosa nō autē ampliari et ad p̃sequentia trahi quasi fauorabilia. verbigratia. Impetravit aliq̃ nō legitime nat⁹ vt nō obstante defectu nataliūz valeat p̃moueri ad b̃ficiū et si curā haberet animaz. nā virtute illi⁹ dispensationis nō poterit nisi vnicū b̃ficiū obtinere. vt. s̄. de si. p̃sby. c. j. Ratio ē qz ea q̃ sunt p̃ria iuri cōi l. z. alicui in p̃uilegio sint cōcessa odio fa sunt et in dubio restringenda. ff. de act. et ob. l. in honorarijs. §. sed cū recisa. et d. testa. mili. l. eius militis. §. militia missus. Sed p̃ regulā vī q̃ b̃ficia p̃ncipū latissime impetrare debemus. vt. ff. de p̃sti. p̃in. l. si. et c. de bōis vacan. l. si q̃n. Sed attendū est q̃ aut b̃ficia p̃cedunt fm̃ iuris cōis permissionem aut p̃. Si p̃ iuris cōis permissionē. aut p̃cedit ei q̃ iuris cōis ē capax. aut ei q̃ nō erat d̄ iure cōi capax. Si cōcedunt ei q̃ erat de iure cōi capax vī aliqd supaddere. s̄. ius cōe. vt. ff. de bōis lib. l. et. §. j. et ad l. muni. l. j. in fi. Si cōceduntur ei q̃ nō erat capax vī reduci solū ad formā iuris cōis. vt. C. de ioffi. testa. l. si q̃n. Et si verba sunt ambigua potius debent restringi. vt hic et d. c. j. s̄. de filijs p̃sby. Anū tñ p̃termitti nō d̄ qz cui p̃uilegia dispensationē p̃tinentia p̃cedunt p̃cedi vident h̄z conditionē p̃sone cui p̃uilegia cōcedunt. Unde si p̃uilegiū p̃cedit militi vī p̃cedi vt militi. si layco vt layco. si clerico vt clerico. vt. ff. de in. rup. et ir. te. l. si qz exheredato. §. sed et si quis. et de testa. mili. l. lex militari. Sed si p̃cedat fm̃ iuris cōis p̃missionē latissime interpretari debemus. vt. d. l. vlti. de consti. p̃in. et de sen. pas. l. j. et de bo. vacā. l. si q̃n. sine iniuria tñ cuiuscunq; semper concessa intelliguntur nisi in concessione contrarium exprimat. vt. ff. ne quid in loco publi. l. ij. §. si quis a p̃ncipe. Idem.

Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari.

Stus regule exemplū poni p̃t in oī eo q̃d est cōmune pluribus tāq; singul. Et ecce si plures h̄nt fundū cōez et volunt p̃stituere seruitutē fundo oī oīum cōsensum interuenire. a s̄ defectus iuris reddit cōstitutionē inutile. vt. ff. de serui. ru. p̃re. l. receptū. Itē si plēs habēt seruitutē aque ducēde ex eodē fonte et dñs velit p̃cedē aliq̃ cū diminutōe iuris p̃rimoz nō poterit sine cōsensu p̃rimoz. a s̄ si ius p̃rimoz nō cōstitueret deterius nō regreret eozuz p̃sensus. vt. ff. de serui. ru. p̃re. l. j. §. duct⁹ aque. et §. si aq̃ duct⁹. et l. p̃ que locū. et cōia p̃re. l. receptum. et de aqua plu. ar. l. in p̃cedendo. et l. in diē. et l. sin autē. Itē p̃z exēplū. C. de auct. p̃stada. l. vlt. C. Sed oppo. et vī q̃ sufficiat p̃sensus maioris p̃tis. vt. ff. ad muni. l. q̃ maior. et de reg. iur. l. aliud. §. referē. et c. de d̄cu. l. noiatōis forma. Sed facilis est solō qz in eo q̃ est cōe pluribus vt vniuersis statur volūtati maioris p̃tis. vt in l. in p̃riuz alle. In eo vō q̃ est cōe plibus vt singul regrit singuloz cōsen

sus vt hic. et d. l. p̃ fundū. et l. receptū cū suis s̄sib⁹. Et si fallit ita ps solonis p. l. ff. de pac. l. maiorē. et de relig. l. si plures. et de cur. fu. l. consilio. §. si. Dynus. Idem.

In obscuris minimum est sequendum.

Ip̃mitto tibi decē libras et pecunia multiplex i regione versat vna maior. altera minor. et altera minima. nec apparet de q̃ sit actū minimā videor p̃mississe. Idē in legato. Nā si legē pecuniā nec appareat de q̃ minimā videor legasse. vt. ff. d. le. ij. l. si ita relictu. et l. minus. C. Itē si alicui lego q̃stā partē hereditatis h̄z vn⁹ hēdū. et p̃tes hēdū sint iequales minimā videor legasse. vt. ff. de le. ij. l. si ita relictu. et l. q̃ p̃cubinā. §. cū ita. et ad idē de v̄b. ob. l. si ita stipat⁹. x. aut. xv. et l. in stipulatē. §. stipulate. S̄z vī q̃ i obscuris si sit sequendū minimū sed verisimil⁹ vt. j. eo. inspicim⁹. et ff. eo. semp in stipone. et l. q̃ nō militabat. §. lucio. Dicendū est qz regula d̄z exponi fm̃ p̃missā p̃ria. Nā p̃rio debemus inspicē verisimil⁹. vt. j. eo. inspicim⁹. In defectu vō s̄siliū sequimur q̃d est minimū. Et iō hic d̄z exponi in obscuris. i. cū v̄z vel verisimil⁹ nō apparet. verisimil⁹ aut multiplicif apparē p̃t. vt dicā. j. eo. inspicim⁹. Et hec regula locū h̄z in p̃ctibus. vt in d. l. de ver. ob. et in vltimis volūtatibus. vt in d. l. q̃ p̃cubinā. §. cū ita. et l. minus. et in delictis. ff. de p̃eis. l. si plures. et l. p̃e. et i sententijs. vt. in l. diē p̃ferre. §. plures. C. Sed oppo. p̃ regulam multipliciter p̃ ordinē. P̃rio vī q̃ falsum dicat in p̃ctibus qz n̄ minimū sed mediocre d̄z p̃stari. vt. C. de dona. si qz argentū. §. si vō redditū. Itē falsum in vltia volūtate qz mediocre d̄z p̃stari sic in p̃ctu. ff. de le. i. l. legato gnāfr. Itē falsum in delictis. qz in delictis. i. cū delinquentis anim⁹ nō apparet inter p̃tamur eos voluisse delictū cōmittē. et per hoc si p̃riū n̄ appet durius puniendos vt. C. ad l. cor. de sic. l. j. et de iniur. si nō cōuicij et no. ff. de iniurijs. l. illō relatū. Item cū p̃stat delictū cōmissum et ignorat p̃ que de pluribus assumim⁹ q̃d maius ē. i. oēs deliquisse. et sic oēs puniri. vt. ff. ad l. aq̃. l. itē mela. §. si plures. et no. C. ad l. iul. de vi pub. l. qm̄ multa. et ff. ad l. cor. d̄ sic ca. l. si. g̃ vel regula falsa vel male exposita. C. Ad p̃imū de p̃ctibus dic aliud eē in q̃stitatibus et in his q̃ quantitatibus eq̃pollent vt in vniuersitatibus qz tunc minimū in dubio est sequendū. vt. ff. d̄ man. l. fideiussozē. et ff. eo. semp in stipulatōe in fi. et de edil. edi. si qz v̄ditor in fi. et in his locū h̄z regula. Aliud in sp̄ibus et in his q̃ sp̄eb⁹ eq̃pollēt vt artificia. qz tūc mediocre. vt. d. l. si qz argentū. §. si qz mō. et d. l. si qd. §. si. j. respō. et in his regula nō p̃cedit. qz i generib⁹ s̄sfr nō p̃cedit. qz aut p̃mittitur in eo genē in quo ē et p̃t aliqd euenire q̃d habē est p̃orsus inutile. et tūc p̃missio potius iudicat̄ inutilis a p̃ncipio q̃ inspiciaf effect⁹ diuisorius q̃ sequitur ex ea. vt. ff. de v̄. ob. l. ita stipulat⁹ in p̃n. et de iure do. cū post. §. gener. aut in eo genere i quo nihil est euenire p̃orsus inutile. vt in boue equo asino et homibus et s̄sib⁹. et tūc d̄bet mediocre. vt. d. §. si qz mō. ergo quo ad p̃ctus regula p̃cedit in q̃stitate tñ et in his q̃ q̃stitatibus eq̃pollēt. C. Sed p̃ hoc est valde. §. ille. si vō redditū. vbi mediocre sit p̃statio et tñ q̃stitas frumenti vel vini erat ex cā donatōis p̃missa. Sed nō est p̃ qz ibi nō dicit q̃stitate p̃missam mediocrez deberi. vñ illud quasi iuri cōi q̃d est vt possit p̃stari viliissimā relinquā. Sed dicit q̃stitate donatōis p̃mississe deduci ad designatōez sp̄erū ex q̃bus p̃cipi possit q̃stitas ex cā donatōis p̃missa. et iō designatur sp̄es mediocrez si cut si ab initio sp̄es vel genera p̃mitterent. C. Ad sc̄bz de vltima volūtate. r̄fideo q̃stidē ē q̃d i generib⁹. qz regula si p̃cedit qz aut legat⁹ genus generalissimū. et tūc inutile ē legatum. aut subalternatiuū. et tūc si h̄z fines sola d̄stiatōe patris. legatū inutile est. vt. ff. de le. j. si dom⁹ in p̃in. Sed si h̄z fines a nā debetur mediocre. vt. d. l. legato gnāfr. et in sti. d̄ le. §. si generat⁹ Unde p̃z hanc regulā cessare in q̃stitatibus. et in his q̃ q̃stitatibus eq̃pollent. vt in vniuersitatibus regula p̃cedit. vt in l. si ita relictu in p̃n. et in fi. de le. ij. et de le. ij. q̃ cōcubinā. §. cū ita. et l. minus. In sp̄ibus aut aut cōstat de certa. et tūc cessat reglā qz illa debet. vt in l. si domus. §. cū alicuius. ff. de le. j. aut non cōstat de certa. et tunc si testator nomen speciei in legato non

exp̄ssit cessat regula q̄ ē electō legatarij. vt. ff. d. leg. i. q̄ duos. aut exp̄ssit nomē tñ ignorat de quo. z tñ minus est i legato. vñ regula locū h̄z. vt. ff. de le. j. l. apud iulianū. §. fere. Posset tñ h̄s si vellet maiorē eligē cū ad ip̄m ptineat declaratio vltime dubie voluntatis defuncti vbi certū exp̄ssit z ignorat q̄d. vt. ff. de le. j. l. si q̄s. §. si q̄s plures. **C**ontra p̄dicta de vltima voluntate ē apte de le. ij. si q̄s seruū. §. si inf. vbi dubie voluntatis interpretatio cōmittit h̄di. z iō regula semp cessare videt̄. R̄ideo illud vez est cū voluntas est dubia circa p̄sonā legatarij. p̄dicta p̄cedūt circa rē legatā. Itē nō v̄ p̄cedē regula in vltia voluntate. q̄ dubie voluntatis interpretatio ad iudicem ptinet. ḡ nō v̄ reducēda ad minimū. vt. C. d. fideicō. liber. l. voluntatis. R̄ideo. iudex interpretat q̄d verisimile est ex p̄iecturis. i. inspecta p̄ditōe p̄sone legatarij z p̄suetudie regiōis z loquētis z vicinitate scripturaz p̄cedentiū vt. l. si seruū pluriū. §. vl. de le. j. z de testa. h̄des. §. si si notā. Si verisimile nō p̄t p̄p̄di. tunc locū h̄z regula. vt. ff. de le. ij. nūmis. z. j. e. inspicimus. h̄ta tñ ordine quē ibi dicā. Itē v̄ obscuritas reddē voluntatē inutile. vñ cessat regula. ff. de reg. iū. l. si q̄s d̄ plurib⁹. z d̄ mā. testa. l. cuz ex pluribus. z de testa. tuto. l. duo sunt ticij. Sed in illis nō p̄t apparere minimū. q̄ in p̄sonis duab⁹. l. z extiatio p̄rietatis seruoz possit eē ineq̄lis eo tñ q̄ in legato versabat libertas in p̄sona oīuz parit̄ est inextiabil. vt. ff. d. le. z sena. cō. l. singulis. §. i. definita. vñ in. l. duo. z. l. libertas tutele datio v̄ delatio nō plus vel minus in p̄sonā vnus q̄ alterius extiat. z piculū pupilli cui itendebat p̄uidē testator possit in delatōe tutele versari. z iō nō mix si nō cōcedit̄ electio h̄di sed in defectu p̄batōis reddid̄ inutilis dispositio testatoris. Tñ arguit̄ p̄ r̄sionē p̄dictā de. l. si q̄s de pluribus. Nā ibi erat incertitudo p̄sone legatarij. ergo recurri d̄z ad electionē h̄dis si vtrū q̄z ip̄diri. vt. l. si q̄s seruū. §. si inf. de le. ij. Itē erat incertitudo rei legare z nomē erat exp̄ssum ḡ interpretatio cōcedit̄ heredi. vt. l. si q̄s a filio. §. si q̄s plures. R̄ideo si est dubiū q̄uis h̄s manumittē possit vnū si vellet. sed necessitas nō iponit. sicut nec eligēdi vnū de legatarijs. vt de reb⁹ du. l. si fuerit. Itā r̄sio sufficiens ē ad. §. si inf. sed nō ad. §. si q̄s plures. Vñ dicit̄ p̄t q̄ pl⁹ oparef̄ incertitudo duplex circa annullādū relictū q̄ vnica. Vbi ergo ē incertitudo rei in sp̄e tñ relictē p̄prio noie exp̄ssio legatū val et z p̄pellit̄ heres eligē vt in. §. si q̄s plures. v̄ si nō eligat minimū est in electōe. vt in. l. apud iulianū. §. seyo. vbi p̄sone tñ legatū nō ē in se inutile. sed p̄pter p̄batōis defectū vñ p̄t h̄s eligē. sed nō cōpellit̄. vt in. §. si inter. z ibi no. vbi v̄o rei z p̄sone. tūc p̄zusus inutile. vt in. l. si q̄s de pluribus. z. l. cū ex pluribus. R̄o aut̄ inf̄ p̄dicta patet vbi ē incertitudo rei tñ p̄sona supef̄ cui p̄t obligatio q̄ri. z iō si nō eligat h̄s obligatio minime p̄bitur iuxta regulā nostrā. sed vbi p̄sone tñ z nō rei obligatus est h̄s ad rem. sed q̄ nō apparet si nolit eligē reddid̄ legatū inutile. vt. d. l. si fuerit. Si v̄o rei z p̄sone nō ē cui possit obligatio q̄ri nec est res de qua p̄stet. z iō relictum p̄zusus est inutile. Itē in p̄ctibus nullo mō v̄ p̄cedē. q̄ interpretatio f̄ida est p̄ferentē vñ nō est vez simplicif̄ q̄ minimū d̄ beat̄. sed id q̄d ē p̄ animū p̄ferentis. vt in. l. veterib⁹. ff. d. pac. z. l. cū in lege. z. l. labeo. ff. de p̄ben. emp. z. j. e. p̄ euz. **G**losatores iuris ciuiliis dicunt q̄ si dubiū ē in re super qua p̄bit. tunc regula locū h̄z. si in accessorijs tunc p̄ria. P̄rimuz vt dixi simplicif̄ h̄z locū in q̄stitatibus. vt in. l. inf̄ stip. §. diuersa. z. l. si stipulatus fuero. x. aut. xv. z loca. l. si tibi. x. In speciebus v̄o vt dicit̄ est mediocris debet z regula cessat. vt no. ff. man. si fideiussor. Vñ q̄stū ad istā partē gl. ē falsa. nisi gl. sustineas eo casu p̄cedē quo in p̄ctu deducit̄ vnū incertū de pluribus certis tūc enī cū sit electio debitoris minimū dare p̄t. vt. l. q̄ ex pluribus. ff. de ver. ob. Scdm̄ v̄o. i. de accessorijs nō v̄ simpliciter. q̄ p̄ferentē fiat interpretatio. vt. ff. de act. emp. z ven. si seruū. §. si. z de p̄ben. emp. l. cōprehensum. z. l. si in emp. vñ dicas q̄ aut pactū in accessorijs ē obscurz circa q̄litate z q̄stitatē rei v̄dite. z tūc sit interpretatō p̄ v̄ditōrē. vt. l. labeo z. l. si cū in lege z. l. veteribus. z de ser. vt. pre. l. si arborē. §. hec lex. aut circa electionē rez electōi accedentiū. z tunc interpretatō venditoris nō est p̄ euz. vt. l. si in lege. z. l. cōprehensum de p̄ben. emp. z. l. pe. §. si. z de act. emp. tunc enī quasi in genē debitor electionē h̄z

vt. d. l. q̄ ex pluribus. z insti. de act. §. huic. z no. i. d. l. cōph̄suz Ad tertiu. i. circa delictū dico q̄ si certū est delictū. i. q̄ delictū sit cōmissum regula locū h̄z. seq̄t enī q̄ est minimū. q̄ nō punimus. sed absoluimus. vt. l. ab̄ntē. ff. de p̄eis. Itē vbi certū est delictū sed incerta delicti q̄litas locū h̄z. vt si p̄stat aliquēz cōmississe viz z sic d̄lictū certū est sed ignorat̄ v̄t cū armis v̄ sine armis. z sic q̄litas ē incerta. nā seq̄mur minimuz. i. p̄sumimus sine armis. vt mitius p̄uaf̄. vt. l. si p̄ses. z. l. interpretatōez ff. de p̄eis. z de suspe. tu. l. hoc enī ius. §. qd̄ ḡ. At vbi certuz ē delictuz z certa delicti q̄litas incertuz v̄o animus delinquet̄ nō p̄sumimus minimuz. i. q̄ nō fuit aiuz q̄z fci atrocitas amouet p̄sumptionē animi p̄sumēdi ex quo persona ē abilis ad d̄linquenduz. vt. C. d. sica. l. j. z de iniurijs. si nō p̄uicij. Itē vbi certū delictū z certa q̄litas s̄z incerta p̄sona vt si nullus dep̄hendit̄ fuisse in actu delinquēdi z ignorat̄ q̄s deliquit tūc nō seq̄mur q̄d ē minimū q̄ oēs puniunt. vt. §. si p̄ses. z no. ff. ad. l. cor. de sica. in rubrica. Et rō huius est q̄ oēs dep̄hendunt i culpa q̄ oēs fuerunt in actu delinquēdi. Itē q̄ rō publica q̄ suadet maleficia puniri. vt. l. licitatio. §. illicite. ff. de publi. z d̄ fideiuf. si a reo. §. q̄ vulgo. z ad. l. aq̄l. ita vulneratus ē p̄ eos q̄ puatā defensionē p̄tendunt. z iō p̄ferēda est publica. vt. ff. p̄ socio. l. actōe. §. labeo. z in auc. de si ali. §. q̄ v̄o. **I**dez.

Eum qui est certus certiorari vltius nō oportet.

Auet̄ in iure q̄ venditor q̄ sciuit̄ seruitutē deberi
Ca p̄dio v̄dito certiorare d̄z emptorē. al̄s tenetur actōe ex ēpto ad interesse emptoris. hoc vez est si emptor ignorauit̄ fuitutē deberi. sed si certus fuit fuitutē deberi nō ōz eū certiorari. vt. ff. de act. emp. l. j. §. v̄dītoz. z. §. si. Itēz q̄ mācipia vendunt certiorare debent emptores de morbis z vicijs. al̄s tenēt̄ actōe redibitoria vel quāto minoris. sed si emptor intelligat̄ v̄ intelligē possit nō ē certificatio v̄ditōris necessaria. vt. ff. de edil. edi. l. j. §. aiunt. z. §. si intelligat̄. z. l. si tñ. §. q̄ ei seruū. **Q**uid at̄ si venditor sciēs fuitutē vel vicij dixit se nolle teneri noie seruitutis vel vicioz. **D**icendū ē q̄ hoc gnāle pactū nō trahit̄ ad ea q̄ venditor sciuit. sed ea q̄ ignorauit̄ uēditōz. vt. ff. de ac. em. z ven. l. q̄ro. z ar. d̄ h̄di. ven. l. hec at̄. **S**ed oppo. z v̄ q̄ ēt̄ insciētī denunciari oporteat q̄ d̄i in iure q̄ q̄ vult liberā h̄ie ptatē inchoandi accusationē de adulterio vel ab adultero vel adultera. z postq̄ adultera nupsit denunciare d̄z adultere ne nubat q̄z intēdit̄ p̄ponē accusationē de adulterio. **Q**uid ḡ si adltera sciuit z postea nupsit sine denunciatioē nō nocet ei sciētia. vt. ff. de adl. l. denunciaf̄e circa p̄ncipiū. **D**icit̄ possit q̄ ius illud q̄d per denūciatōez reseruare itēdebat erat odiosuz. z iō sola sciētia si ne denunciatioē nō p̄dest. Sed p̄ h̄ac solonē est. ff. de pet. h̄e. l. itē veniunt. §. petita. nā z ibi agebat̄ d̄ re odiosa. i. bōefidei possessore p̄sentiēdo malefidei. z tñ sciētia denunciatiois opatur illd̄ q̄d operaref̄ denūciatio. **Q**uare d̄d̄z v̄ q̄ in his i q̄b⁹ denunciatio ē de s̄ba si sufficit simplex sciētia vt in. l. denūciat̄ se. z iō ē necessaria denunciatio. In his at̄ in q̄b⁹ sola sciētia ē de s̄ba si ē necessaria sciētī denunciatio vt. d. l. j. si. de act. em. z de edil. edi. l. j. §. itelligat̄. **I**n dubio at̄ p̄sumenduz v̄ potius sciētia de s̄ba q̄z denūciationē cuz denunciatioes fieri solet̄ ad h̄ soluz vt q̄ erat incertus certificet̄. Et in isto dubio loquit̄ ista regula z. d. l. item veniunt. §. petita. z q̄d v̄i aut clā. l. aut q̄ aliter. §. si forte. **I**dem.

Non licet actori quod reo licitum non existit.

Egiste ponunt̄ exēpluz istius regle q̄ si actori p̄tēti dat̄ dilatio p̄p̄ testes. ḡ z reo. q̄d exēpluz locū habēt si regula p̄oeret̄ affirmatiue. v̄z q̄ l̄z actori licē d̄z reo. z multa plura patēt̄ i exceptōib⁹ opponēdis. s̄. co. c. null⁹ z. ff. e. l. nēo ex his. z i nūero dilatōuz. vt. C. d̄t̄. in ite. re. l. petēde. z. ff. d̄ feri. l. i pecuniarijs. z i p̄lib⁹ alijs. **E**st ḡ exēpluz regle quēiēs vt si d̄negat̄ reo p̄tās p̄ducēdi testes post didicta testificata ḡ z actori. vt i auc. d̄ testi. §. illd̄ tñ col. vij. q̄z cōit̄ loq̄t̄ de v̄troq̄z. q̄z rei p̄ditio fauorabilior ē q̄z actoris. Itēz si

reos nō lz reuocare pcuratorē post lit. pte. g̃ nec actori. vt. ff. d. pcura. l. post litē. z. l. q̃ oia. ¶ Ppo. aut p̃t ad regulā dupli. cū. z. de duob. q̃ri p̃t. P̃tio qz vī q̃ plus liceat actori q̃ reo. certū est q̃ reo nō p̃t ordinariū suū recusare. vt. C. d. iuris. o. iu. l. nēo. z. tñ actor eligē p̃t vñ de p̃lib. ordinarijs rei z p̃ster aliū recusare. vt. C. de ept. z. cle. l. cū clericū in p̃n. Sed dicit oz q̃ cū ois diffinitio in iure n̄o p̃iosa sit sic p̃les q̃ fallūt q̃z. z. bec ita. ¶ Itē oppo. q̃ actor p̃t auferre reo iudicē suū p̃ rescriptū ad exordinariū iudicē. vt. C. de dila. l. si q̃n. z. tñ reo nō lz sup̃ h̄ rescriptū ipetrare. vt. in auc. vt. oēs obe. iudi. §. bec p̃sideratēs col. v. z. C. vbi d̄ cri. agi. opo. auc. q̃ in puincia. so. vt. pus. ¶ Queri at̄ p̃t si actor sit parat. p̃bare d̄ iure d̄n̄ij rei de q̃ agit z reus eodē tpe sup̄ iure d̄n̄ij p̃batōes offert q̃s eo rū p̃ferend. sit in p̃bado. z. vī q̃ reo q̃ in iure pari fauorabili oz est ei. ca. vt. j. e. c. in re pari. z. ff. de v̄b. ob. l. si seruū. §. seq̄ de voli. excep. l. apud celsuz. §. marcell. z. vī exp̄ssum. C. d. iof. re. l. liberi. z. ff. de p̃ba. l. loca. z. de li. ca. l. cū necessitas. Sz cre do sequēdā ee opinionē azo. v̄z. q̃ ex ordine p̃rio recipiant p̃batōes actoris. postea p̃batōes rei. ar. C. de fal. l. si. ¶ Itē so let q̃ri nūqd̄ in q̃libet cā audiat re. si velit p̃bare rē ad se pri nere actore in p̃batōe d̄ficiēte. z. vī q̃ nō qz cū in vtroqz casu p̃sequat̄ absolutoriā vt. C. de edē. q̃ accusare. de rei. v̄. l. vlt. z. isti. de interdi. §. comodū. vī sua nō intereē z. p̃pterea n̄ audie dus vt. C. de p̃ba. l. ad p̃batōez. Sed dicēdū ē sua intereē qz si p̃bat rē suā ee p̃seq̄ ius agēdi. al̄s p̃seq̄ solū ius excipien di. vt. ff. de iureiu. l. si si possessori. z. iō audiat ar. s. C. d. p̃ba. l. z. qz regl̄r q̃ lz actori licē d̄z z reo vt dictū ē. Idem.

Mutare consilium quis nō potest in alterius detrimentum.

¶ Negligēte cōmode p̃oi p̃t exēplū q̃ nō p̃t muta re cōsiliū in detrimentū electi post scrutiniū publi catū cū p̄ electionē q̄sitū sit electo ius petēde con firmatōis. vt. s. de elec. publicato. z. de elec. c. nulli licē. l. i. v̄. z. ff. de op. le. l. apud auidiū. Itē poni p̃t in iudicā te z p̄hente z p̄tēte de q̄bus oibus plene p̄ oia dictū est. vt. s. e. q̄b̄ semel. z. iō ibi dicta hic repeti possent. ¶ Sed opp. z. vī q̄ liceat mutare p̄siliū qz certū ē q̄ lz reuocare mādātū re integrā. g̃ lz mutare p̄siliū. vt. ff. man. l. si tibi mādāuero. §. sic Sed dicēdū est q̄ reuocatio p̄cedit sine detrimēto alteri. qz si ignorat̄ reuocatū reuocatio nō affert dānū ignorati. vt. ff. d. solu. l. cū q̄s. §. si debitorē. z. de dona. l. hoc iure. §. si q̄s dede rit. si scint dānū sua culpa sentit. z. iō fictione iuris sentire si vī detur. vt. in regula iuris. ¶ Itē oppo. z. vī q̄ liceat variare z cōsequēter p̄siliū mutare. vt. de colla. bonoz. l. nō nūquā. z. re rū amotaz. l. de rebus. z. de act. emp. z. ven. l. si sterilis. §. vlt. z. de liber. lega. l. aurelius. §. pe. Sz dicēdū est q̄ aut varietas d̄ p̄hendit̄ circa eandē rē z. circa diuersas q̄ nullā cōnexitatē h̄z. aut circa diuersas q̄ rōe cōnexitatis habent̄ eiusdē loco. P̄tio casu ē p̄hibita variatio vt. hic. z. s. eo. c. q̄b̄ semel. z. ff. d. le. j. serui electōe. z. l. huius. §. stichū. z. de le. ij. statulibez. §. sti chū. z. de bo. liber. l. nā absurdū. Fallit in filio cui fauet̄ circa hereditatē paternā lz videat̄ semel repudiāse. vt. ff. de colla. bo. l. nō nunq̄. z. de iure deli. l. si q̄s seruus. z. C. de repu. h̄. l. si. In sc̄bo casu variatio admittit̄. vt. d. l. si sterilis. §. si. z. rez amo. l. d̄ rebus. Tertio casu p̄bat. vt. ff. de pcur. l. i. cāe. z. d̄ vsu ca. l. gayus. z. de dam. infec. l. p̄tor. §. inde queritur. z. de ad mi. tu. l. cum queritur. Idem.

Generi per speciem derogatur.

¶ Exempla istius regule poni p̄nt in legatis z. in sub stitutōib. z. p̄ctibus. z. in legū latozibus z. in rescri ptis. ¶ In legatis qz si testator legauit vni speciē z. alteri gen. generi p̄ spēm derogat. ff. de le. ij. l. vxozē. §. felicissimo. z. l. huns v̄ba. §. pe. Itē si legat liberti ali mēta in genē z. vni libertoz legat alimēta in spē ille cui ligat̄ i. spē nō admittit̄ ad legatū vt. ff. de alimen. lega. l. alimenta. §. basilice. z. l. stichus in p̄n. ¶ Sed oppo. z. vī q̄ generi p̄ spēs nō deroget. Nā si testator legat vni gen. z. eidē spēm p̄ enu

merationem specierum nō derogat legato generis. vt. ff. de fundo instr. l. q̄sitū. §. pe. Dicit qdā q̄ aut legat vni gen. z. alteri spēs. z. tunc generi p̄ spēm derogat. aut legat vni z. eidē genus z. spēs z. tunc generi p̄ spēm non derogat. q̄si spēs ex abundāti videat̄ appoi. vt. in. l. q̄sitū. q̄b̄ falsum ee apte appa rer. qz in. l. cū delanois. §. cui funduz. z. §. qdā. z. §. sepe in p̄n. eidē legauerat gen. z. spēm z. tñ generi p̄ spēm derogat. qz le gatū generis restrictū vī ad spēs enūciatas. Et idē p̄batur de suppl. le. l. legata. z. iō vī lati. distinguēdū q̄z glosatores iuris ciuilib. distingūt. qz attestator legat vni gen. z. alteri spe tiē aut legat eidē gen. z. spēm. Si vni gen. z. alteri spēm gene ri p̄ spēs derogat. vt. d. l. vxozē. §. felicissimo. siue p̄rio genus z. postea spēs. siue p̄rio spēs z. postea gen. legat. vt. ff. de pecu lio. l. manum. z. d. l. q̄sitū. §. vlt. In sc̄bo casu. l. q̄n legat eidez gen. z. spēs. aut ex legatū generis enūerat spēm aut enūerat i diuidua q̄ sub certa spē eiusdē generis p̄tinet. Si enūerat in diuidua enūeratio opat̄ q̄ legatū generis si extēdit ad idiui dua q̄ sub eadē spē p̄tinet. siue p̄cedat legatū generis z. seq̄t enūeratio indiuiduoz siue eō. Verbigra lego ticio duas sta tuas marmozas. Itē oē marmoz. z. lz sifēs statuas marmoze as hēat nulla cedit in legatū p̄ter duas. vt. ff. de le. ij. l. heres me. §. j. z. de fundo instr. l. cū delanois. §. si cui fundū. z. d̄ au ro z. arg. le. l. j. §. itē si duo. Si vō enūerat spēs indiuidua cōti nētes aut p̄rio spēs z. postea copulatiue gen. z. cō p̄rio gen. z. postea spēs. P̄tio casu vī apliare legatū z. si restringit. vt. ff. de le. ij. l. hoc legatū. z. l. ea tñ. ¶ Sed p̄ istud mēbz distictō nis vī apte. ff. de vi. tri. z. ole. le. l. ij. §. cui dulcia. Nam ibi p̄i mo enūerant spēs z. postea gen. z. tñ p̄ enūeratiōe spēs re stringit significatio generis. sed illd̄ ibi nō p̄tingit p̄ enūera tōez p̄cedētē spēs. sed p̄ nām copulantiē. z. rei copulate. vt. ibi appet dū dic̄ ex collectōe vini zc. z. ar. d̄ fūdo istruc. z. istr. le. l. sepe. §. gayo. Sc̄bo casu q̄n p̄rio gen. z. postea spēs. z. tē h̄z locū distictio glosatoz iuris ciuilib. posita in p̄ealle. l. q̄si rum. §. pe. qz aut spēs enūerant̄ ab errāte aut a sciente. si ab er rāte enūeratio nihil opat̄. Et iō legato generali relicto si vī detractū. vt. ff. de suppl. le. l. legata in p̄n. si a sciente. aut cā du bitatōis tollende. aut cā limitatiōis. aut dubitat̄. P̄tio casu spēs ex abundāti enumerat̄ qz poti. ad maiorē euidentiā vī dent̄ enumerari q̄z vt. deroget legato generis. vt. ff. de aur. z. arg. le. l. pedicul. §. labeo z. ff. eo. l. q̄ dubitatōis tollēde. sc̄bo casu legatuz vī restrictū ad spēs enūeratas. z. iō gen. ex abū danti exp̄mit̄ cū ei. exp̄ssio nihil opet. vt. ff. de fundo instr. z. instr. le. l. cū delanois. §. qdā. z. l. sepe in p̄n. de suppl. le. l. le gata. ij. z. ij. rñ. Tertio casu q̄n dubitat̄. d̄bz est poti. q̄ gratia tollēde dubitatōis videat̄ exp̄rimē spēs. z. iō legatū generis nō diminuit̄ vt. d. l. q̄sitū. §. si q̄s fundū. q̄ p̄prie loq̄ vī in casu dubio. Quid at̄ si vni legaret sub noie vniuersaliozi alij sb̄ no mine minus vniuersali dico q̄ vniuersali h̄etur loco generi. min. vniuersale h̄etur loco spēs. z. iō p̄ min. vniuersale droga tur vniuersaliozi sic generi p̄ spēs. Verbigra si filio legat oz tū instructū. filie vō argētuz muliebre q̄b̄ in orto habuit illd̄ ad filia p̄tinebit. vt. ff. de fundo instr. l. q̄situz. §. q̄situz. z. ar. d̄ le. ij. l. vxozē. §. codicil. z. de peculio. l. suo māumisso. z. de au. z. ar. le. §. idē cuz alteri. ¶ Itē op. ad regulā z. vī q̄ spēs p̄ gen. deroget z. nō ecōuerso. qz si p̄rio lego alimenta q̄busdā liber tis. postea lego alimenta oib. p̄ gnāle vī esse recessuz a spāli. vt. ff. de alimen. le. l. libertis. D̄bz est q̄ aut gnāle z. spāle exp̄ munt̄ in eadē voluntate aut in diuersis. si in eadē voluntate tē spāl̄ droga gnāli. siue p̄cedat siue sequat̄. ff. de alimē. le. l. legata. §. basilice. z. l. stich. in p̄n. si in diuersis posteri. droga p̄oz. vt. d. l. libertis in p̄n. sc̄bo casu siue exp̄mat̄ in eadē velū tate siue in diuersis. Itē siue p̄cedat gnāle siue spāle. spāle de rogat gnāli. vt. ff. d̄ le. ij. l. vxozē. §. codicil. In tertio casu vī neutz alteri droga vt. ff. d̄ alimen. le. l. alia in fi. z. d̄ ānuis le. l. ticia. §. q̄ i archa. ¶ Itē op. z. vī q̄ spēs exp̄ssio gnāl̄ nihil omin. opet. qz q̄b̄ opat̄ exp̄ssio singulaz spēs opat̄ sola exp̄ sio generis sub q̄ spēs p̄tinet. vt. ff. d̄ le. ij. l. si choz. in p̄n. z. d̄ vsu. z. ha. l. si ita in p̄n. Rūdeo z. dico q̄ vbi soluz gen. exp̄mit̄ tē p̄inde h̄etur ac si exp̄merent̄ singule spēs in genē p̄phense vt. in pal. l. lz vbi exp̄mit̄ gen. z. spēs h̄z locuz distictio supradī

cta. **In** substitoib^o at possit pot hoc mo exēpluz. **H**oc testa
tor istituit piez z filiuz p pte z eos inuicez substituit. scdo isti
ruit alios hēdes ex reliqs ptib^o. **T**ertio dicit hos oēs inuicez
substituto. **I**sta eni substitō gnāl n̄ extēdit ad piez z filiū q erat
inuicē substituti. vt. ff. d. vulg. z pupil. substi. l. cobēdi. §. q. pie.
S3 p̄ h̄. ff. ad tre. l. vlt. vbi p substitōnē spālē nō derogat gnāl
li. s3 ibi erat spēs substitōnis diuerse qz p̄ia spāl erat vulgari si
ue reciprocā. scda gnāl erat z fideicommissaria. s3 i. §. q. piez. spāl
lis z gnāl erat eiusdē generis. qz vtraq; vulgarj siue recipro
ca. z iō gnālī d̄rogat p spālē. **I**n p̄tib^o aut p̄z exēplū. ff. d. v.
ob. l. doli clausula. z. l. stipulones cōmodissime. qz si stipulor ab
aliq̄ libz scribi d̄ die z n̄ d̄ nocte. p se z n̄ p discipulū suū z do
lū gnāl n̄ cōmitti z ipse scribebat p aliū eq̄ malū n̄ p discipu
lū cōmittit stiplo ex gnālī clausula d̄ dolo. s3 ad casuzi stiplo
ne exp̄ssuz n̄ ptinet. **I**n legū latozib^o p̄z exēplū. ff. d. p̄is. l.
sanctio legū. **I**te. s. d̄ p̄st. c. j. l. vj. vbi p p̄stōnē gnālē editā a
romāo p̄stificē nō derogat spālīb^o statutis rōabilib^o alioz lo
coz. nisi i p̄stōnē gnālī p̄riū caueat exp̄sse. S3 p̄ vj. ff. de sepl
cro violato. l. iij. §. diuus. vbi p rescriptū impiale sequēs dero
gat p̄suetudinē spālī alicui^o loci. S3 p̄t varijs modis text^o in
telligat p̄t varie r̄nderi vel p̄t dici q. s. de p̄st. est ius nouissī
mū iure cāonū itroductū z ronabilr qz statuta locoz z p̄sue
tudines i fco p̄stītūt. **E**t v̄sife ē romanū p̄stificē ignorare ea
q̄ in aliēo fco p̄stītūt. z iō n̄ v̄ voluisse p̄stōnē extēdi ad ea tol
lenda q̄ ignorauit cū p̄stō extēdi nō d̄z ad tollēda ea de qbus
p̄stītūēs n̄ cogitauit vel si ē v̄sife cogitasse. ar. ff. de trasac. l.
cū aq. l. q. cū tuto. §. j. z. §. fi. z. l. nō est fund^o. z de p̄bē. emp.
z. ven. l. in lege. z de acq. hē. l. ne qf. z. l. si is ad quē. **I**n scri
ptis p̄z etiā r̄nsio qz spālē derogat gnālī. vt. s. d̄ p̄ben. c. dūdū.
z. c. q̄uis tibi li. vj. z q̄ dicta sunt superius in legatis trahi pos
sunt facile ad rescripta. **B**ynus. **I**dem.

Plus semper in se continet quod est minus.

Ecce si testator itendēs legare q̄rtā ptē bonoz
v scripsit dimidiā. debet ei q̄rtā. qz dimidiē test. vt. ff.
de le. j. l. q̄rtā. z de hē. isti. l. q̄rtens. §. z si maiorē.
Ite si volens stipulari z iterrogo de. xx. z iterrogat^o r̄ndeat
de. x. valz stiplo de. x. qz maiorī sūme minor inest. vt. ff. de. v̄bo.
ob. l. j. §. si stipulātī. **I**te in snia. qz si vn^o p̄dēnat in. xv. ali^o in. x.
z ali^o in. v. valz snia in. v. cū in. v. oēs p̄sensisse vident ex eo qz
pl^o semp in se p̄tinet qd̄ ē min^o. vt. h. z. ff. de arbi. l. diē p̄ferre.
§. si p̄es z. s. de arbi. c. ij. l. vj. **I**te si suz absolut^o a petitōe to
ti^o fundi absolut^o videoz a q̄libet ei^o pte. v̄n in q̄libet ei^o parte
obstat exceptio rei iudicate. vt. ff. de excep. rei iudi. l. iulian^o. z
l. si qz cū totū. z. ff. de reg. iu. l. in eo qz pl^o. z. l. i toto. **I**te si ab
solut^o sum a petitōe vniuersali vt hēditatis petitōe obstat ex
ceptio rei iudi. vendicāti res singulas ex eade cā. vt. ff. d̄ exce.
rei iudi. l. iulian^o. z. l. si qz cū totuz. eadē rōne. qz plus semp i
se p̄tinet qd̄ ē min^o. S3 p̄ regulā ē qz si iterrogo vtz p̄mittas
stichū aut p̄p̄hilū z r̄ndēas de p̄p̄hilo tm̄. stipulatio ē iutil^o
qz iterrogatio nō v̄ p̄cessisse. §. pl^o nō semp p̄tinet qd̄ ē minus
vt. ff. de v̄. ob. l. inf stipulātē. j. r̄n. S3 r̄ndeo z dico qz ibi n̄ ipe
dit stiplo valē ex eo qz nō videat iterrogatio p̄cessisse de p̄
p̄hilo. p̄cessit eni cū plus p̄tineat in se min^o s3 iō ipedit qz p̄ce
pta alternatiue interrogatōe de q̄libet v̄ p̄cepta sub p̄ditōe.
l. si altez nō def. vt. ff. de op. le. l. cū ita in p̄n. z iō si r̄ndēat ad al
terā pure v̄ inf interrogatōez z r̄nsionē i q̄litate diuersitas q̄
diuersitas q̄litate reddit stipulatōez iutil^o. vt. ff. de v̄. ob. l. j.
§. si qz simplicif. **I**te p̄ regulā est qz si p̄cedat alicui mez
ip̄iū vt latrūculatozī cui nō v̄ p̄cedi cognitio de re pecūiaria
ḡ mez ip̄erū qd̄ est pl^o nō p̄tinet i se cognitōez cāz ciuiliū qz
est min^o vt. ff. d̄ iudi. l. solem^o. §. latrūculatoz. S3 dicēdū est qz
mez ip̄erū z iurisditio s̄ spēs disticte ad inuicē sepate vt no.
ff. de iuris. o. au. l. ip̄erū. iō vna p̄cessa noiati poti^o v̄ altera de
negata. vt in. §. latrūcolatoz. ar. C. de p̄cur. l. marit^o z d̄ pac. cō
uen. l. fi. z. ff. d̄ vul. z pu. substi. l. si ita qf. z. l. si cū ex filio. §. filio
z. l. ex fco. §. itē q̄ro. h̄ at loq̄ de illo pluri sub q̄ miora p̄tinet
v̄ cōp̄hendū vt spēs v̄ vt p̄tes. **E**t eodē mō r̄ndēi p̄t ad. c.
cui d̄ n̄ sacerdotali. s. d̄ p̄ben. qz posito ē qz nō sacerdotalis

ēēt maior q̄ sacerdotalis. p̄cessa n̄ sacerdotali videt sacerdo
tali potius d̄negata qz nō se h̄nt vt ps z totū de qbus loq̄tur
regula sed h̄nt se vt indistincte spēs inuicē separate. **I**dē.

Pro possessore habetur qui dolo desijt possidere.

Idolo desijt possidē rē quā a te petebā vel petē
f p̄p̄ebā p̄inde teneris rei vēdi. sic teneris si pos
sidēs. vt. ff. d̄ rei vēdi. l. sinat̄. §. s3 z is q. z. ff. eo. l.
q dolo. z. l. q parē cū multj silib^o. **S**ed op. z ofidit qz n̄ ha
beat p̄ possessore. vt p̄z qz tenetur vtili. ff. d̄ noxa. l. electio. §.
si is q. z si possidēt tenēt directa. **S**ed d̄d̄z ē qz vtilis z directa
nō differūt in s̄ba. vt. ff. de neg. ge. l. actio. z iō effectus p̄ pos
sessore habet. **I**te oppo. q̄ idē. qz possidētī fit cessio. vt. ff. d̄
rei vendi. l. si res. z t̄n si dolo desijt possidē nō fit cessio vt i. e.
ti. l. si is q dolo. z. l. nec q̄si. **S**ed d̄d̄z est qz p̄ possessore habet
q̄rtū ad dānū suū nō q̄rtū ad cōmodū. **I**te z cū semp p̄sumat
abeē dol^o nisi adesse p̄bet. vt. ff. de p̄ba. l. q̄rtens. §. q dolo. z d̄
le. ij. l. cū ita legat vni. §. spēs. **D**ubitari possit rōabilr q̄rt do
l^o p̄t p̄bari. **E**t d̄d̄z ē qz dol^o p̄bat ex p̄iecuris. **N**ā si iā erā litē
p̄te. vel dederā solū libellū v̄ dēnūciauerā sibi qz erā daturus
libellū z ipse desinat postea possidē p̄sumit dolo desinē. z iō
p̄inde p̄uēit ac si possidēt. ar. ff. d̄ rei vē. l. si fundū. z. ff. d̄ edē.
l. qdā. §. nihil. z q. ex ea. in pos. ea. l. ij. z no. eo. t. l. fulcini^o. §. qd
sit latitare. **Q**ueri at p̄t circa māz hui^o. c. d̄ p̄lib^o q̄ruz qdā
nunq̄ repiunt sufficientē d̄terminata. **P**rimū ē an ei q dolo de
sijt possidē si p̄uēiat z extiatōez soluat d̄beat de euictōe caue
ri. z d̄d̄z ē qz aut habuit cāz ab actore aut n̄. si habuit caneri d̄z
vt. ff. d̄ d̄a. inf v̄z z v̄zo. l. si d̄querit i p̄n. a. s̄ si si habeat cāz
si d̄beat d̄ euictōe cauēri. vt. ff. d̄ rei ven. l. ex diuerso. §. petitō
z de p̄di. fur. l. si s̄uus. §. cauē. **S**ecdo q̄rit an eo casu qz n̄ ca
uet possit nihilomin^o d̄ euictōe agi re euicta q̄ actore cui extia
tio soluta est. **E**t p̄t dici qz sic qz q extiatōez soluit emē v̄. ff.
re. amo. l. si p̄p̄ res. ḡlz nō fuerit dictū qz de euictōe agat n̄
hilomin^o poterit agi. vt. C. de euic. l. si dubitat. **T**ertio q̄rit
an p̄ actore d̄beat actōes cedi ei q dolo desijt possidē z v̄ qz
cedi n̄ d̄beat. vt. ff. de rei ven. l. si is q dolo z. l. nec q̄si. **E**t qz
cedi d̄beat vt. ff. de re iu. l. i depositi. **A**bi v̄ esse d̄ria inf eū
q possidēt z eū q dolo desijt possidē. qz q̄ desijt possidē. aut cul
pa interueniente aut dolo. **S**i culpa debent actōes cedi. ff. de
re iudi. l. i depositi. s3 si n̄ h̄at cām ab actore n̄ debent cedi. vt
d. l. si is q dolo. z ibi nō. **S**i v̄o possideat. l. p̄ p̄tumaciā nō re
stuat z p̄pterea iuramentū in lite delatuz fuerit actozī extia
tione soluta actōes debent cedi. vt. ff. de rei vē. l. i. s̄ si res. **E**t rō
est qz actoz sibi ip̄utare d̄z cū possit petere p̄cise cōpelli possit
soz rez restituē. vt. ff. de rei ven. l. q restituē. z n̄ petijt. S3 cū do
lo possidē desierat h̄ sibi ip̄utare n̄ p̄t. z iō facilior est cā excu
sandi eū a necessitate cedendi. **N**ā cū possidebat z actoz petē
poterat p̄cise p̄pelli z n̄ petijt. s3 magis extiatōem voluit sua
spōte aliēasse v̄ z iō cedē cōpelli. vt. ff. d̄ rei ven. l. ei^o rei. z. l.
h̄ si ref. s3 cū dolo d̄sierat possidē n̄ spōte s3 ex qdā necessitate.
z iō cedē n̄ tenet. vt. d. l. is q dolo. **Q**uarto q̄rit an is q do
lo desijt possidē z extiatōez soluit h̄eat actōez i rē sine aliq̄ ces
sioe. **T**ext^o eni dic. ff. re. amo. l. si p̄p̄ res. qz i rez actio ei dā
da est. S3 si appet vtz ip̄o iure an p̄ cessioez. **E**t iō v̄ d̄m si
res erat p̄sens. i. si possessor extiatōez soluens h̄eat possōem
tpe extiatōis solute qz stati q̄rit sibi d̄niū. z iō stati h̄z rei vēdi
catioez in habitu. vt. d. l. ei^o rei. z si cer. pe. l. certū p̄ditto. §. vlti.
l. i actu n̄ h̄eat nisi desinat possidē vt no. C. de hē. ven. l. fi. z h̄
appet qz extiatōis solo p̄ emptioe h̄etur vt. ff. re. amo. l. si p̄p̄
z p̄ emp. l. ij. z. l. iij. S3 si vendo tibi rē meā penes te p̄stitutā
stati trāsserit in te d̄niū q̄si videat tradidisse vt isti. de re. d̄mi.
§. nihil. z. ff. de acq. re. do. l. q̄ rōe. §. interdū. §. z si extiatōez re
cepo a te possore stati tibi possore d̄niū acq̄rit. S3 si possio
n̄ erat penes eū q extiatōez soluit qz forte dolo desierat possi
dē sic cauet in textu regle tē remāet d̄niū penes me d̄n̄z qz exti
matōez recepit z p̄nter i rē actio quā cedē teneoz si c̄pa d̄sijt
possidē. sec^o si dolo vt d̄m̄ ē. s̄. in p̄xia qōne. z h̄ in rei ven. dire
cta. qd̄ autem in vtili. j. qōne. vj. dicitur. **Q**uinto queri p̄t
quid si res redijt ad actorem qui extimationem recepit. z is

qui extimationem soluit velit rem reuocare et actor parat^o sit restituere extimationem an excludat euz q extimationem soluit a petitione rei. et videt q sic. ar. ff. como. l. in comodato. §. si. et l. re mibi in pn. et de codi. sine ca. l. si fullo. Et contra videt. ff. de re. ven. l. si culpa. Et io glosatores iuris ciuillis variat. qz dnt i l. in comodato. §. si. qz est in electioe illius q extimationem recepit vtru restituat rem vel extimationem. Et ppter b est qz cu al ternatiue teneat ad altez. vt ibi p3 i tex. ergo fm regulā dz eē electio debitoris couēti. vt. ff. de iure do. l. plerūqz. et. l. eo. c. in alternatiuis. Alij distinguūt qz si extimationem soluit ille qui hz cam a dño vt comodatarius et depositarius et fullo et si fies tē est in electioe sua petere re vel extimationem als sit electio dñi ad que redit possessio qz et als si dolo comodatarij vel de/ positarij res absit et mibi eo noie codēnes tenoz sibi cedē ac/ tioes mibi cōpetētes. vt. ff. de re iudi. l. in depositi. secus si nō hēret cam a me. vt. ff. de rei vēdi. l. is q dolo. et ita glosatur. l. iij. ff. de codi. sine ca. et de rei vē. l. si culpa. Et ista distinctio vide tur satis rōnabilis. ¶ **B**ibi tñ videt aliter distinguēduz. qz aut tpe extimatōis solute possessio rei erat penes eū q extia/ tionē soluit aut nō. Si erat penes euz dñium cepit pertinē ad eum. vt. ff. de rei ven. l. eius rei. et pñr definit pertinere ad dñm q extimationē recepit. qz nō pōt eē apud plures in soliduz. vt. ff. como. l. si vt certo. §. si duobus. et de castrē. pecul. l. in hēdita te. §. pater. Si ergo is q cepit esse dñs petat ab eo q desijt in totuz dñs esse et possidere necesse habebit restituere rem. nec auditur si velit restituere extimatōem. ar. ff. de rei vē. l. qre/ stituere. qz cū spōte semel extiatōez recepit. cū possit p cise cō seg re pñr vñ fnūciasse rei. ar. ff. de le. pñl. l. si fūd. et. C. de pac. in ep. et vē. l. pmissoria. Et io frustra postea conat retinere re illā cui semel renūciādū putauit. ar. ff. de stat. ho. l. liber hō. et. C. de reb. credi. l. si qs insurādū. sed si nō erat possessio penes soluentē tpe extiatōis solute. tūc dico aut apprehēdit posses sionē inutilē anteqz rediret possessio ad dñm aut nō. si appre hendit statū est ei qsitū dñiuz et desijt pertinē ad eū q extimatio nē recepit. qz re hēre nō poterat pbabilr et poterit hēre locuz. distinctio posita in palle. l. ij. de pdi. sine ca. vt distinguat. aut ille q extiationē soluit hēbat cāz a dño aut nō vt dictū est. S3 si nō apprehēdit anteqz rediret ad dñm subdistingue. qz aut dñs cesserat actionē soluētū aut nō. si cesserat hz necesse resti/ tuere re. vt. ff. de rei vē. l. si culpa. circa finē. si nō cesserat est in electione sua restituere re vel extimationē quā pcepit. vt. d. l. in comodato. §. si. et b casu pōt pprie locū hēre glo. ibidē po/ sita q pcedit electionē pūcto. ¶ **S**exto qri pñt an ille q soluit extimationē cū nō possideret. qz culpa forte vel dolo possidē desierat hēat vtilē in re sine aliqua cessioe qd nō vñ. qz lex dicit actionē cedēdā. vt. d. l. hoc si res. et. l. culpa. et. ff. de re iudi. l. in depositi. ergo sine cessioe nō dat. qz si ipō iure sine cessioe da/ ret supuacua foret cessio. et ppea nō faciēda. vt. ff. vt le. no. ca. l. bec stipulatio. §. diuus. A3o aut dicit in glo. q est in eo. tit. l. hui^o rei. et p dca. l. si culpa. qz vtilē in re hz qz ius actoris emis/ se vñ dādo litis extiationē vñ tanqz ēpto hz vtilē. vt. C. de hē di. vē. l. si. ēptoze aut pstat hēre vtilē sine aliq cessioe. vt. eo. ti. l. ēptoze. et. l. postqz. et. l. vō. et. no. C. de le. l. ex legato. ergo et is q dolo dñi possidere hz vtilē etimationē soluta sine aliqua ces sio. Ad ar. qz cessio sit supuacua p3 rñsio. qz p cessioē incipit habere directā noie cedētis qz sine cessioe nullo mō hz. g non est supuacua. Itē ptra a3o. est qz hz nō vñ differentia inf eū q desijt culpa possidē et eū q dolo cū vterqz hēat vtilē extima tionē soluta sine aliq cessioe. et tñ lex notabiliter ponit dñiam qz vñ dicit actionē cedēdā alteri si. vt i palle. l. si culpa. et. l. is qui dolo. Sed dicas nō eē differentia quo ad vtilitatē q ex fi cta veditioe dat qz illā vterqz hz extiatōe soluta. sed differē tia remanet qstū ad directū ei^o exercitiū qz p cessioē trāsfer tur. qz cū cessio nō fiat dolose ab actore cū cāz nō hēat. g vter qz poterit intētare directā. Et aut q culpa desijt possidere fiet cessio et nō poterit intētare directā. Itē cōtra A3o. qz nō ē dif ferentia inter directā et vtilē. imo vtilis et directa est eadez in substātia siue eadē substātia ē vtilis et directa. vt. ff. de ne. ge. l. actio et no. C. de ac. et obli. l. ij. S3 tñ. pro a3o. qz l3 sit eadem substātia vtriusqz tñ differre possunt in accidēte sicut hō ab

hoie. accidere. n. pōt qz directe obstet exceptio et nō vtilis. et ecōtra qz obstat vtili et nō directe. ar. eoz q legūtur. ff. de pac. l. si cū emptore. et de trāfac. l. si. et de solu. l. si duo. Et ppterea expedit aliqñ hēre plus vnā qz alterā. et p hoc appet effectua lem remanere differentia iter eū q culpa et eū q dolo desijt pos sidere. et pñr opinionē dñi A3o. absurditatē nō pñt. ¶ **S**e ptimo queri pōt an ille cui cedit vel vendit in re actio hz dñi uz vtilē. sicut ecōtra q extiationē p re soluit hz vtilē i re. vt di ctuz est in pñia qōne. Et videt pñr qz cessa actioe in re dñi um trāseat. qz cessio actionū et traditio instrumētōz paria vi dentur. vt. ff. de lega. j. l. fūū. §. eum qui. et de lega. iij. l. euz qui cirographū. sed traditio instrumētōz inducit translationem domini. vt. C. de do. l. j. ergo et cessio actionis in rem. Et cōtra videtur qz nō trāseat. qz ad acquisitionē vni^o iuris nō sequitur acquisitio alterius in cuius aqsitōe scm verū nō requir. vt. ff. de acqren. pos. l. cū heres in pn. Cōstat aut qz in acquisitione dñi j requiritur verū factū. i. apprehētio possessiois. vt. C. de pac. l. traditioibus et de rei vē. l. pe. et. ff. de rei vendi. l. si ager. et de ac emp. et ven. l. qntus. et de ac. et ob. l. obligationū. Substātia g l3 p cessionem acquiratur vtilis in rem non propterea sequi/ tur qz acquiratur vtilē dominium. Dico igitur qz transferen do dominium transferre videor actionem in rem que pro do minio datur. vt dictum est supra in questione proxima. sed cō tra cedendo actionem in rem non propterea transfertur do/ minium. et est ratio quia dominium est causa rei vendicatio/ nis. vt. ff. de rei vendi. l. in rem actio. Et contra videtur scilicet qz rei vendicatio est causa domini. sed ex dominio procedēs et ideo translato dominio translata videtur rei vēdicatio que ex dominio procedit et sequitur. sed non econtra. quia pnci pale trahit ad se accessozium. vt. ff. de fundo instructo. l. fun/ di. §. finali. sed econtra accessozium non trahit ad se pncipa le. vt. ff. de vulga. et pupillari substitutioe. l. ex pupillari. et qui bus modis pignus vel hypoteca soluitur. l. lucius. Quomo do ergo intentat rei vendicationem qui dominiuz non habet cum rei vendicatio detur domino tantum. vt. ff. de rei vendi. l. in rem actio. Respondeo intentat vtilē ex persona cedentis idest propter dominium quod ad cedentem pertinet nomi ne tamen suo qui experitur. directā vō ex persona et nomine ce dentis intentat. Idem.

Utile non debet per inutile vitari.

Hius regule innumerabilia inueniuntur exempla
b vt ecce iure cauetur qz si precedat canonica ele/ ctio non vitatur per quācunqz confirmationem quocūqz iure inutilē. vt. s. de elec. c. si pfirmationē li. vj. Item si damno heredem meuz et Regem fracie. x. dare. tenetur heres. l3 regē francie damnare non potueri. vt. ff. de lega. j. l. si duobus. §. hēs. Itē si pupillo contrahenti prebit auctoritatem vnus tutor verus et alter falsus valet nihilomi nus contractus ea ratione qua vtilē per inutile non vitatur. vt. ff. qz cum falso tuto. auc. l. j. §. pompo. Itē si donatio fiat vltra quingentos solidos quatenus excedat modum vitiaf. qtenus mod^o nō excedit nō vitiaf. vt. C. de do. l. sancim^o. et ar. ff. de cōsti. pe. l. s3 si. et. ff. de vsur. l. placuit. et. l. pecunie in pn. et l. vsuras. et de iure do. l. siue generalis. et de. v. ob. l. que extrinse cus. et. l. j. §. s3 si mibi. sed cōtra regulā videt. ff. de ar. l. parui refert. vbi si ppromittat in quēdā libez et i quēdā fūū cōpzo missuz ē iutile in psonā liberi pp adiectionē fūū. Itē vñ obsta re legibus in qbus cauet qz inutile legatuz vitiaf pp trāsta tionem inutile. ff. de le. j. l. plane in pn. et de adi. le. l. legatum. §. pater. et. l. et si trāsferā. et. ti. et. ff. de aqua quoti. et esti. l. j. §. itē queritur. vbi per translationem inseparabilem vitatur vtilē per inutile. sed dicunt doctores aliquando qz hec sit regula. cetera sint spālia. que solutio ē plana et expedita. s3 in oibus specialibus esset rationem specialitatis probabilē assignare. Alij dicunt qz aut vtilē ab inutili separari potest. aut nō. Pñ mo casu vtilē per inutile non vitatur. Secundo casu vitatur vt. ff. de aqua quoti. et estua. l. j. §. item queritur. et. §. trebatū nus. et nota. ff. de vsuris. l. pecunie fenebris. et de codi. fur. l. si

seruus. §. bone. z. C. de agr. z. c. l. que admodum vbi deteria /
 tur aperte qd parte indiuidui irritata totum irritatur. Contra
 qua solutionem videtur. ff. communia p.edio. l. p.edium. sed
 dicendum est qd l. ius seruitutis excepte eēt indiuiduuz. p. sone
 tamen a quibus excipiebatur erant diuidue. z. ideo facta rela
 tione ad p. sonas diuiduas vtile nō vitiat p. inutile. qz p. relati
 onem p. dictā possibile est vtile ab inutile separari. Sz cōtra
 hāc respōsionē videt. l. p.alle. parui. §. sed si in seruū. ff. de ar
 bi. vbi erat ius indiuiduū. l. ferende sūe z. p. sone diuidue. z. tñ
 vtile per inutile vitiat. sed ibi agebat de iure qd nō cade bat
 insolidū i p. sonā cuiuslibet separati. a. s. secus. vt i. e. ti. l. sz z. si
 ita. z. iō ibi vtile p. inutile vitiat. In. l. p. diū agebat de iure qd
 insolidum in personā cuiuslibet separati cadebat. z. iō vtile per
 inutile nō vitiat cū sit diuiduitatē repire circa p. sonas. Vati^o
 tñ dici posset qd oportet tres casus distinguere. Nam aliquan
 do duo sunt cōcurrētia ad cōfirmationē vnus actus quozuz
 vnū est vtile altez inutile. z. tūc si vnū p. se sufficeret valet qd
 agitur. vt. ff. qd cū fal. tu. au. l. j. §. sed pōponius. z. d. arbi. l. sz si
 ita. a. s. si vtrūqz requirit nō valet. vt. ff. de arbi. l. pedius. §. sz
 si in seruū. Aliquādo vnū solū est factū ex pluribus tñ qbus
 dam vtilibus z. qbusdā inutilibus cōmixtū. z. tūc hz locuz di
 stinctio. aut potest vtile ab inutile separari. aut nō. vt. d. l. j. §.
 itē querit. z. §. trebatius. ff. de aqua quoti. z. est. aliqñ plures
 sunt actus distātes p. z. s. z. separati. z. quozū secūduz acce
 dere videtur ad reuocationē primi. z. tunc scōs oīno inutilis
 nō tollit primū. Sz si quid vtilitatis lz nō p. fectē cōtineat tol
 lit primū. vt. ff. si cer. pe. l. certi p. dictio. §. qm. z. isti. q. mo. tol.
 obli. §. p. z. terea. z. ff. de le. j. l. si seruus legatus. §. si seruus. z.
 de le. iij. l. si iure. z. de iusto ru. z. irri. testa. l. iij. z. de his q. vt in
 di. l. cū qdā. z. de le. j. l. plane. z. de adi. lega. l. legatū. §. pater.
 z. l. si trāsserā. Itē tñ tres vltie vident solutionē destruere. lz
 nō destruunt. qz adēptio legatū q. per eas inducitur poterat si
 ne trāssatiōe vtiliter separati. p. cedere. z. eodē mō respōdē
 dum est ad. l. iulianus. §. minor. de fundo instruc. z. in. le.

Idem.

Ex eo nō dz qd fructū cōsequi q. nifus est ipugnare.

Testamētum in quo mibi legatū erat relictuz di
 xi falsuz vel inofficiosuz nō possuz petere legatuz
 in eo mibi relictū qz aut p. nunciatū est cōtra testa
 mentū. z. tūc ideo nō debet. qz ex testō falso vel inofficioso le
 gata nō debet. vt. ff. de inoff. testa. l. papinianus. §. ex cā. z. l. ti
 cia. de pe. here. l. si testamētū falsum. aut p. nunciatū est p. te
 stamēto. z. tunc ideo nō debet. qz nifus extitit ipugnare. z. iō
 nō debeo consequi fructū ex eo vt hic. z. d. l. papinian^o. §. me
 minisse. z. C. de his q. vt indi. l. alia. C. Sed opponit z. videt
 q. etiā ex testō qd nifus sum ipugnare cōsequor legatū. qz si
 dixi testamētuz minus solēne lz succūbā petere possum lega
 tuz mibi in eo relictuz. vt. ff. de his qui. vt indi. l. post legatuz.
 C. Sed dicēdū est qd ibi destitit ante sentētiā. z. iō parciatur ei
 vt. d. §. meminisse. z. l. alia. vel si peruenerit vsqz ad sentētiā.
 dicēdū erit differentiā esse inter eū qui dixit falsum z. eum q.
 dixit inofficiosum z. dicēdo succubuit ex parte vna. z. inter eū
 q. dixit minus solēne ex parte altera. Nam qui dixit falsum vel
 inofficiosum perdit relictū in. l. p.alle. z. hic. qui dicit minus
 solemne nō perdit. vt. l. post legatū. Rō autē est qz dicendo
 falsum ipugno nō solum institutionē sed etiā legata. secus si
 dico minus solemne cū ēt ex nō solēni volūtate. i. nō sufficien
 te ad instōnez possunt legata deberi. Item cum dico iofficio
 sum videoz dicere restatorem non sane mētis. vt. ff. de inoffi.
 testa. l. iij. z. l. ticia. z. de lega. iij. l. patronus. §. si. z. consequēter
 nec hēdē instituere nec legata relinquere posse. Idem.

Cū qd prohibet. phibetur oia que sequunt ex illo.

Ue sunt regule que vident eqpollere p. oia. Pri
 ma cuz quid phibet z. omne id per qd peruenitur
 ad illud videt phibituz. vt. ff. de spon. l. oratio. z. d.
 fideius. l. cum lex. C. de nā. libe. l. lege anastasia in fi. Scda est
 cum quid phibetur phibentur z. oia que sequunt ex illo. vt. ff.

z. C. de legi. l. nō dubium. z. tamē sunt omnino diuerse. qz pri
 ma loquitur de consequētia phibitiōis medioz per que pue
 nitur ad extremū. Secunda loquitur de consequētia phibi
 tiōis extremo q. pcedunt ex p. io phibito. verbi gratia d. p.
 mo si prohibetur matrimonium inter aliquas personas vidē
 tur prohibita sponsalia per que puenitur ad matrimoniu. vt
 d. l. oratio. Itē verbi gratia de secūdo phibetur venditio fun
 di dotalis. vt in. l. rem in presenti. §. z. cum lex. z. institū. q. mo.
 alie. licet. in pn. Et ideo si vendatur z. tradat traditio que ex
 vēditione sequitur videt phibita z. p. pea dominiū nō trāsser
 tur. vt in. l. qui. mo. ali. licet circa pn. Itē phibet vēditio ascri
 ptitij sine gleba. z. ideo si vendat z. tradat traditio que ex vē
 ditione sequit videtur phibita. et propterea dominiū nō
 trāssertur. vt. C. de agr. z. cēsi. que admodum. l. iij. Itē phibe
 tur alienatio rei ecclesiastice nō seruata solēnitare que a iure
 statuitur. s. de reb. ec. nō alie. z. C. de sacro san. ec. l. iubemus.
 z. in auc. hoc ius porrectum. z. xij. q. ij. c. sine exceptione. Et iō
 si venditur z. tradatur dominiū nō trāssert imo z. ipse p. zela
 tus vel economus ad vendicandum admittitur. vt. d. l. iube
 mus. sed contra primā regulam videtur. ff. de ritu nup. l. si q.
 offm. vbi lz matrimonium sit prohibitum nō videt esse probi
 bita sponsalia per que peruenitur ad matrimoniū. sed dicas
 q. aut causa prohibitionis matrimonij erat perpetua aut tem
 poralis. si perpetua videntur eē prohibita sponsalia. vt. in. l.
 oratio. ff. de sponsa. si temporalis non videtur esse prohibita.
 vt in. l. si quis officium. C. Contra secundam regulā videtur
 ff. de fundo do. l. pe. z. de vsuris. l. cum vir p.edium. vbi erat
 phibita venditio fundi dotalis z. nō valebat. z. tamen ex ea se
 cuta traditione postea dominiū trāssertur irreuocabiliter
 sed dicas aut causa prohibitionis durabat. z. tunc habet locū
 bec regula. vt. C. d. legi. l. non dubium. aut erat finita. puta qz
 matrimonium erat solutum z. fundus desierat esse dotalis z.
 cesserat lucro mariti. z. tunc habent locū. ll. contrarie. Regu
 la ergo debet intelligi causa phibitiōis durante. contraria
 vero causa prohibitionis cessante. Idem.

Pluralis locutio duorum numero est contenta.

Erbi gratia si libertas seruo legetur post ānos d
 biennio intelligitur. ff. de manumis. test. l. libertas.
 §. post annos. Itē si promittitur v. legatur post
 dies de duobus intelligitur. vt. ff. de verbo. signi. l. inter illaz
 §. illa legata. Item vbi requiritur numerus testium si certus
 non adijcitur sufficiunt duo. vt. ff. de testi. l. vbi numerus. Sz
 videtur qd pluralis locutio requirat tria z. non sit cōtenta nu
 mero duozuz. vt. ff. de op. lega. l. j. sed dici potest vt ibi p. glo.
 no. C. Item econtra videtur qd sit contenta vno tñ z. non re
 quirat necessario duo. quia si lego tibi stichum z. pamphiluz
 sub conditione si mei erunt cum moriar z. vnus tantuz sit me
 us tempore mortis valet tantum in eo legatum. vt. ff. de con
 ditio. z. demonstratio. l. falsa. §. si. sol. ibi non dicit qd plura
 lis locutio sit vno contenta. sed dicit qd geminat significatio
 nem singularis. i. operatur illud qd due singularitates diui
 sim prolata. sicut patet. ff. de lega. iij. l. qui concubinam. §. si sti
 chus. z. C. de impu. z. ali. substitutio. l. quis. z. ff. si quis cau.
 l. si seruus. §. j. Idem.

Imputari nō habet ei p. que nō stat si non faciat qd per eum
 fuerat faciendum.

Ropie pcedit istius regule intellectus in condi
 tione potestatiua que pendeat ex facto legata
 rij tantum vel heredis scripti vel alterius cui fue
 rat relicta. Nam si impediatur eam implere per
 casum nihilominus debetur relictum. quia non stat per eum
 quominus faciat quod per eum fuerat facienduz. vt. ff. de cō
 ditio. institu. l. que sub conditione. §. quotiens. Item in ea
 que pendet ex facto illius cui ascribitur z. alterius si ipediatur
 per euz ex cuius facto pēdebat. Sz si ipediatur p. casuz i sua v.
 alterius p. sona cōtingētē relictū nō debet. z. tamē nō stat per

eum quo min^o faciat qd p eū fuerat faciēdum. vt. ff. de p^odi. z demō. l. in testamēto la. ij. z. l. ticio. §. si cū ante nuptias. z ideo melius pcedit in cōditioe vere ptatiua. i. q̄ pēdet ex scō illius tm̄ cui ascribit. Sz regule supradicte vident multa obstarē. P^orio qz iure cauet qz si legatū mibi relinquat sub cōditioe que pēdet ex facto meo z alterius z ipedior p casuz in alterius persona cōtingētē legatū nō debet. vt. ff. de cōdi. z demō. l. in testō. z. s. p^oime dictū est. Item si relinqt mibi sub cōdi. si infra. x. dies ascendero capitoliuz z ipediatur quo min^o ascēdam cōditio nō hētur p iplēta. lz dies qbus sui ipeditus nō pputent. vt. ff. de cōdi. z demō. l. qbus diebus. P^oterea vt h̄ z alia p^otraria ad pntis regule materiā p^ontētia soluant distinguedū videt. qz aut erat iplēdus modus aut iplēda cōditio. P^orio casu sine ipediatur p casum cōtingētē in psonā meaz siue ptingētē in psonā alterius pro iplēta hēri d^oz. vt. ff. d. le. j. l. si fūd^o p fideicō. §. iulian^o. z de le. ij. l. lici^o. §. qsqz. Secūdo casu aut erat cōditio ptatiua aut erat casualis aut erat mixta. si ptatiua. aut pendebat ex facto meo tm̄. aut ex meo z alterius. si ex meo tm̄. aut ipedior p eū cuius intererat nō ipleri. aut ipedior p casum aut p quēdā tertiū. P^orio casu pro iplēta d^oz hēri. vt. ff. eo. l. iure ci. z de v^ob. ob. l. in executiōibus. §. si. z de cōdi. z demō. l. iure civili. z qñ dies le. ce. l. si post diē. §. itē si qua. Secūdo casu idē qz p iplēta d^oz haberi si casu ipedior. vt. ff. de cōdi. insti. l. q̄ sub cōditioe. §. quotiēs. In tertio casu tenet ille q̄ ipediuit p^oditionē ipleri. vt. ff. ad. l. aq. l. in de neratius. §. j. z de cōdi. z demō. l. quibus diebus. in p^on. Sz si ex meo z alterius. aut ipedior p me aut p eum ex cuius scō pēdebat aut p casu. P^orio casu nō hēbitur pro iplēta. Secūdo p iplēta hētur. Tertio casu aut erat cōditio adiecta in fauore meū aut illius in cuius psonā ptingit casus aut vtriusqz aut dubitatur. P^orio casu hētur pro iplēta. Scōbo v^oz deficē. z iō nō habet p iplēta. Tertio qñ vtriusqz si ipediatur p casu i alteri^o psonā ptingētē h̄ p iplēta. Quarto qñ dubitatur psumit i fauore illi^o cui aliqd erat sub p^oditioe ascriptū. z iō casus in alterius psonā ptingēs nocet vt pbat. C. de insti. z substi. q̄ sub p^odi. l. j. z. ff. de p^odi. z demō. l. ticio. §. ante nuptias. z. §. se. z l. in testamento z de alimentis legatis. l. seio in principio z. l. menia in p^on. z de ali. le. l. gaio. §. j. z d^o p^odi. z demō. l. illi^o. sed si erat casualis cōditio expectat eventus. licet enim impediatur impleri p casuz nō hēbit p iplēta. vt. C. d. cadu. tol. l. j. §. sinat. z no. ff. de cōdi. z demō. in rubrica. si mixta dicēdū est qz mixta psumit duobus modis. Nam i vno casu dicitur mixta que pēdet ex scō meo z ex casu. z in illa seruat idē qd in casuali. vt no. ff. de condi. z demō. in rubrica. Alio mō dicit mixta q̄ pendet ex scō meo z alteri^o. z in illa qd iuris suet vt dictuz est. s.

Idem.

Accessoriz naturā sequi congruit principalis.

o Alicui pcedit gratia z exēutores dent sicut nō finit gratia morte pcedētis. ita nec finit exēutorz offm̄ qz accessoriz nām sequi pgruit pncipalis. vt s. de offi. dele. si sup gratia li. vj. Et v^oz hec regula obtiēre siue tractatur de pncipali inducēdo siue tollēdo siue cōfirmādo. d^oz inducēdo pbat in. d. c. si sup gratia. de tollēdo pbat. ff. de penu le. l. ij. z de pecul. le. l. ij. z. l. ij. z de fun. instru. z in stru. le. l. fundi. z de eo qz cer. lo. l. cētū capue. §. si. z. C. d. vsur. l. eos. z in regula iure civili cū pncipal^o d^oz p^ofir. in palle. c. si sup gratia. C. Obstarē tm̄ videt. ff. de eo qz cer. lo. l. centū capue. z. l. si. vbi accessoriz nām nō sequit pncipalis. sz dic qz aut in accessorio repitur p^ovisio vel dispositio specialis aut nō. p^omo casu habēt locum contraria. secūdo h^oz locū regula z cōcordantie regulā cōfirmātes. Eodē modo respōderi potest ad. l. sicut fundum. de fundo instruc. z instru. le. Et rō est qz p^ovisio z dispositio specialis derogat illi q̄ virtute iuris vel significatione verborz intelligebatur inclusa vt de pac. couē. l. si. z de vul. z pupil. substi. l. cohēdi. §. qui patrem.

Idem.

Qui tacet cōsentire videtur.

i Infallibiliter locum h^oz regula in illis qui cōtradi

cendo poterant impedire qd agebatur. vt. s. de accu. c. ij. lib. vj. Nam ibi poterant impedire ne ad inquisitionem procederetur in famia non procedente. z ideo si p^osentens fuit z tacuit z non impediuit consensisse videtur. z propterea frustra p^ostea nititur infirmare. Idem in patre quo p^osentente filius creatur decurio. nam si non contradicit cōsentire videtur. vt. ff. ad municipa. l. quotiens. z de decuri. l. honores. §. pater. Idē in fideiussore a tutore nominato qui patitur nomen suum scribi in actis z non contradicit qd videtur cōsentire z per solemnem stipulationem se obligare. vt. ff. de fideiuf. tu. l. iij. §. vltimo. idem in eo qui se p^osentente rem suā patitur obligari z non contradicit qz cōsentire videt. vt. ff. d. pig. l. fideiussor. §. pater. Idē in ea filia qua p^ontē z nō p^otradicente cū cām contradicēdi haberet pater experit de dote. qz cōsentire videtur ff. solu. ma. l. ij. §. voluntatem. Idem generaliter in quocunqz qui patitur alium experiri de iure ad se p^ontēte vt pater p plura exempla. vt. ff. de re iudi. l. sepe. C. Sed contra videt. ff. d. fur. l. qui vas. §. vetare. sed ibi contradicendo forte non poterat impedire. z ideo pro cōsentiente non habet. vt. ff. de le. ij. l. ticia. §. lucia. z. ff. de pig. ac. l. gaius. z ibi no. z in. l. p^oreale. sepe de re iudi. C. P^oterea contra regulam videtur aperte ff. de regu. iur. l. iure autem. z de arbi. l. si cuncti. vbi p^osentens nō videtur cōsentire lz contradicendo poterat impedire. sz dici potest qz aut agitur de p^oreudicio generando p^osententi z tacenti. aut alteri extra psonā p^osentis z tacenti. p^omo casu habet locū regula. secūdo contraria sicut patet per simile in psona tutoris qui licet p^osentens sit his que cū pupillo aguntur nō videtur propterea cōsentire nec auctoritatē p^obere nisi expresse loquatur. ff. de auctori. tuto. l. j. in fi. z. l. ij. z. l. ij. Itē cōtraria videt regula que imediate subijc. is q̄ tacet z c. sed solues vt ibi.

Idem.

Is qui tacet nō fatet. sz nec vtiqz negare videtur.

o No dicit primo qz ille qui tacet nō videtur fateri. Secundo qz ille qui tacet nō videtur negare. ratio aut regule est qz tacere est mediū iter illa duo extrema. i. exp^ossum cōsensuz z exp^ossaz contradictionez. huius autem exemplum p^orie colligit. ff. de tribu. l. j. §. scientiam. nā vbi dominus expresse p^osentit cōtractibus serui tenetur insolidum vt ibi. vbi contradicit tenetur de peculio z deductit qz sibi debetur. ff. de pecu. si quis suū. §. et z. l. q̄ tiens. sed vbi tacet z non cōsentit nec cōtradicet z eo sciente p^otrahitur z eligitur qdā media via. qz tenet tributaria z cōcurrit vna cum alijs creditoribus. vt in p^oreale. l. j. §. scientiam. sed videtur hec regula directe cōtraria p^ocedēti. z ideo solent aliqui dicere maxime. ff. de procura. l. filiuffa. §. inuitus quia vbi tractatur de aliquo obligando taciturnitas nō operatur consensuz. vt dicto. §. inuitus. z hoc fallit propter fauore publicuz in patre quo p^osentente z tacēte filius creatur decurio vt. ff. ad municipa. l. ij. z de decurio. l. honores. §. finali. Item fallit fauore pupilli in fideiussore tutoris qui patitur nomen suum scribi. vt. ff. de fideiuf. tu. l. iij. §. vlti. Sed vbi agitur de aliquo p^oreudicio vel exceptione qui tacet cōsentire videtur. vt in regula p^ocedenti. C. qui mili. nō possunt. l. super seruis. de epis. z cle. auc. si seruis. z. ff. de pig. l. fideiuf. §. pater. tamē contra predictā solutionez est. ff. de fur. l. q̄ vas. §. vetare. vbi tractatur de exceptione parāda. z tm̄ qui tacet p^oinde habetur ac si non cōsentiret. Itē ob. p eundez moduz. ff. de le. ij. l. ticia. §. lucia. z de pign. actio. l. gaius. z ideo convenientius circa secūdū articulū. i. vbi tractatur de exceptione parāda vel p^oreudicio dicendum est sicut cauet in ista regula iuris. l. qz qui tacet nō videtur cōsentire necetiam contradicē. qz tacere est mediū inter consensum z contradictionem. sed aliquando illud mediū sumit effectum vnum extremozuz aliquando alterius. nam si contradicendo poterat ipedire. tūc tacere assimilatur p^osententi. vt. d. l. fideiussor. §. pater. sed vbi contradicendo non poterat impedire tunc tacere assimilatur cōtradictioni. vt. l. gaius. z. l. ticia. §. lucia. z de re iudi. sepe. Et

hec vera sunt ubi non proprie inueniret effectum dispositionis me
diu ita quod distinguat a dispositione cuiuslibet extremorum. Sed ubi est
inuenire. tunc mediuz non trahitur ad extrema. i. tacere non tra
hitur ad consensum vel contradictionem. sed quadam via media
disponitur. ut patet in d. l. j. §. scientia. ff. de tribu. et hoc casu pro
prie intelligitur hec regula et eius exempluz. **Idem.**

Inspicimur in obscuris quod est verisimilius vel quod plerumque fieri consuevit.

In hac regula continetur certitudo et declaratio eius
quod est obscure platur quod precipit dupliciter. Nam
primo ex verisimilitudine. verbi gratia video tibi li
brum p. x. et ego venditor dico me consensisse de x. li
bris turon. et tu emptor de x. libris pisinorum sensisse te dicis.
Subitaneus d. qua pecunia videatur actus. et dicitur quod primo inspicitur de
bemus id quod est verisimilius. nam si libra valet x. libras turon. ac
tum videatur verisimiliter de turone. si x. pisinorum. tunc videatur actus
d. perusinus. Sed si consensio extimatio libere mediuz teneat. ita quod non
apparebat cui esset proximior. tunc sequamur consuetudinem regi
onis. ut hic et ff. e. l. semper in stipulationibus. et ad idem. ff. de re.
dub. l. j. et l. vtrum. §. quesitum. et ad trebel. l. quotiens. Item si lego
tibi x. et non appet de qua pecunia senserim inspicimus quod est
verisimilius et ex vicinitate scripturarum procedentium vel sequen
tium. ut ff. de le. j. si seruus plurius. §. si. et de testa. l. hedes pa
lam. §. sed et si nota. et de here. insti. l. qui non militabat. §. lucio.
Et contra regulam videtur. s. e. c. in obscuris. ubi dicitur quod in ob
scuris minimum est sequendum. dicitur est quod illa secundum istam intel
ligitur. quod sequitur quod est minimum in obscuris. i. ubi quod est veri
similius non appet ut ibi dicitur. Quid igitur huius intellectus scriptura
quod obscuritate continetur hic seruandus videtur. quod primo
sequimur voluntate si de ea potest apparere. ut ff. de condi. et
demo. l. pater in pen. et §. conditione et verba. de reb. dub. l. in am
bigua. et C. de lib. prete. l. iij. In secundo sequitur id quod est verisi
mile. ut hic. et ff. eo. l. semper in stipulationibus. et de re. du. l. cum
in testam. et de le. j. l. cum res. ij. r. n. s. Verisimilitudo autem pre
cipitur aliquando ex comparatione rerum adinuicem vel ex com
paratione rei ad precium. ut dicitur est superius in exemplo. et ff. de re.
du. l. j. et l. vtrum. §. cum quidam. Aliquando ex vicinitate scriptura
rum. ut d. l. si seruus plurius in fi. aliquando ex dignitate persona
rum. ut ff. de aur. et ar. lega. l. ticia. §. scia. et de alim. lega. l. cum
alimeta. aliquando ex charitate et necessitate personarum. ut d. l. si
seruus. §. finali. aliquando ex consuetudine regionis. aliquan
do ex consuetudine loquentis. ut d. l. si seruus plurius et hic in
fine istius regule. Tertio ubi verisimilius non apparet recurrit
ad propria significationem verborum. ut ff. de le. iij. l. non aliter. Quar
to si verborum significatio non est certa sequimur quod est minimum
ut s. e. in obscuris. et de le. j. l. si ita scriptum. et l. apud iul. §. scio.
et de le. iij. l. numis. et l. qui concubina. §. cum ita. Quinto si non ap
paret quod sit minimum iudicatur non valere. ut ff. de testa. tu. l. duo
sunt ticij. et de reb. dub. l. si fuerit et l. si quis de pluribus. et de
manum. testa. l. cum ex pluribus. **Idem.**

Si quis succedit in ius alterius eo iure quo ille uti debebit.

De iure agendi et de iure excipiendi loquitur hec regu
la. et probatur ff. e. l. inuitus. §. plerumque. et in successore
vniuersali procedit per omnia pro parte actiue quam passiuue.
Actiue quod ius agendi quod competebat defuncto. siue
erat reale siue personale siue mixtum siue in re scriptum competit
heredi passiuue quod ius agendi quod competebat defunctuz compe
tit contra heredem. ut insti. de perpe. et tempo. circa pen. Item ius
excipiendi quod competebat defuncto competit heredi. et contra quod
competebat contra defunctuz competit contra heredem. et ideo ad re
gule declarationem et eorum que dicta sunt per regulam exponen
da. Dicendum est quod quidam dicunt successores vniuersales. ut
heredes. honorum possessores et ex trebel. successores. et isti ap
pellantur proprie successores iuris. quod ius vniuersalium quod defun
ctus habuit succedunt. ff. de here. insti. l. quotiens. §. heredes
et colligitur de verbo. signi. l. nihil. Quidam vero dicuntur suc
cessores singulares. ut emptores singularium rerum et dona

tarij et legatarij. et isti appellantur proprie successores in re. quod
non in ius vniuersalium sed in ius singulare succedunt. ut ff. de ede.
l. quedam. §. his autem. et de iureiur. l. et si in re. et quoz le. l. j. §. il
lud tenendum. His premissis dicendum est quod ius agendi quod
competebat defuncto competit vniuersali successori. et contra quod
competebat contra defunctuz competit contra heredem vniuersa
le successore. Item ius excipiendi quod competebat contra defunctum
contra heredem competit. In singulari autem successore dicendum
est quod ius excipiendi transit ipso iure in singulare successorem
ut ff. de contrah. emp. l. dolea. §. eu. et de iureiur. l. et si in rem
et de here. v. l. emptor. et de excep. rei ven. l. si in pen. et de exce
ptio. rei iudi. l. si a te. §. iul. et l. si mater. §. ite iul. et de re. iur. l. in
uitus. §. plerumque. Item si singularem successorem sicut ipso iure.
ut ff. coi diu. l. in hoc iudicium. §. si inter socios et pro socio. l.
idemque in fi. et de pig. l. si superatus in fi. et de excep. rei iudi. l.
exceptio. et hoc est intelligendum de iure excipiendi coherente
rei. In iure autem excipiendi coherente persone distinguitur quod si suc
cessor singularis habeat titulum lucratium vel quasi obstat sibi
exceptio que obstat actori. sed si habeat titulum non lucratium. tunc
non obstat nisi vteret accessio ex persona auctoris. ut ff. de exce.
l. si in re legata. et de doli excep. l. apud celsuz. §. de auctoris.
§. si cum legitima. et §. si quis at. et §. auctoris. Ius autem agendi me
re personale non transit ad singulare successore sine cessioe. ut ff.
de pecul. l. quod ergo in fi. et usufruc. que ad. caue. l. oes ante ca
sus. §. si heres. et de ph. emp. l. quod sepe. §. si res. et de edi. e. l. sci
endum. §. deinde et de pecu. le. l. peculio. de verbo. signi. l. sci
endum. §. vl. Item nec contra successorem singulare. ut ff. de ede.
l. quedam. §. is autem. et ad trebel. l. j. §. si heres. C. de ac. et ob. l. cum
ius personale in re scriptum transeat in singulare successore sine ces
sione. ut ff. de aqua plu. arc. l. si tertius. §. si quis plus. et de iti.
actuque priua. l. apparet. §. j. et l. se. Item contra singulare. ut ff. de
aqua plu. ar. l. emptor. et l. post venditione. et l. apparet. §. j. et quod
rum lega. l. j. §. aliud. Sed opponitur quod successor non viatur
eodem iure quo vritur ille in cuius locum succedit ut patet in
muliere que privilegiata est in personali de dote. et in his eius
extraneus non vritur eodem privilegio. ut C. de priui. do. l. vnica
et quod po. in pi. ha. l. si. §. exceptis. Item patet in extraneo herede ma
riti. ut ff. so. ma. l. maritum. et l. se. et de re. iudi. l. sciendum. Sed
dicitur quod aut id erat coherens persone et in fauore persone inductum.
aut erat coherens rei vel caue. nam pro casu regula non procedit.
secundo et tertio huius locuz simpliciter. ut ff. e. l. privilegia. et l. in
orationibus. et distinctum est plene. s. e. privilegium. Item opponitur
de ac. iuriarum que successori est vniuersali non datur. ut ff. de iniur.
l. iniuriarum. Sed dicitur quod aut actioes sunt p. dite ad vindictam aut
ad persecutionem rei vel pene. Pro casu non transeunt ad hedes li
te non pte. ut i. d. l. iniuriarum. et ad l. fal. l. p. ales. et de colla. bo. l. cum
micipia. §. emancipati. Secundo transeunt ad hedes si p. tient rei p
secutione. Item si h. def. ut ff. de ac. et ob. l. in honorarijs. §. si co
tinetur persecutione pene idem pro oia q. tu ad h. des actoris que tra
seunt ad eos. ut isti. de ppe. et te. ac. §. h. h. d. In h. d. b. aut
rei distinguitur. Nam si pena debet ex p. tu transit ad hedes. ut ff.
de nau. fe. l. si. d. §. ob. l. ad die. et no. ff. de pua. deli. l. in pen. Si
autem debet ex delicto tunc si transit h. d. nisi lite contest. cum
d. liquete. ut ff. de accu. l. ex iudicio. §. si. et de reg. in. l. sci. et l.
penalia. et C. de deli. defu. in q. tu et i. q. h. d. def. p. u. l. j. Que
ri autem possit an exceptio exc. cat. ois que obstat auctori possit op
poni singulari successori ut do. atario vel legatario vel p. to. et
v. quod sic per vba gn. alia huius regule. ut ff. e. l. q. in ius. et l. in his
§. non debeo. et l. iuit. §. plerumque. contra quod non in. l. apud celsu
§. de auctoris. et §. sicut legitima. Ad h. i. at v. quod cum exceptio ex
co. cat. ois persone coh. et non rei. quod aut successor singularis
h. titulu lucratium vel q. si. et tunc obstat. aut h. titulu si lucrati
um nec quasi. et tunc non obstat. ut d. l. apud celsuz. §. si quis at
ex ca. legati. et in §. de auctoris. et §. sicut legitima. Item q. ri p. an
exceptio p. p. at. ois que obstat venditori possit opponi emptori.
Et q. onem hanc mouent glo. iuris ci. ff. de pcur. si quis in re sua
sed non determinat. Et ideo prima facie videtur dicendum quod
non possit opponi cuz non habeat titulum non lucratium. ut d. §. de au
cto. et §. sicut legitima. Contra v. quod possit opponi. ut ff. de
excep. rei vendi. l. si. et coi di. l. in hoc iudicium. et §. si inter socios

et pro socio. l. idem q. §. sed sane. **C**ibi autem videtur quod possit opponi. quod ois exceptio coherens rei que poterat opponi venditori potest opponi et emptori ut. d. l. si. ff. de excepti. rei ven. et d. l. in hoc iudicium. et l. idem q. **Q**uod autem exceptio compensationis rei cohereat sic ostenditur. iure cauetur quod exceptio nes persone coherentes non competunt fideiussoribus ex persona rei sed coherentes rei competunt. ff. de excep. l. exceptioes que persone in pn. et §. rei vero. sed exceptio compensationis ex persona rei datur fideiussori. ut. ff. de compensa. l. si qd. ergo sequitur quod rei cohereat et propterea possit emptori opponi.

Idem.

Presumitur ignorantia ubi scientia non probatur.

Actet hec regula generaliter loquat restringenda est tamen ad ignorantiam facti ut patet per exempla. **P**rimo exemplum poni potest in curatore qui presumitur se ignorasse tutorem datum. ut. ff. de admini. tu. l. hec aut. **S**ecundum patet quod presumitur defunctum ignorasse rem quam legavit esse alienam vel obligatam. ut. ff. de proba. l. verius. **I**tem in domino cuius seruus militiam suscepit quod presumitur ignorasse ut. C. qui mili. non pos. l. super seruis. que exempla omnia pertinent ad ignorantiam facti. **I**n iure autem non presumitur ignorantia nec etiam tolleratur. ut. C. de iur. et fac. igno. §. constitutiones. et de leg. l. leges sacratissime. et ff. ad. l. cor. de fal. l. diu. circa pn. et §. e. ignorantia. **S**ed opponitur et videtur quod presumitur scientia et in facto. quod si defunctus sciuit rem alienam et heres presumitur scire rem alienam. ut. ff. de diuer. et tempo. pre. l. cum heres. et de publi. l. si ego. §. paratus. sed ibi precessit scientia rei aliene in persona defuncti que continuata videtur in persona heredis cum persona defuncti representet in auct. de iure iur. a mo. prest. **S**ed contra hoc est aperte. §. e. c. u. §. q. et ff. e. qui in alterius. sed dicas quod aut heres contendit per allegationem ignorantie lucrum captare aut damnum vitare. **P**rimo casu presumitur scientia defuncti continuata in persona heredis. ut. d. l. cum heres. et d. §. paratus. **S**ecundo non presumitur. ut. §. e. cum q. et ff. eo. q. in alterius. **A**ltio distingui posset. aut allegatur ignorantia facti aut iuris. **E**t si facti. aut proprii aut alieni. **E**t si proprii. aut proximi aut dudum remoti. si alieni aut dudum extranei. aut defuncti in cuius locum succedit. **E**t si defuncti. aut certat de damno vitando aut de lucro captando. et si de lucro cap. aut potuit peritiores consulere. aut non ut plene distinxit. §. e. c. ignorantia.

Idem.

Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria vel iactura.

Verba istius regule ponuntur disiunctive. et ideo sufficit interuenire alterum de disiunctis ut impediat locupletatio. quod natura disiunctive ita se habet quod non requirit utrumque. sed sufficit alterum. ut. ff. de pdi. et de. l. cum pupillus. §. disiunctive. §. ff. e. iure nature verba ponuntur copulatiue. et ideo requiritur omnia copulata concurrere seu simul vera esse. ff. de codi. in sti. l. si heredi plures. et de ver. ob. l. si q. ita. **Q**uo ergo dicitur hec regula. **P**rimo est quod aliquis non debet locupletari cum alterius iniuria. **S**ecundum est quod aliquis non debet locupletari cum alterius iactura siue damno. **E**xempla vero huius regule plana sunt. si. n. presbyter vel aliquis clericus mortis iustitatus bona eiusdem debet pertinere ad ecclesiam exceptis rebus que censibus vel iuri patronatus vel alij iuri erant ascripte. in illis. n. non succedit ecclesia quod locupletaretur cum alterius iniuria quod esse non debet. ut. C. de epis. et cle. l. si q. presbyter. **I**tem in pupillo qui vendit rem suam sine tutore auctore et pretium recepit. nam si recuperat rem non debet lucrari pretium cum iniuria emptoris. et ideo quatenus locupletior apparet restituere tenetur. ut. C. de vsucap. pro emptore. l. vl. et idem dici potest in ecclesia que tenetur ad restitutionem pretij quatenus locupletior apparet facta cum ecclesia pupillo assimilata. ut. C. de epis. et cle. l. orphanotrophos. et ad predictorum confirmationem accedunt. ff. de insti. l. si quis mancipijs. §. p. culus. et de pdi. et de. l. nam in si. et l. nam hec nam cum multis similibus. **S**ed per regulam videtur id quod de vsucap. et prescriptio tractatur iure canonico et civili. cum enim hec equitas et ille rigor scripti reperiantur hec equitas debet preferri et effectum vsucapionis et prescriptiois impediri. ut. C. de

iudi. l. placuit. sed ad hoc plene rursus est. §. eo. possessor. et ideo re sponsioe vltiori non indiget. **I**tem solet opponi de expensis in re aliena mala fide factis que cedunt lucro domini cum damno impeditis ut. ff. ad. l. aq. l. si seruus. §. si oliua. ij. rñ. et de doli exce. paulus. **S**ed dicendum est quod ibi non est iniuria impeditis cum iniuria non fiat volenti. ut. §. e. c. sciendi. et ff. de iniur. l. j. §. vsq. adeo. **I**tem nec damnum cum damnum quod quis culpa sua sentit sentire non videtur. ut ff. e. l. damnum. **P**roterea si damnum esset. is qui impeditur videtur esse in culpa scienter impeditendo in rem alienam quasi in sua. ut. ff. e. l. culpa. §. e. c. non est sine culpa. et ideo cum impeditis culpa preponderat. sequitur quod eius conditio deterior esse debeat. ut. ff. ad. l. aq. l. item si obstetrix. **I**tem videtur ob stare regule. quod qui non opponit exceptionem non numerum pecunie. intra quinquenium obligatur cum effectu. ut. C. de non nu. pe. l. in pdictibus. et l. si ex cautione. et insti. de lit. obliga. ergo aduersarius locupletatur cum iactura et iniuria non opponentis. **S**ed de iure civili videtur quod cum fiat legum auctoritate non videtur iniuria fieri. sed negari non potest quod non fiat cum damno veritate inspecta. et ideo si is qui confessionem recipit sciat se non numerasse dicerem quod de equitate canonica exceptio non numerate pecunie non excluderet biennio cum malefidei possessor villo tempore non prescribat. ut. §. e. l. possessor. **I**dem.

In penis benignior est interpretatio facienda.

Costat aliquem commisisse vim. nam si ignorat utrum cum armis vel sine armis interpretatur benignius reus fecisse violentiam sine armis ut per hoc minus puniatur. ut. ff. de pe. l. si ptes. et l. pe. **I**tem si constat tutorem suspectum fuisse et ob suspicionem remotum si ignoramus. ut. ppter dolum vel ppter culpam benignius interpretatur ut ppter culpam remotus intelligatur. et propterea non sit infamis. ut. ff. de suspec. tuto. l. hec. §. quod ergo. **S**ed ob stare videtur regule. ff. de his qui no. infam. l. ij. §. exercitium. ubi non interpretatur in parte que penam restringat. sed in illa que ampliat. sed ad hoc responsum est. §. e. c. odia. **I**tem opponitur quod si vulnero aliquem non occidam presumitur in dubio quod habui animum occidendi si prius non probatur. C. de iniur. l. si non conuicij. ergo non interpretatur in benigniore parte. id est ea que inducat evitacionem pene. **I**tem si certum est plures fuisse in delinquendo actu. nec appetit quod eorum deliquerit non interpretatur in parte benigniorem quod dicimus oes puniri debere. ut. ff. ad. l. aq. l. item mella. §. sed si plures. et no. ad. l. cor. de sic. l. si in rixa. C. ad. l. iul. de vi. l. quam multa facinora. ergo videtur regula falsa. **S**ed distinguendum est si cur plene distinctum fuit. §. e. c. in obscuris. quod si incertum est utrum delictum fuerit commissum. regula locum habet. quod interpretatur minus commissum. et propterea minorem penam imponendam. ut. d. l. si ptes. et l. pe. sed ubi certum est delictum et certa delicti qualitas. animus vero delinquentis incertus. **I**tem ubi certum delictum et certa qualitas sed incerta persona regula locum non habet ut latius est ostensum. §. e. c. in obscuris. **I**dem.

Actus legitimi conditione non recipiunt neque diem.

Actus legitimi omnes quecumque iuris scripti parte inuenti. iuris autem scripti partes sunt. vij. v. lex plebiscita. senatusconsultum. decreta principum responsa prudentium. et magistratum edicta. ut instituta de iure naturali. §. constat. ff. de iusti. et iure. l. ius autez. **E**xemplum autem regule probabiliter poni potest in electionibus et postulacionibus que sunt legitimi actus. et ideo neque electio neque postulatio potest sub potestati fieri et si fiat pro non facta habetur. ut. §. de elec. c. in electionibus li. vi. **I**tem in datioe tutoris a iudice facta que non recipit conditionem expressam. et si adijciat redditu dationez inutilem. ff. de tutel. l. muto. §. si sub conditione. **I**tem in emancipatione quia si dico emancipo filium meum sub conditione si imperator in italiam venerit vel si dominus noster de urbe recedat. emancipatio nulla est. **I**tem in aditione hereditatis. quod si dico adeo hereditate sub potestati si nauis ex asia veniet potestatio nulla est. ut. ff. de acq. here. l. eum. §. vl. **I**tem in tutore auctore. quod si dicat tutor presto auctoritate pupillo si ticius ascende

derit capitulum auctoritatis impensio nulla est. vt. ff. de au-
cto. tu. l. 1. et si conditionalis. et probant per ordinem ista omnia. ff.
e. l. actus legitimi. vbi dicit eadez regula poni. Sed si hec regu-
la vera est quod actus legitimi conditione non recipiat. ergo em-
ptio et venditio que est actus legitimus non recipit conditionem
quod falsum est. vt. insti. de pben. emp. §. emptio. ff. de in diez ad
iecto. l. ij. et de peri. et com. rei vendi. l. necessario et pro empto-
re. l. ij. §. si sub conditione. Item locatio et conductio est actus le-
gitimus. ergo non recipit conditionem. Item societas mandatum
stipulatio et ceteri contractus sunt actus legitimi. ergo non re-
cipiunt conditionem vel diem quod tamen falsum est vt per
infinita iura probatur. Item heredis institutio est legitimus
actus. ergo non recipit conditionem quod tamen est falsum. lz enim
non recipiat diem certam. vt. ff. de here. insti. l. hereditas. et insti-
tu. de here. insti. §. heres in diem. tamen bene recipit conditio-
nem et diem incertam. vt. ff. de here. insti. l. si quis instituitur. et
l. sub conditione. et l. qui filio. et C. de here. insti. extraneum. ra-
tio autem quare recipiat conditionem et diem incertum est ap-
ta. quod illud quod non recipit diuisionem in partes in se nec re-
cipit diuisionem in partes temporum et contra. vt. ff. de testa-
mi. l. miles. et ita heredem. §. et quod diximus. et de usufructu. l. usu-
fructum ab initio. Sed institutio heredis non recipit diuisi-
onem in se. quia non potest aliquis pro parte testatus decede-
re. Immo causa testati trahit ad se causam intestati. vt. ff. e.
l. ius nostrum. et ideo si testatur pro certa temporis parte isti-
tutio temporis valet etiam pro toto tempore. et limitatio tem-
poris habetur pro non adiecta. vt. d. l. hereditas. §. in diem. lz
vbi testatur sub conditione vel in diem incertam euentus co-
ditionis et diei incerte que conditioni assimilatur. trahitur ad
tempus retro. vt. ff. de testa. mili. l. quod dicitur. et ideo non vi-
detur pro parte intestatus. sed existere conditione videtur in
totum testatus ea deficiente in totum intestatus. videtur ergo
quod istud. c. corrigat omnes. ll. et canones in quibus cauetur in
legitimis actibus posse adijci conditio. et dies. Sed dicendum
videtur quod proprium est et expedit iura iuribus concordare. vt
§. de elec. c. cum expediat. li. vj. C. de inoffi. do. l. vnica. et quod iu-
rium correctiones in dubio sunt euitande. vt. d. c. cuz expedit
et in auc. q. mo. na. effi. sui. §. tribus. et quod non est verisimile roma-
num pontificem qui iura tunc huiusmodi breuitate verborum
totam obseruationem iuris alias multis vigilis cogitata vel
le euertere. C. de inoffi. testa. l. si quando. et quod hec generalitas
restringenda sit ad casus enumeratos vt habet in tex. et in gl.
ff. e. l. actus legitimi. Et verba istius regule debent exponi ac-
tus legitimi. l. quidam sicut et ibi proprie in verbis tex. inuitur
et per gl. exponitur. et propterea generalis regula remanet in
contrarium. l. quod omnes legitimi actus diem recipiunt et con-
ditionem. vt. insti. de ver. ob. §. oēs. et C. de iur. emphi. l. ij. lz fal-
lit in quibusdam et in illis loquitur regula nisi diceret quod hec
regula corrigat ea iura que dicta sunt in legitimis actibus pos-
se adijci conditionem vel diem quod imaginationi mentis mee non
applicatur. Idem.

Semel deo dicatum non est ad humanos usus transferendum ulterius.

Exemplum istius regule per quilibet. quod quod semel fa-
ctum est sacrum. et sequenter diuino cultui dedi-
catum non debet ulterius transferri ad usus hominum
vbi si edes sacra in aliquo loco licite. i. iuris solem-
nitate seruata edificati. lz edificium diruatur locus remanet
sacer nec debet ad usus hominum conuerti. vt. ff. de re. di. l. in
tantum. §. sacre. et de contrahen. emp. l. edes sacre. et insti. de re.
di. §. sacer. Sed videtur ob stare. ff. de ver. ob. l. continuus. §. pe.
Dicendum est quod hic considerauit iuris possibilitatem ibi vo-
luntati pontificis potestatem qui potest sacrum ad prophanum redu-
cere. quod tamen vnius solius potestate subijci impossibile de iure
reputatur. ff. de le. j. l. apud iul. §. si. Idem.

Non prestat impedimentum quod de iure non sortitur effectum.

Canonici nominauerunt scienter indignum et ele-

ctio effectum non habuit non priuantur iure eligendi. quod non prestat
impedimentum et c. vt. §. b. elec. c. perpetue. et c. si copromissa-
rius. li. vj. et de cocef. pben. c. non captade. Sed contra videtur in
e. ti. c. qz qz. li. vj. vbi eligentes scienter indignum priuantur iure
eligendi. sed dicendum est quod illud. c. qz qz trahitur ad intelle-
ctum illius. c. ppetue sanctiois. vj. quod si nominates indignum
adeo presterint quod ex vocibus eorum cois electio subsequatur. tunc
priuantur iure eligendi. vt. c. qz qz. als non priuantur vt. c. ppetue.
Item potest poni exemplum si testator legerit michi vnum de suis
quos elegerit. et ego elegerit et electio non habet effectum ius eligendi
non est presumptum. et ideo non prestat impedimentum volenti iterum eli-
gere. ff. de op. le. l. ij. iij. et iij. als si electio sortiret de iure effe-
ctum presumptum esset ius eligendi. nec liceret ulterius variare.
vt. e. ti. l. apud. et de le. ij. l. statuliberum. §. si. cum multis simi-
libus. Item ponitur exemplum. Bonamus quod legatum relin-
quit pupillo sub conditione si contraheret matrimonium. nam si prohibet
infra pupillarem etatem non sortitur de iure effectum. et ideo non pre-
stat impedimentum. facta. n. legitime etatis poterit prohibere et
conditionem prohibendo implere. ff. qn di. le. ce. l. quod pupille et c. co-
di. et de. l. hec conditio. Item contra videtur quod iure cauetur quod si testator re-
liquit legatum primo capaci et postea reliquit animo adimendi
primo reliquit secundo non capaci. quod non sortitur effectum in per-
sona secundi. tamen prestat impedimentum primo quod impedit pete-
re legatum. ff. de le. j. l. plane in pn. et de adi. le. l. legatum. §. p-
z. l. licet. §. minor. sed dicendum est quod legatum in tacita volu-
tate adimittit. ff. de adi. le. l. ij. §. si. et l. ex parte. et de his qui. vt i-
dig. l. si inimicitias. Cum ergo appeat per translationem factam
in secundum testatorem voluisse tacite adempto primo adi-
mere. illa tacita prima ademptio sortitur de iure effectum vt di-
ctum est. et ideo prestat impedimentum.

Idem.

Cui licet quod est plus licet utique quod est minus.

Item patri occidere adulterum cum filia prohibetur
sum. et ideo licebit quod est minus. i. adulterum cum filia
proprehensum contumeliose afficere. vt. hic et. ff. de adul-
nec in ea. §. ius occidendi. Item potest facere iudex
quod est plus. i. iuramentum in litem deferre actori. et ideo debet pos-
se quod est minus. i. taxationem iuris iur. adijcere. vt. ff. de in lit.
iur. l. videamus. §. pe. Item maius est condere testamentum quam
mortis causa donare quod per. quod filius. potest mortis causa donare pa-
tre consentiente. vt. ff. de dona. ca. mor. l. tam his. §. j. tamen testari
non potest etiam patre consentiente. vt. ff. de testa. l. q. in parte. Si
ergo licet filio militi condere testamentum de castrensi pec. multo for-
tius licere debet mortis causa donare. vt. ff. de dona. l. filius. §. j.
vl. C. Sed contra regulam solet opponi de pluribus. Primo ob
pseide qui habet ius gladij quod est maius. vt. ff. de offi. pfi. l. illi
cital. §. qui vniuersas. et non deponat quod est minus. vt. de le. ij.
l. j. §. bis quibus et de iniusto testa. l. si quis exheredato. §. eius.
sed illud quando non habet insulas sue iurisdictioni subiectas. als
secus videtur. ff. de interdi. et rele. l. relegatoz circa pri. et no.
in. l. inf. penas. eo. ti. et ideo oppositio non facit ad rem licet quod
dam aliter dicant. C. Item oppo. C. de pre. curi. l. fi. vbi curia
lis potest donare pda sed non vendere cum maius sit et difficili-
us permittitur donare quam vendere. C. de pti. iudi. l. j. sed illud
ideo contingit. quod verisimilius est quod facilius venderet quam do-
naret ad hoc vt precium ex venditione deductum deponeret
et ideo facilius inhibetur venditio quam donatio. quod in donatioe
cessat ratio prohibitionis que ad venditionem proprie pertine-
ret. Item oppo. de le. in cause. ff. de pcura. vbi licet reuocare
procuratorem in totum et non in partem. Item. ff. de admi. tu.
l. cum queritur. et de vsur. l. gaius. vbi licet nomina contracta
in totum approbare vel reprobare sed non partem. sed in il-
lis omnibus diuersa habentur vnius loco ratione connexita-
tis officij. et ideo non est in eis licitum variare sicut nec circa
eadem rem. vt. ff. de dam. ifec. l. pretoz. §. vnde queritur. et de
terminatum est. §. eo. c. mutare. C. Item opponi solet. ff. de
peri. et com. rei ven. l. j. §. licet. et de pluribus alijs que notantur
et rationabiliter soluantur. ff. eo. l. non debet. et ideo hic repe-
tere cum sint rationabiliter scripta esset potius transcribere

q̄ notare et p̄pterea supernacuum. *By.* Idem.

Qui prior est tempore potior est in iure.

In primo ipetravit in ecclesia Bon. alius secundo. et secundo primo litteras presentaverit. primus dicit esse potior. quia prior est tempore ipetrationis potior est in iure beneficii consequendi. ut. s. de rescriptis. c. tibi q̄ gratiam. l. vj. S. q̄ v. e. ti. d. rescrip. c. si p te. c. duobus ubi is q̄ scdo ipetravit p̄fert p̄ori. s. dicitur v. q̄ aut vtraq; ipetratio est simplex. aut alia simplex et alia sub p̄ditioe. v. si ad id episcopi et capituli p̄sensus accederet. Primo casu. aut appet. de ordine ipetrationis. aut no. Si appet p̄fert ille q̄ pmo ipetravit ut p̄alle. c. sed si de ordine nō apparet tunc subdistiguit. quia aut mandavit vni p̄videri et alteri canonicatum concessit. aut canonicatum concessit vtrique aut neutri. Primo casu p̄fertur is cui canonicatum concessit. secundo p̄fert is q̄ primo litteras ipetravit. si ambo simul i presentando p̄currunt ille p̄fert que eligere voluerit illi v. maior p̄s illoz ad quos spectat canonicatum receptio et p̄bendaz collatio ut in. c. duobus. S. si p̄ma ipetratio p̄ditioalis sit. scdo simplex. si fiat an̄ existentia p̄ditiois p̄re scdo simplex p̄fert ut dicto. c. si p te. sed v. q̄ existete p̄ditioe p̄me p̄ditional deat p̄ferri q̄si existentia p̄ditiois trahat ad tps concessiois. ut. ff. q̄ po. i pigno. ha. l. potior. et d. pericu. et co. rei. v. l. q̄ si p̄dete. Quidam dicunt q̄. c. si p te. sit q̄ ius coe. q̄d nihil est. Immo dicitur q̄ ille leges loquitur et intelligi debent ubi nō erat i p̄tate p̄bentis. primo sub p̄ditioe. scdo vo pure p̄ctuz p̄ditionale reuocare. In p̄posito at sumus p̄tifer poterat p̄ditionale reuocare et io m̄to forti potuit p̄ secunda pura derogare ut. s. e. c. l. 3. et p. ff. q̄ po. in pig. ha. l. j. et l. q̄ balneum in prin. et. s. j. et l. potior in pn. Et p̄ i albo decurionum et psu. l. u. na q̄por est tpe potior est i iurie ferendaz sniaz et faciendaz electionum ceteris pib. ut. ff. de albo scrib. l. j. et. ij. et. iij. C. d. psu. l. j. l. xij. Et poni possit exēplū regule i creditorib. q̄bus res sunt obligate na q̄ prior est tpe et c. ff. q̄ po. i pig. hab. l. potior. et l. creditor. et. C. q̄ po. l. si fundum. sed ad hoc v. obstare. ff. d. p̄ri. cre. l. p̄uilegia. vbi nō ex pte s. ex ca extimā. q̄re distinguendū est pleni. Aut oēs creditores p̄tendunt p̄uilegiū reale. aut personale oēs. aut qdā reale. et qdā personale. aut qdam personale. alij nullū. Primo casu q̄n oēs p̄tendūt reale. aut cōuētiōale oēs. aut oēs p̄tendūt. aut qdā p̄tendūt et qdā p̄uētiōale. et si oēs p̄uētiōale vel quasi. aut oēs exp̄ssū. aut oēs tacitū. aut qdaz exp̄ssū et qdā tacitū. et si oēs exp̄ssum. aut eiusdē tps aut diuersoz. si eiusdē tps. si qdē simul et eodē actu vtrique sit obligatū res. admittit vnusq; p pte dimidia si separatim nec appareat cui pmo. q̄ exneuz possessore potior erit p̄ditio possessoris. ut. l. si fundum. s. si duo. ff. d. pig. si diuersoz et notādū regulā et instātia a regula. regula est q̄ potior et c. ff. d. q̄ po. in pig. ha. l. potior et. C. e. ti. q̄ po. l. si fundum. instātia est inuenire in mutuāte in refectione ut in auc. d. equali. do. s. his p̄seques col. vj. et. ff. q̄ po. in pig. ha. l. infundum. Et in negāte se possidē q̄ postea cōuictis p̄tedit hypothecā. ut. C. q̄ po. i pig. ha. auc itē possessor. Et fallit in eo cui pecunia res emit et exp̄sse obligat. ut. C. q̄ po. in pigno. ha. l. licet. Et fallit in muliere q̄ p̄fert p̄orib. habetib. tacitā ut. C. q̄ po. in pig. habea. l. assiduis. Et fallit in eo d cui pecunia militaria emit. ut. C. de pig. l. si. et auc. q̄ optinet. itē in habete hypothecā ex istrumēto puato manu triū testiu. si gnato. ut si agat aduersus eū q̄ nō hz instrumēto siue vel publicuz. ut. C. q̄ po. in pig. ha. l. scripturas. Et fallit i fisco agēte ex ca p̄ncipali ut. C. in q̄b. cais pig. v. l. hypotheca p̄bit. l. satis. Et in agēte funeraria. ut. l. at si q̄s. s. si colon. ff. d. reli. et l. i. p̄t. fu. et. l. ip̄sa et ibi nō. Et i v̄dete pign. p̄tendūt et habete caz similes q̄ nō p̄fert s. cu. posteriorē p̄currit ut. l. is cui. s. q̄ prior. ff. ut in pos. le. si oēs tacituz similit̄ dicere referre eiusdē tps vel diuersoz. et si eiusdē nō referre eodez v. diuersis titulis si nō apparet cui p̄rio. na sp̄ inter se melior erit p̄ditio possidentis p̄ extraneū occupāte. et si oēs simul ad agēduz p̄currunt ad mittunt vnusq; p pte. ut. ff. d. sal. interdi. l. j. s. si colon. et. l. si. et. ff. d. pigno. l. si debitor. si diuersoz tēpoz tūc q̄ potior et c. ut hic et. ff. q̄ po. in pig. ha. l. insulā cum s̄tib. si qdā exp̄ssuz et qdaz tacitū aut eiusdē tps aut diuersoz. Et si diuersoz

aut p̄cedit tacita et sequitur expressa. aut p̄cedit expressa et sequitur tacita. Si p̄cedit tacita et sequitur expressa p̄fert tacita et si fisco. ut. C. re. alie. gerē. l. j. ij. r̄n. l. 3. gl. circa fisco dubitet. ff. q̄ po. in pig. ha. l. si pignus. si p̄cedit expressa et sequitur tacita certuz est p̄ferri expressaz. ut. ff. q̄ po. in pig. ha. l. ticius in pn. et. s. negocia. toz. et. C. eo. l. si fundum. et de remis. pig. l. si ignorate. Si eiusdē tps v̄ idē qd est q̄n vterq; p̄fert tacitā vel vterq; expressā eiusdē tps. q̄ tacita et expressa parib. passib. ambulāt ut ex p̄dictis apparet. q̄ mutuās in refectione p̄fert h̄nti expressā sicut h̄nti tacitā. Preterea illud est sp̄ale cui p̄riu est gnāle. ut in auc. de n̄ aliē. s. ut aut lex. S. sp̄ale est in muliere q̄ p̄fert h̄ntibus tacitā tm̄ et sic in eo casu sp̄ali fortior est expressa q̄ tacita. ergo alias regularit̄ pares sunt. Si oēs p̄tendūt. at sunt oēs eiusdē tituli. aut oēs ex p̄ctu. aut oēs ex ca legati. vel oēs ex ca dāni infecti et tunc nō p̄t p̄uenire ex tpe. ut. ff. de dā. infec. l. si finita. s. si plures. et. s. iul. et. l. p̄tor. s. ei rei. et. C. de bonis auc. iu. pos. l. v. l. ti. et. ff. de bonis auc. iudi. pos. l. cū vn. et. ff. ut in pos. le. l. is cui. s. q̄ prior. aut diuersoz. et tunc q̄ prior est tpe potior est in iure ut. C. q̄ po. in pig. ha. l. si decreto et. d. l. is cui. s. postq̄ rei. si qdā p̄tendūt et qdā p̄uētiōale tunc q̄ prior est tpe et c. ut. ff. q̄ po. in pig. ha. l. sed et iure. C. ut in pos. lega. l. si postq̄. Secundo casu q̄n oēs personale. aut sunt eiusdē tituli. aut diuersoz. si eiusdē regularit̄ p̄currunt nō inspecta p̄uilegiā v. posterioritate tps. ut. ff. de p̄ri. credi. l. si p̄uilegia. ij. r̄n. et d. pen. l. si hoiem. s. quotiens. fallit in duabus dotibus ab eadē substantia debitis in quibus qui prior est in tpe potior est in iure C. qui pot. in pig. hab. l. assiduis. s. si. Et fallit in fisco. ff. de p̄ui. cre. l. q̄ q̄s. Si diuersoz si qdē sūt paria p̄uilegia p̄currunt si disparia magis p̄uilegiati p̄ferunt ut. d. l. p̄uilegia. j. r̄n. ff. d. p̄ri. cre. l. si v̄tri. s. in boīs. In tertio casu q̄n qdā reale et qdā personale reale p̄fert. ut in. l. eos. C. q̄ po. in pig. ha. et. ff. d. pac. l. rescriptū circa prin. In quarto casu q̄n qdā personale. alij nulluz p̄ferunt p̄uilegiati. ut. ff. q̄ cū eo. l. sed an hic. et de peculio. l. ex facto. s. si. et de p̄ui. cre. l. ij. et. l. ventri. s. ratio. et de ces. bono. l. j. et. ij. In q̄nto q̄n oēs nullū. aut agit ad dationē quātitatis vel speciei vel generis. aut ad factuz. Primo casu aut erat bona possessa p̄ creditores. et tunc oium est equa p̄ditio. v̄n si vni soluat reuocat p̄ rata p̄ alios. ut. ff. que i frau. credi. l. qui aut. s. sciendū. et. l. ait p̄tor. s. si d̄bitore in fi. Si vo si erat possessa per creditores si debitor soluit. aut soluit auctoritate iudicis intercedente. aut sp̄ote aut iuitus. Primo casu q̄n soluit iudicis auctoritate. tunc nō est locus reuocatiōi. ut. ff. que i frau. cre. l. q̄ aut. s. apud labeonē. Secdo casu q̄n soluit sp̄ote siue volēs. et tunc aut oēs creditores parit̄ instabūt. et tūc si vni gratificatus soluat reuocat p̄ rata p̄ alios. ut. ff. q̄ in frau. credi. l. pupillus. Si vo oēs instabāt et vni soluat. aut soluit a debitore sp̄ote. aut extorqueat ab initio. si soluit sp̄ote n̄ reuocat p̄ alios. ut p̄ al. l. pupillus. et. d. l. q̄ aut. s. sciendū. ff. q̄ in frau. cre. nisi mora erat piculū allatura. ut q̄ debitor cz pecunia fugiebat nec haberi poterat inde copia. ut in. l. ait p̄tor. s. si d̄bitore. ff. q̄ in frau. credi. si extorsit iudicis auctoritate n̄ reuocat. ut. ff. que in frau. cre. l. q̄ aut. s. apud labeonem. si agat ad factū. aut peti et in cōdēnatione deducit factū. et tunc si simul creditores p̄currunt p̄fert q̄ pmo p̄xit. ut. ff. locati. l. in opis. Sed si in p̄dēnatione deducitur interesse. idēz suatur qd dictuz est seruari debere q̄n agit ad quātitatē ut. d. l. in opis. et de ver. ob. l. stipulationes nō diuiduntur. s. celsus.

Qui sentit onus sentire dicit et comodū et econtra.

Sicut post venditionē p̄fectā omne comodū accedens rei v̄dite p̄tinet ad emptorē. ita et oē incōmodū accedē dicit ut. C. d. pi. et cōmo. rei ven. l. post p̄fectā. ff. eo. l. id qd p̄. Et sicut diminuta pte h̄e discripti p̄ p̄ta. diminuit et legator on̄ ita aucta pte scripti h̄edis p̄ tab. auget et legator onus. ut. ff. d. vulg. et pu. sub. et optinet ista quando circa idē est comodū et incōmodū et p̄ oia par rō et p̄sone suscipientis comodū et incōmodū habilitas. et h̄ patet p̄ exēpla insti. de p̄ben. emp. s. cu. aut. et de leg. pa. tu. et. ff. d. leg. j. l. si ex toto et de leg. iij. l. si. et d. vul. et pu. sub. et si p̄ta. et. C. de cadu. tol. l. j. s. p̄ scdo. et de fur. l. manifestiss

Handwritten notes in the right margin:
 In ad hunc p̄m. C.
 p̄no. p̄m. p̄m.
 Et ad hunc p̄m. p̄m.
 p̄m. p̄m. p̄m.

mi. §. 3. eū in scda. ¶ Sz vbi nō ē p oia vtriusq; par rō regl'a
nō pcedit vt est videre in. l. si qs aliena negocia gerens. ff. de
neg. ge. z ibi no. z de p. cu. l. q. ppria. §. pcurator. Itē in casib⁹
alijs no. in. l. si qs nega. z ff. de neg. ge. z in. l. si qs putas. §. j.
cōi di. z p socio. l. sed z socius. §. si absenti. ¶ Itē si nō est ea
dez plone p dicitio vel abilitas circa vtrūq; suscipiendum vt si
agnata pximior est mulier cū tracrāf de deferēdo onere tute
le. nā ipsa succedit in cōmodū. i. in hereditatē. z tñ nō tenet su
bire tutele onus imo deferē ad agnatū masculuz in graduz re
motiorē. vt insti. de leg. pa. tu. §. si. ff. de leg. tute. l. i. §. interdū
cū illō gnāle qd hic colligif z in. l. alleg. f. disciplina p riorū ea
de eē nō vī pcedē. imo in gnē vī p riorū qz cū de vno p riorū pre
dicat affirmatio. de altero p dicit negatio qd est ei⁹ oppositū
vī qd idē ē si de vno disponit affirmatio de altero negatio. vt
l. j. ff. de his q sū sui vel alieni iuris. ff. z insti. de tu. in p n. z ff. d
accu. l. q. accusare. ergo nō est eadē disciplina s3 p riorū. ¶ Preter
ea p3 p id dī ad dispositiōez z d ructiōez vnius p riorū seq re
motiōez z d ructiōez alteri⁹ vt. ff. d. §. si. l. hec vba ille z d insti.
l. s3 z si pupill⁹. §. si institoria. z i auc. d. mā. p n. §. neq; at. ¶ Rñ
deo vbi d q libet p riorū rñ def affirmādo vī de q libet negādo
simp ltr veruz est eadez esse disciplina p riorū. vt insti. de p hen.
emp. §. cū at. C. d. ca. tol. §. p scdo. z d fur. l. si. §. s3 cū in scbz. z
de vul. z pup. sub. l. z si p ta. z de leg. j. l. si ex toto in p n. z d le.
iij. l. si. tunc. n. eadē est in genere z eadē in specie z eadē aliqñ
quātū ad numez. vt cū in eadē vboz serie vtriusq; dispositio
tradit. nā tūc ē eadē quātū ad numerū qz vna vboz est cōce
ptio q vtrūq; p riorū dispōit. s3 eo respectu qz diuersa dispōit
pōt rōe defect⁹ in plura pticularia diuidi z diuersa iudicari.
s3 vbi d altero affirmatio z de altero negatio nō est eadē s3 p
ria dispositio. s3 p tāto dī eadē disciplina ea rōe. qz vno cogni
to habet cognitio alteri⁹. vt in p al. l. q. accusat. z. l. j. §. d his q
sū sui vel alieni iuris. z insti. de tute. z ff. d. p. si. l. j. §. stipulatio
nū. ea rōe g dī eadē disciplina. s3 nō dī eadē rōe dispōnis p riorū.

Idem.

In re cōi melior est conditio p hibentis.

¶ I habeo fundū tecū cōem z tu velis edificare do
f mū in fūdo z ego p hibeo melior est p dicitio mei p hi
bēt⁹ q sūi edificare volēt. vt. ff. cōi di. l. sabin⁹. Sz
vī q melior sit p dicitio facientis qz p hibentis. vt. ff. p socio. l.
cū duob⁹. §. itē mela. ¶ D missis solutiōtib⁹ alijs q sū a vitate
remote. Dicit⁹ ē q aut soci⁹ vult facē aut reficē i loco cōi ad
eū vsuz ad quē res parata ē z pōt ēi inuito socio. vt. ff. cōi di.
l. si edes. z p socio. l. cū duob⁹. §. itē mela. aut ad eum vsuz ad
quē res parata nō est. z tūc si interest p hibētis nō fieri melior
est p dicitio p hibētis. vt. d. l. sabin⁹. z ff. de ser. v2. p di. l. qdā by
beris. §. cū pariete. z hoc casu pōt intelligi regula. aut nihil
interest p hibentis z pōt fieri eo inuito. vt. ff. de ser. v2. p. l. si stu
lā. §. pe. z si. habita tñ distinctione vtrū iure fuitutis facere vī
reficere velit. qz tunc nō pōt. vt. ff. de fūi. v2. p. l. pariete. aut iure
cōionis z pōt. vt. d. l. cū duobus. §. idēz rñdit. Itēz p regulā
vī istud gnāle q cauet q in re vī in cā pari melior ē est p dicitio
occupātis. vt. ff. de le. j. l. si plurib⁹. z de v b. ob. l. si ticius. z de
p. cu. l. si plurib⁹. z d offi. p sul. l. j. z s. de p. cu. c. si duo. li. vj. Sz
hec regl'a loqf in ea re q p pte sua idiuisa ad ptes p rinebat.
Leges p riorū loquūt in eo iure qd distinctū ē in vni⁹ executōez
q p riorū occupauerit litē p rēstādo. lite. n. p rēstata sibi qrit exe
cutionē isolidū z altez insolidū excludit nisi in casib⁹ enume
ratis. in. c. si duo. s. de p. cur.

Idem.

Contra eum q legē dicere potuit apertius est facienda inter
pretatio.

¶ Vēdo domū z tpe venditiōis z traditiōis dico
f stillicidia vti nūc sū ita sint. videoz dicē q domū
vēdite dbeat a vicinis fuit⁹ stillicidiorū recipiēdo
rū. nō eē q dom⁹ vēdita d3 fuitutē vicinis. vt. ff. d
fui. v2. p di. l. si arborē z. §. hec lex. z d p hen. emp. l. cū in lege.
z. l. labeo. z d pac. l. veterib⁹. z de euic. l. q libratas. Sz opp. z
vī iter p ratiō nō faciēda p pferentez. vt. ff. d. p hē. emp. l. si in
emptiōe. Sz ibi vba fuerūt plata ab ēptore. z iō sit iter p ratiō
p eū q p ruit sequēdo tenorē istī⁹ regl'e. Itē vī p regulā. ff. lo.
l. ea. lege. vbi sit iter p ratiō p locatore q vba p ruit. s3 ibi fa
uore locatoris tñ erat appositū. z iō nō d3 fieri iter p ratiō p

eū ne offendat regula qd fauore zc. z. j. e. c. q ob g rāz. Et qz
iura sūt varia circa mām istā. iō vtile ē plene distinguē. qz aut
ambiguitas iter p ratiōe idigēs repit in p ratiōe. Aut i p ratiōe.
aut in iudicio. aut in snia aut in stipulatiōe p ratiōe. aut in p uile
gijs aut in v bīs a lege platis aut in in vltima volūtate. Si in
p ratiōe aut valē p ratiōe s3 interpretatiōez alteri⁹ tñ. aut s3 interpret
tatiōez vtriusq;. Si s3 interpretatiōez alteri⁹ tñ. illi⁹ interpretatio
nē seqmur s3 quē interpretatio p ratiōe valē p ratiōe. ff. d. ver. ob. l. q rtiēs
z. l. vbi. z. l. is q ducenta. §. vtrū de reb. dub. Si s3 interpretatiō
nē vtriusq; valē p ratiōe tūc inspici⁹ vīsimili⁹. s. e. inspici⁹. z. ff.
e. l. sp in stip. z. l. sp i obscuris. Si vīsimili⁹ nō apparet tūc s3 lo
cū regula. videlicet q fiat interpretatio p pferentem in cui⁹
potestate fuit verba late p cipere. vt. ff. de pac. l. veteribus. z
de serui. v2. p ratiō. l. si arborē. §. hec lex. z d p hen. emp. l. labeo.
z. l. cū in lege z. l. cum i emptiōe. z d v. obli. stipulatio ista. §. in
stipulatiōib⁹ z. l. q ex p ratiōe. z. l. q qd. si in p ratiōe cogēd⁹ erit
dicē p ratiōe certū vt. ff. de codicil. l. certuz. al's fieret interp rati
tio p euz vt. ff. d. interroga. ac. l. d etate. §. q tacuit ar. ff. de ven
tre ispicil. l. j. §. qd ergo. qd iure nouissimo intelligēdū vī. si tñ
dere iubet añq; se absentet al's. n. eēt p eū tāq; p ratiōe p
ut rō dictauerit pcedēdū. vt. s. d. p ratiōe. c. ij. li. vj. si in iudicijs
erit interpretatio faciēda p pferētē siue vba fuerit. plata p acto
rē siue p renz vt. ff. de iudi. l. si qs intētiōe. z ibi no. z d reg. iur.
in ambiguis oratiōib⁹. z. l. p hēdo. §. j. si in snia. tunc iudex q p
tulit si est d maiorib⁹ interpretabit dictuz suuz in snia alias uō li
ceret sibi interpretari sniam suā sed d legati sui tñ. vt. ff. d. app. l.
ab exccutore in p n. z ibi plene no. actoz tñ vba mutare posset
snie tenore in totū p seuerate. vt. ff. d. reg. iur. l. actoz vba. si in
stipulatiōe p ratiōe tunc p ratiōe erit interpretatio. p ratiōe. n. ad euz
ff. de p ratiōe. l. in p ratiōe. z. l. j. §. vlt. si in p ratiōe iter p rati
tio p ratiōe ad eū q p uilegiū p ratiōe. ff. e. nerati⁹. ff. d. vulg. z pu.
substi. l. ex fco circa p ratiōe. si in v bīs a. l. platis ad solū p ratiōe p rati
net interpretatio necessaria q oēs astringit. vt. C. de legib⁹. l. si i
p ratiōe. Si in volūtate vltia ipe testator poterit interpretari. ff. d
testamētis. l. hēdes palā. §. j. si interpretat⁹ nō fuit. tunc aut valē
p ratiōe legatum s3 intellectū hēdis z legatarij. aut s3 intellectum
legatarij tñ si legatarij tñ illū intellectū assumim⁹. ff. d. leg. j.
l. apud iul. §. si tici⁹. z d rebus dubijs. l. quotiens. z. l. vj. §. vbi.
si s3 intellectū hēdis z legatarij. Tunc aut est ambiguitas i
volūtate relinquente. aut in voluntate adimente. si i reliquēte
seqmur qd ē minimū vt. d. l. apd iul. §. si ea. z d le. iij. l. q p ratiōe
nā. §. cū ita. z. l. nūmis. si adimente. aut est incertitudo rez z p
sonaz. aut p sonaz tātuz aut rez tātū. ¶ Primo casu in nullo v3
ademptio. Scdo v3 ademptio in vtroq; casu. Tertio casu v3
ademptio in maiori z remanet legatuz in minori. z hoc p ratiōe.
ff. de rebus dubijs. l. si fuerit. z ibi notat. z de adimen. l. iij. §. si
duobus. z. de le. ij. l. si ita scriptum in fine. Idem.

Nō est obligatorius p bonos mores p ratiōe iuramentum.

¶ Iuravi hoiez occidē vī furtū facē tale iuramētū
f nō ē obligatoriu qz p bonos mores ē p ratiōe z istōe
gnāle q iuramētū p ratiōe p ratiōe bonos mores vel p ratiōe
ges nō est obligatoriu nec firmat rē de q agif. vt. s. de elec. c.
vbi z. c. qz sepe p ratiōe. z d reb⁹ eccle. nō alienā. c. ij. qz q p ratiōe
nos mores fiunt impossibilia reputat d iure. vt. ff. de p ratiōe. l. si
lius. z. l. p ratiōe. z. l. qdā. sed impossibiliū nulla ē obligatio vt
s. e. c. nemo p ratiōe. z. ff. e. l. impossibiliū. g nec eoz q sū p ratiōe bonos mo
res. ¶ Sz op. z vī q iuramētū p ratiōe firmet ea q sunt de iure p hi
bita. Ecce d iure p hibitū ē rē mioris alienari vt. ff. d. reb⁹ eoz
l. j. z tñ alienatio p iuramētū p ratiōe firmat vt. C. si aduersus vē. l. j.
z i auc. sacramēta. Itē p hibita est d iure fundi dotalis aliena
tio vt. C. de rei vxo. ac. l. vnica. §. z cū lex. z tñ p ratiōe p iura
mētuz mulieris. z. s. de iure iur. c. ij. li. vj. Itē p hibet valere pa
cū p qd filia dotata renunciat future successioni paterne. vt
C. d. pactis. l. p cū q dotali. z d colla. l. p cū. ff. d. suis z le. he.
l. vlti. z tñ p ratiōe p iuramētū. vt. s. d. pactis. c. ij. li. vi. sed dic
aut s3 p hibita pp turpitudinē sui z tūc iuramētū nihil opat vt
h z i iurib⁹ supi⁹ allegatis ad idē. aut i p uilegiū vī fauore plo
ne. z tūc iuramētū illi⁹ p sone i cui⁹ fauore iducit p hibitio est
obligatorius z p ratiōe rē d q agif. vt i auc. sacramēta. §. si ad
uersus vēditiōez. z. s. d. iure iur. c. ij. z d pactis. c. ij. li. vj. Idēz.

Dolo facit qd petit qd restituere oportet eundem.

In marito qui petit dotē que ē in casu restitutiōis rōnabilif p̄t intelligi. qz cū eēt ip̄e restitutus si haberet dotē penes se dolo v̄i facere qz petit vt hic z. ff. d. doli exceptiōe. l. dolo. z. de reg. iur. l. in cōdē natōe. §. dolo. C. Sz oppo. ff. so. matri. l. si socer. §. lucius vbi admittit maritus ad petēdā dotē que erat in casu restitutiōnis. Sed dicēdū est qd ille. §. declarat z. distinguit effectū istius regle. Quia aut ē restitutus eidē aut alij. si alij cessat regula alias ad oēs pcuratores actorū ab agēdo repellent. qz qd petunt restituti sūt dñō qd est absurdū z. incōueniēs z. tractatus totus de pcur. redderet inutilis. si eidē a quo petit. tūc regula locū hz. vt. d. §. lucius. Itē qd regulā videt. C. ad. l. iul. de vi. l. si qs ad se fundum. vbi petit sibi reddi possessionē sibi violenter ablatā z. nihilominus postea poterit sup dñō cōueniri z. p̄ctus restituere cogē. Bixerūt qdā qd hec regula locū hz in petitiōis tñ z. nō in possessiōis qd falsū ē. vt p̄z ff. de car. edic. l. iij. §. cāe. z. notat in palle. l. dolo de iudi. l. si de vi. z. de reg. iur. l. inuitus. §. cui damus actionē. z. iō distingui oīz in possessiōis. qz aut agit iudicio adipiscende. aut retinēde. aut recupade possessiōis. In p̄mis duob. §. adipiscende z. retinēde regula locū hz. In tertio v̄o. i. recupande locū nō hz regula. qz spoliatus añ d̄z restitui qd de p̄prietate querat. vt. d. l. si qs ad se fundū. z. C. si p vim vel alio mō. l. j. z. de do. na. inter vir. z. vxō. l. si maritus. z. de agri. z. cens. l. si coloni. z. ff. de iudi. l. si de vi. z. ad. l. iul. d. vi. pu. l. q. cetu. §. si d iure. z. iō qd hic dicitur petit d̄z largo mō exponi. i. agēdo iudicio petitorio vel possessiōis adipiscende v̄l retinēde possessiōis. z. qd subijcit restituere. l. eidez. secus si alij vt supius ostensum est.

Idem.

Non est in mora qui p̄t exceptione legitima se tueri.

Effectus more afferentis dānuz debitori sunt plures. vt dcm̄ ē. s. e. c. mora. z. ab oib. p̄dictoz oīuz effectū eximitur is qd p̄t defensiōe legitima se tueri vt. ff. si cer. pe. l. lecta. z. de ver. ob. si pupillus. z. de reg. iur. l. nulla. Exceptio at̄ legitima d̄z intelligi oīs illa que nō p̄t ope replicatiōis elidi. nā si exceptio obstat replicatio habere p̄ non legitima. qz qd rōe nihil interest v̄tz qs nō hēat ip̄o iure actionē vel hēat eā qd possit p̄ exceptiōez excludi. vt. ff. e. l. nihil. eadē rōe nihil interest v̄tz qs nō hēat exceptiōez v̄l hēat eā qd possit ope replicatiōis excludi cū ita se babeat replicatio ad exclusionem exceptiōis sicut exceptio ad exclusionem actionis. vt. ff. de excep. l. ij. z. h̄ ēt p̄firmat ex eo qd reus in exceptiōib. in qb. excipiendo ponit seu asserit vices actoris sustinet. vt. ff. de p̄ba. l. in exceptionib. z. de excep. l. j. C. Sed p̄tra regulā p̄t d̄ iure civili opponi. qz lege cauet qd si p̄missi aliqd nudo pacto z. si nō faceres. p̄missi pena p̄ stipulationem. qd agit p̄t ex stipulatiōe. vt p̄sequent id fiat qd in pacto deuenit alias si nō fiat p̄sequitur penā in stipulatiōe deductā. cū ergo pena debeat rōe more z. mora nō possit eē vbi petitio nō est z. petitio nō p̄cedat ex nudo pacto. vt. ff. de pac. l. iuris gētiū. §. sz cū nulla. seq̄t qd nō possit esse in mora z. p̄pterea nec penā p̄mittit. vñ v̄i obstat. C. de pac. l. si pacto. z. si n̄ deatur sicut p̄mo mō r̄ndent glosatores iuris civilis videlicet qd ibi erat debitū qd vno mō debebat saltē nāliter nō erit sufficiēs r̄nsio. qz regularit̄ de iure civili sola nāl̄is actionē nō parit. vt dicto. §. sz cum nulla z. de ver. ob. l. creditores. z. iō sc̄ba r̄nsio melior daret z. magis cōis al̄s p̄ueniens littere legis p̄rie. nā ibi nō agitur ad id qd debetur ex nudo pacto. sz ad id qd debetur ex stipulatu z. p̄textu eius p̄sequitur forte qd nudo pacto debetur al̄s p̄sequit forte qd in stipulatiōe deuenit. Sz p̄ hāc r̄nsionē est valde qz. l. illa si pacto nuda pactio p̄cessit stipulationē penalē. §. stipulatio nō p̄mittitur nisi lite p̄testata super pactiōe nuda z. p̄pterea nō p̄t ex ea agi. vt. C. d. p̄bē. z. cō. sti. l. nuda. Et si r̄ndas qd ibi sit lite p̄testata sup pactiōe nuda diuinare est. R̄ndebis qd sic qñ stipulatio p̄ealis icipit a p̄cedēti pactiōe nuda z. lex disponēdo p̄mittit agē ex stipulatiōe. penali noudū cōmissa vt metu ei. p̄pareatur pacto p̄cedēti.

vt in. l. si pacto. z. est rō in v̄troqz casu ne contractus in totum p̄stituat̄ inutilis si nihil relaxaret̄ d̄ iuris subtilitate. vt. l. si pacto. qz p̄mittit agi ex stipulatiōe nōduz cōmissa eidē qd est p̄ ius cōe. vt. ff. de ver. ob. l. si ita stipulatus. z. de ver. sig. l. cede re diē. z. l. nuda. relaxat̄ s̄fr. qz p̄mittit agi ēt lite cōtestata su p̄ pacto nudo qd similiter remotuz est a iure cōi. vt in. l. iuris gentiū. §. si cū nulla. z. C. de pac. l. legē. z. de pact. cōuen. l. j. sz de iure canonico h̄ sc̄dm iure cōi sine dispensatiōe procederet cū nudū pactum ita pariat actionē sicut vestitū. s. de pac. c. j.

Idem.

Ob ob gratiā alicui. p̄cedit nō est in dispēdiū retorqndū.

O gratiam z. fauorē minoris est itroductū qd nō possit esse in iudicio sine tutoris auctoritate. vt. C. de aucto. p̄stā. l. clarū. z. q. legi. perso. l. momēta rie. z. iō si litigauit sine tutoris auctoritate v̄l cura toris siquidē ferē snia p̄ eū nō valet ip̄o iure. vt. C. q. legi. p̄so nā. l. j. z. si aduersus rem iudi. l. cū z. minores. z. ff. de re iudi. l. actus. §. p̄ in defensorū. z. l. p̄ pupillū. Sed si ferat̄ p̄ eo valet vt. C. de p̄cura. l. nō eo minus. C. Itē in gratiā z. fauorē minoris inductū est qd petē possit restōne in integz p̄ v̄ditiōe. ergo si petit z. noluit v̄t iudicio in integrū restitutiōis concessit nūqd aduersarius ei. inuito minore possit v̄ditiōne rescindere. Dicēdū est qd nō. ne qd in fauorē minoris iducit̄ in ei. lesionē retorqueret. vt. ff. de mino. l. si iudex. Itē inductū est mere in fauorē pupilli cui mouet̄ cōtrouersia de statu z. bōis qd qd differat̄ vsqz ad t̄pa pubertatis. qd ergo si hz. p̄batōes p̄ se faciētes in p̄mptu n̄ erit differēda sed de p̄nti cognoscēda z. examināda ne qd in eius fauorē zc. vt. de car. edic. l. iij. §. due. Itē p̄firmat̄ hec regula z. tradunt̄ eius exēpla. ff. de leg. cōmissa. l. ij. z. de in diē adiec. l. sabinus. z. de fide instr. l. plures z. de secūdis nup. l. gnāl̄it̄ p̄tinet. §. in h̄is aut. Sicut hec regula p̄tinet veritatē z. eius p̄ria vera ē si aliqd inductuz est in alicuius pena vel odiuz nō d̄z in eius v̄tilitatē conuerti. vt. ff. de leg. j. l. si seruus pluriū. §. q. aut. z. d̄ inter di. z. rele. l. re legatorū. §. vlt. z. l. seq. Et nō. in auc. de here. z. fal. §. si v̄o. z. iō est opponēdū ad v̄trūqz p̄ ordinē. Et p̄mo ad primū. v̄. n. ei obstat lex in qua cauet̄ qd pubes nō p̄t adire hereditatē ēt locupletē sine tutoris auctoritate. ergo qd inductuz est in ei. fauorem. v̄i in eius lesionē redire. vt. ff. de aucto. tu. le. obligari. §. hereditatē. z. insti. de auct. tu. §. neqz. Dicēdū est qd qdā sunt in qbus certū est cōditionē pupilli melioz p̄stitui z. in illis valet factū a pupillo etiā sine tutoris auctoritate. vt si ferat̄ snia p̄ eo sine tutoris aucto. ne qd in eius fauorē zc. vt. C. de p̄cu. l. non eo minus. z. de auctoritate p̄stāda. l. j. z. insti. de aucto. tu. in p̄n. Quedā sūt in qbus certū est p̄ditionez pupilli deteriorē p̄stitui vt si ad aliqd se obliget vel v̄dat cū dāno suo vel actionē cedat. In his factū tutoris auctoritate nō tenet. C. de auctoritate p̄stāda. l. ij. z. iij. z. de inutilibus stipul. l. j. Quedā sūt in qbus dubiū esse p̄t v̄tz pupilli p̄ditio p̄stitua melioz vel deterior vt in hereditatis aditiōe qz habē p̄t latentia onera. z. in his factū a pupillo sine tutoris auctoritate nō tenet. vt. d. §. hereditatē. z. §. neqz. z. hoc est in fauorē pupilli ne oneribus ip̄licet. vt. ff. d. acq. here. l. more ciuitatis no stre. z. l. pupillus. C. Sc̄do opponit̄ ad p̄mā regulā de iure qd cauet̄ si v̄do v̄na exceptis acidis z. mucidis z. emptoz v̄l lit petere acida. nō p̄t h̄z in eius fauorē videat̄ pactuz appositū. vt. ff. d. peri. z. cōmo. rei v̄. l. si v̄na. Dicūt qdā qd lex p̄ria locū hz qñ fauor inducēbat p̄ pactū. regula vero qñ p̄. l. vel p̄uilegiū qd nihil est. qz in his que in fauorez inducta sūt post pactū. locū hz regula vt p̄z. ff. loca. vel cōduc. l. ea. l. z. de leg. cōmis. l. ij. z. iij. z. de i diē adiec. l. sabinus. Unde dicēdū est qd fauor apliat̄ p̄uilegiuz qd supra v̄l ex ius cōe p̄cedit. vt. ff. ad munici. l. j. C. d. thesauris. l. vnica. Sz i. l. si v̄na nihil iducebat̄ p̄ pactū extra vel supra ius cōe. z. iō nō p̄pue p̄tinet ad mām buius regule. Tertio videt̄ qd regulā. ff. qd qsqz iur. l. j. vbi d̄z qd si ip̄etro ius iniquū illud retorqueri d̄z in lesionez meā aduersario postulante. Sed distinguendū est sicut distinguit̄ in l. iij. eo. ti. videlicet. qd si p̄cessuz fuerit ad postulationem meā tunc hz locū lex p̄ria. sed si nō ad postulationez meā. tunc hz

D ij

locū regula. Quarto vñ 3 regulā. ff. de iure au. an. l. ij. vbi snia lata p ingenuitate facit eū q pnuclat ingenuū pdere ius au reoz anuloz. Sz dicēdū est q nō operat illd directe snia. sz tacita renūciatio illi q petit se pnuclari igenuū eligēdo eni vnuz de duob 3ijs vñ tacite renūciari alteri vt. C. d. codicil. l. vlti. z de fur. l. j. z iō ad id cui renūciasse vñ p electionē alte ri nō dz regressus dari vt. s. de elect. c. vt qd li. vj. z ff. d. le. cō mis. si fund. §. elegant. z. l. post diē. Quinto oppo. de. l. p. dez C. de qōnib. vbi hui vñ liberti pini vñ mīni et i fauorē dñi vñ pñoni n̄ torquet. sz illd est rōe pñexitat. qz si p eo seqret qz et 3 eū testis p vtraqz pte deponē dbeat. vt. C. de epi. z cle. auc. si iudex. Sexto opponit de. l. die sabbati. C. d. iudeis vbi sicut iudei n̄ pñt pueniri die sabbati. ita nec pñt alios puenire. sz ibi pñuilegium non stetit in finibus concessiōis sed vltra pcessit propter equalitatem inter litigatores seruandā z in equalita tē vitandā. C. de fruct. z lit. expē. l. vlti. z de p. sa. sacri. l. in sa cris. Septimo oppo. de. l. socerū. §. cū inter. sz ibi pñtio taci ta a 3no sensu pñtiois exp̄sse pcepta dz hērip pñtioe exp̄s sa. sicut itellect^o pcept^a 3rio sensu legis exp̄sse p expressa. l. habet. vt. ff. de testa. l. ex eo. z de testa. l. q. testō. §. mulier. z iō casus ille nō est 3rius regule. qz pactū exp̄ssū non torquet in dānū. sz tacite a 3rio sensu exp̄sse pñtiois pcpit. Ad 3rias at regulā oppo. vñ eni qz id qd idultū est in penā vel odiuz re torqueat in fauorē. qz iductū ē in penā z odiū tutoris suspe cti qz a tutela remoueat tanq̄ suspect^o. z tñ pñertit ad ei^o cō modū. qz nō tenet vltē de piculo administratiōis neglecte vt. ff. de suspe. tu. l. d. creto. Itē iductū est in penā z odiū illoz qz de militia p ignominia remittunt qz nō pñt morari in vrbe vñ alibi vbi impator sit vt. ff. d. his q no. inf. l. ij. §. ignominie z tñ pñertit ad vtilitatē eoz qz excusant a tutelis qz dferūt in vrbe vt. ff. d. excu. tuto. l. sz z milites. §. sz ignominia missi. So lutio dicendū est qz idem act^o nō p̄t esse imediate cā pene z p̄mij. vt. d. l. relegatoz. §. si. z. l. se. z d. neg. ge. siue h̄ditaria z C. d. h̄. l. curiales z d. d. cur. l. ne qd. sz cā mediata z remota eē p̄t delictū. d̄lictū. n. ē cā pene. p̄ca vo cā inhabilitat. ad aliqū actū vñ offm̄ inducendū. Inhabilitas vo cā remotiōis ab actu. remotio at cā exēptiōis ab onere iminēte occasiōe act^o vt. d. l. d. creto. z. d. l. milites. §. sz ignominia. Sz 3 p̄dcā vñ. ff. de his q. vt idig. l. j. vbi d̄lictū est cā p̄ima quasi pene z p̄mij sed diuersitas psonaz z rez qz ibi erat tollit 3riū. nā ibi respe ctu fisci meretur. z iō cōsequitur premium. respectu at premij deliquit. z ideo patitur penā. Idem.

Nullus ex 3silio dūmō erandulentuz nō fuerit obligatur.

I dedi tibi 3siliū vt pecuniā tuā potius in cōmer tiū qz in emptione p̄diorz puerteres. z male tibi acciderit. qz forte merces naufragio s̄t submerse. dubitat an ego teneat. distinguit. qz ant dedi con siliū bona fide. z tunc nō teneat. aut fraudulēt. z tūc teneat. z. h. d. regula. z p̄firmat. ff. e. 3siliū. z mādati. l. ij. §. vlti. Sz vñ de 3silio teneri etiā si n̄ fuerit fraudulētū. vt. ff. mā. l. si remu nerādī. §. si tibi in fi. Sed ille. §. dz intelligi qñ alias facturus nō fuerit quare distinguendū vñ. qz aut dat 3siliū 3benti. aut dat 3siliū delinquenti. Si 3benti. aut erat al̄s 3cturus aut nō. si n̄ erat 3ctur^o tenet tō qz 3siliūz dedit. vt. d. l. si remunerā di. §. si tibi. Sz si erat alias 3cturus tunc locū h̄z distictio re gule. qz si nō interuenit fraus in 3sulente nō tenet vt hic. z. ff. e. l. 3siliū z de dolo. l. qz sicut scires. z d. fur. l. falsus. §. si qd mi hi. z man. l. ij. §. tua. Sz si dat 3siliū delinq̄nti varie sūt opi niones. mibi aut vñ qz aut is cui 3siliūz datur n̄ erat alias fa cturus. aut erat alias facturus. Si nō erat alias factur^o sim plicif tenetur qz 3siliū dedit. vt. ff. de iniur. l. nō soluz. §. si mā dato. z. §. p̄culus. z. §. attilicini. Sz si erat al̄s facturus. aut p̄ebuit 3siliūz z nō opē. aut opē z n̄ 3siliūz. aut 3siliū z opē. si 3siliūz tñ tenet. qz n̄ oz laudādo maliciā augeri. vt. ff. d. ser uo corrup. l. j. §. psuadendo. C. d. fur. l. si qd fūo. si opē tñ sine 3silio p̄ncipalr z secundario n̄ tenet. vt. ff. de fur. l. si pignozē §. qz ferramēta. si 3siliū z opē. n̄ est dubiū qz tenet. ff. de verb. sig. sepe. z. §. ita dubitatū. z insti. de ob. que ex delicto nascūt §. opem. Dymus. Idem.

Exceptionē obijciēs nō vñ de intētiōe aduersarij 3siteri.

Opponat p̄uētus exceptionē facti siue intentio nis. vt qz negat se debere. certū est qz nō vñ 3siteri de intētiōe actoris qz cōfessio z negatio directe 3 ria sūt. z iō ad positionē vni^o nō seq̄ positio alteri us. sed remotio. ff. de v̄b. sig. si hec v̄ba. d. isti. sz z si. §. insti. o. z in auc. de mādati p̄n. §. neqz aut. Sz si opponat exceptionē iuris vt pacti de nō petēdo rei iudi. iurisfurādi p̄scriptiōis. z similia. an videat tacite 3siteri de iteresse actoris ita qz actor releuet ab onere p̄bādi intētiōe dubitat. z p̄mo vñ qz nō. qz verba simp̄r plata referri debēt ad p̄p̄riā significatiōez z nō abusiūā. ff. de le. iij. l. nō afr. §. ticius de v̄b. sig. nepos p̄cu lo. sz exceptiōes iuris sūt p̄p̄rie exceptiōes. qz excludūt actio nē ciuilez. ff. de excep. l. ij. z ibi no. Idē qz indefinita equipol let vñ. vt h̄ z. ff. de excep. l. nō vtiqz qz loq̄ indefinite. ergo vñ oēm spēm exceptiōis cōphēdere. Adhibi aut vñ qz aut excipiē do aliqd simp̄r negat. aut excipiendo aliqd ponit. Si negat vt in exceptiōe nō nu. pecu. z nō numerate dotis. verū est qz n̄ vñ 3siteri de itētiōe actoris. vt hic. z. ff. de excep. nō vtiqz. Sz si in excipiēdo p̄oit. aut simp̄r. aut sub p̄ditiōe. si simp̄r. aut qz dic̄ sibi pactū fc̄m de nō petēdo. vñ soluisse vñ absolutū eē. z filia tē d̄ sola exceptiōe tractādū vñ absqz eo qz actor itētiō nē p̄bauerit. Sz si negat z sub p̄ditiōe ponit. qz dicit se nō te neri. z si apparebit se teneri. dicit pactū factū de nō petendo tūc nō vñ 3siteri de intētiōe actoris z iō nō afficit onere p̄bā di exceptionē nisi actor p̄bauerit intentionez suā. z hec p̄bāt C. de excepti. si qdem. ij. z. iij. r̄fiso. Idem.

Que contra ius fiunt debēt vtiqz p infectis haberi.

Res ecc̄lie vel pupilli alienat 3 iuris formā p nō facto habēt cū ipso iure nō teneat eoipo qz fcā fu it 3 iuris p̄hibitionē. vt. s. de re. ecc. nō alie. c. ij. z C. de sac. san. ec. l. iubem^o. z de admi. tu. lex qz tuto res z de p̄dijz m̄io. l. i. z iō ex tali alienatōe nec trāffer̄ dñiuz nec parat p̄scribendi titulus. vt. C. de p̄dijz m̄io. si p̄diuz. z de aucto. p̄stā. eū qz z de vsuc. p̄ empto. l. fi. z p̄al. c. ij. l. vi. Sz 3 tegulā vñ obstare qz certū ē qz furta homicidia. adulteria z c. c̄ria seu delicta 3 leges cōmittūt. vt. ff. de le. j. l. j. z. ij. z de fur. l. j. z tñ nō habent p infectis. nā si haberent p̄ infectis nul la pena p̄ his iponeret. Itēz ipossibile est illud qd est factuz nō esse factū. vt. ff. de cap. z postli. re. in bello. §. facte. Bicūt glosatores iuris ciuilis qz reglā locū h̄z tñ in his qz d̄ iure sor tiunt effectū qd vñ nimis puerilif dictū. imo d̄ his qz de iure i/ pediant fortiri effectū. qz sūt 3 p̄hibitionez iuris. Sz pp̄ re/ uerētiā dicētiū. sustineri possit qz reglā loquat de his qz de iu re sortiunt effectū. i. qz s̄t alias d̄ iure p̄missa vt pacta vel filia. Sz qñ nō sunt fm̄ iuris formam intelligunt p̄hibita z pp̄ h̄ nō sortiūt effectū de iure. Clarius aut dici p̄t qz regula loq̄ i his qz sunt de iure p̄hibita sicut euidēter d̄ba on̄dūt hic. z. C. de legi. nō dubiū. Tñ in his que de iure sunt p̄hibita. quedaz reperunt quoz effectus p̄t retractari. i. ad p̄mū statū redu ci z executio impediri put donatiōes. venditiōes z ceteri 3 ctus testamēta. z similia z i his p̄p̄rie p̄cedit effectus regule Quedā aut sunt quoz effectus nō p̄t retractari. i. ad p̄muz statū reduci vt homicidiuz z similia. h̄o. n. mortuus reduci n̄ p̄t ad vitā nisi virtute solius dei z ad illā nō extēdit effect^o regule. Itēz oppo. iure cauet qz snia sub p̄ditiōe ferri nō dz z tñ si fer̄ lata tenet. vt. ff. qñ ap. sit. l. j. §. dubiū. Itē relegato ad t̄ps nō debent adimi bona. z tñ si adimāt tenet ademptio vt. ff. de interdi. z relega. l. relegatoz. §. ad t̄ps. ḡ ea qz sunt 3 ius nō habent p̄ infectis. Est tñ diceñ. qz vbi simp̄r p̄hibent iure z si vltra p̄grediunt. vñ p̄grediūt annullādo. factū 3 iur] p̄hibitionē n̄ valet z p̄ infecto habet vt in. l. nō dubiū. C. d. le gi. ff. d. tute. l. muto. §. sub p̄ditiōe. z d̄ testa. tute. l. certaz. z. l. se. z i his duob^o casib^o p̄p̄e loq̄ z itelligit reglā. Sz cū vltra p̄gredit z r̄tractat qualif annullat dādo actionē vel exceptio nez. vt p̄z in his qz dolo vel metu fiunt qd fieri nō debuit fc̄m tenet. sed tenē nō vñ 3siderato effectū. qz nihil iteresit vñ qz

actōez si hēat an possit p exceptōez excludi. vt. ff. e. l. nihil iter est. Itē cū vltra p gredit pfirmādo sc̄m illicite q̄b fieri nō d̄z factum tenet. vt in. l. nō dubium. §. ad tps. z. ff. q̄n app. fit. l. j. §. biduū z. ff. de fur. l. j. §. j. Ratio p̄dictoz est qz cū lex vltra p gredit. stat̄ clause speciali relicta gn̄ali. vt. ff. de verb. ob. l. doli clausula. z. de penis sanctio leguz. z. de alimen. leg. l. alimēta. §. penul. z. §. stichus. Idem.

In pari causa vel delicto melior est conditio possidentis.

In delicto pari est exēplū. ff. de ver. ob. si seruū. §. segtur. vbi debitor fuit i copula leui. z. creditor in culpa leui z iō melior est conditio possidentis de bitoris q̄z creditoris agentis. Itē sunt exēpla. ff. de dolo. l. si duo. z. C. de dolo. l. si duo. z. C. de p̄ben. emp. l. do mū. Itē in cā pari absqz delicto melior est p̄ditio possidentis nā si duo emerūt eandē rez a diuersis nō d̄ns melior est p̄ditio possidentis vt. ff. de publi. sine at. §. si duob. Itē si duob. obligat eadē res z ignozat cui p̄us. melior ē p̄ditio possidentis vt. ff. d̄ pig. l. si d̄bitoz. Itē si duob. ē p̄cessū b̄ficiū eadē die. vni a sede ap̄lica vel eius legato. alteri ab ordiario loci melior est p̄ditio possidentis. vt. s. de p̄ben. c. si a sede li. vj. Et qz circa mām huius regule multa reperunt̄ p̄ria. iō ad oīum solutionē distinguendū v̄ b̄ ordine. Quia aut p̄ puniēdo dolo vel culpā agif criminaliter vt̄ civiliter. Et si criminaliter. aut ē idē delictū accusatoris z accusati. aut diuersū. Si idēz repel litur accusator qz nil dolosus doloso. C. d̄ liberali cā. l. si filiū z de testi. l. qm̄. z d̄ hereti. qm̄. v̄. inter se. Si diuersū aut oppo nit in modū accusationis. aut in modū acceptōis. si in modū exceptōis. audif opponēs aīqz nomē eius inf̄ reos fuerit re ceptū. p̄stea v̄o nō audif ēt si maius crimē opponat. vt. ff. d̄ adul. l. ij. §. q̄b d̄ dicit z. §. si publico z. §. ex̄neus. z. l. si marit. §. p̄scriptione. Si in modū accusatōis. aut de pari aut de mi nozi vel maiozi. Si d̄ maiozi audif aīqz nomē suū sit scriptuz inter reos. vt. C. q̄ accusa. nō pos. l. j. p̄stea v̄o nullo mō audif tur ēt de maiozi. ff. de pub. iudi. is q̄ reus z ibi nō. Si pari vel maiozi nō audif nisi suā v̄l suoz iniuriā p̄sequat. vt. C. q̄ accu. nō pos. l. uegāda. Si civiliter. aut vterqz est in dolo aut vterqz est in pari culpa z tūc hincinde cōpensat̄ siue circa idēz. siue circa diuersa reperiat̄ dolus siue culpa. vt. ff. solu. matri. l. vi. ro. z. l. si mulier. z de dolo. l. si duo. z de eo p̄ que sc̄m ē. l. si. §. stipulator. z de p̄ben. emp. domū. z neq̄ in loco publico. l. ij. §. idē ait. z q̄b vi aut clā alī. §. bellissime. z. l. vl. §. si ad ianua. z de doli exceptōe. l. ap̄d cellū. §. marcellus. Aut vnus in do lo aliū in culpa. z tūc si circa idē nō sit p̄p̄satio qz dolus p̄ ponderat culpe. vt. ff. ad. l. agl. l. item. §. si. z. l. q̄ foueas. §. hec actio z. l. si putator. si circa diuersa sit cōp̄satio cūz teneatur vterqz ad q̄stitatē. vt d̄ compensationib. si ambo. z ibi nō. si vn. in lata culpa aliū in leui p̄p̄derat lata. qz egparatur do lo. vt. ff. d̄posi. l. q̄b nerua. z si messor fal. mo. di. l. lata. §. plane z si q̄s testa. li. cē iussus fue. l. j. §. nō at. si alī in leui alī in leuif sima p̄p̄derat leuis circa idē sicut dictū ē. s. in casu simili. se cus circa diuersa cū sine iuicē debitorēs in q̄stitate. vt. ff. e. cū par delictuz. Idē si vnus in leui in faciēdo. alī in leui in negli gēdo p̄p̄derat leuis in faciēdo. z iō nō cōpensat̄ nec est me lior cōditio possidentis vt plene nō. ff. so. ma. si moza.

Cum nō stat p eum ad quem pertinet quo minus conditio impleat̄ haberi d̄z perinde ac si impleta fuisset.

Ec regula d̄z p oia itelligi z exponi sic itelligit̄ z exponit̄. ff. e. iure civili. z d̄ ver. ob. l. in executiōe §. si. vt ecce si testator legat mibi fundū sub p̄ditio ne si decē dederō bēdi z p heredē stat quo min. recipiat. p̄ditio p̄ impleta d̄z haberi. vt. C. de p̄di. insertis. l. si. z de statu li. l. sta. libos in p̄n. z. §. si. Itē si testator istuit me hēdē sub p̄ditioe si decē ticiū dederō q̄ ticius erat furū hēs ab intestato. nā si p̄ ticiū stat quo minus recipiat habet̄ cōdi tio p̄ impleta. vt. C. de cōdi. insti. l. is ita heres. Itē si stipulor a te decē si ascendo capitoliz z p te stat quo minus ascendā.

habet̄ p̄ditio p̄ impleta vt. d. l. in executiōe. §. si. z. l. iure civili. **S**ed oppo. z v̄ q̄ p̄ditio nō habet̄ p̄ impleta. lz is q̄ iplere de buerit ipediā iplere vt. ff. de p̄di. z demō. l. q̄bus dieb. in p̄n. Sz multū refert v̄tz ipediā p̄ eū cuius intererat nō ipleri. vt qz futurus erat obligatus p̄ditioe iplere vel erat amissur. rē suā vel hēditatē nō habiturus quā a s̄s habuisset p̄ditioe impleta. z tūc locū h̄z regula cū iurib. s̄. dictis. lz si stat p̄ eū cui. nō intererat nō ipleri nō habet̄ p̄ impleta. vt. l. p̄ria. C. d̄ cō ditio. insertis. l. si. ff. ad. l. aquil. inde neracius. §. idem iulia. **S**ed oppo. z v̄ q̄ lz stet p̄ eū cuius intererat nō ipleri nō habet̄ p̄ impleta qz si testator legat decē liberto sub p̄ditione si cū filio steterit z filius moriat̄. z sic p̄ euz seu p̄ casū in p̄sonā eius p̄tingētē stat quomin. p̄ditio nō impleat̄. relictu nō d̄beat vt. ff. de adimen. le. l. seio in p̄n. z de cōdi. z de. l. illis libertis lz dicēdū ē m̄strū referre. v̄trū stet p̄ eū v̄l p̄ factū ei. siue p̄ ipe dimētū ab eo p̄stitū. z tunc simp̄r v̄tz est. qz habet̄ p̄ditio p̄ impleta. z ita loq̄ regula dele. iij. q̄ cōcubinā. §. vxori. z d̄ alī. leg. l. meua in p̄n. in. d. l. iure civili. z. C. de p̄ditio. insertis. l. si. aut p̄ eū vel casuz in p̄sonā eius p̄tingētē. z tunc locuz h̄z q̄b d̄ in. l. p̄ria. qz tunc distinguit̄. Nā aut tunc erat relictu cōtē / platiōe ei. in cui. p̄sona erat iplēda aut fauore eius q̄ relinq̄t̄ aut dubitat̄. Primo casu relictu nō debet̄ post casuz in p̄so nā illius cōtingētē. vt. d. l. seio in p̄n. z de cōdi. z demō. illis in fi. Secō casu debet̄ de adimē. le. l. ānua. in p̄n. Tertio casu de lictuz debet̄ quasi in dubio interpretādū sit legatarij cōtēpla tiōe potius relictu. si ex veritate vel cōiecturis aliud nō appa reat. z iō legatū debet̄. ff. d̄ adimen. le. l. seio. §. i perator. z. C. d̄ le. l. j. z. d. l. ill. in fi. **I**tē op. z v̄ q̄ hec reḡla sit sup̄uacua cū idē p̄treat. s̄. e. c. i putari. z iō nō ponēda. C. d̄ no. co. cō. l. j. §. q̄b. ff. vt leg. no. ca. stip̄atio. §. diu. Sz diceñ. ē sine dubio q̄ si hec regula. z illa loquunt̄ in p̄ditioe p̄tatiua. sed illa loq̄t̄ p̄p̄rie q̄n impedit̄ p̄ casuz p̄ditionē iplere. Nā aut loq̄t̄ q̄n i pedif p̄ eū cuius intererat p̄ditionē nō impleri z iō vna p̄ aliā nō ē sup̄uacua. Preterea circa hāc m̄z diceñ. ē q̄ ibi in. c. i pu tari plenius est distinctū. nā z hec illa intelligi p̄nt in vna ipe cie cōditiois mixte. i. que pendet ex facto implentis z alteri. Sed magis p̄p̄rie in p̄tatiua p̄cedunt. Idem.

Quod alicui nō licet nomine suo nec alieno licebit.

Icut decurio nō p̄t suo p̄prio noie p̄dia publica colere ita nec lz subiectis alioz nominib. vt. ff. d̄ admini. rez ad ciui. p̄ti. l. ij. §. j. **I**tē sicut non lz tutori emere rē pupilli suo p̄prio noie. ita nec p̄ in terpositā p̄sonā licebit. vt. ff. d̄ auc. tu. pupillus. §. lz si p̄ inter positā. z ad p̄dictoz cōfirmationē accedat. ff. de p̄ben. emp. l. n̄ lz. C. de here. insti. neqz. z. ff. de vsucap. l. labeo. §. si eū. cum multis silibus. Sed opp. z v̄ q̄ illud q̄b nō licet p̄ se liceat p̄ aliū. furiosus emi nō p̄t acq̄rere rē p̄ se. z tñ p̄t p̄ aliū. vt. ff. d̄ acq. pos. l. j. §. idē acq̄rim. z ad idē accedat. ff. q̄ res pig. ob. p̄nt. l. aristo. z de bo. pos. p̄ tab. l. ij. §. plane. z. l. nō putauit. §. lz si exhēdat. Dicēdū ē q̄ istud gn̄ale repit̄ solutū triplicif. Vno mō q̄ ista sit reḡla. z cetera s̄ sp̄alia. Secō q̄b q̄s n̄ p̄t p̄ se nec p̄ aliū a se submissū. lz p̄ aliū a se nō submissuz p̄t. Et he due solutiōes tradunt̄ in p̄dicta. l. his duobus casibus. ff. de fur. Tertio mō dici solet q̄ aut aliq̄s impedit̄ p̄ se rōne de licti a p̄sona cōmissi. aut rōne rei. aut mixta rōe p̄sone. aut rō ne defectus irelligētie. Primis tribus casibus locū h̄z regu la. Quarto casu habent locū. l. p̄ria sicut soluit̄. ff. de vsuca. l. labeo. z de acq. hē. l. antistius. §. si. **S**ecō possit itelligi re gula magis p̄p̄rie verbis cōsideratis videlicet. vt q̄b nō licet alicui facere suo p̄prio noie non liceat alieno siue sub colore nois alterius. verbi gr̄a nō lz tutori inq̄tare pupillum suo p̄ prio noie. ita nec licebit noie alteri. vt si habeat ab alio iura cessa p̄ pupilluz. nā nō licebit noie alterius p̄p̄illum inq̄tare vt in auc. de his q̄ ob. se ha p̄bi. res mi. §. si q̄s. Sed tūc est p̄ regulā manifeste. ff. de in ius vocā. l. q̄situm. vbi lz patronum in ius vocare noie alieno. z tñ nō liceret noie p̄prio. Sz regu la v̄z iutelligenda cum faciēdo noie alterius tenderet ad eundem effectū que p̄sequeretur faciēdo noie p̄prio. cū aut

nō ad eundem sed ad diuersum pertinet effectū tunc locum
bz lex cōtraria. Idem.

Potest quis per alium qđ potest per se ipsum.

Icut possuz p me emere. v̄dere locare. p̄ducere.
litigare. ita possuz p alium. ff. de p̄cura. l. j. §. v̄sus
aūt. z de miur. si vni. §. idē iul. z §. idē ait. z insti.
p̄ quas p̄sonas agere possuz. §. j. C. Sz p̄ regu/
lā v̄ qz in causis publicis lz p se litigare nō p̄ cura. vt. ff. de
pu. iudi. l. pe. §. ad crimē. C. Itē qz illustribus lz litigare per p̄
curatores nō p se. vt. C. d. p̄cura. l. pe. Itē in accusatōe popu/
lari lz p se litigare nō p̄ curatozē nisi quatenus actio ad pri
uatū cōmodū ptinet. ff. d. p̄cura. l. licet in p̄n. z de popul. ac. l.
q̄ populari. Itē p se lz violētū sine aliquo itervallo de posses
sione expellere nō per p̄curatozē. ff. de vi z vi ar. l. cū fundū.
C. Itē lz p se emphiteotā nouū in possessionē inducere vete
ri deiecto nō p̄ curatozē. C. d. iure emphi. l. pe. Sed dicēdū
est oia sup̄ dicta sp̄alia eē . regulā v̄o gn̄āfr obtinē in iudicio
z ex iudiciū. vt. d. l. j. §. pe. ff. d. p̄cura. z ibi notat. restringi aūt
bz hec regula ad ea que p̄nt per aliū explicari. In his autem
que per aliū expleri nō p̄nt nō p̄cedit regule effectus vt arg.
C. de cadu. tol. §. ne aūt. ff. de solu. l. inter artifices. z notat de
vi z vi ar. l. j. §. quotiēs. Idem.

In malis p̄missis fidem non expedit obseruare.

Ip̄mitto tibi occidere hoiez vel cōmittere furtū
v̄ simoniā vel aliqd turpe. nō expedit fidē suari
cū p̄missū ip̄o iure nō tenet. ff. de ver. ob. l. gn̄ālif.
z. l. veluti. z. l. stipulatio hoc mō. z. l. si plagij. z de
fideius. l. si a reo. §. qđ vulgo. C. Sz oppo. z v̄ qz et in malis
p̄missis fidē p̄ueniat obseruari lz de eq̄tate det̄ exceptio naz
si induco te p̄ dolū v̄ metū. vt mibi decē p̄mittas p̄missio v̄z
lz agenti ex p̄missiōe obstat exceptio doli vel metū. C. de inuti
li. stipulatioibus. l. dolo. ff. de ver. ob. l. si qs cū alif. Sed dicē
dū ē qz malū p̄missū duplicif sumif. Nā vno mō dī malū. i. su
per re mala vel turpi seu turpitudine ptineti interpositū. z il
lud nō expedit obseruari qz ip̄o iure nō tenet. ff. de pac. l. iuris
gentiū. §. z gn̄āliter z de ver. ob. l. gn̄ālif. z. l. veluti. z. l. stipu
latio h̄ mō. z. l. si plagij. z. l. si stipulor. z insti. de inuti. stipu.
§. quod turpi. C. Secundo modo dicitur malū p̄missū id est
male cōceptū. qz interueniēte dolo vel metu. z tūc lz p̄missor
teneat d̄ iuris rigore non expedit fidē seruari. qz p̄missori da
tur exceptio. vt in. d. l. si qs cum aliter. de dolo. nihil interest
vtrū quis nō bz ip̄o iure actionē vel possit per exceptionem
excludi. vt. ff. e. l. nihil. Idem.

In alternatiuis electio ē debētis z sufficit p̄ alterz adipleri.

No dicunt in h. c. due regule dici p̄nt. lz. n. vtraqz d̄
debito alternatiuo loquat. Prima tñ tractat de iu
ris electiōe ad quē ptineat. i. vtz ad d̄bitozē vel ad
creditozē. Scda v̄o d̄ alfnatine obligatōis effectū. Exēplū
āt regule p̄me p̄z cuilibet. Nā si p̄mitto tibi stichū aut p̄p̄hi
luz electio est mea quē eoz soluere veliz. ff. de iure do. l. plerū
qz in fi. z de eo qđ certo loco. l. nō vtiqz. §. q̄ stichū. z d̄ p̄di. in
sti. l. si h̄di. Itē si soluo stichum nō teneoz solūē p̄p̄hiluz. qz
sufficit alterz adipleri. ff. d̄ p̄di. z d̄ mō. l. cuz pupillus. §. vl. z d̄
ver. ob. si ita stipula. C. Sz opponit qz in alternatiua n̄ sit ele
ctio debitoris. qz iure cauet qz si testator alternatiue legat sū
dum sepanuz aut vsufructū fundi sepani ē electio legatarij n̄
h̄dis. vt. ff. d̄ le. ij. l. lucio. Quidā simplr dicunt qz aliō ē in le
gatis z aliō in p̄ctibz qđ simplr ē saluz. qz in legatis alterna
tiue relict̄ est inuenire qz ē electio h̄dis n̄ legatarij. ff. d̄ le. ij.
si ita relictū. §. vl. Et iō satis z meli⁹ d̄ qz in p̄ctibus alternati
ue p̄ceptis semp est electio debitoris. vt. d. l. plerunqz. z. l. nō
vtiqz. §. q̄ stichuz. C. In legatis v̄o aut v̄ba dirigit ad here
dez aut ad legatariū. aut simplr p̄ferunt. Primo casu est ele
ctio h̄dis. qz si testator dic̄ do tali talē rē. aut illā. v̄ electōez
h̄di p̄cedere. vt. d. l. si ita relictum in fi. Scdo casu est electio

legatarij. qz cū testator dicit habito tibi. aut vendicato tibi il
lā rez aut illā v̄ eligendi ptatē p̄cedere legatario. vt. ff. de le.
j. l. plane. §. vl. In tertio est electio legatarij cuz in vltimis vo
luntatibz pleni⁹ qz in p̄ctibz interpretari oporteat. ff. de le. ij. l. lu
cio ticio. z ibi ple. no. C. Ad scda p̄te opp. z v̄ qz nō sufficiat
alterz adipleri. sed oporteat alterz nō adipleri. ff. de ver. ob. si
qs ita in fi. Sz dicēdū est referre inf̄ alternatiua affirmatiua z
alternatiua negatiua. qz in affirmatiua sufficit alterz fieri. vt
hic. In negatiua oz alterz nō fieri tñ idē est in vtraqz si p̄side
ret effect⁹. qz in affirmatiua sufficit alterz affir. batiue. in nega
tiua sufficit alterz negatiue. z iō n̄ est p̄riū lz p̄ueniēs v̄bis re
gule. C. Itē oppo. z v̄ qz vbi v̄ba nō s̄t p̄iuncta sufficit alteruz
adipleri. ff. de v̄. sig. triplici. §. videam⁹. Sz diceñ. qz tres sunt
ozationū sp̄es. Nā qđā sunt p̄iuncte. i. q̄ aliquā copulatiua
cōiunctionem h̄nt. qđā disunctiue q̄ h̄nt aliquā disunctiua.
quedā solute q̄ n̄ disunctiua nec copulatiua p̄stōnez h̄nt. Nā
tura copulatiue requit oia simul vera. vt. ff. de ver. ob. si qs ita
z. l. si. z de cōsti. insti. l. si h̄di plures. Natura disunctiue alte
rū tñ. vt hic. z. ff. iudi. sol. l. cū q̄rebat. z d̄ p̄di. z de. l. cū pupil
lus. §. disunctio. soluta v̄o ex mēte certe p̄nūciātis aliqñ eq
pollet copulatiue. aliqñ disunctiue. vt. ff. de ver. ob. l. si aliena
tōis. §. si. Si de mēte nō apparet accipit p̄ copulatiua. d. l. tir
plici. §. videam⁹. lz sit ar. §. ff. d̄ reg. iu. l. in eo qđ. §. vt v̄ba. Sz
i. §. videam⁹. p̄siderauit dubiū significatiōis solute. In. §. vbi
v̄ba. p̄siderauit effectū significatiōis. ex eo qz in obscuris mi
nimū ē sequēdū. s. e. c. in obscuris. Est ḡ soluta p se sp̄es ozō/
nis disticta a p̄iuncta z distincta. Itē alif significat. qz copula
tiua copulatiue. disunctiua disunctiue. soluta solute. Sz effect⁹
significati nō distinguit a significato copulatiue qđ requirit
vtrūqz vel disunctiue q̄ requir alterū. qz semp effect⁹ signifi
catōis solute representat vtrūqz vt copulatiua. vel alterz tñ vt
disunctiua. Nā igit soluta disunctam z p̄p̄riā sp̄em significadi
lz n̄ effectum significati extra seipsam. Idem.

Qui ad agēdū admittit ē ad excipiēdū multo magis admittit
tēdus.

Icut sup̄ficiarius z emphiteota z q̄cūqz ali⁹ h̄ns
d̄niuz vtile possit agere p̄ d̄m vtili actione in rez
ita si ab eo p̄ueniat m̄to magis excipe poterit. vt
h̄ z. ff. d̄ sup̄ficiebus. l. j. §. qz ait. z de reg. iu. l. inuit⁹
§. cui damus actionē. cū facilioz sit cā p̄cedēdi exceptionē qz
actionē. ex eo qz fauozabiliores s̄t rei qz actoris vt i regula iu
ris. z ex eo qz faciliores sum⁹ ad absoluēdū qz ad obligaduz
vt. ff. de ac. z ob. l. arian⁹. z d̄ penis. l. abntē. C. Sz oppo. z v̄
qz qz admittit ad agēdū n̄ audif volēs excipe. C. de agri. z cē.
l. si coloni. z si p̄ viz v̄ alio mō. l. j. z si qs ad se fundū. C. ad. l.
iul. d̄ vi. Sz diceñ. est qz ille leges locū h̄nt in iudicijs recupā
de possessiōis in qbus excipiēs de d̄nio nō auditur nisi p̄mo
possessionē f̄stituat. cū spoliatū añ oia restitui oporteat. Nāc
aūt reglā alā obriet gn̄āfr in qbuslibet iudicijs gn̄ālib⁹ vt dī
ctū est. s. in. c. dolo. sup̄fluū. n. v̄ qz is qz possessozem spoliavit
possit opponē de d̄nio qđ spoliado amittere meruit. vt. C. vñ
vi. l. si qs i tātā. z p̄pea glosatores iuris civilis satis enozmif
errasse vidēt in eo qđ scribūt. ff. de iudi. l. si d̄ vi. vbi d̄nt qz ex
ceptio d̄nij excludit interdcm recupāde possessiōis. z postea
p̄riū eius notauerūt. ff. de vi z vi ar. l. j. §. j. z de v̄b. sig. l. mulie
ris. §. j. z de vsuca. l. seqf. §. si d̄ns. qđ v̄ magis p̄ximū v̄itati.
sed an is qz bz possessionē clādestinā possit p̄ actorē excipe de
iur̄ d̄nij dubitatio ē. qz iura vidēt velle qz violēta z clādestina
eq̄p̄lleat. sicut ḡ nō lz h̄nti violētā excipe d̄ d̄nio. vt d̄cm ē ita
nec lz excipe h̄nti clādestinā. vt. ff. qz vi aut clā. l. j. §. j. z ad. l.
fal. d̄ pla. l. eū qz fugitiuū. lz mibi v̄ qz lōge ip̄obioz sit cā illi⁹
qz bz violentā qz illi⁹ qz bz clādestinā ar. ff. de fur. l. si v̄d̄itor. §.
cū raptor. z iō h̄ns clādestinā possit excipe de inre d̄nij ar. C.
d̄ p̄ba. l. iij. §. ei⁹. C. Itē v̄ ob̄stare regula. C. loca. z cōdu. l. si
qs p̄ductiōis. vbi p̄ductor cogit restituere locatozē possessio
nē lz p̄ductor parat⁹ sit p̄bare se d̄m. Sz illud ptigit qz qđā
species spoliatiōis eēt si locatozē denegaret possessiōis restō
vt. ff. d̄ p̄ca. l. vl. z iō nō audif p̄ductor volēs se p̄bare d̄nz ni
si p̄mo restituat possessiōez vt. d. l. si p̄ viz v̄ alio mō. Itēz v̄
ob̄stare regule illō qđ legit in auc. d̄ triē. z se. §. illō qz. vbi il

le q negavit possidē cogit vt aduersariū possessorē trāfferre
lz parat^o sit pbare se dñz. Sz illd ptigit i penā mēdaci. vt in
e. ti. §. studiū qz. ff. d rei v. l. fi. C. d nō nu. pe. auc. §. qppria z
q po. in pig. ha. auc. ita possessor. Queri at possit vtz snia la
ta in iudicio petitorio pariat exceptōez rei iud. i iudicio pos
sessorio z vtz q si qz separata ē cā possessōis z ppariat. vt. ff.
d acq. pos. l. nālif. §. nihil. z. l. pe. An q rōe lata snia i possessō
rio si parit exceptionē rei iudicate i petitorio. ff. d exce. rei iu
di. l. iij. z d. ar. eadē. §. vl. eadē rōe lata i petitorio parē si d3 ex
ceptōez rei iud. i possessōrio. z memini qd no. ff. d infdi. l. iij. §.
gdā. q snia lata in petitorio. absorbet ius possessoris z prium
ei^o declarat. C. de interdi. l. incerti. Et p p l h mibi vtz distigūē
duz esse qz si tale est possessōriū qd excludit per exceptionem
dñij. vt est possessōriū adipiscende z retinende possessōis. rē
snia lata in petitorio nocet in possessōrio. z ita intelligitur qd
norat in. §. qda. lz si tale esset possessōriū qd nō excludit per
exceptionē dñij vt possessōriū recuperāde possessōis. vt. s.
ostensuz est. tunc lata in petitorio nō p iudicat in possessōrio
z ita intelligit qd notat in. l. incerti. C. de interdictis. Idem.

Qui per alium facit est perinde ac si faceret per seipsum.

Sicut tutor tenet directa actōe tutele qñ admistrat
sic z qñ admistrari mādat. qz q facit p aliū p inde ē
ac si facit p seipsū. ff. d adm. tu. §. ita transgressisse
z. l. tres tutores. §. nō solū. Itē sicut tenet iterdicto vñ vi q d
fecit p se ita si deiecit p aliū. vt. ff. d vi z vi arma. l. j. §. diecisse.
et d re. iu. l. h iure. §. q diecit. Itē sicut tenet. l. cor. de fca. q oc
cidit p se. ita z q occidit p aliū. C. d accu. l. h iō. ff. ad fil. si per
cussor. ar. ff. ad tre. l. j. §. pe. Itē sic punit tāqz calūniator q p
se dñit z si pbavit ita z q p aliū. ff. d iure fisci. l. iij. §. diu^o p^o
z. l. nō tm. z ad idē p r iudici. ff. d fideius. postulare cū infinitis si
milib^o. Sz oppo. z vtz q lōge aliū sit facē p se qz p aliū. ff.
de so. inf artifices. Sz dicēdū ē q vbi eligit p sone industria
regula nō pcedit. C. d cadu. tol. §. ne at z. d. l. inf artifices. sed
vbi nō eligit p sone idustria tūc pcedit effect^o regule. Sz Itē
oppo. z vtz ipossibile ēē scñ paliū p inde hēri ac si fieret p se
ipsū qz iure cauet qz ēē scñ ab eodē diuersis tēporib^o si rēplē
tat idēptatē eiūsdē facti. vt. ff. d p di. ide. l. si nō sortē. §. liber
tus z in auc. d fide instr. circa pñ. so. dicēdū ē qz tū ad qzitatē
z vitatē ipossibile esse scñ vni^o dicit scñ alteri^o. Sz de qdā iu
ris iterptatiōe pcedit q scñ vni^o alteri^o intelligat. vt. ff. d duo
bus reis. l. nemo. z no. ff. d vi z vi ar. l. j. §. diecisse z. §. qd dī.
lz vtz hec regula supnaua per illā q ē posita. s. in. c. pōt. Sed
nō est si qs bñ aduertat qz illa loqz de ptate explicādi per ali
um. ista vō de effectu explicati. Idem.

Factum legitime retractari nō debet licet postea casus eue
niat a quo non poterat inchoari.

Si hō sane mentis hbat matrimoniu lz postea fiat
furiosus nō pp hoc dissoluit matrimoniu iā pctum
vt. ff. de his q sūt sui v l alie. iur. l. parre furioso. Itē
si hō sane mentis fecerit testm lz fiat postea furiosus n viciat
testm. ff. de testamentis. l. is cul. z de bo. pos. fm tabu. l. j. §. suf
ficat. Et ad huius pfirmationē accedit qd genātr dici solet nō
tollit scñ qd ipedit faciēdū. vt. ff. e. l. in abiguis. §. nō ē nouū.
z de acqrēda h ditate si seruū qz. §. vlti. Sz Sed oppo. z vtz q
illd qd ipedit ab initio faciēdū tollit iā scñ. Quia si stipulor
fuiturē ad ptē fundi mei prinētē p indiuiso stipulatio nulla ē.
Sz Itē si stipulor ad totū fundū stipulatio lz z si postea ptē
p indiuiso alienē stipulatio corrupit. vt. ff. d serui. p parte. z d
verb. obli. si sub vna. §. si qs viā. ergo illud qd ipedit ab initio
faciēdū tollit iā scñ. Itē si tutela finita ē n hz locū accusatio
de suspecto. ff. de susp. tuto. l. iij. §. q r i pt. adeo q si pposita ac
cusatiō suspecti tutela finit expirat accusatio d suspecto. ff. d
suspec. tu. post finitā. Itē p iudicial^o actio de ptu agnoscendo
nō hz locū mortuo pte vel auo cui^o filiū vel nepotē qz se ēē cō
tēdit. adeo q si p iudicialis pponat q ptem si mortū pater ex
pirat iudiciū inchoatuz in actiōe p iudiciali. vt. ff. d libe. agno.
l. iij. §. qz plautinū in vbo adeo. p q oia p3 q casus impediēs
ab initio tollit iā scñ supuenient ex post fco. Sz dicēdū ē qz

aut scñ erat inchoatū z n pfectū z tūc tollit p eū casū q ipedi
ret inchoari. vt si stipulat^o sū fuiturē p dno meo z añqz pstitua
tur alieno totū pdium v l partē ei^o p indiuiso. corrupit stipu
latio. vt. d. l. si sub vna. z. d. l. p parte. z d custo. reoz. l. ij. z. ff.
vt in pos. le. l. si pecunie. §. q fideicomissū. z d adul. l. si marit^o. z
§. sinat z ad idē tēdit. d. l. post finitā de suspe. tu. z. d. l. iij. §. qz
plautianū d libe. agno. z d his q p si scrip. ha. l. si metallū. Sz
si scñ iā erat pfectū z legitie pfirmatū vt qz fuit^o pmissa erat
iā pstituta testm inchoatuz erat iā pfectuz z m rimonium erat
iā per consensus pctum z similia. tunc casus su perueniens q
impediret ab initio inchoari non tollit iā factuz. z ita loquit
regula. ff. eo. in ambiguis. §. j. z de ritu nup. si qua. z d seruitu.
ru. p. d. via. §. quacunqz. z d vbo. obli. l. si pluribus. §. z si pla
ceat. Unde sunt ar. q si post inqstionē p officiu inchoatā. z
ate sniaz lupueniat ordinarius accusator inqstō qescat. Sed
si superueniat post sniam nō tollat effectus inqstōis facte ni
si pbare puaricatū pcessuz. ff. de puarica. l. puaricatiōis. z
de liber. bo. exhiben. l. iij. §. si tñ postea. z de accusa. sicut. §. fa
cte z dicta. l. si maritus peruenerit. §. sinat. Sz p dictā soluti
onē v i insti. de le. §. ex p r i o. ff. ad. l. fal. l. verbis legati. vt si le
go debitū pure creditori nō v3 legatū. sed si lego obitū in diē
bene v3 legatū adeo q si dies veniat testatore veniēte legatū
nō vitiat. Sed dicēdū est q aut superuenit casus annulla
tiōis. z tūc hz locū p dicta distinctio. Aut supuenit casus ad eū
dē effectū tendēs. z tūc aliū tēdentē ad eundē effectū qd iue
nit secū concurrere patit. vt in. d. l. insti. de le. §. ex cōtrario. z
l. illa vt hoc legati ad. l. fal. Idem.

Ad alicui gratiose concedit trahi nō d3 ab alijs in exēpluz.

Si sumus pontifex pcessit alicui de grā spāli qz pos
set habere plura beneficia cū cura vel qz posset p
pcuratorē visitationē facere vel p cipē integralit
fructus bñficiorū suoz absqz eo qz in ecclesijs resi
deret hoc nō d3 trahi ab alijs in exēplum. Sed ius cōe serua
ri qd est p oia p r ium supradictis. Sz Itē si pcessit alicui qz nō
teneat subire munera publica vel soluere decimas. qz forte in
aliqua re pspere gesta virtuose se habuit hoc similiter trahi si
d3 ab alijs in exēplū. sed ius cōe d3 seruari. z hoc ē qd vult di
cere regula z pbat. ff. de p r i. p r i n. l. j. v. plane ex his. z. C. de d
curionibus. l. neqz dorothēū. z. l. nullus. li. x. z de episcopis z
clericis. l. qm venerabilis. Sed etiā v r q ea q certe p sone scri
būtur cōstituant ius cōe. vt. C. d nouo co. cōpo. l. j. §. nulla qz
dubietate. dicēdū ē qz aut rescribitur alicui persone v l vniuer
sitati pcedēdo beneficiū spāle. z tūc si d3 trahi ab alijs in exē
plū z ita loqur regula z lex superi^o allega. z pbat. C. de legi.
l. legea vt gnāles i fi. aut rescribit pstituedo ius cōe. z tūc cer
te p sone expressio nihil operat. qz iura nō in singulas psonas
sed generaliter cōstituuntur. vt in. d. l. j. §. nulla. C. de nouo co.
cōpo. z. ff. de leg. z se. consul. l. iura. Idem.

Frustra sibi fidem quis postulat ab eo seruari qui fidem a se
prestitam seruare recusat.

Si duo fratres habētes domos cōmunes inuicem
cōueniūt de nō alienādo sub certa pena. z vñ^o eoz
alienauit z vult qz alter ab alienatiōe abstineat nō
audif qz frustra sibi fidē postulat a me seruari q fidē
seruare recusat. vt. ff. e. cū p r. §. ille. z de leg. ij. cū p r. §. libertus.
Sz Itē si locauit alicui domū p pensioē certa z pmissi eū nūqz
expellē sub certa pena z eū expello. qz pensioē nō soluit nō po
tero pueniri ad penā. qz frustra sibi postulat a me fidē seruari q
fidē seruare recusat. ff. locati. q r o. §. iter locatorē. z qz generale
est qz si suanti fidē nō d3 fides de necessitate seruari vt. ff. de in
offi. testa. si instituta in prin. C. de pactis cum. proponas. z de
transac. si diuersa. z. l. si quis maior. Sz Sed contra regulaz v r
def. ff. de actio. empti. z vediti. l. iulian^o. §. si qs a pupillo. vbi
pupillus vendens sine tutoris auctoritate non suat nec sua
re cogitur fidē emptori. z tñ emptor cogit pupillo seruare si
dē. Sz regula locū habet vbi eadē ē z equalis p oia psona
rum contrabentium conditio. In cōtrario vō non erat equa

illis et poterat imputari emptori. quod si sciebat vel scire debebat pupillum heredo non posse sine tutoris auctoritate obligari. ut. C. de hereditaria empti. quod a quolibet. et de acquir. heredi. l. more. et ideo ratione illius culpe tenet et ipse pupillo. et pupillus non sibi. alias autem ubi culpa non possit sibi imputari. quod contraxisset cum tutoris auctoritate sicut pupillo subueniret per restitutionem in integrum nec teneret per restitutionem seruare fidem emptori. ita virtute eiusdem restitutionis subueniret emptori. ut non teneatur fidem suam re pupillo. C. de repu. que si. in iudicio in integrum. l. unica. et si aduersus credi. l. j. et ij. Idem.

Delictus persone non debet in danum ecclesie redundare.

Abbas vel monachus vel alius clericus delinquat iniuriam faciendo vel danum dando vel alicui possessionem violenter occupando. ecclesia non tenet. quod delictum persone non dicitur in danum ecclesie redundare. Nam qua ratione delictum tutoris non obligat pupillum. ff. de regu. iur. l. neq. et de tab. exhi. l. penul. eadem ratio delictum clerici vel prelati non dicitur ecclesiam obligare. cum pupillus et ecclesia parificentur ex una parte. et eorum administratores parificentur ex altera. ut. C. de episcopis et clericis. l. orphanotrophos. Sed occasio predictae parificationis opponitur quod iure cauere quod pupillus tenet de dolo tutoris. ff. ne ius fiat ei in possessione. l. j. §. h. edicto. et de peculio. l. si una. §. si dolo. et de tribu. l. ij. §. j. et de administra. tuto. l. si. Dicendum est si ex dolo prelati vel alterius clericus puenit aliquid ad ecclesiam eatenus teneatur ecclesia sicut tenetur pupillus de eo quod ad se puenit ex delicto tutoris. ut in l. preallegata. sicut patet tenetur ex delicto filii. et dicitur ex delicto serui quatenus ad se puenit. ff. de vi et vi ar. l. j. §. quod igitur. et §. si quis tamen. et §. si filius. et de peculio. l. ij. §. si ex causa. et sic tenetur vniuersitas quatenus ad se puenit ex delicto alicuius qui vniuersitati preest. ff. de vi et vi arma. l. si in me. et ff. de dolo si ex dolo. §. sed an municipes. Tunc enim ecclesia non videtur pati danum cum non de suo soluat sed quod ad eam puenit restituat. et danus dicitur a primonijs diminutione. ff. de dan. infec. l. ij. Item opponitur et videtur quod delictum persone debeat in danum ecclesie redundare quod per delictum persone percipit nauis ecclesie. ut. C. de sacro san. eccle. l. iubemus nullam. sed dicitur solet contra quod delictus commissus a prelate et collegio. si coactio percilio redundare possit in danum ecclesie iubemus. delictus vero prelati tamen seu alicuius seu aliquorum de collegio. ecclesie non preiudicat. et ita loquitur regula. Idem.

Actioni congruit ut succedat in onere quod substituit in honore.

Ecce regula pertinet ad maiorem regulam precedentis. scilicet. e. c. quod sentit. l. j. n. pueris modo loquitur ad eundem tendit effectum. et proprie poni potest exemplum in substituto in honore. et in hereditate quod honore appellat. ff. de leg. p. sta. l. si filius. §. si a legato. et propterea succedit in onere. scilicet. legatorum quod relictum ab instituto videtur legis prelate tacite repetita a substituto. ut. ff. de lega. j. l. j. imperator. et ff. de leg. ij. si ticio et meuius. §. iulianus. et l. cum prelati. §. ab instituto. Sed opponitur et videtur quod substitutus in honore non succedit in onere. quia iure cauere quod si hereditas instituta sub conditione simpliciter substituat alio onus conditionis in persona instituti adiectum non videtur in persona substituti repetitum. ff. de here. isti. sub conditione. sed ibi quarebat in onere conditionis noue que in persona instituti non erat et ideo ibi conditionis institutio non videtur in substitutione repetita. ut. ff. de le. j. l. j. Item opponitur et videtur quod substitutus in onere hereditatis si succedat in onere legatorum. ut. d. l. l. j. de le. j. Et ideo distingui oportet. quod aut legata repetuntur vbi testator expressis aut non. si vbi testator expressis aut cum eiusdem diei vel conditionis adiectio aut simpliciter. Si cum eiusdem diei vel conditionis adiectio legatum reddere inutile. ut. ff. de le. j. si quis a filio circa principium. Si simpliciter. debet non expectata conditione vel die que in persona instituti fuerat adiecta. ut. d. l. si quis a filio. et l. si cui. §. si a filio. si vero non repetuntur vbi expressis. tunc legis prelate tacite repetita intelliguntur cum cadere semper conditione et die. ut de le. ij. cum prelati. §. ab instituto. nisi talis esset conditionis que redderet legatum inutile. ut. ff. de ver. ob. l. ticia. §. idem reddidit. et de fideicom. liber. l. vlti. et hec re-

ra sunt in onere persone non coherere. In eo. n. quod persone coheret non succedit quod substituit in onere. ut. ff. de adi. le. l. legati sub conditione. et de condi. et de legatu et de alime. le. l. gaius in pri. Idem.

In argumentum trahi nequeunt que propter necessitatem aliquando sunt concessa.

Propter necessitatem famis processum est patri vendere filium et ideo non dicitur in argumentum trahi ut in alia causa filium vendere liceat. C. de patribus quod filios distra. l. j. et ij. Item propter necessitatem premissus est quod fiat alienatio rei sacre scilicet predimen. captiuus. C. de sacrosan. eccle. l. sancimus. et ideo non dicitur in argumentum trahi. quod non est ius commune procedunt non debent ad consequentia trahi. §. eo. quod alicui. ff. e. quod §. et ff. de le. sena. con. l. quod vero. et l. in his et l. ius singulare. Sed si eadem ratio necessitatis vel maior subest. an ea que propter necessitatem recepta sunt licebit in argumentum trahi. ut quod non videtur hic et ff. e. quod §. et de le. quod vero. Et videtur quod sic quod ea que conueniunt in identitate rationis non debent separari secundum substitutionem iuris ut. ff. de fonte. l. una. §. hoc interdictum. et de iniusto testa. l. posthumi. Circa hoc glossatores iuris civilis variant. nam ff. e. quapropter. determinat quod non licet in argumentum trahere ubi eadem ratio necessitatis vel maior subest. Sed. C. de patribus quod filio distra. de terminat quod non liceat in argumentum trahere et ubi est eadem ratio necessitatis vel maior subest. Sed credendum est quod nominatum non reperitur prohibetur ad consequentia trahi quod trahere liceat ubi eadem vel maior causa necessitatis subest. cum ea que conueniunt in identitate rationis non debeant separari secundum substitutionem iuris ut dicitur in l. ij. de patri. quod filio. distra. restringunt processum cum dicitur in hoc modo casu. et c. et ideo non licet trahere in argumentum. l. j. similis causa subesse reperiat quod reperitur expressa prohibitio in contrario. vel que expresse equipollet. Idem.

Nemo potest plus iuris transferre in alium quam sibi competere dignoscatur.

Vendo tibi et ex causa venditionis trado rem aliquam. Illud iuris quod erat penes me venditorem. transit in te emptorem. vbi si erit directe dicitur directum dominium transferri in emptorem. si vtiliter vtile dominium transferretur in emptorem. ff. de acti. emp. et ven. l. ex empto in principio. Item si erit libera penes me venditorem transibit libera ad emptorem. Item si seruitutem debebat cum seruitute transferretur. Item si erit alij obligatus et poterat a me per hypothecariam aduocari cum eadem obligatione et possibilitate aduocationis transferretur quod res transit cum sua causa. i. cum suis oneribus. ff. de acquir. re. do. l. traditio. et de contrahen. emp. alienatio. et C. rem alie. geren. l. j. et C. si sine cen. vel. re. l. ij. Sed op. et videtur quod aliud iuris sit penes traditorem et aliud penes eum cui fit traditio. Constat enim rem pupilli inuolucabilem esse. ff. de acquir. re. do. l. si bona fide. et tamen si legitime vendat alij et tradit incipit esse vscapibilis. ut pro emp. l. ij. §. si a pupillo. ff. Sed dicendum est quod pupilli uilegium persone ad quam pertinebat dominium reddebat eam vscapibilem. et ideo persona dominij mutata mutatur conditio rei vendite. ut. ff. de acquir. here. Paulus respondit. §. j. et de col. hono. l. j. §. si is qui bona. et de publiciana. l. licitatio. §. vlt. Item opponitur et videtur quod traditio transferat illud quod non est penes tradentem. Constat. n. quod si habeo dominium rei quod non habeo usufructum. cum res sua nemini possit seruitutem debere. ff. de usufru. l. vti frui. et de serui. v. predi. l. iure coi. et tamen possum constituere alij seruitutem usufructus. ff. de usufru. quod nostrum. sed ibi non transferretur plus. sed per constitutionem variatur species usufructus quod penes me erat dominium caliter et non erat spes vscapibilis penes eum cui substituit formalis et erit spes vscapibilis. Fallit autem heretice in tu. vel cu. Item percuratore. iudice executore creditore in malefidei venditore. Item in censitore. Item in flumine in libertatis datione. et in Imperatore. in augusta de quibus late notari solet. ff. de acquir. re. do. l. traditio. et de reg. iur. l. nemo plus. et isti. qui. alie. licet. circa pen. et ideo superuacuum foret hoc scribere. Idem.

In toto partem non est dubium contineri.

Et materia huius regule tractatū est. s. eo. c. plus. sed nihilominus ex abundanti dicendum est quod quod absolutū a

d petitione totius fundi intelligit absolutū a qualibz eius parte cū in toto pars p̄tineat. de exceptioe rei iudic. l. si q̄s cū totū. Quid autē regula falsa sit possit sic ostendi quod iure cauet quod in actu p̄tineat iter. ff. de hui. ru. p̄di. l. act. et inst. d. huius. §. act. et tñ q̄ absolutū ab actu. nō dicit absolutū ab itinere quod est pars actus. nec est. vt. ff. de excep. rei iudic. l. si m̄. §. si iter. et ibi no. Itēz quod iure cauet quod si testator legat actū et postea adimat iter. ademptio est inutilis quod nō videtur ademisse totū vel partē eius quod legauit. ff. de adimen. le. l. j. §. p̄z quod in toto nō cōtinet pars. Dicendum est quod iter dupliciter sumit. Nam vno modo sumit per distincta specie huiusmodi. et sic eo modo supra si est pars actus imo spes huiusmodi actui opposita et coequa vt. ff. si seruit. v. d. loci corp. §. j. et d. l. j. de adimē. lega. Alio modo sumit iter per p̄moditate eūdi. et hō modo supra habet se ad actū sicut pars ad totū quia est pars subiectiua ad actum. et actus est totū p̄tate ad iter. quod sui potestate iter comprehendit et in hac significacione sumitur. ff. de serui. ru. p̄di. l. j. §. actus. et de v. ob. l. qui vsu fruct. et de noua. l. si pupillus. §. vlt. Idem.

In generali concessione non veniunt que quis non esset in specie verisimiliter concessurus.

Exemplū poni potest in gnali vicario ep̄i qui p̄ferre nō potest beneficia nisi sup hoc m̄datū habeat sp̄ale. vt. s. de offi. vica. c. cuz in gnali p̄ces. Ratio autē est quod non est verisimile quod ep̄s foret sp̄aliter p̄cessurus beneficiis collatioe. et hec eadez gnalitas p̄firmat. s. de pe. et remis. c. ij. et de iureiur. c. j. et de p̄cur. c. q̄ ad agendum. li. vj. Item p̄z exemplū quod iure cauet quod si p̄cedat filio gnalem et liberā administrationē peculij nō videtur p̄cedere quod donet cuz nō sit verisimile quod foret sp̄aliter donare p̄cessurus. ff. de do. na. filius. Item si p̄cedit filio liberam administrationē peculij nō videtur p̄cedere quod alienet in fraudez creditoz quod nō est verisimile quod illud fuisset sp̄aliter p̄cessurus. vt. ff. q̄ in frau. cre. si p̄ filio. Item si dñs p̄cedat filio administrationē peculij cōmittere nō videtur gnaliter ea quod nō erat sp̄aliter p̄cessurus. ff. de peculio q̄ peculij. S3 oppo. et v̄ quod oia reducant in gnali concessione cum illō opere gnale q̄stū ad oia. q̄stum sp̄ale operat in quibet specie vt. ff. d. admi. ru. l. si duo. et de le. ij. si corp. in prin. et de vsu. et habi. l. si ita. C. de quadri. p̄scrip. l. ij. et de p̄scri. xxx. an. l. oēs. Sed illud in his que verisimiliter erat in specie p̄cessurus. ad alia vō nō trahit p̄cessio gnalis quod dero gat ei p̄ p̄suptioe p̄ria vt hic et in. c. z. in. l. supradictio.

Idem.

Qui contra iura mercatur bonā fidem nō p̄sumit habere.

q Si emit a pupillo sciens illum pupillū esse sine tutoris auctoritate p̄sumitur malefidei quod p̄ iura mercatur et iō nō p̄scribit de aucto. p̄stan. l. cuz q̄ et de vsucap. p̄ emp. l. vlt. et ff. de p̄ben. emp. q̄ a quolibz Itēz qui emit a prelato bona ecclesie nō seruata solemnitate quod de iure seruari dicitur. vt in. c. sine exceptione. xij. q. ij. et in auc. h. ius porrectū. p̄ iura mercatur. et iō p̄sumitur nō habere bonā fidem. Itēz qui emit ascripticiū sine gleba p̄ legū interdicta mercatur. et ideo nullus eū ambigit malefidei possessore esse et iō nullo t̄pis spacio p̄scribitur. C. de agri. et cen. quēadmodum in fi. et s. e. c. possessor. ratio autē est quod aut emptor sciebat p̄hibitionem iuris aut ignorabat. Si sciebat planum est quod malefides apte p̄cluditur in ipso. Si ignorabat ē malefidei possessor p̄suptioe iuris cū in iure errauit. ff. de vsuca. l. si fur. C. S3 oppo. quod semp p̄sumit bonafides si abesse nō p̄bat. C. d. p̄scrip. lon. tem. l. pe. ar. ff. de fideicom. lib. l. si eū. §. ex iniusta. et de admi. tu. hoc aut et d. p̄ba. l. verius. et d. le. ij. l. si cū ita legat. §. species. Sed dicendum est quod aut allegat ignorātia facti aut iuris. Si facti tunc p̄sumitur bonafides quod iuris p̄suptio allegationi non resistit vt. s. e. c. p̄sumitur et in. l. palle. sed si allegat ignorātia iuris tunc p̄sumitur malefides. vt hic. quod p̄suptio

iuris allegationi resistit vt. s. e. ignorātia. et ff. p̄ emp. l. ij. §. si a pu. p̄llo et §. si a furioso. et C. de le. l. leges. sacratissime. et de iur. et fac. i. g. u. l. constitutiones. Idem.

Bonafides non patitur vt semel exactum iterum exigatur.

b Quod intelligendum est quod nō exigat. l. ab eodē vlt ab eo quod ab exactore cām hz. vel p̄ exactū est habiturus regressum. sed a diuersis p̄tus p̄t bis idē exigat vt patebit in solutioe p̄rio. Et replū aut p̄t sic si testator legat mibi cētuz sub p̄ditione et p̄dēte p̄ditione egi p̄ bidē interdicto de ta. exhibē. et quod si exhibuit p̄denatus fuit ad iter esse meū. i. ad solutionē legati. et postea existēte cōditione volo agē ex testō et itēz peto legatū si sum audie dūa quod bonafides si patit et c. vt et ff. eo. bonafides. et de ta. exhibi. l. locū. §. p̄denatio. C. S3 op. et v̄ quod semel exactū iterū exigat quod si egi p̄ eū quod dolo desijt possidē et secutus suz extimationē nihilominus possuz agere p̄ possessore ad re vt. ff. de here. pe. l. nec vllā. §. si q̄s. et de solu. stichum. ij. §. dolo. Sed dic aut peti ab eodē a quo fuit exactū aut ab alio. Si ab eodē locuz hz regula. si ab alio locū habēt p̄ria. vt p̄bari v̄. d. l. locū. §. cōdenatio. sed hec sol. nō ē sufficiens. quod iure cauet quod semel exactū non possum itēz exigere et ab alio. vt. ff. si fa. fur. fe. dicat. l. q̄ riens. et d. re. eoz q̄ sunt sub tu. l. illicite. et de re. iu. sigs dolo. §. sigs debitorē. Et v̄ diceñ. quod si peto ab eodez si audior. S3 si peto ab alio sigdem nō est habiturus regressum p̄ aliū tunc audior vt. d. l. nec vllā. §. itē si q̄s et l. stichū. §. dolo. et l. locū. §. cōdenatio. C. Itē op. et v̄ quod et ab eodē possit itēz exigat. vt. ff. d. noua. l. fūdū corne. S3 ibi erāt solutioes diuerse et d. diuersis p̄crib. origine sumentes. et iō exactio vni nō ipedit p̄ exactioe alteri. vt qñ oēs cāe eēt lucratiue. tūc n. exactio scā ex vna ipedit exactio ex altera vt. ff. de acti. et ob. l. oēs. et d. le. ij. l. meni us. §. duoz. Preterea i. l. fūd vna oblo p̄tra erat sup fundo alia sup extimatioe fundi. vñ cū nō sup eodē s3 sup diuersis p̄cedat duplex exactio. seqt quod ad regulā nō p̄tinet. Idem.

Cuz quod vna via p̄hibetur alicui ad id alia via nō dicitur admitti.

i Status regule exemplū p̄prie ponit. s. de cler. coniu. ga. c. j. li. vj. poni et p̄t sicut cauet. ff. d. tu. et cu. va. ab his. l. scire o3. §. si mater. nā si p̄ p̄hibet administrare tāq̄ p̄ nec poterit nec d̄bebit administrare tāq̄ curator vt nō alia via q̄ quod voluit testatrix faciat. Item quod p̄hibetur ad successionez vocari de iure civili nō admittitur p̄ alia via. i. de iure p̄torio. ff. de bo. pos. p̄ ta. l. nō est ambigē dū. §. vbi cū. et ar. ad idez. ff. de bo. pos. p̄ tabu. l. ij. §. liberi et l. si post morte. §. exheredati. C. S3 oppo. et v̄ quod emancipat quod p̄hibet succedē de iure civili vocat de iure p̄torio. ff. d. bo. pos. l. sed cū patrono. §. bonoz. Itē si legatū relinqtur patri et rogatur filiū emancipare l3 filiū p̄hibeat emancipationem petere vna via. i. iure actōis ex testō tñ admittitur alia. i. per officium iudicis. vt. ff. de con. et d̄mon. l. si cui. Itē si alicui duplici iure deferatur h̄ditas l3 vno iure succedere p̄hibeat nihilominus admittit alio vt. ff. de regu. iur. l. quotiens duplici. et C. d. iure deli. l. suū h̄dez. Itēz filiū exclusus p̄ vñ liberi vocat p̄ vñ legitimi. et exclusus vñ legitimi vocat p̄ vñ cognati. ff. d. suc. edic. l. j. §. s3 videndū. Itē repudiās ex testō succedē p̄t ab itestato si erat d̄ numero eoz q̄ vocantur ab intestato. vt. ff. de aqui. here. l. nec is. §. j. p̄ que oia videtur p̄cludi posse regulā esse falsaz. Sed dici potest quod regula locū hz vbi ius resistit in odiū p̄hibentis. sed vbi assistit p̄ alium contingentē defectū hz locum contraria. Idem.

Contractus ex conuentione legem accipere dignoscuntur.

d Et natura quorundam p̄ctuum est quod debeat tñ dolus et lata culpa vt in deposito et precario In d̄posito ideo quia eius reuocatio dependet in voluntate deponentis tātū. In precario iō quod eius reuocatio pendet ex libera voluntate cōcedentis solum vt. ff. d̄po

fiti. l. i. §. vlti. z. l. q. nerua. z. de preca. l. j. z. l. quesitum. §. illud. z. l. cum precario. Item de natura quorundā ē q̄r debeat dolus lata culpa z. leuis. vt in contractibus qui celebrantur gratia vtriusq; z. in quibus non licet vni altero inuito a contractu discedere. vt in emptione. venditione. cōductione. dotis donatione z. societate z. similibus vt. ff. de le. j. l. si seruus legatus. §. cum quid. z. cōmo. si vt certo. §. nunc videndum. z. de reg. iur. l. contractus. Quidam vero sunt in quibus debetur de natura contractus culpa leuissima. vt in mandato propter tacitam assertionem industrie suscipiētis mandatum cū procurator propter solam industriam eligatur. vt. C. manda. l. a procuratore. z. idem in cōmodato concessio gratia cōmodatarij tñ quia tenetur de culpa leuissima. vt dca. l. si vt certo. §. commoda. Casus autem fortuitus de natura nullius cōtractus ex quo debetur species certa prestatur. vt in. d. l. contractus in fi. In contractu autem murni tenetur de casu non propter naturam contractus. nam celebratur gratia vtriusq; sed propter naturam debiti. est enim in genere obbitum quod perire non potest. C. si cer. petal. incendium. ff. de act. z. ob. l. j. §. is quoq; z. ad. l. fal. l. in rōne. §. icerte aut. Si ergo in cōtractu depositi in quo de natura p̄ci^o debetur dolus z. lata culpa conueniat inter deponentem z. depositarium. q̄r depositarius teneatur de leui culpa z. leuissima pactum valet. Item si in contractu quo debetur leuis conueniat q̄r debeat leuissima pactū valet. qz contractus ex conuentione legem accipiunt. ff. de positi. l. j. §. si conuenerit. z. §. sepe euenit. Item econtra si in contractu in quo debetur dolus z. lata culpa z. leuis conueniat vt prestetur dolus tantum conuentione valet. vt. d. l. contractus. nisi in dote. vt. ff. de pac. do. l. conuenire. z. l. pō. po. An autem valeat pactum q̄r aliquis ex casu teneatur extra naturam contractus. Bicendum est q̄r si culpa deprehendi potest que videatur precedere casum vel mixta cum casu. q̄r pactum habeat effectum. qz tenetur etiam sine pacto. ff. d. acti. z. ob. l. j. §. is vero. z. cōmo. l. in rebus. §. q̄r autem. z. ar. ff. de dam. infec. l. fluminuz. §. seruus. §. idēz ap̄b. Sed vbi culpa deprehendi non pōt tunc cōiter dicitur q̄r pactum generale non operatur. speciale vero effectum hz. Item si quidā casus speciales exprimunt z. generalis subiicitur clausula. valet pactum z. extenditur ad oēs casus in conuentione non exp̄f. sos. vt plene determinari solet. ff. si qz cautioibus. l. sed si qz. §. quesitum z. est ar. s. hoc li. de procura. c. qui ad agendum. ¶ Queritur aut solet. an pactum q̄r dolus nō prestetur valeat d. iure vt non. Et r̄sio plana est qz exp̄ssū pactū de dolo futuro remittendo inutile est. tacitum tñ valet. ff. de pac. l. si vnus. §. illud. z. l. iurisdictionum. §. z. si quis. Idem.

Dānum q̄r qz sua culpa sentit sibi d̄z z. non alij imputari.

¶ Procurator sua culpa cōdēnatur z. penā soluat si bi d̄z imputari non at̄ d̄sio cuius est procurator. ff. de procur. l. qui pp̄rio. §. procurator. Item si procurator vel gestor negotioz indebitū soluit sibi imputari d̄z non autez d̄no cuius administrationem gerebat. ff. de nego. gel. l. si qz negocia. Item si vnus socioz p̄dēnat^o fuerit p̄pter delictum suuz non poterit penā p̄pter delictū solutā societati imputari. qz p̄pter culpā suā sibi potius imputari debuit. q̄r alij. ff. pro socio. l. cū duobus. §. vlti. z. l. se. z. etiaz sequenti. Et ad istius regule generalis p̄firmationē accedit. ff. rem ra. ha. l. si sine. §. cū autem. z. de insti. l. sed z. si quis. §. pupillus. z. fami. her. l. inter eos heredes. §. q̄r ex facto. ¶ Sed opp. z. videtur q̄r quis possit imputare alij dānum q̄r sua culpa sentit. ff. p̄ socio. l. si igitur. Sed dicenduz est q̄r aut alij p̄r imputari culpa participationis cāe pp̄ quā dānum incurrit aut nō. si p̄r imputari. tunc hz locū q̄r d̄i. l. si igitur in fi. si nō pōt imputari. tunc procedit q̄r continetur in regula z. ll. su. p̄radictis. Idem.

Infamibus porte non pateant dignitatum.

Infamia reperitur duplex vna iuris z. altera facti. Infamia iuris appellatur illa que irrogat̄ p̄ sententiā in casibus illis in quibus iure cauet̄ p̄dēnatur esse infamē vt patet in eo qui furti vi bo. rap. iniuriar. de dolo malo dānatus pactus ve fuerit. z. i alijs casib^o qui enumerant. ff. de his q no. infam. l. j. Infamia vero facti appellatur q̄r grauat opinionem apud bonos z. graues. z. illa cōtingit multipliciter. vt qz dānat̄ qz actione ex delicto descendēte q̄r infamiam iuris nō irrogat. vt in cōditiōe furtiua quā certuz est infamiam iuris nō irrogare. ff. de act. z. ob. l. cessat. Item interdico vñ vi. videtur q̄r similiter nō irrogat infamiam iuris. ff. de vi z. vi ar. l. neq;. tamen grauat opinionē apud bonos z. graues vt. ff. de obsequijs. l. honorius. z. l. parens. z. l. licet. Item si pater in testamento filiū increpauit. vel iudex in terloquendo diceret aliquē male vite. C. de his qui no. infam. l. interlocutio. z. l. verbis. Item si aliquis qui turpiter viuat pp̄ turpitudinem vite ab honestozum cetū segregat̄. vt. C. de dignita. l. ij. z. de qualibet predictaz infamiarum loqur regula qz non debent in dignitatibus homines infames quacūq; infamie sp̄e cum hominibus integre fame participare. C. de decurio. l. infamia z. l. neq;. z. de ifamib^o. l. infames p̄sone. lib. x. z. d. postul. l. j. §. ait p̄tor z. de assel. l. ij. ff. de iudi. l. cum p̄tor. §. non autē. z. ad. l. iul. d. vi. p̄ri. l. j. z. d. l. ij. C. d. digni. l. xij. Ad eo q̄r non solum impedit predicta infamia. sed etiā facit a dignitate habita remoueri. C. de decurio. l. infames. l. x. z. de dignita. l. iudices. libro. xij. ¶ Sed obstare videtur regule. ff. d. muner. l. hono. l. reus delatus. Sed dicendū est q̄r per solā blationem absq; snia non irrogat̄ infamia nihilominus tñ a tpe dilationis vsq; ad annū p̄hibetur ad honores p̄moueri. post annum vero non prohibet̄ nisi per ipsum steterit quominus cā infra annum expediret̄ vt ibidem p̄z. Et si opp. de arbitro qui pōt esse lz infamis. ff. de arbi. l. pe. Bicendum erit q̄r eē arbitrū nō est dignitas. cū nudā z. simplicem cognitionē habeant z. iurisdictionē nullā vt dici solet de re iudi. l. ait p̄tor. Itē si oppo. d. procura. q̄r potest esse lz infamis. insti. de exceptio. §. vlti. Bicendum erit q̄r ministerium p̄curatoris nō ē dignitas sed onus infamissimum z. vilissimum vt. C. de decur. l. si qz procuratores. l. x. Idem.

Certum est q̄r is cōmittit in legē qui legis verba cōplectēs contra legis nititur voluntatem.

¶ Icut facere s̄m verba legis z. s̄m sniam. Itē hz sententiam tñ verbis non seruatis paria sunt. vt ff. de ver. obli. l. nominis. §. verbum. Ita econtra facere cōtra verba z. sententiā. z. facere p̄tra sententiam tātum paria reputantur. z. hic est regule intellect^o vt p̄batur. C. de le. l. non dubiū. ff. de le. l. cōtra legē z. l. fraus z. iō illa pena punitur faciens p̄tra sententiam qua punitur faciens cōtra verba z. sententiam. vt. d. l. nō dubium. vt p̄z exemplum in omnibus modis in quibus fraus fit legi. Hi autem modi pp̄rie intelligendi sunt quatuor de re ad rem. de perso. na ad personā. Item de cōtractu ad alium p̄tractum. sed non eodem modo. z. p̄pterea videtur alius cōtractus z. fraus scā de contractu ad p̄ctū. Itē de p̄tractu ad eundem p̄ctuz. Be re ad rez. p̄hibitū est per se. consul. mac. pecuniā mutuari filio fa. Si q̄r nō mutuat̄ pecuniā. lz frumentū. vel vinum. vel oleuz vt his distract^o pecuniā mutuetur factum videtur cōtra volūtatem se. cōsul. lz nō cōtra verba z. iō filiofa. subuenitur. ff. ad mac. l. sed iuli. §. mutui Itē ē p̄hibitum ne p̄sides p̄uinciarum vel alij qui p̄uincias regūt accipiant a subditis muneribus. sed permissum est q̄r recipiant esculenta z. poculēta. Si ergo recipiunt esculenta z. poculenta que trahi possunt ad munerum qualitatem. videntur verba amplecti. sed offēdere voluntatem. vnde faciunt fraudem legi de re ad rem. ff. de offi. proconsul. l. solet. §. si. z. de offi. p̄resi. l. plebiscito. De p̄sona ad personā p̄z exemplū in marito q non p̄t vxori donare. nā si donat alij vt ei^o ministerio q̄ratur vxori. fraus videt̄ scā de p̄sona ad personā z. p̄pterea nō v̄z donatio vt. ff. de dona. iter vi. z. vxor. l. si sponsus in prin. z. l. ij. §. nō tātū. z. §. vlti. z. gene

raliter dici potest. si fieri fraudē de psona ad psonaz vbicūq;
 persona phibita facit contra prohibitionem alterius ministe
 rio. qz videt offendit legis voluntas. at cum nō debeat licere
 alicui facere per alium qd nō lz per seipsum. ff. de admi. re. ad
 ci. perti. l. ij. §. j. z de auc. tu. l. pupillus. §. sz z si per interposi
 sita. z ad mace. l. filium. z qz metus cā. l. si per impōsiones. Fit
 etiam fraus de p̄ctu ad alium contractum. vt ecce maritus
 non pōt vroz donare fingit se vendere cum a s venditurus
 non esset. Mā non valet venditio qz p̄ legis voluntatem nitiē
 si a s venditurus non erat. a s valeret venditio nisi quaten
 p̄tractus in spēm donationis incideret. ff. d. do. inter vi. z vx.
 l. si spōsus. §. ticia. Fit et fraus de p̄ctu ad eundem cōtractuz
 vt cum mulier vellet p̄ alio intercedere actum est vt p̄ncipali
 ter obligationem suscipiat vt nō iuuetur bñficio velleiani. nā
 nihilominus iuuat cum re vera intercedere videat. ff. ad vel
 le. l. q̄uis. §. si cuz essem. Dicunt etiam qdam doc. qz fit legi
 fraus de nomine ad nomen. z de tpe ad tps. z de loco ad lo
 cum. Sz mihi non videt pbabile dictum. qz siqs recte respe
 xerit sunt reducibiles ad p̄dictas vel ad aliqua de p̄dictis.
 z ideo non est ponere nouas spēs. sed cōtingentias spāles.
 Q̄ueri at solet. an liceat offendere verba legis suata sentē
 tia. Et quidā dicunt qz non. ff. de exerci. l. j. §. si is qui nauem.
 z qui z a quib. l. pspexit legislatoz. Ecōtra qz liceat videtur
 aperte. ff. qui pe. tu. l. credendus. z de excu. tu. l. scire oportet.
 §. aliud. z qz sensum non vba spectamus. ff. de p̄di. z demon.
 l. pater in p̄n. z §. p̄ditionum verba. z l. in conditionibus z c.
 Solet at magistraliter dici qz si appareat aliam mentem esse
 z est redacta in scriptis tunc licet offendere vba seruata sen
 tentia. si non tunc nō licet. ff. de le. iij. l. nō aliter. z de exer. l. j. §.
 si is qui. z de te. mi. l. qz p̄stituit. M̄ibi at videtur qz cū mēs
 nihil aliud sit q̄ ratio que legislatoz mouit. tunc vba legis
 nō extendātur nisi ad euz casuz ad quez extendit ratio. ff. de

iure pa. l. eligere. §. q̄uis. z d. re mili. l. milites circa prin. Et vi
 detur qz vbicunq; constat de ratione legis seu de mente vbi
 contraria liceat offendere verba mentē seruādo vt. ff. qui pe.
 tu. l. credendum circa p̄nci. z. d. l. scire oportet. §. aliud. z ita
 credendum est intellexisse doctozes cum effectus verborum
 semper trahantur ad limitationem rationis non econtra. ff.
 de le. iij. l. cum pater. §. dulcissimis. z de le. iij. nomen. §. ultimo.

Juriscōsulti acutissimi. B. Dyni de Mucello. Lecture ad
 mirande super ti. de Regulis iuris in. vj. finis. Ad laudem z
 gloriā indiuidue trinitatis. z gloriofissime matris semper
 virginis Marie. Venetijs impressa p̄ Bernardinuz Stagnin
 de Tridino de Monteferrato. Anno natiuitatis Domini.
 M. cccclxxxv. die. xxvj. mensis Octubris.

Nonimus quāti nobis sit suffragij lectura sūmi optimiq; iu
 ris monarche Dyni. naz inter omnes iuris pontificij atq; ce
 sarei p̄imum locū aut quasi pro certo obtinere dignoscitur.
 Sed potissime hoc in opere demonstrauit vires igenij. q̄tūq;
 elaborarit sudauerit asseritq; propter sacratissimas leges ca
 pescendas. nam quid est qd breuiter oia vtriusq; iuris nō p
 legat. qd iuris enigma intactū reliquitur. quū ex iure toto re
 gula fiat. non tamen ius ex regula sumitur. id eo omnis iuris
 pars in regulis traditur. si regulas recte compositas asseris.
 quo fit vt si breuiter omnis iuris partes velis annotare. hoc
 nullo modo nullone precio careas. quod si feceris summos
 fructus indies accipies. Vale.

Hic liber Dyni quatuor ternis datur fini.
 videlicet B B L B.

Inc
 927

de quato

die si vis potes me munit

70

Bellini

Fatti a fl. 1 (a¹²)

